

**1281-1296/1864-1879 TARİHLİ
19 NUMARALI ERZURUM VİLÂYET
AHKÂM DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Meryem AYDIN

**Yüksek Lisans Tezi
Tarih Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Yakup KARATAŞ
2015
Her Hakkı Saklıdır**

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

Meryem AYDIN

1281-1296/1864-1879 TARİHLİ
19 NUMARALI ERZURUM VİLÂYET
AHKÂM DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. Yakup KARATAŞ

AĞRI-2015

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

12/06/2015

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “1281-1296/1864-1879 Tarihli 19 Numaralı Erzurum Vilâyet Ahkâm Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Δ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Δ Tezim sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Δ Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Meryem AYDIN

TEZ ONAY FORMU

Yrd. Doç. Dr. Yakup KABATAŞ danışmanlığında, ... Menem AYDIN
tarafından hazırlanan bu çalışma 12/06/2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından
Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi
olarak oybirliği/oy çokluğu (.../...) ile kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Besim ÖZCAN

İmza :

Üye : Doç. Dr. Yusuf GETİN

İmza :

Üye : Yrd. Doç. Dr. Yakup KABATAŞ

İmza :

Üye :

İmza :

Üye :

İmza :

Yukarıdaki sonucu onaylıyorum

Prof. Dr. Kemal POLAT
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
KISALTMALAR DİZİNİ	v
TABLolar DİZİNİ	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI İDARİ TEŞKİLATINA GENEL BAKIŞ

1.1. Osmanlı Merkez Teşkilatı	3
1.1.1. Klasik Dönemde Merkezi İdare.....	3
1.1.2. XIX. Yüzyıl'da Merkezi İdare	7
1.2. Osmanlı Taşra Teşkilatı	13
1.2.1. Köy İdaresi.....	13
1.2.2. Nahiye İdaresi.....	14
1.2.3. Kaza İdaresi.....	15
1.2.4. Sancak İdaresi	16
1.2.5. Eyalet İdaresi.....	17
1.3. Erzurum'un Tarihçesi ve Vilayetin Osmanlı İdari Teşkilatındaki Yeri	22

II. BÖLÜM

OSMANLI ARŞİVİ VE DEFTER SİSTEMİ

2.1. Defterhane Kavramı ve Osmanlı Arşivi	35
2.2. Ahkâm Defterleri	38
2.2.1. Ahkâm Defterlerinin Gelişim Seyri.....	39
2.2.3. Ahkâm Defterlerinin Yazı Türü	42
2.2.4. Ahkâm Defterlerinin Muhafazası.....	43
2.2.5. Ahkâm Defterlerinin Muhtevası.....	43
2.2.6. Ahkâm Defterleri Tutulan Bölgeler	46
2.3. 19 Numaralı Erzurum Vilâyet Ahkâm Defteri	47
2.3.1. Defterin Fiziki Özellikleri.....	47
2.3.2. Diplomatik Teknik ve Dil Özellikleri	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
19 NUMARALI ERZURUM VİLÂYET AHKÂM DEFTERİNİN ÖZET ve
TRANSKRİPSİYONU

3.1. Defterde Bulunan Kayıtların Özetleri	51
3.2. Defterde Bulunan Kayıtların Transkripsiyonu.....	66
SONUÇ.....	283
LÛGATÇE.....	285
KAYNAKÇA	302
EKLER.....	312
ÖZGEÇMİŞ.....	316

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
1281-1296/1864-1879 TARİHLİ
19 NUMARALI ERZURUM VİLÂYET
AHKÂM DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Meryem AYDIN

Danışman: Yrd. Doç.Dr. Yakup KARATAŞ

Ağrı, Sayfa: VI +316

Jüri: Prof. Dr. Besim ÖZCAN

Jüri: Doç. Dr. Yusuf ÇETİN

Jüri: Yrd. Doç. Dr. Yakup KARATAŞ

Bu çalışmanın amacı 19 Numaralı Erzurum Vilâyet Ahkâm Defterindeki bütün hükümlerin Latin harflerine çevirisi ve değerlendirilmesinin yapılmasıdır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde, Tanzimat dönemi Osmanlı idari teşkilatı hakkında bilgi verildikten sonra Erzurum vilâyetinin tarihçesi ve vilâyetin Osmanlı idari teşkilatındaki yeri ele alınmıştır. İkinci bölümde, Osmanlı arşiv ve defter sistemi hakkında bilgi verilerek, ahkâm defterlerinin tanımı, gelişim seyri, biçimsel özellikleri, muhtevası ve ahkâm defteri tutulmuş olan bölgelere değinilmiştir. Devamında ise 19 Numaralı Erzurum Vilâyet Ahkâm Defteri'ndeki kayıtların şekli, diplomatiği ve dili açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Üçüncü bölümde, defterde yer alan kayıtların özetleri ve tam metin olarak Latin harflerine çevirisi bulunmaktadır.

Bu çalışmanın sonunda çevirisi yapılan metinlerin sağladığı veriler ışığında XIX. yüzyılda Erzurum vilâyeti ve sınırları dâhilinde bulunan sancak, kaza, nahiye ve köylerdeki idari, iktisadi ve içtimai meselelere ait önemli tasarruflar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahkâm Defterleri, Divan-ı Hümayun, Erzurum Vilâyeti, Merkez ve Taşra İdaresi, Osmanlı Devleti.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS

**THE TRANSCRIPTION AND EVALUATION
OF THE ERZURUM PROVINCE
AHKÂM PROVISIONS BOOK DATED
1281-1296/1864-1879 NUMBERED 19**

Meryem AYDIN

Supervisor: Assist Prof. Dr.Yakup KARATAŞ
Ağrı, Page: VI+316

Jury: Prof. Dr. Besim ÖZCAN
Jury: Assoc Prof. Dr. Yusuf ÇETİN
Jury: Assist. Prof. Dr.Yakup KARATAŞ

The aim of this study is making the translation into Latin characters and evaluation of all judgements in the Erzurum Province Ahkâm Provisions Books Numbered 19.

The study consists of three parts. In its first part, there are the history of Erzurum province and the role of the province in the Ottoman administrative organization after giving information about the Tanzimat period Ottoman administrative organization. In the second part, the definition, development process, formal peculiarities, content of the ahkâm provisions book and the regions whose provisions book were kept were mentioned by giving information about the Ottoman archive and book system. Later, the evaluation of the Erzurum Province Ahkâm Provisions Books Numbered 19 was made in terms of records' form, diplomatic and language. In the third part, there are the summaries of the records being in the book and their translation into Latin characters as a full text.

At the end of this study, in the light of the translated text, the important savings belonging to administrative, economical and social matters in the Erzurum province and its prefectures (*sancak*), sub-provinces (*kaza*), sub-districts (*nahiye*), and villages (*köy*) in the 19th century were determined.

Key Words: Ahkâm Provisions Book, the Imperial Council (*Dîvân-ı Hümâyûn*), the Erzurum Province, the Central and the Country Administraion, the Ottoman State.

ÖNSÖZ

Çok geniş bir coğrafyada altı asır hüküm sürmüş Osmanlı İmparatorluğu'nun, bu hükümlanlığını yürütmesinin temelinde çok iyi örgütlenmiş bir bürokrasi ve bürokrasinin dayandığı sağlam arşivlerin bulunduğu açıktır.

Devlet arşivleri, özelde fertlerin birbirleriyle ve devletle, genelde ise devletlerin uluslararası ilişkilerinde objektif veriler sağlayan hukuki dayanaklar olarak vazgeçilmez öneme sahiptir. Bu önemin bilinci içerisinde olan Osmanlı Devleti, yazılı vesikaya saygı gösterme anlayış ve geleneğinin bir sonucu olarak köklü ve sağlam temellere dayanan büyük bir arşiv malzemesi biriktirmiştir.

Arşiv malzemelerinden olan defterler, Osmanlı bürokrasisinde alınan kararların, hükme bağlanan konuların Divan ve Maliye kalemlerinde kaydedildiği serilerdir. Divan-ı Hümayun görüşmeleri sonunda alınan kararların müsveddeleri temize çekilerek belirli adlarla, belirli defterlere, tarih sırasına göre özet olarak kaydedilmiştir. Divan-ı Hümayun Sicilleri adı verilen bu defterler, ihtiva ettikleri çeşitli meselelere göre tasnife tabi tutulmuşlardır. Bu defter serilerinin en önemlilerinden biri de hiç şüphesiz Ahkâm Defterleridir.

Osmanlı Devleti'nin birinci derecede önemli yargı ve karar organı olan Divan-ı Hümayun'dan sadır olan ferman, hüküm vb. suretlerini ihtiva eden Ahkâm Defterleri, tutuldukları bölgenin sosyal, ekonomik ve idari yapısını aydınlatacak özelliklere sahiptir.

Bu çalışmaya konu olan 19 Numaralı Erzurum Vilâyet Ahkâm Defteri, 1864-1879 yılları arasında bölgede halledilemeyen meselelerin çözüme kavuşturulması için vatandaşların padişaha veya onun yetki vermiş olduğu kurumlara/kişilere başvurmaları sonucunda görüşülen meselelerle alakalı kayıtlar ihtiva etmektedir. Bunlar ait olduğu vilâyetin sınırları dâhilinde bulunan sancak, kaza, nahiye ve köylerdeki idari, iktisadi ve içtimai meselelere ait önemli tasarrufları içermektedir.

Çalışmada, defterdeki bütün kayıtların Latin harflerine çevirisi bulunmaktadır. Okunmayan yerler üç nokta ile (...) gösterilmiştir. Uzun hecelerde uzatma işareti (^) kullanılmıştır. Masdar-ı ca'li türünden kelimelerde çift y kullanılmıştır. Farsça kelimeye ism-i fâil manası katan ekler, bir önceki kelimeden

tire (-) işareti ile ayrılmıştır. Sonu d ve b ile biten Arapça asıllı kelimelerde de orijinal imla özelliği korunmuştur. Latinizasyon çalışmasındaki en büyük zorluk yer isimleri, bazı sözcük ve kavramların okunuşunda karşılaşılan güçlüklerdir. Bu tür güçlükleri gidermede haritalar, atlaslar, lügatler ve ilgili eserlere başvurularak metnin imlasına en uygun okuma şeklinin tespitine çalışılmıştır. Çalışmanın sonuna araştırmacılara kolaylık sağlama düşüncesi ile oldukça ayrıntılı bir lügatçe konulmuş ve kaynakçadan sonra “ek kaynakça” olarak belirtilen kısma Ahkâm defterleri ile ilgili olarak daha önce yapılan çalışmalar ilave edilmiştir. Bununla beraber çalışmada çeşitli eksikliklerin olması tabiidir. Çalışmayı inceleyecek olanların yapacağı katkıların bu eksikleri gidereceği ümit ve temenni edilmektedir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında, başta arşiv belgelerinin kullanımı ve analizleri de dâhil olmak üzere konunun tespitinden itibaren bütün safhalarda, ilgi ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Yakup KARATAŞ’a, etkili teşvikleri ve yönlendirmeleri ile beni cesaretlendiren hocalarım Prof. Dr. Besim ÖZCAN ve Doç. Dr. Yusuf ÇETİN’e, bilimsel tenkitlerinden istifade ettiğim Arş. Gör. Harun AYDIN’a, yine çalışmam sırasında her türlü yardım ve desteklerini gördüğüm annem Nebat AYDIN ve babam Nihat AYDIN’a, yazım süreci boyunca katkı sağlayan yengem Yaprak AYDIN’a, teşekkürü borç bilirim. Ayrıca belgelerin ve kaynakların temini konusunda destek olan Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Kütüphanesi personeline ve Başbakanlık Osmanlı Arşiv personeline teşekkür ederim.

Ağrı-2015

Meryem AYDIN

KISALTMALAR DİZİNİ

A. DVN. AHK. Er. d.	:Bâb-1 Âsafî Divan-1 Hümayun Sicilleri Erzurum Ahkâm Defteri
Bkz.	:Bakınız
BOA	:Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	:Cilt
Çev.	:Çeviren
DİA	:Diyanet İslam Ansiklopedisi
Ed.	:Editör
H.	:Hicri
İA	:İslam Ansiklopedisi
M.	:Miladi
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
s.	:Sayfa
S.	:Sayı
TTK	:Türk Tarih Kurumu
Vd.	: ve diğerleri
Vb.	: ve benzerleri

Hicri Aylar

M	:Muharrem
S	:Safer
Ra	:Rebiü'l-evvel
R	:Rebiü'l-ahir
Ca	:Cemaziye'l-evvel
C	:Cemaziye'l-ahir
B	:Recep
Ş	:Şaban
N	:Ramazan
L	:Şevval
Za	:Zilka'de
Z	:Zilhicce

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 1.3.1.	1864 Yılında Teşkil-i Vilâyet Nizamnamesine Göre Oluşturulan Erzurum Vilâyeti Sancak ve Kazaları	29
Tablo 1.3.2.	1867 Yılında Erzurum Vilâyeti'nin Mülki Taksimatı.....	31
Tablo1.3.3.	1871 Vilâyet Nizamnamesi İlanı ile Erzurum Vilâyeti Sancak, Kaza ve Nahiyelele.....	32

GİRİŞ

Bir uç beyliği olarak temayüz eden Osmanlı Devleti, gaza ve cihat ideolojisi ile kısa zamanda gelişerek önce beylik, sonra devlet ve daha sonra imparatorluk karakteri kazanmıştır¹.

Bu yapısı ile Osmanlı Devleti, İslamiyet'in kabulünden önce ve sonra kurulan Türk devletlerin birikimlerinin başarılı bir sentezi olmuştur². Üç kıtada altı yüz yıldan fazla hüküm sürmüş olan Osmanlı Devleti, Nizâm-ı Âlem ülküsüne inanmış, İ'lâ-yı Kelimetullah'ı hedefleyen idealist insanlar tarafından kurulmuştur³.

Devletin kuruluşundan yıkılışına dek süren zaman zarfında tahta geçen otuz altı padişahın tamamı Osmanlı hanedanına mensuptur. Bu nedenle tarihî kaynaklarda Osmanlı Devleti'nin adı *Devlet-i Âl-i Osman* olarak geçmektedir⁴. Altı yüz yıllık bu imparatorluk, tek bir ailenin adıyla anılmaktadır.

Türk tarihinde Osmanlı hanedanı kadar uzun ve kesintisiz iktidarda kalan başka bir hanedan mevcut değilken⁵ dünya tarihinde Osmanlı hanedanından uzun ömürlü birkaç devlet vardır; ancak bunların içinde, eski Mısır ve Çin dâhil olmak üzere, tek hanedan yönetimi altında Osmanlı kadar uzun ömürlü ikinci bir devlet örneği bulunmamaktadır⁶.

Osmanlı devlet sistemi tarihin uzun yaşayan nadir, siyasi yapılarından biridir. Altı yüz yıllık tarih boyunca, “hanedan politikaları” ile “devlet politikaları” iç içe geçmiş ve birbirinden ayrılmaz hale gelmiştir. Bu kadar uzun zaman içinde çok şey değişmiş olsa da temel özellik olan tek hanedan değişmeden kalmıştır⁷.

Geniş bir coğrafyada uzun bir dönem hükümlan olan Osmanlı Devleti, farklı toplum ve devletleri hâkimiyeti altında bulundurmuştur. Bununla birlikte

¹Muharrem Alkan, “Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı”, (Ed. Turan Gündüz), *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, Grafik Yayınları, Ankara 2013, s. 15.

²Halil Cin-S.Gül Akyılmaz, *Tarihte Toplum ve Yönetim Olarak Feodalite ve Osmanlı Düzeni*, Çağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Adana 2000, s. 169.

³Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Fakülte Kitap Evi, Isparta 2007, s. 20.

⁴Ali Güler, *Türklük Bilgisi*, Tamga Yayıncılık, Ankara 2001, s. 220.

⁵Murat Belge, *Osmanlı'da Kurumlar ve Kültür*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005, s. 117.

⁶Mehmet Genç, “Klasik Osmanlı Sosyal-İktisadi Sistemi ve Vakıflar”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı (S): 42, (Aralık 2014), s. 9.

⁷Belge, *Osmanlı'da Kurumlar ve Kültür*, s. 117.

hâkimiyet sahasındaki bölgelerde soy, dil, mezhep, kültür vb. bakımlardan büyük bir çeşitliliği yöneten siyasi sistem itibarına sahip olmuştur⁸. Bütün bu özellikler tesadüfen kazanılmamıştır. Bunları düşünerek, anlayarak, bilerek öngörude bulunarak adım adım inşa etmekle başarmış olduklarından şüphe edilemez. Bununla birlikte Osmanlı kaynakları da bu konularda pek fazla bilgi vermemektedirler. Bildirmekten çekinmedikleri tek ifade, 1500 yıllarında, inşa ettikleri siyasi sistemi adlandırmak üzere kullandıkları “*devlet-i aliyye-i ebed-müddet*” tabiridir; yani ebedi olarak yaşayacağını düşündükleri bir sistem kurmuş olduklarını ifade etmeye başlamışlardır. Neye dayanarak bu nitelemeye ulaştıkları ancak yapıp ettiklerine ve oluşturdukları kurumsal yapılara bakarak ve analizler yaparak tahmin ve teşhis edilebilir⁹.

Bu çevrede kaynaklara bakıldığında Osmanlı Devleti’nde ilk düzenli teşkilat ve kurumsallaşmanın Orhan Bey (1324- 1362) döneminde gerçekleştirilmiş olduğu görülmektedir. Orhan Bey döneminde beyliğin sınırları sürekli genişleme gösterdiğinden yeni kurumlar oluşturulmuş ve devlet sağlam temeller üzerine oturtulmaya çalışılmıştır. Bu dönemde aşiret usul ve kuralları Türk ve Türkmen törelerinden az çok ayrılarak, o zamana göre modern bir devlet olma yolunda önemli adımlar atılmıştır. Yönetim, yargı, askerî ve malî alanlarda yeni teşkilat ve kurumların oluşturulması lüzumu ortaya çıktığında bu konularda ulema sınıfından olanlar önemli hizmetlerde bulunmuşlardır¹⁰.

Kısaca Osmanlı uç beyliğini gerçek bir devlet şeklinde teşkilatlandıran ve kurumsallaşmasını sağlayan ilk padişahın Orhan Bey olduğu konusunda hemen tüm kaynaklar görüş birliği içindedir. Osmanlı Devleti’nin müteakip padişahları döneminde de ideal bir idari sistemin yine oldukça geniş bir coğrafyada işlerliği olduğu da görülmektedir. Zira Sultan II. Mehmed ve Kanuni Sultan Süleyman gibi padişahlar döneminde imparatorluk teşkilatlanmasına kavuşan Osmanlı Devleti batılı anlamda ilerleme ve değişim sürecine girmek için XIX. yüzyılı bekleyecektir.

⁸ Ayhan Ceylan, *Osmanlı Taşra İdarî Tarzı Olarak Eyalet-i Mümtâze ve Mısır Uygulaması*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2014, s. 4.

⁹ Genç, “Klasik Osmanlı Sosyal-İktisadi Sistemi ve Vakıflar”, s. 9.

¹⁰ Abdüllatif Armağan, “Klasik Dönemlerde Osmanlılarda Devlet Yönetimi”, *Akademik Bakış*, Cilt (C): 5, S: 9 (Kış 2011), s. 151.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI İDARİ TEŞKİLATINA GENEL BAKIŞ

1.1. Osmanlı Merkez Teşkilatı

1.1.1. Klasik Dönemde Merkezi İdare

Kuruluş dönemi Osmanlı padişahları, yönetici-padişah veya mutlak hükümdar değil, daha çok merkezî örgütlenmeyi ve askerî gücü elinde bulunduran, çeşitli uç beyleri arasındaki koordine ve birliği sağlayan, toparlayıcı bir unsurdu¹¹.

Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında hızla gerçekleşen fetih hareketleri devletin yayıldığı coğrafi alanı genişletmiş, bu genişleme ve gelişmeye paralel olarak Yıldırım Bayezid zamanından itibaren devlette merkezîyetçi yapı anlayışı başlamıştır. Fatih Sultan Mehmet zamanına gelindiğinde bu yapı tam anlamıyla kurumsallaşmıştır¹². Fatih Sultan Mehmet merkezi otoritenin gücünü bütün ülkeye yaymak amacıyla köklü değişiklikler yaparak Teşkilât Kanunnamesini yayınlamış bununla devlet yapısını adeta yeniden şekillendirmiştir¹³.

Merkezîyetçi bir yönetim gerçekleştirebilmek üzere kul ve tımar sistemlerini etkin bir şekilde devlet yönetiminde kullanmıştır. Bu iki sistem sayesinde devlet yönetimi merkezî-mutlak bir niteliğe kavuşmuş, bu uygulamada padişahın otoritesi, ülkenin her tarafında ve bütün gruplar üzerinde tartışmasız bir şekilde etkili olmuştur. Tımar sistemi ile devlet, taşradaki vergi gelirlerini, doğrudan merkezî hazineye aktarmak yerine, başta askerlik hizmeti olmak üzere birtakım yükümlülükleri ve hizmetleri yerine getirmek karşılığında kendine bağlı asker ve devlet görevlilerine bırakmıştır. Böylece birçok hizmet bir arada ve birbirine bağlı olarak yaptırılmaya çalışılmıştır. Kul sistemi ise, tımar sistemi içindeki görevlileri doğrudan padişaha bağlayan ikinci bir sistemdir. Klasik dönemde Osmanlılar, devlet merkezinden taşraya kadar uzanan kul sistemini ve taşranın büyük bir bölümünde yaygın olarak uygulanan tımar sistemini uygulayarak kendilerine özgü bir yönetim biçimi ve devlet modeli oluşturmuşlardır¹⁴.

¹¹Armağan, "Klasik Dönemlerde Osmanlılarda Devlet Yönetimi", s. 147.

¹²İbrahim Solak, "Osmanlı Devletinde Taşra Teşkilatı", (Ed. Tufan Gündüz), *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2013, s. 83.

¹³Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, FEY Yayınları, İstanbul 1990, C. I, s. 318.

¹⁴Armağan, "Klasik Dönemlerde Osmanlılarda Devlet Yönetimi", ss. 152-153.

Osmanlı yönetim kurumuna bakıldığında geniş anlamda padişah ve ailesini, saray erkânını, yönetici kadroları, süvariler ve piyadeden oluşan düzenli ordu ve hizmet için yetiştirilen kalabalık bir kapıkulu örgütünü içermekteyse de¹⁵ Osmanlı Klasik döneminde yönetim yapıları merkezde padişah ve saray bürokrasisi etrafında şekillendiği görülmektedir.

Saray, padişahın özel hayatını geçirdiği hem evi hem de devlet işlerinin yürütüldüğü esas merkezdir¹⁶. Büyük küçük her devletin işlerini görmek için devlet merkezinde birinci derece dairelerin bulunması tabii olduğundan diğer Türk-İslam devletlerinde görüldüğü gibi Osmanlı devletinde de *divan-ı hümayun* ismiyle devlet işlerinde sorumlu büyük bir divan bulunmaktadır¹⁷.

Osmanlı Devletinde sultan Orhan zamanından itibaren Divan'ın varlığından söz edilmektir. Divan'a katılan beyler burma tülbent giyer, giyinmeyenler ayıplanırdı¹⁸. Divan toplantıları I. Murad, Yıldırım Bayezid, Çelebi Mehmet ve II. Murat devirlerinde de devam etmiştir¹⁹.

Ayrıca divan toplantıları Orhan Bey zamanından Fatih Sultan Mehmet'in ilk devirlerine kadar her gün toplanmıştır. XVI. yüzyıldan itibaren ise divan toplantıları haftada dört güne inmiş, bunun iki günü arz günü olarak kabul edilmiştir. Divan toplantıları XVII. yüzyıl ortalarında hafta da ikiye XVIII. yüzyıl başlarında, III. Ahmet zamanında bire indirilmiş, hatta daha sonra bir süre kaldırılmış ise de görülen lüzum üzerine yeniden tertip edilerek önce haftanın salı günleri, bir müddet sonra da altı haftada bir toplanması kararlaştırılmıştır²⁰.

Hükümdar nerede ise divan toplantıları orada yapılmaktaydı. Fatih Sultan Mehmet zamanına kadar divana hükümdar başkanlık etmiştir. Bundan sonra veziri azamlar divana reislik yapmış ve Mühr-i Hümayun da kendilerine verilmiştir²¹.

¹⁵ Albert Howe Lybyer, *Kanuni Sultan Süleyman Döneminde Osmanlı İmparatorluğunun Yönetimi*, İstanbul 2000, s. 43.

¹⁶ Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, s. 37.

¹⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu (TTK) Basımevi, Ankara 1988, s. 1.

¹⁸ Ahmet Mumcu, *Divan-ı Hümayun*, Phoenix, Ankara 2007, s. 2.

¹⁹ Ahmet Mumcu, *Hukuksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divan-ı Hümayun*, Sevinç Matbaası, Ankara 1976, ss. 24-25.

²⁰ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, ss. 2-6.

²¹ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, ss. 318-328.

Divan toplantıları Kanuni Sultan Süleyman zamanına kadar bugünkü Kubbealtı denilen binanın bulunduğu yerin arkasındaki eski divanhane adı verilen bina da yapılmaktaydı. Kanuni devrinde Veziriazam Damat İbrahim Paşa'nın Kubbealtı denilen binayı yaptırması üzerine divan toplantıları burada yapılmaya başlanmıştır. Kubbealtı denilen salon esasen üç kubbeli üç bölümden meydana gelmektedir. Üç kubbeden biri divan heyetinin toplandığı müzakere salonu olan asıl divan toplantılarının yapıldığı ve padişahın toplantıları takip etmesine imkân veren *kasr-ı adl ve kasr-ı sultani* denilen kafes penceresinin bulunduğu odadır. Bunun bitişiğindeki oda divan kâtiplerinin bulunduğu büro iken üçüncü kısım ise devletin her türlü idari mali kayıtların bulunduğu defterhanedir²².

Divan-ı Hümayun toplantısında birinci ve ikinci derecedeki siyasi, idari, askeri, örfi, şer'i, adli ve mali işler, şikâyet ve davalar görüşülüp karara bağlanırdı. Divan; din, millet, cinsiyet ayrımı yapmaksızın herkesime açık olduğu gibi vali ve askeri sınıflardan şikâyeti olanlar, kadılarca haklarında yanlış hüküm verilmiş olanlar ve vakıf mensuplarının haksız muamelelerine uğrayanlar için de açıktı²³.

Divan toplantısı sabah namazından sonra başlar ve öğleye kadar devam ederdi. Bitirilmeyen işlerin görüşülmesi ise ikindi divanında devam edilirdi. Divan-ı hümayun müzakeresi o günkü ruznameye (gündem) göre bittikten sonra Maliye hazinesi ile Defterhane veziriazamın mührüyle mühürlenip kapandıktan sonra çavuş başı elindeki asasını yere vurarak divanın sona erdiğini bildirir ve divan dağılırdı. Divanda alınan kararların uygulanabilmesi için padişahın onayı gerekirdi. Bu kararlara "irade" "irade-i seniyye" veya "irade-i şahane" denilmektedir²⁴.

Divandan sonra padişah, veziriazam ve vezirlerle birlikte yemek yedi. Ancak bu usul Fatih zamanında kaldırılmıştır²⁵. Divan toplantılarına veziriazam, vezirler, kadiaskerler, defterdarlar ve nişancı asli üye olarak katılırdı. Bunlardan başka reissülküttab, kapıcılar kethüdası, çavuşbaşı da divan toplantılarına iştirak ederdi. Ancak bu sonuncular divan hizmetkârı sayılmadığından oturmazlar ayakta

²²Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, ss. 10-11.

²³Mumcu, *Hukuksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divan-ı Hümayun*, s.71.

²⁴Alkan, "Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı", s. 35.

²⁵Fatih Sultan Mehmed'in Divandan sonra veziriazam ve vezirlerle yemek yeme kuralını ortadan kaldırdığını şu sözlerle dile getirmiştir. "Cenâb-ı şerifim ile kimesne ta'am yemek kanunum değildir. Meğer ki ehl-i iyâlden ola. Ecdâd-ı izâmım vüzerâsiyle yerler imiş. Ben ref' etmişümdür. Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, s. 327.

dururlardı²⁶. Padişahın divan toplantılarını terk etmesinden sonra veziriazam divanın başkanı olarak, *kasr-ı adl* denilen hükümdarın toplantıları dinlediği pencerenin altında bir sedirde oturur, onun sağ tarafında rütbelere göre kubbe vezirleri yer alırdı sol tarafında ise sırasıyla Rumeli ve Anadolu kadiaskerleri ve defterdarlar, sağ yanında da nişancı bulunurdu. Eğer beylerbeyiler İstanbul'da iseler onlarda divan toplantılarına katılırlardı²⁷.

Bir de Divan Hümayun işlerinin görüldüğü kalemler vardı bunlara Divan Hümayun Kalemleri adı verilirdi. Bu kalemlerin şefi reisülküttabdı. Reisülküttab divanın asli üyesi olmamasına rağmen tecrübeleri ve yazılacak yazıları kaleme alması hasebiyle önemleri büyüktü. Divan-ı Hümayun kalemleri kuruluşun 1835 yılına kadar; Sadaret Mektubi, Sadaret Kethüdası, Beylik (Divan), Tahvil (Kese ve Nişan), Ruus, Amedi Kalemleri ile Teşrifatçılık, Vakanüvislik, Divan-ı Hümayun Hocaları, Divan-ı Hümayun Tercümanları, Hazine Evrakı (Arşiv) ve defterhane gibi bölümlerden oluşurdu²⁸.

Hazine-i Evrak, Osmanlı arşivleri için kullanılmış bir tabir olup bugünkü Başbakanlık Osmanlı arşivini oluşturmaktadır. Osmanlı merkez bürokrasisinde, arşivlerin korunması, devlet sırlarının saklanması, çalınmaması, kayıtların tahrif edilmemesi, bürokratik temayüllerin ciddiyetle takibi “*kaide-i kadime üzere*” hareket edilmesi gibi hususlara dikkat edilirdi. Devletin varlığı ve intizamlı oluşu bu hassasiyete dayanmaktaydı²⁹.

Alışılmış belirli zamanlarda toplanan divanlar dışında, elçi kabulü ve yeniçerilerin maaşlarının ödenmesi sırasında toplanan ulufe divanı ve olağanüstü hallerde toplanan ayak divanı da vardı. Bundan başka vezir-i azam, defterdar ve kadiaskerler kendi konaklarında da divan toplarlardı. Divanda alınan kararlar ve görülen işler Mühimme, Ahkâm, Tahvil, Ruus, Name ve Ahidname gibi defterlere kaydedilmekte olup padişahın veziriazamdaki mührüyle mühürlenerek “defterhane” de muhafaza edilirdi³⁰.

²⁶Mumcu, *Hukuksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divan-ı Hümayun*, ss. 50-51.

²⁷Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, ss. 17-19.

²⁸Yusuf Halaçoğlu, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK Basımevi, Ankara 1991, ss. 19-20.

²⁹Alkan, “Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı”, s. 51.

³⁰Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s. 79.

Divan-ı Hümayun'da siyasi, adli, idari tüm işlerin görülebilir olması, Osmanlı Devleti'nin merkezci karakterinin kesinliğini ve devlet adamlarının pratik çalışma, çabuk ve doğru karara varma duygularının gelişmişliğini göstermektedir.

1.1.2. XIX. Yüzyıl'da Merkezi İdare

XVII. yüzyılın ikinci yarısına kadar Osmanlı devlet idaresi Divan-ı Hümayun'da yürütülürken bundan sonra Divan-ı Hümayun cülus, ulufe ve elçi kabulü gibi merasimlerin dışında temsil makamı olarak varlığını sürdürmüştü³¹, hükümet idaresi Bâb-ı Âli'ye kaydırılmıştır³².

Bâb-ı Âli "Yüce Kapı" anlamında olup ve XVI ve XVII. yüzyıllarda Bâb-ı Hümayun veya Divan-ı Hümayun anlamlarında kullanılmıştır. XVIII. yüzyılın sonlarına doğru ise veziriazamlık dairesi yerine "Paşa Kapısı, Bâb-ı Âsafi" anlamında "Bâb-ı Âli" kullanılmaya başlanmıştır. Bâb-ı Âli, mekân olarak İstanbul Cağaloğlu'nda inşa edilmiş binalar topluluğunun kapladığı sahada yer alan, sadrazamların hükümet işlerini yürüttüğü resmi ikametgâhtır³³.

Bâb-ı Âli toplantılarının günü ve toplantıya iştirak eden kişilerin sayısı ilk devirlerde kesin olarak bir nizama bağlanmamıştır. II. Mahmut zamanında toplantılar Pazartesi ve Perşembe yapılmaya başlanmış, bunlardan birinin Bâb-ı Âli'de diğerinin de Şeyhülislam konağında yapılması kararlaştırılmıştır³⁴.

Hükümet idaresinin Divan-ı Hümayundan Bâb-ı Âli'ye kaydırılması ile oradaki daireler de yeni mekâna taşınmıştır. Bu dönemde Bâb-ı Âli politika ve kararlarının oluşumun da meşveret³⁵ meclisleri çok önemli rol oynamıştır. Meşveret Meclisleri, Divan-ı Hümayun'dan Tanzimat dönemi meclislerine geçişi sağlayan ara kurum rolünü üstlenmiştir³⁶.

³¹ Alkan, "Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı", s. 52.

³² Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, s. 52.

³³ Alkan, "Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı", s. 52.

³⁴ Halaçoğlu, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, s. 28.

³⁵ Meşveret, sorumluluğun paylaşılmasını ve toplumun katmanları arasında alınan karar etrafında bir fikir ve amaç birliği oluşturulmasını gerektiren olağanüstü ve önemli konularda sıklıkla başvurulmuş bir uygulamadır. Çeşitli kesimlerden görüşülecek konuyla ilgili kimselerin bir araya gelmesi ile gerçekleştirilirdi. Ali Akyıldız, "Osmanlı'da İdari Sorumluluğun Paylaşımı ve Meşruiyet Zemini Olarak Meclis-i Meşveret", *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, İletişim Yayınları, İstanbul 2012, s. 31.

³⁶ Alkan, "Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı", s. 53.

1826'da Yeniçeri Ocağını kaldıran II. Mahmut ömrünün son yıllarında merkezi idare ve hükümet teşkilatında büyük düzenlemelere giderek “modern” bir devlet teşkilatı ve bürokrasisi³⁷ kurmaya çalışmıştır. Bu doğrultudaki çalışmalarıyla Avrupa tarzında bir hükümet teşkilinin ilk örneklerini vermiştir. Nitekim Divan-ı Hümayun lağvedilerek Avrupaî tarzda Meclis-i Hass-ı Vükelâ (Bakanlar Kurulu) teşkil edilmiş, buna paralel olarak bugünküne benzer şekilde nezaretler (bakanlıklar) kurulmuştur. Ayrıca Bâb-ı Âli adı verilen hükümete, çalışmalarında yardımcı olması için çeşitli meclisler de oluşturulmuştur³⁸.

Meclisler III. Selim döneminde görülen “Meşveret Meclisleri”nden farklı nitelikte olup üç ayrı kurul şeklindedir. Bunlar Dâr-ı Şûra-yı Bâb-ı Âli (Hükümet Şûrası), Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye (Adliye İşleri Yüksek Meclisi) ile Dâr-ı Şûra-yı Askerî (Askeri Şûra Dairesi)'dir. Bu kurulların ayrı ayrı görevlerinin bulunması; yönetim, adalet, eğitim ve ordu alanlarında yapılacak yenilikleri belirleme ve kurallara bağlamada görevli kılınmaları, bir hukuk devleti mekanizmasının kurulmasına doğru atılmış önemli adımlardandır³⁹.

II. Mahmut hükümette önemli değişiklikler yapmış sadaret kethüdalığını; Umûr-ı Mülkiyye Nezaretine (İçişleri Bakanlığı), reisülküttaplığı; Hariciye Nezaretine (Dışişleri Bakanlığı), defterdarlığı ise Umûr-ı Maliye Nezaretine (Maliye Bakanlığı) dönüştürmüştür. Nazırlara işlerinde yardımcı olmak üzere birer müsteşar atanmıştır. Merkezi hükümet bürokrasisinin gücünü artıran bir diğer gelişme Şeyhülislamlık dairesinin (Bâb-ı Meşihat veya Fetvahane) kurulmasıdır. Bu, ulemanın devlet dairesi hâline getirilmesine doğru atılan ilk adım olup kurumun kısmi bağımsızlığını kaldırarak değişikliklere karşı koyma yeteneğini ciddi olarak zayıflatmıştır⁴⁰.

³⁷Bu terim, idarenin şekli örgütlenmesini teşkilatlanma içerisindeki muamele kalıplarını ve bunların bağlı olduğu kuralları ifade eder. Ayrıca yönetim kademelerinde görev yapan insanları nitelemek içinde kullanılan bürokrasi terimi, en geniş anlamıyla idari hizmetler olarak tanımlanabilir. Osmanlı devleti açısından bakıldığında bu terim, padişah ve saray görevlilerinden (mabeyn), askeri (seyfiye), dini (ilmiye), ve sivil bürokrasiye (kalemiye) kadar geniş bir yelpazeyi içine alır. Carter V. Findley “19. yy’ da Osmanlı İmparatorluğu’nda Bürokratik Gelişme” *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim yayımları, İstanbul 1985, C. I, s. 259.

³⁸Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, s. 52.

³⁹Musa Çadircı, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Ülke Yönetimi”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, C. I, s. 210.

⁴⁰Bernard Lewis, *Modern Türkiye’nin Doğuşu*, (Çeviren (çev.) Metin Kırıatlı), TTK Yayınları, Ankara 2000, s. 97.

II. Mahmut Evkaf-ı Hümayun Nezareti'ni kurarak vakıfların idaresi ve denetimini merkezileştirmesi, ulemanın vakıf gelirleri sayesinde hükümet karşısında elde ettiği ekonomik bağımsızlığına da darbe vurmuştur⁴¹.

II. Mahmut 1838'de yaptığı düzenlemeyle bütün vekillerin başı olmak üzere sadaret makamını başvekâlete dönüştürmüş ve memur rejiminde değişikliğe gitmiştir. Bu değişiklikle devlet dairelerine memur yetiştirme sistemi ve memuriyete giriş usullerinde de yeni düzenlemeler yapılmıştır. 1838'de, katiplerin rütbelerinin yükseltilmesinde imtihan esası getirilmiş, bürokrasinin ihtiyaç duyduğu nitelikli memurların ve tercümanların yetiştirilmesi için Mekteb-i Maarif-i Adliye ve Mekteb-i Ulum-ı Edebiyye adlarında orta dereceli iki okul kurulmuştur. Memurların işe alınmasında izlenecek prosedür belirlenmiş, memurlara maaş bağlanarak atamalarda uygulanan tevcihat usulü⁴² kaldırılmıştır⁴³.

II. Mahmut'un giriştiği yenilikler dizisinin sürdürülmesinden başka bir şey olmayan Tanzimat dönemi, 3 Kasım 1839'da Mustafa Reşit Paşa tarafından okunarak ilan edilen Gülhane Hatt-ı Hümayun ile başlamakta, I.Meşrutiyetin yürürlüğe konduğu 1876 yılına dek sürmektedir⁴⁴. Bu dönemi başlatan Abdülmecid'in padişahlık anlayışı genel çizgileriyle diğer Osmanlı padişahlarından farklı olmamakla beraber kendisi bazı yeni ilkeler getirmiştir. Genç yaşta padişah olan Abdülmecid, III. Selim ve II. Mahmut'un giriştikleri yenilikleri ve sonuçlarını bilerek işe başlamıştır⁴⁵.

⁴¹ Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 54.

⁴² Her sene şaban ve şevval aylarında yapılan ve memuriyetlerin kişilere birer yıllığına nöbetleşe verilmesinden ibaret olan söz konusu sistem, 4 Nisan 1838 tarihinde kaldırıldı. Böylece görevden alma ve atama belirli bir süre için değil gerektiğinde yapılacaktı. Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 50.

⁴³ Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, ss. 46-56.

⁴⁴ Gülhane Park'ında okunduğu için "Gülhane Hatt-ı Hümayunu" diye adlandırılan Tanzimat Fermanı, din ayrımı yapmaksızın bütün tebaaya eşit hak, mal, onur ve yaşam güvencesi vaat etmekteydi. Musa Çadircı, *Tanzimat sürecinde Türkiye: Anadolu Kentleri*, İmge Kitabevi, Ankara 2011, s. 71.

⁴⁵ Abdülmecid, devrinde diplomasi dili olan Fransızca'yı öğrenmiş, Avrupa'daki gelişmeleri izleme olanağına kavuşmuştu. Hilafet ve saltanatın Tanrı bağışı olduğuna ve Osmanlılara ait bulunduğuna inanmaktaydı. Abdülmecid, padişahlık anlayışında bazı yeniliklerde getirmiştir. Yurt içinde inceleme gezileri yapması, her yıl Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyenin açılışına katılması, yapılacak yenilikleri komisyonlara hazırlatıp özel meclislerde tartışıldıktan sonra Meclis-i Vâlâ-ya göndererek yürürlüğe koyması mutlak monarşiden demokrasiye geçişte çok önemli adımlardı. Çadircı, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke yönetimi", ss. 210-211.

1839'da Gülhane Hatt-ı Hümayunun ilanıyla beraber devlet kendisi için Avrupalılaşmayı resmi bir program olarak ilan etmiştir. Artık her sahada yeni düzenlemeler söz konusudur⁴⁶.

Tanzimat'ın ilanı ile birlikte önemli sorunların çözümü için ayrı ayrı meclisler oluşturulmuş bunların aldıkları kararlar ve öneriler Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye'de son şekline alarak, padişahın onayı ile yürürlüğe konulmuştur. Meclis-i Vâlâ'nın diğerlerinden farkı, bir üst kuruluş oluşu ve çağdaş batı ülkelerinde görülen meclislere şekil bakımından da benzemesidir. Kuruluşun en önde gelen görevi kanun ve tüzük hazırlamaktır⁴⁷. Öte yandan Tanzimat Ferman'ında öngörülen hususların yerine getirilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasıyla görevlendirilmiş⁴⁸ ve üst düzeyde suç işleyen devlet memurlarını yargılama⁴⁹ yetkisine sahip olması önemini daha da artırmıştır⁵⁰.

Meclis üyelerinin yüksek bürokratlardan oluşması ve başlangıçta meclis üyeliklerinin yanı sıra mevcut memuriyetlerini de sürdürmüş olmaları Tanzimat ve yönetimle ilgili alınacak kararlarda bürokrasinin etkinliğini artırmıştır⁵¹.

Ceza Kanunu, Arazi Kanunu, Eyalet Meclisleri yönetmeliği ve Askere Alma Yönetmeliği gibi toplum yaşamında önemli değişiklikler getiren kanun⁵² ve tüzüklerin hazırlanmasında rol oynayan meclisin, aynı zamanda başkan ve üyelerin çok sık değiştiği, bürokratların kendi aralarında rekabet ettikleri bir yapıya sahip olduğu dikkatlerden kaçmamaktadır.

⁴⁶ Ahmet Hamit Ongunsu, "Tanzimat ve Amillerine Umumi Bir Bakış", *Tanzimat*, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Yayınları, İstanbul 1999, C. I, s. 10.

⁴⁷ Çadircı, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke yönetimi", s. 212.

⁴⁸ Recai Galip Okandan, "Amme Hukukumuzda Tanzimat Devri", *Tanzimat*, MEB Yayınları, İstanbul 1999, C. I, s. 107.

⁴⁹ Dönemin önde gelen yöneticileri Hüsrev Paşa, Akif Paşa, Nafiz Paşa, Tahir Paşa ve Hasip Paşa, "Tanzimat-ı Hayriyye'ye Mugayir" hareketlerinden dolayı mecliste muhakeme edilip cezalandırılmışlardır. Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 66.

⁵⁰ Çadircı, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke Yönetimi", s. 212.

⁵¹ Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 65.

⁵² Bazı çalışmalar Tanzimat'la birlikte yürürlüğe konmaya başlanan kanunları yabancı bir devletten alınmadan doğrudan doğruya hazırlanan yerli kanunlar ve yabancı kanunlar model alınarak hazırlanan muktebes kanunlar olarak ikili tasnife tabi tutar. Yerli kanunların en önemlileri, Ceza Kanunu, Arazi Kanunu ve Mecelle'dir. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, "Kanunlaştırma Hareketleri ve Tanzimat", *Tanzimat*, MEB Yayınları, İstanbul 1999, C. I, s. 176.

İşlerin fazla olmasından dolayı kurulda bazı değişiklikler gerekli görülmüş, 1854'te "Meclis-i Âli-i Tanzimat" (Tanzimat Yüksek Meclisi) kurularak yasa ve tüzük hazırlama işi buraya devredilmiş, Meclis-i Vâlâ yargılama ile görevli kılınmıştır. İstenilen gelişmeler olmayınca 1861'de iki meclis birleştirilerek yeni bir düzenlemeye gidilmiş ve üç ayrı daire oluşturulmuştur. Dairelerden biri mülki daire, diğeri kanun ve nizamnameler, öbürü ise adalet işleriyle görevli kılınmıştır. Meclis bu şekilde çalışmalarını 1868'de "Şûra-yı Devlet" ile "Divân-ı Ahkâm-ı Adliye" nin kurulmasına kadar sürdürmüştür⁵³.

Tanzimat döneminde gerçekleştirilen bir başka yenilik de, memurların işe başlarken yemin etmesidir. Yüksek rütbeli memurlar, ilmiyeden olanlar, askeri zabıtlar, ümera, Bâb-ı Âlî memurları ve darphanedeki bütün görevliler yemin ederek göreve başlayacaklardır. Meclis-i Vâlâ, bu kararlardan yaklaşık on yıl sonra yemin şekline dair bir de nizamname hazırlamıştır. Ayrıca devlet dairelerinin haftalık tatil günleri hususuna temas edilerek Bâb-ı Âlî denilen hükümet merkezinde çalışan memurları resmi tatil günü Cuma günü olarak belirlenmiştir⁵⁴.

Tanzimat dönemi, Osmanlı Devletinin idari modernleşme ihtiyacının şiddetle hissedildiği son yüzyıl olmuştur. Yeni bir idari düzen, bütün tebaanın can ve mal güvenliği, özellikle gayrimüslim tebaaya eşitlik sağlanması ulusalcı ayaklamaları durduracağı düşünülmüştür. Nitekim Tanzimat Fermanı'ndaki en önemli iki ilke tebaanın hukuki eşitliği, adli ve mali ıslahat idi. Bu da mali sistem ile hukuki mevzuat ve adliye örgütünde reform anlamına gelmektedir. Bu ise merkez örgütü kadar eyalet idaresinde de yenilikler gerektirmiştir⁵⁵.

Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye kararları doğrultusunda hazırlanan ve uygulamaya konan yeniliklere, merkeze bağlı yakın eyaletlerde başlanmıştır. Sancak yönetimi mütesellimlerden alınarak muhassıllara verilmiştir. Muhassıllar bölgenin hem yönetimini üstlenecekler, hem de vergilerini doğrudan doğruya toplayarak hazineye göndereceklerdi. Bunun için Tanzimat'ın uygulandığı yörelerde mal-mülk sayımı yapılacak, elde edilecek vergilere göre herkesin yılda ne kadar vergi ödeyeceği belirlenecektir⁵⁶.

⁵³Çadırcı, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke yönetimi", s. 212.

⁵⁴Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, ss. 50-51.

⁵⁵İlber Ortaylı, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Yerel Yönetim Geleneği*, Hil Yayın, Ankara 1985, s. 20.

⁵⁶Çadırcı, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke Yönetimi", s.212.

Muhassıllara yardımcı olmak amacı ile sancak merkezinde “Muhassıllık Meclisi” adı altında bir kurul oluşturulmuştur⁵⁷. Tanzimat önderleri kısa zamanda merkezi mali bir idare gerçekleştirerek bürokratik alt yapının noksanlığını gördüler ve ister istemez iltizam usulüne geri döndüler. Bununla birlikte eyalet ve sancak yönetimini de yeniden düzenlediler⁵⁸.

Tanzimat’ın ilanı ile birlikte sancak ve eyalet merkezlerinde kurulan meclisler çalışmalarını 1849 yılına kadar “Muhassıllık Meclisleri” için çıkarılan yönetmeliğe göre sürdürmüştür. 1849’da Eyalet Meclisleri Nizamnamesi yürürlüğe konmuştur. Ne var ki iç ve dış koşulların elverişsizliğinden ötürü bu düzenleme de istenileni vermemiştir. Kırım Savaşının çıkması da Tanzimat uygulamalarını sekteye uğratmıştır. Savaş bittikten sonra yayımlanan 28 Şubat 1856 tarihli “Islahat Fermanı” Müslüman olmayan tebaanın haklarını korumak ve imtiyazlarını artırmak için Avrupa devletlerinin uzun yıllar süren baskıları sonucu Bâb-ı Âlî’nin kabul etmek zorunda kaldığı bir fermandır⁵⁹.

Fermanda yer alan ilkeler; can, mal, ırz, namus güvenliğinin sağlanması, kanun önünde eşitlik, mezhep ve eğitim özgürlüğü, vergilerde eşitlik, karma mahkemelerin kurulması ve Müslüman olmayanların mahkemelerde şahitlik yapabilmeleri gibi maddeler esasına dayanmaktaydı. Özellikle Müslüman olmayanların vilayet, sancak ve kaza meclislerinde yeterince temsil edilmedikleri ileri sürülerek, bu meclis yönetmeliklerinin yeniden düzenlenmesi istenilmiştir. Kurulan komisyonlara verilen düzenleme görevi 1864’te tamamlanarak yeni “Vilayet Nizamnamesi” yürürlüğe konmuştur⁶⁰.

1864-1876 yılları arasında ülke yönetiminde düzenlemeler yapılmaya devam edildiyse vilayet sınırlarının çok geniş olması, taşıt ve haberleşme araçlarının yetersizliği, yabancı ülke konsoloslarının işe karışması gibi bir takım nedenlerden dolayı istenilen olumlu gelişme sağlanamamıştır⁶¹.

⁵⁷Mütesellim, herhangi bir beylerbeyi ve sancak beyinin görevi nedeniyle eyalet veya sancağında bulunmadığı sırada kendisine vekalet etmek üzere yerine bıraktığı veya gönderdiği vekildir. Muhassıl ise genel olarak vergileri tahsil eden memur anlamında kullanılmıştır. Çadircı, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Ülke Yönetimi”, s. 212.

⁵⁸ İlber Ortaylı, “Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Yerel Yönetimler”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, C. I, s. 233.

⁵⁹Çadircı, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Ülke Yönetimi”, s. 215.

⁶⁰Gazi Erdem, “Islahat Fermanı’na Yeniden Bakış”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C: 51, S: 1 (2010), ss. 336-339.

⁶¹Çadircı, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Ülke Yönetimi”, s. 223.

1.2. Osmanlı Taşra Teşkilatı

Osmanlı Devleti, coğrafi alan olarak genişleyince, merkezin dışında kalan ve taşra olarak ifade edilebilecek merkeze bağlı idari çevre oluşturulmaya başlanmıştır. Osmanlı Devleti böylelikle idari bakımından, merkez ve taşra teşkilatı olarak iki temel yapıdan ibaret bir görünüm arz etmektedir. Taşra idaresi aşağıdan yukarıya doğru köy (karye), nahiye, kaza, sancak (liva) ve eyalettir⁶².

Köylerin bir araya gelmesiyle nahiyeler, köylerle birlikte nahiyelerin birleşmesinden kazalar, kazaların birleşmesinden sancaklar, sancakların birleşmesinden eyaletler meydana gelmiştir⁶³.

1864 “Vilayet Nizamnamesi”yle eyaletler kaldırılarak, yerine livalardan oluşan vilayet üniteleri kurulmuştur⁶⁴. Kuruluş döneminden itibaren, Osmanlı sultanları her idare birime iki amir tayin etmiş, bunlardan biri askeri sınıftan ve padişahın yürütme gücünün temsilcisi beylerbeyi, sancak beyi gibi amirler; diğeri ise padişahın hukuki yetkisini temsil eden, ilmiye sınıfından olan kadıdır⁶⁵.

Taşra idari birimlerinde gelişim ve değişim bir anda olmamış, çeşitli aşamalardan geçtikten sonra klasik halini almıştır. Yapılan düzenlemeler incelenirken en küçük idari birim olan köyden, en büyük idari birim olan eyalet’e doğru hiyerarşik sıra göz önünde bulundurularak Osmanlı taşra teşkilatı ele alınmıştır.

1.2.1. Köy İdaresi

Osmanlı idari yapılanmasının en alt birimi köylerdir. Klasik Osmanlı düzeninde, tımarlı sipahiye bağlı olarak köyde güvenlik, ”yiğitbaşı” öncülüğünde köy delikanlılarınınca sağlanmıştır. İdari işler ise dirlik sahibinin temsilcileri, halkı temsil eden “köy kethüdaları” ve imamlar tarafından yürütülmüştür⁶⁶.

Tımar sisteminin bozulmasından sonra kethüdalar seçimle göreve getirilmiş olup kendilerine belli başlı sorumluluklarda yüklenmiştir. Sorumlu oldukları konular vergilerin toplanması, asker olacakların belirlenmesi ve köy güvenliğinin

⁶²Ceylan, *Osmanlı Taşra İdari Tarzı Olarak Eyalet-i Mümtâze ve Mısır Uygulaması*, ss. 3-19.

⁶³Solak, “Osmanlı Devletinde Taşra Teşkilatı”, s. 84.

⁶⁴Ortaylı, “Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Yerel Yönetimler”, s. 236.

⁶⁵Nejat Göyünç, “Osmanlı Devleti’nde Taşra Teşkilatı (Tanzimat’a Kadar)”, (Ed. Güler Eren), *Yeni Türkiye , Osmanlı Özel Sayısı* , Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, C. VI, s. 77.

⁶⁶Çadırcı, *Tanzimat Sürecinde Türkiye: Anadolu Kentleri*, s. 55.

sağlanmasıdır. Ayanlığın ortaya çıkmasından sonra ayanlarda köylerde bu tür hizmetleri yerine getirmeye başlamıştır. Müslüman köylerdeki köy kethüdasının karşılığı, gayrimüslim köylerde “kocabaşı” iken imama karşılık ise papazlar veya dini liderler etkin rol oynamıştır⁶⁷.

İmamlar ayrıca Osmanlı devleti alt yerleşme birimi olan mahalleninde yöneticisidir. Gayrimüslim mahallelerinde bu görev kocabaşı ve papaza aittir. II. Mahmut döneminde mahalle ve köylerde muhtarlık kurumu ihdas edilmiştir. Vergi tahsili, mahalle ve köyün güvenlik işleri, ölüm ve doğum hadiseleri, mahalleye gelen giden, göç vb. olaylarla ilgili kayıtların tutulması muhtarın görevleri arasındadır⁶⁸.

Muhtarlar köyün büyüklüğüne göre üç ila on kişi arasında seçimle iş başına gelir ve kendilerine ihtiyar heyeti yardımcı olurdu. 1833’ten itibaren taşrada kurulup yaygınlaşmaya başlayan muhtarlık örgütünün görevleri Tanzimatla daha da artırılmıştır⁶⁹.

1.2.2. Nahiye İdaresi

1871 Nizamnamesi ile kaza ile köy arasında idari bir birim olarak ilk kez nahiye örgütü oluşturulmuş ve beş yüz kişiden fazla nüfuslu köy ve çiftlikler nahiye olarak düzenlenmiştir⁷⁰.

Nahiye yönetecek “nahiye müdürü” adı verilen kişiyi yörenin halkı arasından vali atar, Dâhiliye Nezareti’nin onayı ile görevi kesinlik kazanmaktaydı. Nahiye müdürü nahiyeye bağlı köy ihtiyar heyeti üyelerinden en çok dört kişinin katılmasıyla, müdür başkanlığında oluşturulacak Nahiye meclisine danışarak yönetim işlerini yürütürdü⁷¹.

Birçok bölgede nahiyeler kurulamadığı gibi nahiye meclisleri de istenilen şekilde toplanıp görev yapamamıştır. Bunun üzerine 6 Nisan 1876’da yeni Nahiye Nizamnamesi hazırlanmıştır. Bu nizamname ile nahiye meclislerine etnik ve dini grupların belirli oranlarda katılmaları hususu kararlaştırılmıştır⁷².

⁶⁷Çadırcı, *Tanzimat Sürecinde Türkiye: Anadolu Kentleri*, ss. 55-56.

⁶⁸Ortaylı, “Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Yerel Yönetimler”, s. 239.

⁶⁹Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 76.

⁷⁰Çadırcı, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Ülke Yönetimi”, s. 223.

⁷¹Mehmet Seyitdanlıoğlu, “Yerel Yönetim Metinleri IV: 1871 Vilayet Nizamnamesi ve Getirdikleri”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, C: 5, S: 5 (Eylül 1996), ss. 89-103.

⁷²Ortaylı, “Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Yerel Yönetimler”, s. 239.

Ayrıca nahiye müdürlerinin seçimle göreve getirilmeleri ile seçme ve seçilme koşulları yeniden düzenlenmiştir. 1871 Vilayet Nizamnamesi ve 1876 Nahiye Nizamnamesi hükümlerine karşın, nahiyeler yaygın ve tam örgütlü biçimde kurulamadığı gibi bahsi geçen kurallar da çoğu yerde uygulanamamıştır⁷³.

1.2.3. Kaza İdaresi

Osmanlı Devletinin kuruluş yıllarında kadının tayin edildiği coğrafi bir bölgeyi ifade eden kaza, ilerleyen zamanlarda sancağın alt idari biriminin adı olmuştur. Ve Osmanlı Devleti, adli teşkilat bakımından, birçok kaza bölgelerine ayrılmıştır. Her kaza birimi ise doğrudan merkeze (divan-ı hümayun) bağlıdır. Bundan dolayı, eyalet-sancak şeklindeki askeri teşkilattan ayrı olarak tamamıyla sivil karakterli bir de kaza idaresi mevcuttur⁷⁴.

Kazadaki faaliyetler kadı tarafından, çoğu zaman kadının evinin alt katında ya da merkez caminin yanında yer alan Meclis-i Şer adı verilen kadı mahkemelerinde yürütülmüştür. Osmanlı Taşra idaresinin yönetiminde çok önemli yere sahip olan kadı, şer’i ve hukuki işleri yürüten, hâkim demek olup merkezi hükümetin emirlerini yerine getiren bir makamdır. Kazalarda kadıya yardımcı olmak üzere müftü, naip, kâtip, muhtesip, muhızırbaşı ve ases gibi görevliler bulunmaktadır⁷⁵.

Kazalar 1842’de Muhassıllık Sisteminin kaldırılmasına kadar mahkemelerin bulunduğu her yeri ifade etmekteydi. Yani Kaza adli bir ünite olarak geçmekteydi. 1842 düzenlemesiyle taşra teşkilatında yeni bir organizasyona gidildi. Tanzimat’ın uygulandığı bölgelerde birkaç köy birleştirilerek ilk defa idari bir birim olarak kazalar oluşturuldu⁷⁶.

Kaza terimi, yapılan değişikliklerle beraber artık idari bir kurum olarak taşra teşkilatındaki yerini almıştır. Kazaların yönetimi seçimle atanan ve “kaza müdürü” adı verilen kimselere verilirken 1871’de yapılan düzenleme ile kazaların yönetimi müdürlerden alınarak kaymakamlara verilmiştir. Bu birim varlığını günümüze kadar sürdürmüştür⁷⁷.

⁷³Çadırcı, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Ülke Yönetimi”, s. 223.

⁷⁴Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, s. 222.

⁷⁵Solak, “Osmanlı Devletinde Taşra Teşkilatı”, ss. 94-95.

⁷⁶Çadırcı, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Ülke Yönetimi”, s. 213.

⁷⁷Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 76.

1.2.4. Sancak İdaresi

Sancak kelimesi “ucu sivri direk üzerinde olan bayrak” anlamında olup aynı zamanda hükümdarın hâkimiyet sembolleri arasındaydı. Sancak terimi Osmanlı Devleti’nin kuruluş ve gelişmesine paralel olarak zamanla coğrafi ve idari bakımdan muayyen bir bölgeyi ifade eder hale gelmiştir. Osmanlı Devleti’nin temel idari birimi sancak olup idare de sancak temeline dayanan bölümlenme XIX. yüzyıla kadar devam etmiştir⁷⁸.

Ülkenin ve devlet teşkilatının düzenlenmesinde, taşra ordusunun yetiştirilmesinde belli bir coğrafi bölgeyi kapsayan sancaklara ve onların yönetimine özel önem verilmiştir. Nitekim devlet idaresini öğrenmeleri için şehzadelerin sancağa çıkmaları⁷⁹, tahrirlerin sancak esas alınarak yapılması, sipahinin dirliğinin bulunduğu sancakta oturma zorunluluğu, kanunnamelerin sancağı esas alması, suç işleyen tebaanın kendi sancağında yargılanması ve cezalandırılması gibi uygulamalar, sancağın temel idari birim olduğunu gösteren temel özelliklerdir. Osmanlı idari yapılanmasında sancaklar eyaletlerin alt birimlerini oluşturmaktadır ve genel anlamda üç türlü sancak vardır. Bunlar Klasik Osmanlı Sancakları, Piyade ve Müsellem Sancakları sonuncusu ise Yurtluk-Ocaklık ve Hükümet sancaklarıdır⁸⁰.

XVI. yüzyıldan XIX. yüzyıla gelindiğinde idari yapılanmada ve sancak teşkilatında önemli değişiklikler olmuştur. Tanzimat’ın ilanından hemen sonra sancak yönetimi muhassıllara verilmiştir. 1842 düzenlemesiyle muhassıllık kaldırılınca sancak yönetimi merkezi hükümet tarafından atanan kaymakamlara bırakılmıştır. Kaymakamlar valiye karşı sorumlu olmalarına rağmen vali tarafından görevden alınamazlardı. Hâlbuki Tanzimat öncesinde sancak yöneticileri valilerce atandıklarından istediklerinde görevden alabiliyorlardı. Tanzimatla birlikte sancak merkezlerinde oluşturulan meclisler kaymakam, malmüdürü, hâkim, tahrirat ve mal başkâtipleri ile Müslim ve gayrimüslim topluluklarının temsilcilerinden oluşmaktaydı⁸¹.

⁷⁸ Yakup Karataş, *Bayezid Sancağı ve İdarecileri (1700-1914)*, Kitabevi, İstanbul 2014, s.6.

⁷⁹ Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, s. 214.

⁸⁰ Solak, “Osmanlı Devletinde Taşra Teşkilatı”, s. 95.

⁸¹ Çadrcı, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Ülke Yönetimi”, s. 213.

Haftanın belirli günlerinde toplanan bu meclis, sancağın güvenlik, maliye yönetim, eğitim-öğretim ve beledi işleriyle ilgili çalışmaları yürütür ve bu konularda, kaymakama yardımcı olurlardı. Şeriatı doğrudan ilgilendirmeyen hukuki konular da meclisin görevleri arasındaydı. Bu meclis baş edemeyeceği derecede büyük sorunları eyalet meclisine havale eder, maliyeyi ilgilendiren hususları ise doğrudan maliye nezaretine bildirirdi. Bunun dışında merkezi hükümetle olan bütün yazışmalar, vali ve eyalet meclisi aracılığıyla yapılırdı⁸².

Sancak yönetiminde bu dönemde kaymakamın yanı sıra “Malmüdürü” nün de önemli görevleri vardı. Bu görevlerin başlıcaları hazine gelirinin meclis denetiminde tahsili ve muhasebesi, kazalardan gelen gelirlerin kayıtlarının tutulması ve üç ayda bir bu kayıtların eyalet meclislerine sunulmasıydı. Sancak merkezlerindeki malmüdürlerinin eyaletteki karşılığı defterdardı. Malmüdürü dışında ayrıca sancak merkezlerinde hizmet verenler ise şunlardı. Posta görevlileri, kâtipler, nüfus sayım ve kayıt işlerine bakan nüfus memuru ve zaptiyelerdi⁸³.

Sancak meclisleri Ocak 1849 tarihine kadar görevlerini Muhassıllık Meclisleri için çıkarılan yönetmeliğe göre sürdürürken bu tarihten itibaren ise Eyalet Meclisleri Nizamnamesini esas almıştır. 1849 yılında hazırlanıp yürürlüğe konan Eyalet Meclisleri Nizamnamesi, 1864 Vilayet Nizamnamesi’nin ilanına kadar yürürlükte kalmıştır. Gayet ayrıntılı bir şekilde düzenlenen bu tüzük iç karışıklıklar ve Kırım savaşı yüzünden kendisinden beklenen faydayı veremediği gibi meclisler üzerinde de gerekli denetimi sağlayamamıştır⁸⁴.

1.2.5. Eyalet İdaresi

Eyalet, Osmanlı taşra idaresinin en üst birimidir. Eyalet kavramı, Türk-islâm devletleri yoluyla Osmanlı Devleti’ne geçmiştir. Kuruluş yıllarında hızla gerçekleşen fetih hareketleri devletin yayıldığı coğrafi alanı genişletmiş, bu genişleme ve gelişmeye paralel olarak sınırların genişlemesi daha büyük idari birimleri gündeme getirmiştir. Böylece beylerbeyi idaresinde olan ve birkaç

⁸²Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 77.

⁸³Çadircı, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Ülke Yönetimi”, s. 214.

⁸⁴Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 77.

sancaktan mürekkep Beylerbeyilikler kurulmuştur. Zamanla Beylerbeyilik tabirinin yanında eyalet, terimi kullanılmaya başlanmıştır⁸⁵

XVI. yüzyıl ortalarına doğru istikrarlı bir şekil alan Osmanlı devleti eyalet sistemi, merkeze bağlı eyaletler (Salyaneli Eyaletler⁸⁶- Salyanesiz Eyaletler⁸⁷) ve özel yönetimli eyaletler⁸⁸ olarak iki gruba ayrılmıştır. Sancak taksimatı pek değişmemişse de eyalet teşkilatı devletin yıkılmasına dek süren zaman zarfında sık sık değişikliğe uğramıştır. En esaslı değişme II. Mahmut döneminde olmuştur⁸⁹.

II. Mahmut'un saltanatıyla birlikte, modern yönetim ilkelerine uygun olarak devletin yeniden yapılanmasına yönelik reform çabaları, taşra teşkilatında da bazı değişikliklerin yapılmasına sebep olmuştur. Nitekim bu dönemde askeri amaçlarla yeni eyaletler kurulmuş ve buralara Asâkir-i Mansure Muhammediye ordusunun üst rütbeli subayları müşir olarak atanmıştır. Mali işler için de muhassıllar görevlendirilmiştir. Fakat bu tedbirler taşra idaresindeki sorunları çözmede etkili olamamıştır. Diğer taraftan valilerin atama işlemlerini Dâhiliye Nezareti kuruluncaya kadar sadrazam adına sadâret kethüdası yürütmüştür⁹⁰.

Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı adliye kararları doğrultusunda hazırlanan ve uygulamaya konan yeniliklere ülke bütününde başlamak yerine, merkeze bağlı yakın eyaletlerde başlandı. Başta Edirne olmak üzere Bursa, Ankara, Aydın, İzmir, Konya ve Sivas eyalet merkezi yapılarak buralarda yeni yönetim yürürlüğe kondu. Bazı sancaklar bağlı bulundukları eyaletten koparılarak yeni eyaletler oluşturuldu. Muhassıllık örgütünün oluşturulması ile kuruluştan beri hem mali, hem idari-askeri görevler yüklenmiş olan vali, mütesellim ve diğer yönetim görevlilerinin mali yükümlülükleri kalmamış oldu⁹¹.

⁸⁵Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı (Tanzimat'a Kadar), s. 78.

⁸⁶Salyaneli eyaletler, Mısır, Bağdat, Yemen, Habeş, Lahza, Cezayir, Trablusgarb ve Tunus eyaletleridir. Ahmet Tabakoğlu, *Gerileme Dönemine Girerken Osmanlı Maliyesi*, Dergah Yayınları, İstanbul 1985, ss. 45-49.

⁸⁷Salyanesiz eyaletler, Anadolu, Rumeli, Karaman, Diyarbakir, Erzurum, Dulkadriye, Şam, Budin, Van, Temaşvar bu eyaletlerdendir. Ünal, *Osmanlı Müesseseler Tarihi*, s. 211.

⁸⁸Bu eyaletler Eflak, Boğdan ve Erdel Voyvodalıkları ile Kırım Hanlığı ve Mekke-i Mükerrreme Emirliğidir. Solak, "Osmanlı Devletinde Taşra Teşkilatı", s. 85.

⁸⁹Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, s. 209.

⁹⁰Çadırcı, "Tanzimat'ın İlanı Sıralarında Türkiye'de Yönetim (1839-1856)", ss. 1222-1227.

⁹¹Çadırcı, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke Yönetimi", s. 216.

Ayaklanmalara yol açan vergi dağıtım ve toplanma işi çözüme kavuşturuldu. Eyalet yönetiminde bazı değişiklikler olduysa da istenilen sonuç elde edilemedi. Vergi toplamada görülen başarısızlık üzerine 1842 yılında yeniden iltizam usulüne dönüldü. Tanzimat'ın ilan edildiği 1839'dan 1845 tarihine kadar geçen süre boyunca uygulamada başarı elde edilememişti. Bunun üzerine çözüm yolları aranırken denetleme ve karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi amacıyla her eyaletten iki temsilci İstanbul'a çağrıldı. Yapılan toplantı ve görüşmeler ardında "İmar Meclisleri" oluşturuldu⁹².

Devletin eyaletteki en büyük temsilcisi olan vali; halkın güvenliğinin sağlanması, hukuk kurallarının yerine getirilmesi, ülkenin bayındırlığı için alınacak kararların yürütülmesi gibi birçok sorumluluğun sahibiydi. İcra ettiği işlerde kendisine yardımcı olmak üzere defterdar, kadı, müftü ile Müslümanları temsilen dört ve gayrimüslimleri temsilen de iki kişiden oluşan "Büyük Meclis" adı verilen kurulun yönetiminde söz sahibiydi⁹³.

1849 düzenlemesiyle Büyük Meclislerin adları "Eyalet Meclisleri" olarak değiştirildi. Bu meclis, hükümet tarafından atanan bir başkan, vali, defterdar, hâkim (kadı, naip), müftü, kâtip ile halk tarafından seçilecek dört Müslüman ve her gayrimüslim halkı temsilen birer kişiden oluşmaktaydı⁹⁴. Görev ve yetkileri "Eyalet Meclisleri Nizamnamesiyle"⁹⁵ yeniden belirlendi. Bu nizamname 1864 Vilayet Nizamnamesi yayınlanana kadar yürürlükte kaldı⁹⁶.

Bütün bu düzenlemelerle eyalet yönetimi çağdaş biçime getirilmek istendi. Şeklen de olsa bunda başarı sağlandı. Ancak sorunlar tümüyle giderilmemiştir. Bu nedenle Osmanlı taşra teşkilatında daha köklü yapılanma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. 1864 ve 1871 vilayet nizamnameleriyle bu ihtiyaca cevap verilmeye çalışılmıştır. Osmanlı devlet adamları 1863 yılı sonlarında yeni bir nizamname

⁹²Çadırcı, *Tanzimat Sürecinde Türkiye: Anadolu Kentleri*, s. 74.

⁹³Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 78.

⁹⁴Büyük Meclis, sancak meclislerinin gönderdiği faaliyet raporlarını değerlendirip kesin sonuca bağlamak, eyaletin idare, maliye, güvenlik, imar, adli bütün hususlardaki problemlerini görüşmek ve bunlara çare bulmakla görevliydi. Ayrıca adli suç işleyenleri ve Tanzimat'a karşı çıkan görevlileride yargılayan mahkeme durumdaydı. Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 78.

⁹⁵Nizamname, o sıralarda ülkede yürürlükte olan yönetimin bütün basamaklarında görev alacakların uyacakları kuralların yanı sıra güvenlik, bayındırlık, yargı, eğitim-öğretimi ilgilendiren konuları kapsamaktaydı. Bütün memurlara maaş bağlanarak onların vergi gelirinden pay almaları geleneğinden vazgeçildi. Çadırcı, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke Yönetimi", s. 215.

⁹⁶Çadırcı, *Tanzimat Sürecinde Türkiye: Anadolu Kentleri*, s. 151.

hazırlamak üzere harekete geçtiler. Fuat Paşa gözetiminde Cevdet Paşa ve Mithat Paşa'nın da katıldıkları bir komisyon oluşturuldu⁹⁷.

Komisyon çalışmaları neticesinde ortaya çıkan nizamname, öncelikle Tuna eyaletinde uygulanmak koşuluyla 7 Kasım 1864'te yürürlüğe kondu⁹⁸. Tarihe "Tuna Vilayet Nizamnamesi" olarak geçen bu nizamname bütün imparatorlukta uygulanmak amacıyla hazırlanmıştı. Ancak Bâb-ı Âli, bu hususta tedbirli hareket ederek, nizamnameyi bir ön uygulama alanında tecrübe etmek istemiştir. Bunun için Niş, Vidin ve Silistire eyaletlerini birleştirilerek Tuna Vilayeti kurdu. Kurulan yeni vilâyetin başına Niş Valisi Mithat Paşa getirildi⁹⁹.

Nizamnamenin burada başarılı sonuçlar vermesi üzerine imparatorluğun diğer bölgelerinde de uygulanmasına karar verilmiştir. 1865 yılından itibaren Rumeli'de, Anadolu'da ve Arabistan'da yeni vilayetler kurulmaya başlanmıştır. 1867 yılında çıkarılan Vilayet-i Umumiye Nizamnamesi ile yeni taşra örgütlenmesi bütün imparatorluğu kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Aslında bu nizamname, hemen hemen 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi'nin aynısıydı. Bir değişiklik getirmemekteydi¹⁰⁰.

1864 Tuna Vilâyeti Nizamnamesi ile sancakların (liva) temel birim olduğu Vilayet teşkilatı kuruldu. Yeni nizamname ile Osmanlı İmparatorluğu vilâyet, sancak (livâ), kazâ ve köy (karye) olmak üzere yeni idari birimlere ayrılmıştır. Vilayeti vali, Sancağı kaymakam, kazayı kaza müdürü, köyleri ise seçimle başa gelen muhtarlar yönetecekti¹⁰¹. 1864 Nizamnamesi, 22 Ocak 1871'de "idare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi" sinin ilanına kadar yürürlükte kaldı. 1871 Nizamnamesi ile Osmanlı Devlet'i, vilâyet yönetiminde yaklaşık kırk iki yıl sürecek yeni bir döneme girmektedir¹⁰².

⁹⁷Ortaylı, "Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Yerel Yönetimler", s. 236.

⁹⁸Çadırcı, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke Yönetimi", s. 222.

⁹⁹Mehmet Seyidanoğlu, "Yerel Yönetim Metinleri III: Tuna Vilayeti Nizamnamesi", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, C: 5, S: 2 (Mart 1996), ss. 67-81.

¹⁰⁰Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi VII, (Islahat Fermanı Devri (1861-1876))*, TTK Basımevi, Ankara 1988, s. 156.

¹⁰¹Çadırcı, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke Yönetimi", s. 222.

¹⁰²Seyidanoğlu, "Yerel Yönetim Metinleri IV: 1871 Vilayet Nizamnamesi ve Getirdikleri", s. 89.

1871 Nizamnamesi'ne hâkim olan anlayış, merkezî idare tarzını daha gelişmiş ve uygulanabilir bir hale koymak ve imparatorluğu oluşturan bütün unsurları bir arada tutmayı öngören Osmanlıcılık ideolojisini gerçekleştirmektir. 1871 Nizamnamesi'yle Osmanlı Devleti idarî bakımdan 27 vilâyet ve 123 sancağa bölünmüştü. Rumeli'de; 10 vilayet ve 44 sancak, Anadolu'da; 16 vilayet ve 74 sancak, Afrika'da ise, 1 vilayet ve 5 sancak yeni düzene göre örgütlenmiştir¹⁰³. 1871 Vilayet Nizamnamesi; vilayet, sancak (liva), kaza, nahiye ve köy yönetimine dair geniş bilgi vermektedir. Bu nizamnameyle ilk defa vali yardımcılığı görevi oluşturulmuştur. Valinin yanı sıra vilâyet merkezinde görev yapacak mülki amirlerin görev ve sorumlulukları da belirlenmiştir. Sancak biriminde mutasarrıf, kaza yönetiminde kaymakam, nahiyede ise, nahiye müdürü mülkî amir olacaktı. En küçük idari birim olan köyler ise seçimle gelen muhtarlar tarafından yönetilecekti¹⁰⁴.

1871 Nizamnamesi ile kaza ile köy arasında bir idarî birim olarak ilk kez nahiye oluşturulmuştur. Nahiye müdürü kendisine bağlı köylerin ihtiyar meclislerinden seçilen dörder üyenin katılımıyla oluşan nahiye meclisiyle birlikte karar alarak yönetimi yürütecekti¹⁰⁵. Bu nizamnameyle Vilâyet Umumi Meclisleride oluşturulmuştur. Meclislere gönderilen temsilciler aracılığıyla halk sorunlarını yönetime ulaştırabilecek, sorunlar çözüme kavuşturulacaktı. 1871 Nizamnamesiyle vilayetlerde belediye örgütünün kurulması da kararlaştırılmıştı. Böylece imparatorluktaki bütün şehirlerde belediye örgütü, yerel yönetimin bir unsuru olarak yer alacaktı¹⁰⁶.

Vilayetlerin düzenlenmesiyle ilgili olarak 1871'den sonra 1876 yılında ilk Osmanlı Mebuslar meclisinin çıkardığı Vilayet Kanunu kanunlaşmadığından 1913 yılında çıkarılan geçici kanuna kadar 1871 tarihli nizamname yürürlükte kalmıştır¹⁰⁷. Nizamname, idare tarihimiz açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Çağdaş biçimde yerel yönetim mekanizmasının gelişmesinde, sivil bürokrasinin rolünün başkent dışındaki idari mevkilere yayılmasında ve halkın siyasi ve bürokratik süreçlere katılımının artmasında bir dönüm noktası olarak göze çarpmaktadır.

¹⁰³Karal, *Osmanlı Tarihi VII, (Islahat Fermanı Devri (1861-1876))*, s. 158.

¹⁰⁴Seyitdanlıoğlu, "Yerel Yönetim Metinleri IV: 1871 Vilayet Nizamnamesi ve Getirdikleri", s. 95.

¹⁰⁵Çadircı, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke Yönetimi", s. 223.

¹⁰⁶Seyitdanlıoğlu, "Yerel Yönetim Metinleri IV: 1871 Vilayet Nizamnamesi ve Getirdikleri", s. 100.

¹⁰⁷Ortaylı, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Yerel yönetim Geleneği*, s. 61.

Yayımlanan nizamnameler birbirini tamamlayan unsurlar olarak, Osmanlı Devleti'nin son döneminde ortaya konulan idari yapılanmanın niteliklerini ve bu yapılanmanın uzun bir süreçte meydana gelen bir bütün olduğunu göstermektedir. Düzenlemeler, devletin dâhili ihtiyaçlarından kaynaklandığı gibi dış devletlerin bu konudaki tesirleri de önemli ölçüdedir.

1.3. Erzurum'un Tarihçesi ve Vilayetin Osmanlı İdari Teşkilatındaki Yeri

Anadolu'nun kuzey doğusunda, Karasu'nun yukarı havzasında bulunan Erzurum, aynı isimle anılan ovanın güney doğu kenarında ve Palandöken Dağları'nın Eğerli Dağ (Şigveler) eteğine yakın bir mevkide meyilli bir satıh üzerinde kurulmuştur. Deniz seviyesinden yüksekliği 1850–2000 metre arasında değişmektedir¹⁰⁸.

Erzurum, Asya'dan Anadolu'ya gelen birinci derecede ehemmiyetli yolların kavşağında bulunması ve savunma açısından elverişli bir mevkide olması sayesinde, Anadolu tarihinin çok eski dönemlerinden beri hem askerî hem de ticarî bakımdan önemli bir mevki olarak dikkati çekmiştir. Kafkasya ve İran'dan gelen yolların Anadolu'ya tek giriş kapısı olan Erzurum, doğudan Anadolu'ya girmek isteyenlerin geçmek zorunda oldukları ve bunlara karşı bir kale olması dolayısıyla Anadolu savunmasının kaderinin tayin edilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Anadolu'ya yönelik İran saldırılarına karşı M.S. 415-422 yılları arasında Romalı komutan Anatolius, müstahkem bir şehir tesis etmiş ve o dönemki Doğu Roma İmparatorunun (II. Theodosios) ismine izafetle, bu şehre Theodosiopolis ismini vermişti¹⁰⁹.

¹⁰⁸ Besim Darkot, "Erzurum", *İslam Ansiklopedisi (İA)*, İstanbul 1977, C. IV, s.340, Cevdet Küçük, "Erzurum", *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1995, C. XI, s. 321, İbrahim Hakkı Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Erzurum Tarihi*, İstanbul 1960, s. 9.

¹⁰⁹ Yakup Karataş, *Sultan II. Abdülhamit Dönemi'nde Erzurum (Sosyal, Ekonomik, İdari ve Demografik Yapı)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010, s. 1.

Theodosiopolis için Ermeniler Karin veya Karnoi-Kalak, Bizanslılar Karintis, Araplar Kalikala, Türkler ise Erzen¹¹⁰ adını kullanmışlardı. Ancak Siirt tarafındaki diğer Erzen'den ayırmak ve bunun Anadolu'ya ait olduğunu belirtmek için Rum kelimesini eklemişlerdi. Nitekim burada basılan Selçuklu paralarında Erzenü'r-Rum, Erzen-i Rum ve Erz-i Rum şeklinde yazılmıştır. Daha sonra bu ad Arz-ı Rum olmuş, nihayet bugünkü Erzurum şeklini almıştır¹¹¹.

415-422 yılları arasında kurulmuş olan Erzurum'un ilk devirleri hakkında kesin bilgi yoktur. Şehir Osmanlı devletinin egemenliği altına gireceği zamana kadar sırasıyla Hurriler, Urartular, Sakalar, Medler, Persler, Romalılar, Bizanslılar, İranlılar, Ermeni Beyleri, Hz. Osman'dan itibaren Raşid Halifeler, Emeviler, Abbasiler, Hamedan Oğulları, Büyük Selçuklular, Saltuklular, Erzurum Selçukluları, Anadolu Selçukluları, İlhanlılar, Çoban Oğulları, Eretna Oğulları, Timurlular, Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Gürcü Beyleri'nin egemenliği altında bulunmuştur¹¹².

Erzurum'da Osmanlı egemenliği ise Yavuz Sultan Selim döneminden itibaren tesis edilmiştir. Yavuz Sultan Selim'in saltanatı sırasında Osmanlı-Safevi çatışması; Çaldıran Şavaşı (1514) ile Osmanlılar lehine sonlanmış ve Tebriz'e kadar birçok bölge Osmanlı topraklarına katılmıştır¹¹³.

Ancak bölgede İran nüfuzunun kırılmasına kadar Erzurum'un Osmanlı toprağına katılması gecikmiş ve 1518 yılında tam anlamıyla Erzurum'da Osmanlı hâkimiyeti tesis edilmiştir¹¹⁴.

Erzurum'da Osmanlı yönetimi ise kesin olarak, Kanuni Sultan Süleyman zamanında, 1534 yılında kurulmuştur. Kanuni birinci İran seferi dönüşünde Van'la birlikte Erzurum'da da Beylerbeyilik teşkilâtının kurulmasını emretmiş ve böylece 1242'den beri Moğol, İlhanlı, Çağatay ve Türkmen ordu ve boylarının devamlı

¹¹⁰Erzen adı verilen yer fetih sırasında tahrip edildiği için Karaerzen, Karaarz adlarıyla anılmış olup günümüzde burası Aziziye (Ilıca)'ye bağlı Karaz (Kara-arz) köyüdür. Kenan Çetin, *Erzurum'un XIX. Yüzyıl Tarihi Coğrafyası (Erzurum Merkez, Ova ve Pasin-i Ulya)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1998, ss. 7-8.

¹¹¹Küçük, "Erzurum", s. 321.

¹¹²Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Erzurum Tarihi*, s. 25.

¹¹³Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, Ankara 1998, C: II, s. 265-276.

¹¹⁴Mehmet İnbaşı, "1642 Tarihli Defterine Göre Erzurum Şehri", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 4, İstanbul 2001, s. 11. İnbaşı, 1520 tarihli Karaman-Rum Eyaletleri'nin tahririni içeren defterde Erzurum'un nahiye statüsünde, Bayburd Sancağı'na bağlı Şoğayn Kazası'na tabi olduğunu ifade etmektedir.

mücadelesine sahne olan Erzurum, doğu sınırının en büyük kalesi olarak yeniden tamir edilmiştir. Bundan sonra Erzurum, Osmanlı İmparatorluğunun Doğu Anadolu'da en güvenli dayanaklarından biri olacak ve Osmanlı yönetimi kurulduktan sonra özellikle Gürcistan ve İran savaşlarında bir askerî üs olarak değerlendirilecektir¹¹⁵.

Kanunî devrinde (1520-1566) Erzurum'un imarına ve yeniden iskânına büyük önem verilmiş, tamir edilen kaleye asker yerleştirilmiştir. Boş bulunan arazilere civarda dolaşan aşiretler yerleştirilerek, bunlara çeşitli kolaylıklar sağlanmış ve şehir yeni bir beylerbeylik idaresi altında teşkilatlandırılmıştır¹¹⁶.

Beylerbeyiliğin sınırları, bugünkü mülki-idari sınırlarla ifade edilecek olursa, Doğu Karadeniz'in ve Doğu Anadolu'nun büyük bir kısmını içermekteydi¹¹⁷. Ayrıca Kanuni döneminde oluşturulan 1540 tarihli Erzurum Kanunnamesi ile hukuki alt yapı bölgede tesis edilmiştir. XVI, XVII. ve XVIII. yüzyıllarda, İran ile ilişkilerde ve yapılan savaşlarda çoğu kez zarar gören Erzurum şehri, ilk tabyalarına bu dönemlerde ulaşmış ve Erzurum Kalesi ile tophanesi de bu vesilelerle güçlendirilmiştir¹¹⁸.

XIX. yüzyıl'a gelindiğinde doğudaki rekabette değişiklikler meydana gelmiş ve İran'ın yerini, batıya doğru genişleme eğiliminde olan Rusya almıştır. Osmanlı Devleti Erzurum'u güçlendirmek için İran ve Rusya'ya karşı bir takım tedbirler almışsa da başarı sağlayamamıştır. Bölgede ortaya çıkan bazı nüfuzlu kişiler ve Beylerbeyliği rüşvetle ele geçiren valiler bunların uygulamasını devamlı şekilde önlemişlerdir. Halk asayişsizlik yüzünden göç ettiği için vergiler toplanamamıştır. Ayrıca padişahın eyaletlerle ilgili kararı olan Nizam-ı Cedid ordusunun masraflarını karşılamak üzere Erzurum'un bazı gelirlerini İrad-ı Cedid hazinesine bağlaması Erzurum Valisi Gürcü Osman Paşa'nın 1803 yılında isyan etmesine neden olmuştur. Vali üzerine gönderilen kuvvetler kısa sürede isyanı bastırmıştır¹¹⁹.

¹¹⁵İsmet Parmaksızoğlu, "Erzurum", *Türk Ansiklopedisi*, Ankara 1968, C. XV, s. 373.

¹¹⁶Dündar Aydın, *Erzurum Beylerbeyliği ve Teşkilatı-Kuruluş ve Genişleme Devri- (1535-1566)*, TTK Basımevi, Ankara 1998, s. 62.

¹¹⁷Bilgehan Pamuk, *XVII. Yüzyılda Bir Serhad Şehri Erzurum*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2006, s. 55.

¹¹⁸Aydın, *Erzurum Beylerbeyliği ve Teşkilatı-Kuruluş ve Genişleme Devri-(1535-1566)*, ss. 225-297.

¹¹⁹Küçük, "Erzurum", s. 323.

XIX. yüzyılda önemi daha da artan Erzurum'un askeri durumu zayıftı. Savaş çıktığı takdirde şehri savunacak yeterli miktarda asker mevcut değildi. Bu durumdan faydalanmak isteyen İran, sınırla ilgili bazı taleplerde bulunarak Erzurum'a saldırdı. Ordusunda çıkan Kolera salgını yüzünden barış istemek zorunda kaldı. 28 Temmuz 1823'te Erzurum Antlaşması iki taraf arasında imzalandı. Bu anlaşma ile transit ticarete İran'a gümrük kolaylığı sağlanırken, İran ise aldığı yerleri geri vermişti¹²⁰.

Galip Paşa'nın valiliği sırasında yeniçeri teşkilatı herhangi bir olay çıkmadan kaldırıldı (1826). Askeri bakımından zayıflayan şehir Rusların tehdidi altına girdi. 1828-29 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında General Paskeviç kumandasındaki Rus ordusu 8 Temmuz 1829'da Ermeni gösterileri arasında şehre girdi. Üç ay süren Rus işgali Erzurum'a büyük zararlar verdi. Ruslar burayı hareket üssü haline getirmeye çalışırken imzalanan Edirne Anlaşması (14 Eylül 1829) gereğince şehri geri vermek zorunda kaldılar. Edirne Anlaşması ile Gürcistan üzerindeki hâkimiyeti tanınan Rusya'ya karşı yegâne savunma hattı oluşturan Erzurum'un önemi daha da arttı. Bölgeyi iyi tanıyan Esad Muhlis Paşa, Erzurum Beylerbeyiliğine tayin edildi. Altı yıl bu görevde kalan paşa Erzurum'un yeniden imarını gerçekleştirdi. 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı'nın uygulanması şehirde karışıklıklara yol açtı. İlk altı yıl uygulanmayan bu yeni nizam 1845'te tatbikine başlanınca, mali konular ve vergiler çeşitli ayaklanmalar meydana getirmesi üzerine Esad Muhlis Paşa ikinci defa Erzurum valiliğine tayin edildi. Paşa'nın yabancıların faaliyetleri konusunda almış olduğu tedbirlerden rahatsız olan Rusya ve İngiltere'nin baskıları yüzünden azledildi¹²¹.

Kırım Savaşı başlamadan önce Erzurum valiliğine Zarif Mustafa Paşa atanmıştır¹²². 1853-56 yılları arasında yaşanan Kırım Savaşı ile Kars Rusların eline geçmiş bunun üzerine Erzurum da aynı tehlike ile karşı karşıya kalmıştır. Bu sıralarda imzalanan Paris Antlaşması, şehri işgalden kurtarmıştır. Bundan sonra Erzurum'u doğudan gelecek saldırılara karşı korumak için yeni usullerle tabyalar inşa edilmeye başlanmış, bu inşaat ve tahkim çalışmaları XIX. yüzyılın sonlarına

¹²⁰İnalçık, "Erzurum", *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, Eskişehir 2001, C. IV, s. 355.

¹²¹Küçük, "Erzurum", s. 324.

¹²²Enver Ziya Karal, "Zarif Paşanın Hatıratı 1816-1862, *Belleten*, C. IV, S. 13, Ankara 1940, s. 473.

kadar sürmüştür. 1859 yılında meydana gelen büyük deprem ise Erzurum'a, tarihinin en büyük yıkımlarından birini yaşatmıştır¹²³. Depremden sonra imar faaliyetleri gerçekleştirilerek mimari alanda büyük gelişmeler sağlanmıştır.

1867 yılında Erzurum yeniden Rus tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. Ruslar Erzurum'u ele geçirmek amacıyla harekete geçmiş ise de Gazi Muhtar Paşa ve Nene Hatun başta olmak üzere Erzurum halkının desteğiyle Aziziye ve Mecidiye tabyalarında Ruslara karşı büyük zafer kazanılmıştır. Fakat savaşla alınamayan şehir 31 Ocak 1878'deki Edirne Antlaşmasıyla Ruslara teslim edilmiştir. 13 Temmuz 1878 yılına kadar Rus tehakkümünde olan şehir, imzalanan Berlin Anlaşmasıyla boşaltılmıştır. Anlaşma gereğince Ruslar evliye-i Selaseyi (Kars, Ardahan, Batum) aldıkları için Rus sınırı Erzurum'un 100 km yakınına getirilmiştir¹²⁴. 93 Harbi Erzurum'un sınırlarını daraltmakla kalmamış nüfusu, ekonomisi ve sosyal yapısını baştan sona değiştirmiştir.

Yaklaşık 400 yıl Osmanlı hâkimiyetinde bulunan Erzurum Vilâyeti, devletin doğusunda bulunan geniş bir sınır vilâyeti olarak, hem Rusya ve İran ile ilişkilerde hem de dış ticari dengelerin kurulmasında önemini korumuştur. Vilayetin sınırları iç ve dış nedenlere bağlı olarak zaman içerisinde değişmiştir. Aşağıda da görüleceği üzere ilk Beylerbeyilik teşkilatında oluşturulan Erzurum Vilâyeti ile XIX. yüzyılın sonlarındaki Erzurum Vilâyetinin sınırları arasında pek çok farklılık meydana gelmiştir.

Yavuz Sultan Selim döneminde Osmanlı egemenliğine giren Erzurum Vilâyetinde, 1520 yılında gerçekleştirilen ilk Osmanlı tahririnde Erzurum, Nefs-i Erzurum nahiyesi ismiyle Bayburt Sancağı'nın Aşkale (Şogayn) kazasına bağlıdır¹²⁵. Bu tahrirde Erzurum, boş ve harap olan on iki mahalle olarak gösterilmiştir. Bunlar; Erzincan Kapı, Tebriz Kapı, Gez Kapı, Melik Saltuk, Haydarhane, Ethem Şeyh, Hasan-ı Basri, Ahi Pir Mahmut, Ziyadoğlu, Hasan Şeyh, Babakulu ve Kılıçoğlu mahalleleridir¹²⁶.

¹²³ Karataş, *Sultan II. Abdülhamit Dönemi'nde Erzurum (Sosyal, Ekonomik, İdari ve Demografik Yapı)*, s.2.

¹²⁴ Küçük, "Erzurum", s. 324.

¹²⁵ İnalçık, "Erzurum", s. 353.

¹²⁶ Dündar Aydın, "Erzurum Şehrini Osmanlı Fethini Müteakip Yeniden İmarı, İskânı ve İlk Sakinleri", *Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. I, S. 1, Erzurum 1970, s. 104.

Erzurum'da ilk Beylerbeyiliği teşkilatı 1535 tarihinde Kanuni Sultan Süleyman tarafından gerçekleştirilmiştir. 1535-1566 yıllarında Erzurum Beylerbeyiliği; Paşa (Merkez) Sancağı, Şarki-Karahisar, Trabzon, Kiğı, Çemişkezek, Mazgird, Pertek, Sağman, İspir, Erzurum, Pasin, Hınıs, Namervan, Akçakale, Oltu, Batum, Tortum, Pertekrek, Kemhıs, Tavuskâr, Peneskird, Ardanuç, Livâne, Ardahan, Kars (Bardız), Tekman, Yeni Kale ve Kurtkale, Şavşat, Malazgird, Küçük Ardahan, Acara, Maçehil, Faş ve Micingird Sancakları'ndan oluşmaktadır. İran seferleri sonucunda, Çıldır, Kars, Keşivan, Mağazpert ve Van Kaleleri ile Arpaçay Irmağı'na kadar uzanan bölge Erzurum'a bağlanmıştır¹²⁷.

XVII. yüzyıl boyunca Erzurum vilâyetinin sınırları biraz daralmıştır. Yüzyılın başlarında Erzurum, Hınıs, İspir, Karahisar-ı Şarki, Kuzıcan, Kiğı, Malazgirt, Namervan, Micingirt, Pasin, Tekman ve Tortum Sancakları'ndan müteşekkildir. Zaman içerisinde Bayburt, Tekman, Şevle, Bayezid Kalesi ve Köy gibi sancaklar, kimi zaman Erzurum'a bağlı iken kimi zaman da ayrı olarak kayıtlara geçmiştir. 1695 yılında da Erzurum Eyaleti'nin merkezi olan Paşa (Erzurum) Sancağı; Erzurum, Kara-Arz, Geçik, Hınıs, Karaş-kulu, Çermelü, Serçeme, Şogayn, Ovacık, Güney Erzincan ve Kuzey Erzincan kazalarından oluşmaktadır¹²⁸.

XVIII. yüzyıl'ın ilk yarısında 15 sancaktan oluşan Erzurum Vilayeti'nin sancakları şunlardır; Paşa, Karahisar-ı Şarkî, Pasin, Hınıs, Malazgirt, Tortum, Micingird, Kuzıcan, Bayburt, Kiğı, İspir, Bayezid Kalesi, Eleşkirt, Tekman, Köy ve Revan'a bağlı Selova (Şevle) Sancaklarıdır¹²⁹.

1845 yılı Mart ayından itibaren Erzurum da Tanzimat'ın uygulanmasına karar verilmiştir. Tanzimat Fermanı'nın ilanından yaklaşık 6 yıl sonra Erzurum'da uygulanma nedeni Erzurum'un merkeze uzak bir eyalet olmasından kaynaklanmaktadır¹³⁰. Tanzimat'ın uygulanmasıyla birlikte idari taksimat da yeniden düzenlenmiş ve eyalet, Erzurum, Kars, Çıldır, Bayezid, Muş ve Van sancaklarından oluşmuştur¹³¹.

¹²⁷Murathan Keha, *Islahat'tan I. Meşrutiyet'e Erzurum (1856-1876)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012, s. 23.

¹²⁸Pamuk, *XVII. Yüzyılda Bir Serhad Şehri Erzurum*, ss. 57-58.

¹²⁹Fahameddin Başar, *Osmanlı Eyalet Tercihati*, TTK Yayınları, Ankara 1997, s. 21.

¹³⁰Keha, *Islahat'tan I. Meşrutiyet'e Erzurum (1856-1876)*, s. 27.

¹³¹Karataş, *Sultan II. Abdülhamit Dönemi'nde Erzurum (Sosyal, Ekonomik, İdari ve Demografik Yapı)*, s. 29.

Erzurum bölgesinde uygulanmaya başlanan bu yeni nizam hiç de iyi karşılanmamış ve özellikle Van ve çevresinde valiye karşı ayaklanmalar baş göstermiştir. Yapılan başvuru üzerine, Meclis-i Vâlâ'da durum görüşülmüş ve hoşnutsuzluğa neden olarak halkın asıl amacı anlayamadığı gösterilmişti. Meclis üyelerinden Kamil Paşa, olayları incelemek ve Tanzimat'ın asıl amacının halkın refah ve mutluluğunu arttırmak olduğunu anlatmakla görevlendirilerek, buraya gönderilmişti. Ayrıca vali ve defterdara, uygulamanın nasıl yapılacağını içeren ikinci bir talimatname gönderilmiş, konsolos ve vekillerine nasıl davranacakları da kendilerine anlatılmıştı¹³².

Bu bölgede Tanzimat'a karşı asıl direnişin sebebi toprağı yurtluk ve ocaklık olarak idare edenlerden ileri gelmekteydi. Toprağı bu şekilde işleyenlerden bazılarının toprağının hazineye devredilerek, kendilerine maaş bağlanması gibi bir uygulamaya gidilmek istenmiş, ancak vali ve defterdar tarafından bunun hem hazine ve hem de iç güvenlik açısından sıkıntı çıkaracağı Meclis-i Vâlâ'ya bildirilmişti. Sadece Bayezid sancağında bulunan yurtluk ve ocaklıkların kaldırılarak, sahiplerine maaş bağlanması konusunda bir anlaşma sağlandığı ancak diğer yerler için bu uygulamanın bir sonraki yıla bırakılmasının daha doğru olacağı kanaati vali ve defterdar tarafından bildirilmiş, Meclis-i Vâlâ da bu kararı yerinde görmüştü. Ancak bu uygulamanın bir süre ertelenmesi de Van bölgesinde çıkan ayaklanmaları engelleyememiştir¹³³.

Tanzimat'a karşı çıkan yerel muhalefet hareketleri üzerine Van ve Muş sancakları Erzurum'dan ayrılarak 1848 tarihinde Diyarbekir Vilayeti'ne bağlanmıştır. 1849-50 tarihlerinde Trabzon Vilayetine bağlı olan Ordu ve Gümüşhane Sancakları Erzurum'a bağlanmış ise de bu iki sancak 1851'de tekrar Trabzon'a bağlanmıştır. 1852'de Hakkâri eyaleti kurulunca buraya bağlanan Van Sancağı, 1855'te eyalet haline getirilmiş ve Hakkâri sancağı ona bağlanmıştır. Muş Sancağı'nın da tekrar Erzurum'a ilhak edilmesiyle Erzurum eyaleti, 1865'e kadar devam eden süreçte Erzurum, Çıldır, Kars, Bayezid ve Muş sancaklarından oluşmakla birlikte toplam 48 kazaya sahiptir¹³⁴.

¹³²Çadırcı, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke Yönetimi*, s. 216.

¹³³Keha, *Islahat'tan I. Meşrutiyet'e Erzurum (1856-1876)*, ss. 27-28.

¹³⁴Karataş, *Sultan II. Abdülhamit Dönemi'nde Erzurum (Sosyal, Ekonomik, İdari ve Demografik Yapı)*, s. 29.

Modernleşme ve teşkilatlanma alanlarında 1864'ten sonra büyük değişimler geçiren Erzurum, ilk önce Tuna Vilayeti'nde uygulanan, Fransız idari sisteminin örnek alındığı "department" sistemi ile tanışmış ve yeniden örgütlendirilmiştir¹³⁵. 1864 yılında Tuna Vilâyeti'nde uygulanmaya başladıktan sonra görülen fayda üzerine ertesi yıl Erzurum'un da dâhil olduğu birkaç Vilâyete daha teşmil edilen Teşkil-i Vilâyet Nizamnamesi'ne göre, Erzurum'da ilk teşkilatlandırmayı gerçekleştiren kişi, Vali Mehmet Emin Muhlis Paşa'dır¹³⁶.

¹³⁵Çadircı, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke Yönetimi*, s. 216.

¹³⁶Keha, *Islahat'tan I. Meşrutiyet'e Erzurum (1856-1876)*, s. 45.

Tablo 1.3.1. 1864 Yılında Teşkil-i Vilâyet Nizamnamesine Göre Oluşturulan Erzurum Vilâyeti Sancak ve Kazaları¹³⁷

Liva-i Erzurum	Liva-i Van		Liva-i Muş
Nefs-i ErzurumKazası Pasin-i Ulya Kazası Pasin-i Süfla Kazası Tortum Kazası İspir Kazası Bayburt Kazası Hınıs Kazası	Van Kazası Erciş Kazası AdilcevazKazası Ahlat Kazası Kavas Kazası Karcikan Kazası Vastan Kazası Nordoz Kazası	Şatak Kazası ÇölemerikKazası Gevaz Kazası Beytü'ş-Şebap Kazası Çal Kazası ŞemdinanKazası. Bargiri Kazası	Muş Kazası Bitlis Kazası Malazgirt Kazası Bulanık Kazası Çukur Kazası Vartolar Kazası Nahiye-i Ahlat Kazası Nahiye-iMutlu Kazası Cenut Kazası
Liva-i Kars	Liva-i Karahisar-ı Şarki		Liva-i Çıldır
Kars Kazası Şüreğil Kazası Kağızman Kazası Zaruşad Kazası Keçvan Kazası Akbaba Kazası Zilanlu Aşireti Kaskanlu Aşireti Camadanlu Aşireti	Maa Geviz ve Maden-i Erbaa Kazası Karahisar-ı Şarki Kazası İskefsir Kazası Naiblu Kazası Suşehri Kazası Manzaval Kazası	Koyulhisar Kazası AkşehirabadMaa Yakacık Milas Alucra Kazası.	Oltu Kazası Mamruvan Kazası Penek Kazası Tavusker Kazası Boshov Kazası Kiskim Kazası Ardanuç Kazası Göle Kazası Mirhev (Şavşad) Kaza Ardahan, Çıldır kazası
Liva-i Bayezid	Liva-i Erzincan		
Bayezid Kazası Eleşgird Kazası KarakiliseMaaBatnos Kazası Hamur Kazası Diyadin Kazası	Kuruçay Kazası Gercanis Kazası Kemah Kazası Çarsancak Kazası Ovacık Kazası	Kuzıcan Kazası Erzincan Kazası Tercan Kazası Mazgird Kazası	

¹³⁷Keha, *Islahat'tan I. Meşrutiyet'e Erzurum (1856-1876)*, ss. 47-48.

Bu sancak ve kazalar teşkil edildikten sonra Tuna vilâyeti için yürürlüğe konulan Teşkil-i Vilâyet Nizamnamesi hükümlerine göre teşkil edilen idare meclisleri, bütün görev ve yetkileri ile Erzurum'da da kuruldu¹³⁸.

Tuna Vilâyeti örnek alınarak 1864 yılında çıkarılan Teşkil-i Vilâyet Nizamnamesi ertesi yıl, içinde Erzurum'un da bulunduğu bazı pilot bölgelerde uygulanmaya başlamıştı. Elde edilen başarılar üzerine 1867 yılında "Vilâyet-i Umumiye Nizamnamesi" ilan edilerek, yürürlüğe kondu. Ancak burada 1867 yılında ilan edilip, yayınlanan nizamnamenin yeni bir metin olmadığına dikkat çekmek gerekir. Yayınlanan bu nizamname 8 Ekim 1864 tarihli Vilâyet Nizamnamesi'nin yeniden bütün imparatorluğu kapsamak üzere yayınlanmış haliydi.

Nizamnâme önemli bir değişiklik içermemekle beraber, 1871 yılında "İdâre-i Umûmiye-i Vilâyet Nizamnâmesi" ilan edilinceye kadar yürürlükte kalacaktı. 1871 Vilâyet Nizamnâmesi aslında, 1864 yılında hazırlanmış olan nizamnamenin bütün ülke eyaletlerini içerisine alacak şekilde genişletilmiş bir kopyası niteliğindeydi. Herhangi bir değişiklik getirmemekle birlikte, bu nizamname ile 1871 tarihine kadar yürürlükte kalacak Vilâyet idaresi oluşturulmuş bulunmaktaydı¹³⁹.

¹³⁸Keha, *Islahat'tan I. Meşrutiyet'e Erzurum (1856-1876)*, s. 47.

¹³⁹Keha, *Islahat'tan I. Meşrutiyet'e Erzurum (1856-1876)*, s. 56.

Tablo 1.3.2. 1867 Yılında Erzurum Vilâyeti'nin Mülki Taksimatı¹⁴⁰

Erzurum Sancağı	Kars Sancağı
Nefs-i Erzurum Maa' Nahiye-i Pasin-i Süfla, Pasin-i UlyaMaa' Nahiye-i Tortum, Kiskim, İspir, Bayburt, Tercan Maa' Nahiye-i Göynük, Kiğı Maa' Tekman, Hınıs Kazaları.	Maa' Kura-yı Taht-ı Kars Maa' Nahiye-i Akbaba, Çermeli, Şuregil Maa' Keçvan, Kağızman, Zilan Aşireti, Kaskanlı Aşireti Kazaları
Muş Sancağı	Bayezid Sancağı
Nefs-i Muş Maa' Nahiye-i Mutki, Bitlis Maa' Bulanıklar, Malazgirt, Varto Maa' Nahiye-i Eniz, Kosor-ı Muş, Van Ahlatı Maa' Nahiye-i Çukur Maa' Kura-yı Mülheka-yı Huyut Kazaları.	Nefs-i Bayezid Maa' aşiret-i Haydaranlı, Nahiye-i Hamur, Diyadin Maa' Batnos, Antab Maa' Şiryan, Eleşkirt Maa' Ahtar, Karakilise Kazaları
Çıldır Sancağı	Erzincan Sancağı
Oltu, Penek Maa' Mamruvan, Ardahan, Göle, Poshov Maa' Nahiye-i Çıldır, Tavusker, Ardanuç, Mirhev Maa' Nahiye-i Şavşad, Livane Maa' Nahiye-i Maçahil Kazaları.	Nefs-i Erzincan, Çarsancak, Kozican, Ovacık, Gercanis Maa' Nahiye-i Kemah, Kelkit Maa' Nahiye-i Şiran, Mazgirt, Kuruçay Kazaları.
Karahisar-ı Şarki Sancağı	Van Sancağı
Nefs-i Karahisar-ı Şarki, Suşehri Maa' Nahiye-i Safiyecik ve Çit ve Akşehir abad, Gölhisar Maa' Nahiye-i Naiblü ve Sis-i Orta ve Alucra Maa' Nahiye-i Mantaval, Milas Maa' Nahiye-i İskefsir Kazaları.	Nefs-i Van Maa' Nahiye-i Abagay, Erciş Maa' Nahiye-i Bargiri ve Aşiret-i Haydaranlı ve Bevili, Adilcevaz, Müküs, Gevaş Maa' Nahiye-i Karşıkan ve Vatsan, ŞatakMaa' Nahiye-i NordozMaa' Hunab ve Aşair-i Mahmudi, Ablak Maa' Nahiye-i Kotur, GevarMaa' Nahiye-i Şemdinan ve Oramar, Çölemerik Maa' Nahiye-i Beytü's-şebap Kazaları.

¹⁴⁰ Keha, *Islahat'tan I. Meşrutiyet'e Erzurum (1856-1876)*, ss. 55-56.

Tablo 1.3.3. 1871 Vilâyet Nizamnamesi İlanı ile Erzurum Vilâyeti Sancak, Kaza ve Nahieleri¹⁴¹

Erzurum Sancağı	Van Sancağı
Bayburt Kazası, Tercan Kazası, Kiğı Kazası, Hınıs Kazası, Pasinler Kazası, İspir Kazası, Tekman Nahiyesi, Şoşar Nahiyesi, Göksu Nahiyesi, Dağ Eteği Nahiyesi, Çarki Nahiyesi, Tortum Nahiyesi, Keskim Nahiyesi, Göynük Nahiyesi	Van Kazası, Gevar Kazası, Çölemerik Kazası, Elbak Kazası, Mahmudiye Kazası, Erçiş Kazası, Adilcevaz Kazası, Meks Kazası, Gevaş Kazası, Şatak Kazası, Abagay Nahiyesi, Şemdinan Nahiyesi, Homaro Nahiyesi, Oramar Nahiyesi, Beyt'üş-Şebap Nahiyesi, Çâl Nahiyesi, Hoşab Nahiyesi, Bargiri Nahiyesi, Karcigan Nahiyesi, Vastan Nahiyesi, Norduz Nahiyesi.
Kars Sancağı	Bayezid Sancağı
Kars Kazası, Şuregel Kazası, Kağızman Kazası, Zaruşad Kazası, Akbaba Nahiyesi	Bayezid Kazası, Diyadin Kazası, Kara Kilise Kazası, Eleşkirt Kazası, Antab Kazası.
Muş Sancağı	Çıldır Sancağı
Muş Kazası, Kosor Nahiyesi, Hânderiş Nahiyesi, Bitlis Kazası, Mutki Nahiyesi, Bulanık Kazası, Malazgirt Nahiyesi, Van Ahlatı Kazası, Muş Ahlatı, Çukur Nahiyesi, Varto Kazası, Huyut Kazası.	Oltu Kazası, Namervan Nahiyesi, Penek Nahiyesi, Tavuskâr Nahiyesi, Ardahan Kazası, Göle Nahiyesi, Çıldır Nahiyesi, Poshov Nahiyesi, Ardanuç Kazası, Şavşat Nahiyesi.
Erzincan Sancağı	
Erzincan Kazası, Gercanis Nahiyesi, Kemah Kazası, Kuruçay Kazası, Kuzican Kazası, Ovacık Kazası, Mazgird Kazası.	

¹⁴¹ Keha, *Islahat'tan I. Meşrutiyet'e Erzurum (1856-1876)*, ss.75-76.

Erzurum'un bu idari taksimatı 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonuna kadar aynen devam etmiş, savaştan sonra ise yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda sınırları daralan Erzurum'da idari taksimat yeniden düzenlenmiş ve vilayet, Erzurum, Bayezid, Erzincan ve Bayburt sancaklarından oluşmuştur. Bayburt Sancağı'nın sancak statüsü kaldırılınca Erzurum Vilayeti'nin sancak sayısı üçe düşmüştür. Bayburt'un, sancak olduğu dönemlerdeki kayıtlara göre, Bayburt sancağı, Tortum, İspir, Şiran ve Kelkit Kazaları'ndan oluşmaktadır. 1878 ile 1888 yılları arasında, Erzurum Vilayeti'nin bir sancağı olan Bayburt'un idari yapısında değişiklik meydana gelmiştir. Önce Tortum Kazası Erzurum Sancağı'na, sonra Kelkit ve Şirankazaları da Trabzon Vilayeti'ne bağlı Gümüşhane Sancağı'na bağlanmıştır. Sadece İspir ve Bayburt kazalarından ibaret kalan Bayburt Sancağı ise Erzurum Sancağı'na bağlı bir kaza durumuna getirilmiş ve on yıl süren sancak statüsü sona ermiştir¹⁴².

Ele alınan dönemde Erzurum tarihinin Osmanlı tarihinden bağımsız olamayacağı açık olduğu ve bu çalışmanın konusu da Erzurum Ahkâm Defteri olması hasebiyle, bu dönemde Erzurum vilayeti sınırları dâhilinde bulunan sancak, kaza, nahiye ve köylerle alakalı idari, iktisadi ve içtimai meselelere ait tasarrufları yer almaktadır.

¹⁴² Karataş, *Sultan II. Abdülhamit Dönemi'nde Erzurum (Sosyal, Ekonomik, İdari ve Demografik Yapı)*, s. 30.

II. BÖLÜM

OSMANLI ARŞİVİ VE DEFTER SİSTEMİ

2.1. Defterhane Kavramı ve Osmanlı Arşivi

Her millet tarihi bir mirasın sahibidir. Bu mirasın önemli bölümünü oluşturan arşivler¹⁴³, muhafaza ettikleri bilgi ve belgelerle geçmişi aydınlatmanın yanı sıra, varlığını sürdüren devletin işleyiş ve birikimlerini, gerektiğinde istifade edilmek üzere saklayarak, bugünü ve geleceği teminatı altına alan devletin ve milletin en önemli hafıza merkezleridir¹⁴⁴.

Arşivler, özelde fertlerin birbirleriyle ve devletle, genelde ise devletlerin uluslararası ilişkilerinde objektif veriler sağlayan hukuki dayanaklar olarak vazgeçilemez bir öneme sahiptir. Bu önemin bilinci içerisinde olan Osmanlı Devleti, köklü bir devlet geleneğine ve sağlam temellere dayanan büyük bir arşiv hazinesi meydana getirmiştir. Ortaya çıkan bu hazinenin muhafazasına ise büyük önem vererek bugünlere ulaşmasını sağlamıştır.

Osmanlı Devleti döneminden günümüze ulaşan ve sadece Osmanlı Arşivi'nde 150 milyon belge ve defter serileri bulunmaktadır. Gerek belgelerin tanzim ediliş tarzı ve korunmuş olmalarından, gerekse bürokrasinin her kademesindeki yazışmaların mutlaka deftere kaydedilmesiyle ilgili emir ve nizamnamelerden anlaşılmaktadır ki Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren resmi belgeleri muhafazaya, bugünkü tabirle arşivciliğe büyük önem vermiştir¹⁴⁵.

Bu arşivlerden bazıları Başbakanlık Osmanlı Arşivi (İstanbul), Yıldız Sarayı Arşivi (İstanbul), Topkapı Sarayı Arşivi (İstanbul)'dır. Bunların dışında belgelerin muhafaza edildiği Milli Kütüphane (Ankara) ve bakanlık arşivleri de mevcuttur¹⁴⁶.

¹⁴³Necati Aktaş, "Osmanlı Dönemi Arşivciliğimiz", *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, C. VI, s. 303.

¹⁴⁴Uğurhan Demirbaş, Ali Osman Çınar, Mücahit Demirel, Seher Dilber, Recep Karacakaya, Nuran Koltuk, Ümmihani Ünemlioğlu, *Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz (Osmanlı Dönemi)*, Ankara 1999, C. I, s. 3.

¹⁴⁵Hacı Osman Yıldırım, Nazım Yılmaz, Yusuf İhsan Genç, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, İstanbul 2000, s.36.

¹⁴⁶Yasin Kozak, *V ve VI Numaralı Ahkâm Defterlerinde Maraş'a Gönderilen Hükümler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş 2005, s. 9.

Osmanlı Devleti yazılı vesikaya saygı gösterme anlayış ve geleneğinin bir sonucu olarak çok zengin bir arşiv malzemesi birikmiştir¹⁴⁷. Bu arşiv malzemelerinden defterler, Osmanlı bürokrasisinde alınan kararların, hükme bağlanan konuların Divan ve Maliye kalemlerinde kaydolunduğu serilerdir. Osmanlı Devleti'nde daha ilk dönemlerinden itibaren defter tutulduğu ve bunların muhafaza edildiği anlaşılmaktadır¹⁴⁸.

Buna bağlı olarak Osmanlı Arşivi'nde XIV. yüzyıl başlarından itibaren defterlere rastlanmaktadır. Örneğin, arazi tahrirlerine ait bugüne ulaşabilen en eski defter 835 (1432) tarihini taşır. XVI. yüzyılda "mufassal", "icmal" ve "tımar ruznamçe" olmak üzere sayıları binleri geçen defter serilerine rastlanır. Ayrıca XVI. yüzyılda Divan-ı Hümayun kalemlerine ait mühimme, rûûs, tahvil; defterdarlığa ait muhasebe, mukataa, ruznamçe, tamirat, kesif ve ahkâm; askeri teşkilata ait mevacib; vakıflara ait vakıf ruznamçe defterleri, XVII. yüzyıldan sonra görülen şikâyet defterleri, devletin sınırlarının ve teşkilatının zamanla büyümesi sonucu, bir kısmı önceden var olan bir kısmı ise ihtiyaçtan doğan ve sayıları sadece Osmanlı Arşivi'nde yaklaşık 300.000'e ulaşan defter türlerini oluştururlar. Bunların dışında kazalarda kadılarca tutulan mahkeme kayıtları, merkezden gönderilen emirler ve mahalli kararların yazıldığı kadı sicilleri de önemli miktarlara ulaşmaktadır¹⁴⁹.

Defter tutmanın esas alındığı Osmanlı yazışmalarında, deftere kaydolunmayan hüküm ve beratlar geçerli sayılmamıştır. Hatta bu defterler, zamanla devlet erkânının bulunduğu değişik mahallere, sandıklar içinde taşınarak idarenin kesintisiz çalışmasında pratik rol oynamıştır. Osmanlı Devleti'nin büyük askeri harekâtları sırasında mali, idari ve askeri işlerin halli için Divan-ı Hümayun'a ait çeşitli büroların ordu ile birlikte seferlere katıldıkları ve bunların bürokratik işlemleri seri bir şekilde yerine getirebilmek ve gerektiğinde müracaat edebilmek için lüzumlu defterleri beraberlerinde götürdükleri bilinmektedir¹⁵⁰.

¹⁴⁷ Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 141.

¹⁴⁸ Kanunî Sultan Süleyman devrinde Rumeli Beylerbeyi Mehmet Paşa'ya gönderilen 943 (1536) tarihli fermanında "... Bu hükm-i serîfüm sûretini defterde kaydeyleyüp ve kendüsin dahi aynıyle defter sandıklarında hıfz edüpdâimâ mazmûn-ı serîf ile amel eylesin ..." ifadesi bu gerçeği gözler önüne sermektedir. Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, s. 36.

¹⁴⁹ Nejat Göyünç, "Defter", *DİA*, İstanbul 1995, C. IX, s. 90.

¹⁵⁰ Feridun Emecen, "Sefere Götürülen Defterlerin Defteri" *Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1991, ss. 241-268.

Defterler ordugâhtaki defterhane çadırında saklanıp işler defter emini ve maiyetindeki ulufeli kâtipler tarafından burada yapılırdı. Padişahın katılmadığı seferlere defterhane taşınmazdı fakat ilerleyen zamanlarda veziriazamların katıldıkları seferlere de defterhanenin götürülmesi adet olmuştur¹⁵¹.

Defterhane, divan toplantılarının düzenli şekilde devam ettiği zamanlarda Topkapı Sarayı'nın ikinci avlusunda bulunan Kubbealtı'nın yanındaydı. Defterhaneye ait defterler eyalet adlarıyla sıralanmış sandıkların içinde saklanırdı. Muamele görmüş evrak, müsveddeleriyle birlikte üzerine daire adı ve yılı yazılmış bir torbaya konulur ve defter eminin nezaretinde deri kaplı sağlam sandıklara yerleştirilerek gerektiğinde müracaat edilmek üzere Defterhane mahzenlerinde saklanırdı¹⁵².

Defterhane'ye ait ilk bilgiye Fatih Kanunnamesi'nde rastlanmaktadır. Kanunnamede: *"Ve mühr-i şerifim vezir-i azamda dursun. Hazinem ve defterhanem mühürlenmek ve açılmak lazım gelse, defterdarımın huzurunda açılsun ve kapansun"* denilmiştir¹⁵³.

Kanuni Devrinde tımar beratlarının merkezden verilir hale gelmesiyle defterhanenin iş yükünün artması kurumsal olarak büyümesini sağlamıştır. Osmanlı Devleti'nde nüfus, üretim ve vergi sistemi, her sancak için ayrı yapılan tahrir sistemi ile tanzim edilmiştir. Dirlikler, mülkler, vakıflar *Defter-i Hakani* adı verilen defterlere yazılmaktadır. Defter-i Hakaniler defterhanede muhafaza edilirdi. Bunun için defterhane, Osmanlı Devleti için bir hazine kıymetinde, yani "Hazine-i Evrak" idi. Divan-ı Hümayun toplantıları önemini kaybettikten sonra Defterhane Bâb-ı Hümayun'un üst odalarına, daha sonra Sultanahmed'de Saray-ı Atik adı verilen mahzene ve Bâb-ı Âli'ye yakın Tomruk dairesine taşınmıştır¹⁵⁴.

¹⁵¹Emecen, "Sefere Götürülen Defterlerin Defteri", *Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, ss. 241-268.

¹⁵²Erhan Afyoncu, "Defterhane", *DİA*, İstanbul 1995, C. IX, s. 103.

¹⁵³Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, s.328.

¹⁵⁴Alkan, "Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı", ss. 51-53.

Defterhane'de ve Bâb-ı Âli civarındaki mahzenlerde saklanan belgeler, buraların rutubetli olması hasebiyle çürüdüğü ve mahzenlerin dar olmasından dolayı birbirine karışıp yırtıldığı, buna karışın istenen belgenin bulunmasının imkansız hale gelmesi sebepleriyle Bâb-ı Âli dâhilinde geniş ve muntazam, Hazine-i Evrak adıyla bir arşiv binası inşa edilmiştir¹⁵⁵.

Hazine-i Evrak bugünkü Başbakanlık Osmanlı Arşivini oluşturmaktadır¹⁵⁶. Başbakanlık Osmanlı Arşivi esas itibariyle, Osmanlı Devleti merkez teşkilatı kuruluşlarından olan Divan-ı Hümayun, Bâb-ı Defteri ve Bâb-ı Âsafi (Bâb-ı Âli)'ye ve bunların çeşitli daire ve kalemlerine ait sicil, defter ve vesikaları ihtiva etmesi sebebiyle, bir bakıma, Osmanlı dönemi için ana arşiv hüviyetini taşımaktadır. Bu Çalışmanın konusu da Başbakanlık Osmanlı Arşivi 989 Numaralı "Divanı Hümayun Defterleri Kataloğu"ndan temin edilen Erzurum Ahkâm Defterleri serisinden 19 Numaralı olandır.

2.2. Ahkâm Defterleri

Hükm (حكم) kelimesi, sözlüklerde isim olarak “emir, karar ve yargı” anlamlarında kullanılmaktadır. Kapsamı oldukça geniş bir kavram olan hüküm, devlet ve hükümetin otoritesini ifade ettiği gibi, bir hâkimin belli bir konuda verdiği karar, iki nesne arasında kurulan bağlantı anlamlarını da taşımaktadır¹⁵⁷. Osmanlı belgelerinde herhangi bir iş ve vazife için padişah tarafından verilen emre “*Hükm-i Hümayun*” (حكم ونيهما) denilmektedir¹⁵⁸. Ahkâm (احكام) kelimesi ise hükmün çoğulu olup, belli bir konu hakkında konulmuş kuralların bütününi ifade etmek içinde kullanılmaktadır¹⁵⁹. Divan-ı Hümayun'dan çıkan hüküm, kanunname ve nizam mahiyetinde olan kararların aynen kaydına mahsus defterlere de *Ahkâm Defterleri* denilmektedir¹⁶⁰.

¹⁵⁵ Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, s. 44.

¹⁵⁶ Alkan, “Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı”, s. 51.

¹⁵⁷ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât*, Aydın Kitabevi, Ankara 2001, s. 389; Ahmet Özel, “Ahkâm”, *DİA*, İstanbul 1988, C. I, s. 550.

¹⁵⁸ Halil Sahillioğlu, “Ahkâm Defteri”, *DİA*, İstanbul 1988, C. I, s. 551.

¹⁵⁹ Özel, “Ahkâm”, *DİA*, s. 550.

¹⁶⁰ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yayınları, İstanbul 2004, C. I, s. 30.

Divan-ı Hümayun kalemlerinden olan Beylikçi veya Divan Kalemi tarafından yazılan¹⁶¹ bu defterlerde yer alan hükümler, padişah adına hazırlandığı için işe ve icabına göre “Ferman, Nişan, Berat, Tevki, Menşur” adlarını taşımaktadırlar¹⁶². Osmanlı Devleti’nde sadece padişahın değil onun yetki vermiş olduğu makam veya bu makama bağlı dairelerin de padişah adına hüküm verme imkânı olduğunu görülmektedir. Padişah tarafından kendilerine bu yetki verildiği için hükümleri bizzat padişahın kendisi yayınlamış gibi ifadeler kullanılmaktadır. Defterlerde bulunan her kaydın baş kısmında, yerel görevlilerin unvanları zikredilmek suretiyle, hitap cümlesinin sonundaki “... Hüküm ki ” ibaresi bahsedilen bu durumu teyit edici mahiyettedir¹⁶³.

2.2.1. Ahkâm Defterlerinin Gelişim Seyri

Osmanlı Devleti’nin ilk dönemlerinden itibaren defter tutma geleneğinin esas olduğu bilinen bir gerçektir. Bu yüzden Osmanlı yazışmalarında, deftere kaydolunmayan hüküm ve beratlar muteber sayılmamıştır. Divan-ı hümayun görüşmeleri sonunda alınan kararların müsveddeleri temize çekilerek belirli adlarla, belirli defterlere, tarih sırasına göre özet olarak kaydedilirdi¹⁶⁴. *Divan-ı Hümayun Sicilleri* adı verilen bu defterler, ihtiva ettikleri çeşitli meselelere göre tasnife tabi tutulmuşlardır. Bu defterlerin içinde en önemlilerinden biri Mühimme Defterleri olup bunlardan başka birçok defter serisi de bulunmaktadır¹⁶⁵.

Divan-ı Hümayun’un düzenli toplandığı zamanlarda toplantı esnasında müzakere edilen dâhili ve harici meselelere ait siyasî, içtimaî, malî, örfî, idarî ve iktisadi kararlar “Mühimme Defterleri” ne kaydedilirdi. 1649 yılına kadar bütün ferman, berat ve hükümler Mühimme Defterleri’ne kaydolunurken; bu tarihten itibaren idari ve adli konuları içiren meseleler farklı defter serilerinde (Ruûs, Tahvil, vs.), tutulmaya başlanmış, yalnız devlete ait işler Mühimme Defterleri’ne kaydedilmeye devam edilmiştir¹⁶⁶.

¹⁶¹ Halaçoğlu, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, s. 20.

¹⁶² Midhat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lugatı*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1986, s. 10.

¹⁶³ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, *Bâb-ı Âsâfî Divan-ı Hümayun Sicilleri Erzurum Ahkâm Defterleri*, (BOA, A.DVNS. AHK. ER. d.), Defter 19, s. 4.

¹⁶⁴ Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lugatı*, s. 88.

¹⁶⁵ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s. 79.

¹⁶⁶ Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, ss. 60-75.

Halka ait şikâyetler ve şikâyetlerle alakalı divan-ı hümayunda verilen cevaplar 1649 senesinden itibaren, eyalet ayrımı olmaksızın Şikâyet Defterleri adı verilen yeni bir defter türüne kaydedilmeye başlanmıştır¹⁶⁷.

Şikâyet defterleri de tıpkı Mühimme Defterleri gibi Beylikçi kalemi tarafından hazırlandığı için ebat, tür ve kayıtların düzeni bakımından Mühimme Defterlerinin aynısıdır. Ayırt etmek için resmi kayıt ve içeriğe bakılması gerekmektedir. Resmi Kayıt, Mühimme Defterlerinde “*Ahkâm-ı kuyûd-ı umur-ı Mühimme der zaman-ı ...*” ibaresiyle başlayıp, ardından Sadrazamın Reissülküttabın adları yazılır ve tarih eklenir. Şikâyet Defterlerinde de tıpkı Mühimme defterleri gibi Sadrazamın Reissülküttabın adı ve tarih yazılmaktadır. Fakat Şikâyet defterlerinde “*Haza kuyûd-ı ahkâmi’ş-şikâyet der zaman-i ...*” ibaresi veya hiçbir ibare verilmeden de başlayabilmektedir. Fakat bu her zaman geçerli bir kural olmadığı için resmi kayıt iki defter tipinin birbirinden ayırt edilmesi hususunda yeterli olmadığından defterlerin içerikleri bakımından karşılaştırılması daha çok yarar sağlamaktadır¹⁶⁸.

Bu defterlere kaydedilen meselelerle ilgili bölgeler arasında bir ayırım yapılmamakta, bütün eyaletlere ait şikâyet cevapları aynı defter içerisinde bulunmaktaydı. Daha sonraki dönemlerde Şikâyet Defterlerine kaydedilecek meseleler için bir düzenlemeye gidilmiştir. XVIII. yüzyılda devlet otoritesinin zayıflamasına bağlı olarak şikâyetlerin sayısında artış olmuş ve buna paralel olarak da şikâyet kalemlerinde iş gücü artmıştır. Bu iş yükünü hafifletmek ve halkın şikâyetlerini çözmek, dolayısıyla devlet otoritesini yeniden tesis etmek amacıyla Reisülküttap Ragıp Efendi tarafından mahalli bir sistemin getirilmesi uygun görülmüştür¹⁶⁹. Bunun üzerine 1742 yılından itibaren eyaletlere ait şikâyetler birbirinden ayırt edilmek suretiyle ve her bir bölge müstakil olmak üzere yeni defterlerin kayıtları ayrı ayrı tutulmaya başlanmıştır. Bu tür kayıtlara da *Ahkâm Defterleri* adı verilmiştir¹⁷⁰.

¹⁶⁷ Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, ss. 60-75.

¹⁶⁸ Nahide Şimşir, “Ahkâm Defterleri’nin Tarihi Kıymeti ve 107 No’lu Anadolu Ahkâm Defteri’ndeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, S. IX, İzmir 1994, s. 359.

¹⁶⁹ Feridun Emecen, “Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C: 3, S: 5 (İlkbahar 2005), s. 125.

¹⁷⁰ Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, s. 75.

2.2.2. Ahkâm Defterlerinin Biçimsel Özellikleri

Ahkâm Defterleri, Şikâyet Defterleri'nin devamı niteliğinde olmalarından dolayı birçok ortak özelliğe sahip olmalarının yanı sıra, bazı farklılıklarda taşımaktadırlar. Ahkâm defterleri, Şikâyet Defterleri'ne göre şekil olarak daha dar ve uzundurlar. Bu defterler içerik olarak da farklılık arz ederler.

Her bir bölgeye ait şikâyetlere verilen cevaplar, müstakil veya karışık bir surette yazıldıklarına bakılarak o defterin Şikâyet veya Ahkâm Defteri olduğuna karar verilebilir. Ahkâm Defterleri A.DVNS. AHK. koduyla, Şikâyet defterleri ise A.DVN. ŞKT. Koduyla sınıflandırılmıştır.

Şikâyet Defterleri'nin ön yüzündeki kapakta Şikâyet Defteri ibaresi¹⁷¹ kullanılırken, Ahkâm Defteri'nin kapak kısmında defterin nereye ait olduğu yazılmaktadır. Bununla beraber her iki defter türü arasında benzerlikler de vardır. Şöyle ki her iki defterin kapağında da defterin içerisindeki kayıtların onlu sisteme¹⁷² göre (evail, evasit, evahir) ay ve yıl belirtilmek kaydıyla ne zamana ait olduğu belirtilmiştir¹⁷³.

Defterlerin birinci sayfasında kaydın hangi Sadrazam veya Reisülküttap zamanında ve hangi tarihten itibaren tutulmaya başlandığını gösteren başlık şeklindeki ifadeler mevcuttur. Örneğin; A. DVN. ŞKT. d kodlu 2 numaralı Şikâyet Defteri'nin başlığı “*Kuyûd-ı ahkâm-ı der zaman-ı Hazret-i Sadr-ı azam Ahmed Paşa yesserallahumâyeşâ’ ve bi-ilmî Mehmed Efendi Şâmî Zâde er-reîsülküttâb tâlebekâhu an gurre-i Za fî sene 1062*” şeklindedir¹⁷⁴.

Ahkâm Defterleri'ndeki başlıkların farklı ifadelerle belirtildiği de görülmektedir. Sivas Ahkâm Defteri “*Hazâ defter-i kuyûd-ı şikâyet der eyâlet-i Sivas...*”, Haleb Ahkâm Defteri “*Hazâ kuyûd-ı ahkamu's-şikâyat-i li-eyâlet-i Haleb...*” şeklinde girişlerle başlamaktadır¹⁷⁵.

¹⁷¹Saliha Okur Gümrükçüoğlu, “Şikâyet Defterlerine Göre Osmanlı Teb'asının Şikâyetleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 61, S: 1, Ankara 2012, s. 178.

¹⁷²Tarihleme de kullanılan onlu sistem, bir ayı baş, orta ve son olmak üzere onar günlük üç kısma ayırma anlamlarında kullanılmaktadır.

¹⁷³BOA, A.DVNS. AHK. ER. d. 19.

¹⁷⁴Gümrükçüoğlu, “Şikâyet Defterlerine Göre Osmanlı Teb'asının Şikâyetleri”, ss. 178-179.

¹⁷⁵Kübra Dursun, *1 Numaralı Sivas Ahkâm Defterlerinde Yer Alan Vakıf Davalarının Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat 2015, s. 9.

Ahkâm Defteri'nin yanı sıra Şikâyet Defteri isminin kullanılmaya devam edilmesi bu iki defter türü arasında kesin bir ayrımın yapılmadığını göstermektedir. Bu durum, Ahkâm Defterlerinin olmadığı bölgelerdeki şikâyetlerin, Şikâyet Defterlerine kaydedilmeye devam edildiği¹⁷⁶ şeklinde izah edilmesine rağmen, bu tespitin her bölge için geçerli olmadığı söylenebilir. Zira Ahkâm Defterleri türünde kayıtların yazılmaya başlandığı bölgelerde daha sonraki bir defterin, “Şikâyet Defteri” ismiyle kaydedilmeye devam edildiği görülmüştür. Dolayısıyla; Ahkâm Defterleri olarak bilinen defterler, *Ahkâm-Şikâyet Defterleri* olarak da adlandırılmıştır¹⁷⁷.

2.2.3. Ahkâm Defterlerinin Yazı Türü

Ahkâm Defterleri, divani yazı türüyle yazılmışlardır. Divan-ı Hümayun'un resmî yazısı olmasından dolayı divanda tutulan “ferman, berat, name, ahidname, sebep-i tahrir hükümleri, mühimme, şikâyet ve ahkâm defterleri” dâhil her türlü kayıt divani yazı ile yazılmıştır. Kendi arasında farklı tasniflere tabi tutulan divani yazı türünün “kıрма”, “kırık” veya “hurda” olarak tabir edilen yazı türleri Osmanlı belge ve defterlerine hâkimdir. Normalden hızlı yazıldığı için pek fazla okunaklı olmayan ve bu nedenle de pek fazla nokta kullanılmayan bu yazı türünün okunması zordur. XIX. yüzyıl ahkâm defterleri de bu yazı karakteri ile yazıldıkları için yazılara alışabilmek ve yazıları okuyabilmek hayli zaman almaktadır¹⁷⁸.

¹⁷⁶ Şimşir, “Ahkâm Defterleri'nin Tarihi Kıymeti ve 107 No'lu Anadolu Ahkâm Defteri'ndeki İzmir İle İlgili Hükümler”, s. 361.

¹⁷⁷ Dursun, *1 Numaralı Sivas Ahkâm Defterlerinde Yer Alan Vakıf Davalarının Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, s. 9.

¹⁷⁸ Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1994, ss. 61-64; M. Tayyip Gökbilgin, *Osmanlı İmparatorluğu Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı paleografya ve Diplomatik İlmi*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, s. 44.

2.2.4. Ahkâm Defterlerinin Muhafazası

Divan'dan çıkan ve halkın şikâyetlerini içeren hükümlerin itinalı bir şekilde kaydedildiği Ahkâm Defterlerinin muhafazası büyük öneme sahiptir. Hazîne-i Âmire¹⁷⁹ ile Defterhâne-i Âmire¹⁸⁰ adı verilen yerlerde muhafaza edilen bu defterler, gelecek için birer müracaat kaynağıdır. Geçmiş zamanlara ait bir muamele veya bir iş söz konusu olduğunda bu defterlere müracaat edilir ve mesele bu şekilde incelenirdi. Divandan çıkan şikâyetlerin halline dair ahkâm kayıtlarında sık sık bu iki dairenin, yani Hazîne-i Âmire ile Defterhâne-i Âmire'nin adı geçmektedir. Osmanlı Arşivi'nde bulunan Ahkâm Defterleri incelendiğinde, hüküm metinlerinde "... Hazîne-i Âmirem'de mahfûz Ahkâm Defterlerine müracaat olunduk da ..." veya "... Defterhâne-i Âmirem'de mahfuz Rûznâmçe Defterlerine müracaat olunduk da ..." ifadeleri yukarıdaki bilgileri teyid etmektedir¹⁸¹.

2.2.5. Ahkâm Defterlerinin Muhtevası

Doğrudan doğruya halkın şikâyetlerine, getirilen çözümler doğrultusunda hazırlanmış olan Ahkâm Defterleri, yaygın ve çeşitli sebeplerle korunamadığı için günümüze kadar ulaşamayan Şer'iyye Sicillerinin yerini almaktadır. XIX. yüzyıl şehir tarihi çalışmaları açısından şer'iyye sicillerinden sonra en önemli kaynaklardan biri ahkâm defterleridir¹⁸².

Şer'iyye sicilleri tutuldukları bölgenin mahallinde halledilen davaları içerirken, ahkâm defterleri mahallinde halledilemeyip merkeze ulaşan veya doğrudan merkeze yapılan şikâyet ve davalardan oluşmaktadır. Bu nedenle şer'iyye sicilleri mahalli yetkilinin uygulamalarını yansıtırken, ahkâm defterlerindeki hükümler devlet merkezinin şikâyet ve davalara yaklaşımını göstermektedir¹⁸³.

¹⁷⁹İstanbul'un fethinden sonra ilk defa evrak mahzeni olarak Yedikule'nin kullanıldığı bilinmektedir. Yedikule'den sonra arşivler Atmeydanı'na, oradan ise Topkapı Sarayı'nın inşasını müteakip *Hazîne-i Âmire* ve *Enderûn-ı Hümayûn*'a nakledilmiştir. Hacı Osman Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, s.38.

¹⁸⁰Osmanlı Devleti'nde has, zeamet, tımar, mülk ve vakıf gibi arazi kayıtlarının tutulduğu ve defterlerinin muhafaza edildiği yer için kullanılan birimdir. Alkan, "Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı", s.51.

¹⁸¹Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, s.39.

¹⁸²Şimşir, "Ahkâm Defterleri'nin Tarihi Kıymeti ve 107 No'lu Anadolu Ahkâm Defteri'ndeki İzmir İle İlgili Hükümler", s.363.

¹⁸³BOA, A.DVNS. AHK. ER. d.19, ss.1-87.

Ahkâm Defterlerinde; şer’iyye sicillerinde olduğu gibi, yer adları, tarafların ve şahitlerin durumu, mülkleri tarif eden bilgilerle ilgili çok fazla ayrıntı verilmemektedir. Ayrıca bu kayıtlarda mahalle isimlerine de çok fazla yer verilmediği hususu dikkat çekmektedir. Şikâyetle bulunan kişi mahalle gibi küçük birimlerden ziyade, daha büyük idari birim olan kaza ve sancakları muhatap aldığı ve defterlerde bunların isimlerinin zikredildiği görülmektedir¹⁸⁴. Ahkâm Defterlerinde yer alan hükümler genel manada birkaç kısımdan meydana gelmektedir.

Birinci kısımda, işe ve icabına göre, bölgede bulunan “beylerbeyi/vezir/vali, kadı, naib, müftü, müşir, mutasarrıf, subaşı, mîr-i mîrân, mülâzım, mübâşir, mustahfız, müteveli, âyân, meclis azaları, kaza müdürü, kaim-makâm, dizdâr, maliye memuru, zabıt, vücuh-ı memleket, iş erleri ve muhtar” gibi şer’i ve örfi yetkililerden birisine ve birkaçına yapılan hitaplar bulunmaktadır¹⁸⁵.

İkinci kısımda, hükme konu olan şikâyet, şikâyetin muhtevası ve şikâyetle bulunan kişinin/kişilerin talebi ele alınmaktadır¹⁸⁶.

Üçüncü kısımda, şikâyetin çözülmesiyle alakalı, tembih ve te’kidihâvî, merkezin bulduğu çözüm yazılmakta ve hükmün son bulduğu yerde kaydı tutan kişinin ismi ve onun sol tarafında da, müstakil bir surette, kaydın tutulduğu tarih yazılmaktadır¹⁸⁷. Ahkâm defterlerindeki kayıtlardan yola çıkarak vatandaşın padişah veya onun yetki verdiği kişilerden değişik yollarla istekte bulundukları görülmektedir.

Birinci usulde, kişi bizzat kendisi merkeze giderek şikâyetçi olduğu konu ile alakalı talebini iletmektedir. Halkın, şikâyetlerini iletme üzere, bizzat merkeze gittiğini ifade etmek için kayıtlarda “... *südde-i saâdetime takdim etdikleri* ...”¹⁸⁸ İfadesinin kullanıldığı görülmektedir. Merkeze yapılan şikâyetlerin sayısındaki artışa paralel olarak davaların, Divan-ı Hümayun’un gündemine gelme süresi uzamıştır. Bu nedenle şikâyet için İstanbul’a gelen halk, uzun süre çeşitli sıkıntılar çekerek davasının görüşülmesini ve hükmün yazılmasını beklemek zorunda kalmıştır¹⁸⁹.

¹⁸⁴BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s. 2.

¹⁸⁵BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, ss. 1-87.

¹⁸⁶BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s. 4.

¹⁸⁷BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s. 34.

¹⁸⁸BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s. 11.

¹⁸⁹Emecen, “Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”, s. 131.

İkinci usulde, vatandaşlar merkeze gitmek yerine bir arz/arz-ı hâl/arzuhal göndermek suretiyle şikâyetlerini iletme yolunu tercih etmiştir. Kişilerin bir dilekçe ile merkeze müracaatta bulunduklarını ifade etmek amacıyla kayıtlarda “arzuhal/bâ-arzuhal ”¹⁹⁰ ifadesi kullanılmaktadır. Böylece halk, hem İstanbul’a giderek hem de dilekçe vasıtasıyla şikâyetlerini gerekli mercilere iletmişlerdir. Ahkâm Defterleri’ndeki kayıtlarda, birinci derece mahkemelerinde halledilemeyen meselelerin Divân-ı Hümayun’a gönderildiği ve bu meselelerin hiçbir şekilde çözümsüz bırakılmadığı da görülmektedir¹⁹¹. Divan-ı hümayunda görüşülen meselelerle alakalı verilen hükümler, bazen son karar olmaktan ziyade meselenin çözümü ile alakalı yol gösterici olmaktadır. Bu durumda meselenin çözümü, yerel/ilk derece mahkemelerine havale edilmektedir¹⁹².

Eğer mesele daha önce yerel mahkeme tarafından görülmüşse bunun tekrar incelenmesi ve davanın yeniden görülmesi talep edilebilirdi. Bunun için meselenin “mahallinde ihkâk-ı hakk olunması...”¹⁹³ ve gereğinin yapılması istenmekteydi. Şikâyet konusu olan mesele ile ilgili kişilerin bulunduğu bölgenin şer’i veya idari yetkilisine, görüşülen mesele ile alakalı kararın ne şekilde verildiği ve bunun infaz edilme şekli de tembih edilmekteydi. Bunun için bölgedeki yetkililere “... ihkâk-ı hakk olunmak bâbında ...”¹⁹⁴ ve “... kanûn üzere amel olunmak bâbında ...”¹⁹⁵ şeklindeki ifadelerle verilen hükmün kanun ve nizam çerçevesinde yerine getirilmesi istenmiştir.

Ahkâm Defterleri kayıtlarının içeriğinde genel olarak idarî ve askerî yetkililerle ilgili şikâyetler, bir mahkeme kararına itiraz, borçlarla ilgili şikâyetler, köylünün toprak anlaşmazlıkları (arazi, bağ, bahçe, hane, ağıl ve mera yeri), tımarlı sipahinin vergiyi toplayamama şikâyetleri, yaylak-kışlaklarla ilgili meseleler, esnaf şikâyetleri, mal ve eşyanın haksız yere gaspı, eşkıyalık faaliyetleri miras ve mirasçılar arasındaki anlaşmazlıklar vb. şikâyetler ve bunlara getirilen çözümler bulunmaktadır¹⁹⁶.

¹⁹⁰BOA, A.DVNS. AHK. ER. d.19, s.13.

¹⁹¹BOA, A.DVNS. AHK. ER. d.19, s.13,18,45,48,60.

¹⁹²BOA, A.DVNS. AHK. ER. d.19, s.1.

¹⁹³BOA, A.DVNS. AHK. ER. d.19, s.39.

¹⁹⁴BOA, A.DVNS. AHK. ER. d.19, s.3.

¹⁹⁵BOA, A.DVNS. AHK. ER. d.19, s.13.

¹⁹⁶Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, s.75; AhkamDefterleri’nde bulunan şikayet ve bunlara getirilen çözümlerle ilgili geniş bilgi için bkz.BOA, A.DVNS. AHK. ER. d.19, ss.1-87.

Ahkâm defterlerinin muhtevasına baktığımızda vatandaşların, araya hiçbir aracı koymadan, doğrudan devlet merkezine yaptıkları şikâyetler sayesinde, devletin işleyişi ve taşrada bulunan halkın durumu hakkında merkezdeki idarecilerin durum tespiti yapma imkânı olduğu görülmektedir. Diğer taraftan zayıf ve güçsüz olan insanların kendilerini kuvvetli olan kişiler karşısında aciz hissetmediklerini ve haksızlığa uğradıklarını düşündükleri bir durumda kendi yanlarında olabilecek ve kendi haklarını koruyabilecek bir gücün bulunabileceğini bilmeleri toplum içerisinde sosyal adaletin sağlandığının en güzel kanıtıdır.

2.2.6. Ahkâm Defterleri Tutulan Bölgeler

Muhteva itibariyle Şikâyet Defterleri'nin devamı olan Ahkâm Defterleri, eyaletlere göre tutulmuşlardır. Tarih olarak Şikâyet Defterleri'nden 104 sene sonra (Mora Ahkâm Defteri hariç) hepsi H. 1155/M. 1742 tarihinden başlayıp, II. Meşrutiyet dönemine kadar devam etmektedir¹⁹⁷.

Toplam 16 vilayeti kapsayan Ahkâm Defter serileri şu bölgelere ve defter sayılarına göre tertip edilmiştir. Adana (9), Anadolu (185), Bosna (9), Cezayir ve Rakka (25), Diyarbakır (9), Erzurum (19), Halep (9), İstanbul (26), Karaman (39), Maraş (6) , Mora (21), Özi-Silistre (49), Rumeli (85), Sivas (26), Şam-ı Şerif (9) ve Trabzon (8)'dur¹⁹⁸.

¹⁹⁷ Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, s.76.

¹⁹⁸ Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, ss. 77-84.

2.3. 19 Numaralı Erzurum Vilâyet Ahkâm Defteri

2.3.1. Defterin Fiziki Özellikleri

Erzurum Ahkâm Defterleri, Hicri (H.) 1155-1296/Miladi(M.) 1742-1879 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 19 adet defterden oluşmaktadır¹⁹⁹. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Bâb-ı Âsafî Divan-ı Hümayun Sicilleri Erzurum Ahkâm Defterleri, A.{DVNS. AHK. ER. d} kodunda kayıtlıdır.

19 numaralı Erzurum Ahkâm defteri H.1281-1296/M.1864-1879 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva etmektedir. Defter, 50x19 cm. ebadında, ebru ile süslü karton bir kapak ile üzerinde daire biçiminde kenarları çiçeklerle süslü bir kağıt içerisinde “ defterin nereye ait olduğu ve içerisindeki kayıtların onlu sisteme göre ay ve yıl belirtilmek kaydıyla ne zamana ait olduğu” belirtilmiştir.

Defter sayfa usulü tutulmuş olup, 87 yazılı, 70 yazısız toplam 157 sayfa bulunmaktadır. Defterde 117 adet hüküm bulunmaktadır. Bu hükümlerin 13 adedi % 11,11 ile 1281 yılına, 12 adedi %10,25 ile 1282 yılına, 5 adedi % 4,27 ile 1283 yılına, 12 adedi % 10,25 ile 1284 yılına, 9 adedi % 7,69 ile 1285 yılına, 3 adedi % 2,56 ile 1286 yılına, 2 adedi % 1,70 ile 1287 yılına, 3 adedi % 2,56 ile 1288 yılına, 8 adedi % 6,83 ile 1289 yılına, 14 adedi % 11,96 ile 1290 yılına, 18 adedi % 15,38 ile 1291 yılına, 5 adedi % 4,27 ile 1292 yılına, 6 adedi % 5,12 ile 1293 yılına, 1 adedi % 0,85 ile 1294 yılına, 2 adedi 1,70 ile 1295 yılına, 4 adedi %3,41 ile 1296 yılına aittir.

Defter, “*Hazâ defter-i şikâyet-i eyâlet-i Erzurum der-zamân-ı sadr-ı sudûr-en nûr hazret-i Mehmed Fuad Paşa ve fî eyyam-ı umûr-ı nezâret-i hâriciyye hazreti Mehmed Âlî Paşa yesserallahumâyeşâ' el-vâki' fî gur-re-i rebî-ul- âhir sene 1281*” ibaresiyle başlamış olup ardından hükümler kaleme alınmıştır. Defterde bulunan hükümler numaralandırılmamış iken defter sayfa usulüne göre tertip edilip numaralandırılmıştır.

Defterin sağ ve sol taraflarında 2 cm kadar boşluk bırakılmış, bazı hükümlere ek yapmak veyahut hükümleri düzeltmek amacıyla bu boşluklar kullanılmıştır. İncelenen hükümler arasında sayfa kenarındaki boşluk kullanılarak yazılmış derkenar²⁰⁰ bulunmaktadır.

¹⁹⁹Yıldırım vd, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, s. 79.

²⁰⁰BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s. 43.

Sayfa sonlarına denk gelen hükümler genel olarak yer sıkıntısından dolayı yan bir şekilde kaleme alınmıştır. Sayfalardaki hüküm sayısı ortalama 3-5 arasında değişmektedir. Nitekim tüm sayfayı kapsayan hükümlerde mevcuttur²⁰¹.

Hükümlerin satır araları genel olarak açık olmasına karşın, bazı hükümlerde boşluk fark edilmeyecek kadar azdır. Ayrıca tüm hükümler aynı katip tarafından kaleme alınmadığı için okuma noktasında zaman zaman sıkıntılar yaşanmıştır. Bu tip sıkıntıların yaşanma nedeni bazı katiplerin yazıya itina göstermemiş olması veya artan dava sayısı yüzünden hızlı yazma çabası içerisinde olmaları ihtimalinden kaynaklanmaktadır.

Defterde; divandan çıkan hüküm, emir ve ferman türü 117 adet karar yer almaktadır. Bütün hükümler tarih sırası içerisinde belirli bir düzene göre yazılmıştır.

2.3.2. Diplomatik Teknik ve Dil Özellikleri

Defterdeki hükümler, Divan-ı Hümayundan sâdır olan emir, ferman gibi kararları kapsadığından divanın zabıt cerideleri ve Devlet-i Aliye'nin kavânin ve nizamât mecelleleri hükmündedir. Bu hükümlerde bir hitap makamı bulunmaktadır²⁰².

Ahkâm defterinde, hükmün gönderildiği kişinin elkabı tam olarak yazılır, daha sonra adı zikredilerek dua cümlesi söylenir. Fakat bu hükümlerin çok azında elkab ve dua cümlesi bulunur²⁰³. Geri kalanlar ise basmakalıp ifadelerle başlarlar.

Defterde yer alan hükümler incelendiğinde genel manada, hükümlerin birkaç kısımdan meydana geldiği görülmektedir. Birinci kısımda, işe ve icabına göre, bölgede bulunan “vali, paşa, kadı, naib, müftü, müşir, mutasarrıf, mîr-i mîrân, meclis azaları, kaza müdürü, kaim-makâm, vücûh-ı memleket” gibi şer’i ve örfi yetkililerden birisine²⁰⁴ ve birkaçına yapılan hitaplar bulunmaktadır²⁰⁵.

²⁰¹BOA, A.DVNS. AHK. ER. d. 19, ss. 1-5.

²⁰²BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s. 1.

²⁰³BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s. 77.

²⁰⁴BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s. 84

²⁰⁵BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, ss. 1-87.

Hükme muhatap olan şahıs ve şahısların makamı veya adı yazıldıktan sonra “*hüküm ki*”²⁰⁶, “*vücûh-ı memlekete*”²⁰⁷, “*A’za-yı meclis-i memlekete zide mecdehûma*”²⁰⁸ şeklinde teknik tabirler kullanılmıştır. Birden fazla makama gönderilen hükümler yazılırken makamlar arası hiyerarşik düzen göz önüne alınmıştır²⁰⁹.

Hükümlerin birden fazla görevliye yazılması, hükmün yazılmasına sebep olan olay veya olayların birden fazla makamı ilgilendirmesinden ileri gelmektedir. İkinci kısımda, hükme konu olan şikâyet, şikâyetin muhtevası ve şikâyetinde bulunan kişinin/kişilerin talebi ele alınmaktadır²¹⁰. Üçüncü kısımda, şikâyetin çözülmesiyle alakalı, tembih ve te’kidi hâvî, merkezin bulunduğu çözüm yazılmaktadır. Genellikle hükmün son bulunduğu yerde kaydı tutan kişinin ismi ve onun sol tarafında da, müstakil bir surette, kaydın tutulduğu tarih yazılmaktadır²¹¹.

Defterde bulunan kayıtlar tamamen Türkçedir. Türkçe kelimelerin arasında Arapça ve Farsça kelimeler de yer almaktadır. Bunun yanında defterdeki metinlerin üslubu oldukça sadedir²¹².

²⁰⁶ BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s.4

²⁰⁷ BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s.3

²⁰⁸ BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s.25.

²⁰⁹ BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s.2.

²¹⁰ BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s.4.

²¹¹ BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, s.1.

²¹² BOA, A. DVNS. AHK. ER. d. 19, ss. 1-87.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

19 NUMARALI ERZURUM VİLÂYET AHKÂM DEFTERİNİN ÖZET ve TRANSKRİPSİYONU

19 Numaralı Erzurum Vilâyet Ahkâm Defterinde; divandan çıkan hüküm, emir ve ferman türü 117 adet karar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Defter sayfa usulüne göre tertip edildiğinden tabloda “Sayfa No” olarak belirtilen kısım hükmün yazılı olduğu sayfayı ifade etmektedir.

Defterde yer alan hükümlerin numarası bulunmamaktadır. Fakat çalışmadan istifade etmek isteyenlere kolaylık sağlama adına tabloda, hükümler belli bir düzene göre numaralandırılmıştır. Şöyle ki bir sayfa içerisinde kaç tane hükmün bulunduğunu anlamak için tabloda “Sıra No” olarak belirtilen kısma bakmak gerekir. Her sayfada iki-üç bazen tek hükmün bulunduğu görülmektedir. Ayrıca sayfa ortasında veya sonunda başlayıp diğer sayfada devam eden hükümler de mevcuttur. Karışıklık çıkmaması adına hüküm numarası, bir sayfa da, ilk hitap makamından itibaren bir rakamıyla numaralandırılmaya başlanmıştır. Yani hitap makamı, bir sayfada kaç hükmün yazılı olduğunu gözler önüne sermektedir.

Defterde yer alan hükümler belli bir tarih sırası takip edilerek kaleme alınmıştır. Tabloda “Yıl” olarak belirtilen kısımda hükümlerin hem hicri hem miladi tarihleri yazılmıştır. Akabinde “Hükmün Konusu” olarak belirtilen kısımda, kayıt altına alınan meselenin ne olduğuna dair ana tema verilmiştir. Tablonun en sağ sütununda “Özet” yer almaktadır. Bu kısımda hükümlerin içeriğine değinilmiş olup, ahali padişaha veya onun yetki vermiş olduğu kurumlara/kişilere başvurmalarına dair bilgileri kapsamaktadır.

3.1. Defterde Bulunan Kayıtların Özetleri

Sayfa No	Sıra No	Yıl Hicri Miladi	Hükümün Konusu	Özet
1	1	1281 1864/65	Arazi Meselesi	Beyzade ve Ümmü Gülsüm adlı kişilerin Çüngüş Kazasındaki topraklarına Hacı Ahmet oğlu Hüseyin ile Arif adlı kişilerin haksız müdahalelerine dair.
1	2	1281 1864/65	Arazi Meselesi	Veysel ve Arif adlı kişilerin Kuruçay kazasına bağlı Olukşıra Karyesinde babalarından intikal eden tarlaya Atiya Karyesi ahalisinin haksız müdahalesine dair.
2	1	1281 1864/65	Otlak Meselesi	Kemah kazasına bağlı Pekerç-i Ulya ve Süfla karyesi ahalisine ait otlak yerlerine Gülan Karyesi ahalisinin haksız müdahalesine dair.
3	1	1281 1864/65	Otlak Meselesi	Yusuf adlı kişinin Kemah kazasına bağlı Gergemahad karyesindeki mera yerlerine, Kemah Kazası ahalisinin kendilerine ait olduğu gerekçesiyle meranın kullanımına son vermelerine dair.
3	2	1281 1864/65	Mülk Meselesi	Kars kasabası sakinlerinden Salih adlı kişinin kasabada bulunan üç dükkândan birinin önüne yüksekçe bir fırının inşa edilmesi üzerine dükkânlarının karanlıkta kalmasına ilişkin şikâyetine dair.
3	3	1281 1864/65	Mülk Meselesi	Osmanlı tebaasından Mıgırđıç, Hacı Arekil ve Karabet'in Gercanis Kazasına bağlı Milli Şerik karyesindeki tapulu toprakları üzerinde bulunan değirmen ve binayı kaza sakinlerinden İsmail adlı kişinin yaktığına dair.

4	1	1281 1864/65	Arazi Meselesi	Es-Seyyid Hüseyin adlı kişinin Kuruçay Kazasına bağlı Enbiya karyesindeki tapulu toprağına başka memleketten gelen Arif ve Ahmet adlı kişilerin zabt ve haksız müdahalelerine dair.
4	2	1281 1864/65	Borç Talebi	Osmanlı tebaasından Vardan, Manuk ve Sifo'nun Bitlis Kazası sakinlerinden almış oldukları borcu ödemelerine dair.
5	1	1281 1864/65	Borç Talebi	Osmanlı tebaasından Mıgırdiç'in Muş Kazası sakinlerinden ve Osmanlı tebaasından almış olduğu borcu ödemelerine dair.
5	2	1281 1864/65	Borç Talebi	Mehmed adlı kişinin Erzincan Kazası sakinlerinden Hacı Salih adlı kişiden almış olduğu borcu ödemesine dair.
5	3	1281 1864/65	Arazi Meselesi	Emin adlı kişinin Milas Kazasına bağlı Harbesi karyesinde bulunan tapulu toprağına, Milas kazası sakinlerinden Osman adlı kişinin haksız müdahalesine dair.
6	1	1281 1864/65	Borç Talebi	İspir Kazasına bağlı Suşehri karyesinden Hasan adlı kişinin, Molla Mehmet, Mustafa, diğer Mustafa, İbrahim, Mihman, Kameri, Havva ve Cevahir Hatunlara olan borçlarına dair.
6	2	1281 1864/65	Otlak Meselesi	İskefsir Kazasına bağlı Kozbağı Karyesi ahalisinin mera yerlerine, Kızılcaviran karyesi ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
7	1	1282 1865/66	Miras Meselesi	Hüseyin adlı kişinin dikili bağ, bahçe, mülk ve parasının oğlu İsmail'e intikalinde, oğlunun yaşının küçük olması dolayısıyla Erzincan kazasına bağlı Hamid karyesinden bazı hatunlar tarafından zabtına dair.
7	2	1282 1865/66	Hak Talebi	Erzincan Kazasına bağlı Hamid Karyesinden Hüseyin oğlu İsmail'in babasından intikal eden para, mülk bağ ve bahçeyi zabt eden karye ahalisinden Tuti ve Mican Hatunlardan mülklerini iade etmelerine dair talep.

8	1	1282 1865/66	Vergi Talebi	Pazarsuyu Kazasına bağlı Baba Halil karyesinde Hz. Muhammed'in soyundan olduklarına dair ellerinde belge bulunan seyitlerin adı geçen karyede avarız vergisine tabi olacak herhangi bir arazi ve emlaklarının olmadığına dair.
9	1	1282 1865/66	Mal Gaspı	Hüseyin adlı kişinin Kuruçay Kazasına bağlı Atıya Karyesindeki mülkiyetinde bulunan su değirmeninin Osmanlı tebaasından olan karye sakinlerinden kişilerce usulsüz ve haksız zabtına dair.
9	2	1282 1865/66	Mülkiyet Meselesi	Hasan adlı kişinin Olukşıra Kazası toprağı üzerinde bulunan değirmene kaza-i mezbur sakinlerinden Osman ve Amine Hatun adlı kişilerin haksız müdahalelerine dair.
9	3	1282 1865/66	Mal Gaspı	Koruhan Kazasına bağlı Atıya Karyesi sakinlerinden Hüseyin adlı kişinin hanesinde bulunan öküz, koyun, at ve ambarındaki arpa ve buğdayların Osmanlı tebaasından Mikail tarafından basılıp zapt edilmesine dair.
10	1	1282 1865/66	Otlak Meselesi	Kuruçay Kazasına bağlı Boyalık karyesi ahalisinin mera yerlerine yapılan haksız müdahalelere dair.
11	1	1282 1865/66	Kışlak Meselesi	Erzurum sancağı Eşadil nahiyesine bağlı Boyalık karyesinin aşağısında bulunan kışlak yerlerine talep üzerine gönderilen memurların tapulu topraklara hiçbir şekilde haksız müdahale yapılmadığını ifade etmelerine dair.
12	1	1282 1865/66	Otlak Meselesi	İsmail, Osman, Mahmut ve diğer İsmail adlı kişilere ait Kuzican kazasına bağlı Boyalık karyesindeki toprakların mera olarak kullanılmak istenmesine dair.
12	2	1282 1865/66	Borç Talebi	Osmanlı tebaasından Bedros ve Kirkor'un Van kazası sakinlerinden ve Osmanlı tebaasından kişilerden almış oldukları borçların ödenmesine dair.

13	1	1282 1865/66	Otlak Meselesi	Kemah kazasına bağlı Sağ ve Çerkeş Karyeleri ahalisinin otlak yerlerinin dar olması hasebiyle Gümür Karyesi ahalisinden olan kişilerin bu otlak yerlerini ziraat etmemeleri ve hayvanları tarafından kullanılmaması talebine dair.
14	1	1282 1865/66	Otlak Meselesi	Kemah kazasına bağlı Bosni karyesi ahalisinin mera yerlerini, yine Kemah kazasına bağlı Begah mahallesi ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
14	2	1283 1866/67	Borç Talebi	Askerliğin ilk devresini yapmakta olan Emin, Salih ve Mustafa adlı kişilerin Erzincan kazası sakinleri ve Osmanlı tebaasından olan birkaç şahıstan aldıkları borçları ödemelerine dair.
15	1	1283 1866/67	Borç Talebi	Osmanlı tebaasından Bağos adlı kişinin Van kazası sakinleri ve Osmanlı tebaasından olan birkaç şahıstan aldıkları borçları ödemelerine dair.
15	2	1283 1866/67	Borç Talebi	Mustafa adlı kişinin Bayburt Kazası sakinlerinden almış olduğu borçları ödemesine dair.
16	1	1283 1866/67	Borç Talebi	Mehmed adlı kişinin Bayburt Kazası sakinlerinden olan Kürkçü başı Aço'dan almış olduğu borçları ödemesine dair.
16	2	1283 1866/67	Borç Talebi	Bayburtlu Mehmed Beyin, Kürkçü başı Aço'ya olan borcunun taksitlendirilerek ödemesine dair.
16	3	1284 1867/68	Arazi Meselesi	Abbas adlı kişinin babası İbrahim'e ait Akşehirabad kazasına bağlı Karaca ve Yaran Karyelerinde bulunan toprağına Taflak Karyesi sakinleri ve Osmanlı tebaasından kişilerce haksız müdahale edilmesine dair.

17	1	1284 1867/68	Arazi Meselesi	İbrahim ve Mahmut adlı kişilerin Akşehirabad kazasına bağlı Karaca ve Yaran karyesinde bulunan topraklarına Osmanlı tebaasından ve Taflak Karyesi sakinlerinden bazı kişilerce haksız müdahale yapılmasına dair.
18	1	1284 1867/68	Arazi Meselesi	Osmanlı tebaasından Şahin adlı kişi Kemah Kazasına bağlı Herboli Karyesinde, Pavlu oğlu Manok'tan kullanım bedeli ödeyerek aldığı toprağı geri verilmediğine dair.
19	1	1284 1867/68	Kıslak Meselesi	Erzurum Sancağı Eşadil nahiyesine bağlı Tefrat, Zemin, Boyalık karyelerinin aşağısında bulunan kıslak yerlerine talep üzerine gönderilen memurların tapulu topraklara hiçbir şekilde haksız müdahale yapılmadığını belirtmelerine dair
20	1	1284 1867/68	Otlak Meselesi	Kuruçay Kazasına bağlı Boyalık karyesi ahalisine ait mera yerlerine, Mirgutah karyesi ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
21	1	1284 1867/68	Otlak Meselesi	Kiği Kazasına bağlı Arın Karyesi ahalisine ait mera yerlerine, Rezman Karyesi ahalisinin haksız olarak müdahale ettiğine dair.
22	1	1284 1867/68	Otlak Meselesi	Karahisar-ı Şarki kazasına bağlı Alışar Karyesi ahalisine ait mera yerlerine Muhare Karyesi ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
23	1	1284 1867/68	Otlak Meselesi	Milas kazasına bağlı Heryasi karyesi ahalisine ait mera yerlerine, Alan karyesi ahalisinin haksız müdahale edilmesine dair.
23-24	2	1284 1867/68	Otlak Meselesi	Kemah kazasına bağlı Sağ ve Çerkeş Karyeleri ahalisine ait mera yerlerinin, memurlarca Gümür karyesi ahalisine, verilmemesine dair.

25	1	1284 1867/68	Otlak Meselesi	Şiran kazasına bağlı Dağelki namı diğer Virson zide Karye ahalisine ait mera yerlerine, Virson ulya karyesi ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
25	2	1284 1867/68	Yaylak Meselesi	Karahisar-ı şarki kazasına bağlı Muhara karyesi ahalisi ile Alışar Karye ahalisi arasında yaylak ve mera konusunda çıkan anlaşmazlığa dair.
26	1	1285 1868/69	Borç Talebi	Osmanlı tebaasından Tuross, Babin ve Mosbegin'in Akşehirabad Kazası sakinlerine ve Osmanlı tebaasından kişilere olan borçlarına dair.
27	1	1285 1868/69	Otlak Meselesi	Karahisar-ı Şarki Kazasına bağlı Gelin Karyesi ahalisine ait mera yerlerine Zuke Karye ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
28	1	1285 1868/69	Otlak Meselesi	Karahisar-ı Şarki kazasına bağlı Göreze, Esterek, Karakovanzir ve Yarcan Karyeleri ahalisine ait mera yerlerine, Tuyırcı Karye ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
28	2	1285 1868/69	Vakıf Meselesi	Erzurum'un Kavak mahallesinde El-Hac Hüseyin bin Mustafa bin Abdullah'ın soyundan gelenlerin müteveli olduğu ve devletçe denetim ve gözetim altında tutulan vakfa dair.
29-30	1	1285 1868/69	Borç Talebi	Osmanlı tebaasından Banikon'un Karahisar-ı Şarki kazası sakinlerinden ve Osmanlı tebaasından olan kişilerden almış olduğu borçlara dair.
31	1	1285 1868/69	Borç Talebi	Karahisar-ı Şarki kazası sakinlerinden Meryem adlı hanımın, babası Ağop'un geçmişte Osmanlı tebaasından bir kişiye verdiği borcu onun çocuklarından talep etmesine dair.
31	2	1285 1868/69	Mal Gaspı	Karahisar-ı Şarki kazasına bağlı Alışar Karyesi sakinlerinden Yorgi, Harsunkor ve Sofya adlı kişilerin babalarının geçmişte aldığı borca karşılık, Meryem adlı hanımın söz konusu kişilerden bir çift manda, öküz, inek ve beş koyun ile buğday zaptına dair.

32	1	1285 1868/69	Koru Meselesi	Karahisar-1 Şarki kazasına bağlı Ovacık, Günsür, Ayalı, Ayaz Karyeleri civarında bulunan koruya, Onhuş Karye ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
32	2	1285 1868/69	Para Meselesi	Halep taifesinden Hacı Ali adlı kişinin kendine ait parayı, Kars kazası sakinlerinden İbrahim adlı kişiden talebine dair.
33	1	1285 1868/69	Otlak Meselesi	Karahisar-1 Şarki Kazasına bağlı Göreze, Barcak, İstirak vs. Karyelere ait mera yerlerine, Tuyurcu karyesi ahalisi tarafından haksız müdahale edilmesine dair.
33	2	1286 1869/70	Otlak Meselesi	Kemah Kazasına bağlı Pekerç-i Ulya ve Süfla karyelerine ait mera yerlerine, Gülan Deresi Karye ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
34	1	1286 1869/70	Vakıf Meselesi	Bayburt nahiyesine bağlı Hacı Ferhat adlı şahsa ait vakıf cami ve imaretin nöbetine karye ahalilerinin yaptığı haksız müdahalelere dair.
35	1	1286 1869/70	Koru Meselesi	Karahisar-1 Şarki Kazasına bağlı Günsür, Ayalı, Günün, Ovacık, Ayaz karyeleri civarında kimsenin mülkiyetinde olmayan dağlarda bulunan odun ve keresteyi adı geçen karyelerin kullanması üzerine Onhuş Karye ahalisinin koruya haksız müdahalelerine dair.
36	1	1287 1870/71	Otlak Meselesi	Kuruçay kazasına bağlı Ayuşa Karye ahalisine ait mera yerlerine, Teyfur Karye ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
36	2	1287 1870/71	Arazi Meselesi	Abdullah, Mustafa, Osman, Ömer ve İsmail adlı kişilerin Zile Karyesinde bulunan arazilerine karye-i merkume sakinlerinden Mehmet adlı kişinin haksız müdahalesine dair.
37	1	1288 1871/72	Vergi Meselesi	Tortum kazasına bağlı Gersiyamca karyesi ahalisinden Osman bin Ömer'in mülki olan arazinin aşar vergisini her sene vermiş olduğuna, haksız tasarruf ve müdahalelerde bulunmadığına dair.

38	1	1288 1871/72	Kışlak Meselesi	Halil, Yusuf, Ali, Süleyman, Ebubekir ve Hasan adlı kişilerin Kemah Kazasına bağlı karyelerindeki kışlak yerlerine, Ahin Karye ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
39	1	1288 1871/72	Arazi Meselesi	Mehmet, Ali, İbrahim ve İsmail adlı kişilerin Karahisar-ı Şarki'ye bağlı İlki karyesinde ortaklık ettikleri arazileri kiraya vermelerine dair.
40	1	1289 1872/73	Arazi Meselesi	Timur ve Veli adlı kişilerin Kuzican kazasına bağlı Başköy Karyesindeki ortaklık arazilerini her sene ekip öşrünü düzenli olarak vermelerine rağmen kaza-i mezbure sakinlerinden Yusuf, diğer Timur, Hasan ve diğer Hasan'ın haksız müdahalelerine dair.
40	2	1289 1872/73	Arazi Meselesi	İsmail adlı kişi, Kuzican kazasına bağlı Başköy Karyesinde bulunan arazisini her sene ekip, öşürünü düzenli olarak vermektedir. Buna rağmen karye-i mezbure sakinlerinden Yusuf, Timur, Hasan ve diğer Hasan'ın haksız müdahalelerine dair.
41	1	1289 1872/73	Arazi Meselesi	Molla Mehmet ve İskender adlı kişiler, Kuzican kazasına bağlı Başköy karyesinde bulunan arazilerini her sene ekip öşrünü düzenli olarak vermektedir. Buna rağmen karye-i mezbure sakinlerinden Yusuf, Timur, Hasan ve diğer Hasan'ın haksız müdahalelerine dair.
41	2	1289 1872/73	Arazi Meselesi	Kuruçay Kazasına bağlı Boyalık karyesi sakinlerinden Hasan adlı kişinin karye-i mezbure de bulunan topraklarını oğlu Keleş'e intikal ettirmesi üzerine, karye-i mezbure sakinlerinden Süleyman, Ali ve Recep adlı kişilerin fuzuli müdahalelerine dair.

42	1	1289 1872/73	Yaylak Meselesi	Abdulkadir, Abdullah ve Salih adlı kişilerin Milas kazasına bağlı Kara merak Karyesi toprağında bulunan çiftlik arazisine, Havran ve Ekerki karyeleri ahalisinin çiftlik arazisi için bizim yaylağımızdır deyip haksız müdahalede bulunmalarına dair.
42	2	1289 1872/73	Otlak Meselesi	Gercanis kazasına bağlı Ermenak ve Ahur Karyeleri ahalisine ait mera yerlerine Şişin, Selamet ve Bağçe karyeleri ahalisinin haksız müdahalede bulunmalarına dair.
43	1	1289 1872/73	Mülkiyet Meselesi	Van kazası Gevaş nahiyesine bağlı Osmanlı tebaasından Hacator adlı kişinin, babasından intikal eden mülkiyete, Osmanlı tebaasından Hazar'ın haksız müdahale ve usulsüzlük etmesine dair.
44	1	1289 1872/73	Arazi Meselesi	Van kazası Gevaş nahiyesine bağlı Osmanlı tebaasından Hacator adlı kişinin, babasından intikal eden tarlalara, Osmanlı tebaasından Hazar'ın haksız müdahale ve usulsüzlük etmesine dair.
44-45	2	1290 1873/74	Otlak Meselesi	Kemah kazasına bağlı Sağ ve Çerkeş karyeleri ahalisine ait mera yerlerine Gümür Karye ahalisinin ekin ve hayvanlara, mera yerlerine vermiş oldukları zarara dair.
46	1	1290 1873/74	Arazi Meselesi	Arap oğlu Hüseyin adlı kişinin Suşehri Kazasına bağlı Ödemiş Karyesinde bulunan toprağına, Ayaz Karyesi sakinlerinden Salih, Murat ve Osman adlı kişilerin haksız müdahalelerine dair.
46-47	2	1290 1873/74	Otlak Meselesi	Karahisar-ı Şarki Kazasına bağlanmış Akşehirabad Nahiyesine bağlı Afşar karye ahalisine ait mera yerlerine, karyeye yerleşen Pavlu adlı kişi tarafından haksızca müdahale edilmesine dair.

48	1	1290 1873/74	Otlak Meselesi	Kiği kazasına bağlı Uzun Hüseyin Karyesi ahalisine ait mera yerlerine, Hüseyin Beg adlı kişinin merayı mezkûru söküp ziraat ederim deyip haksız müdahalede bulunmasına dair.
48	2	1290 1873/74	Arazi Meselesi	Erzincan Kazasına bağlı karye ahalilerinin birbirlerine ait tohum ekili tarla, bağ ve bahçelere haksız müdahale etmelerine dair.
49	1	1290 1873/74	Otlak Meselesi	Kiği kazasına bağlı Şankömürü Karye ahalisine ait mera yerlerine Kaza-i mezbure bağlı Timurhan Karye sakinlerinden İsmail ve Hasan Beyler tarafından haksız müdahale edilmesine dair.
49	2	1290 1873/74	Arazi Meselesi	Karsi oğlu Ali Kuzican Kazasına bağlı karyede bulunan tarlasını ekip biçmekte vergilerini düzenli vermektedir. Buna rağmen karye sakinlerinden Hasan, diğer Hasan ve Salih adlı kişilerin bu tarlalara haksız müdahalede bulunmalarına dair.
50	1	1290 1873/74	Arazi Meselesi	Kahveci Mehmed adlı kişinin Kemah kazasına bağlı Düdük karyesinde bulunan toprağına karye-i merkume ahalisi tarafından haksız müdahale edilmesine dair.
50	1	1291 1874/75	Arazi Meselesi	Kiği kazasında sakin bazı Ermenilerin arazi davasının kadı ilamına Ferman-ı âlî şerhi.
51	1	1290 1873/74	Otlak Meselesi	Akşehirabad kazasına bağlı Akşar Karye ahalisinin karye-i mezbure toprağında bulunan mera yerlerine, Yörük Karye sakinleri ve Osmanlı tebaasından Arod, Hazar ve Basgin'in haksız müdahale ve zabtına dair.
52	1	1290 1873/74	Vakıf Meselesi	Erzurum'un Çukur mahallesinde El-Hac Mustafa bin El-Hac Ömer adlı kişiye ait, soyundan gelenlerin mütevellî olduğu devletçe denetim ve gözetimi altında bulunan vakfa dair.

53	1	1290 1873/74	Otlak Meselesi	Kiğı kazasına bağlı Sugölek Karyesi ahalisine ait mera yerlerine, civarda bulunan Çavuş, Olsaz, Çumak, Safasur, Karakaya, Salor, Hozavin ve Zeynalı Karyeleri ahalileri tarafından haksız müdahale edilmesine dair.
53	2	1290 1873/74	Arazi Meselesi	Osmanlı tebaasından Vartan ve Hacator'un Kemah Kazasına bağlı Karanı Karyesi toprağında bulunan arazisine başka memleketten Abbas adlı kişinin haksız müdahale ve zabtına dair.
54	1	1290 1873/74	Otlak Meselesi	Akşehirabad kazasına bağlı bir karyede bulunan mera yerlerine, Sıyrıldı ve Sabırca Karyeleri ahalisi tarafından haksız müdahalelerine dair.
55	1	1290 1873/74	Otlak Meselesi	Resul adlı kişinin Kiğı kazasına bağlı Çelebi karyesi toprağında bulunan çayırılığa, karye-i mezbur sakinlerinden Mursi, Mustafa, İsmail ve Ahmet adlı kişilerin haksız müdahalelerine dair.
55	2	1291 1874/75	Yaylak Meselesi	İskesfir kazasına bağlı Karaca ve Yaran karyesi ahalisinin, karye-i mezbure toprağında bulunan mera yerlerine, Başçiftlik karye ahalisinin bizim yaylağımızdır deyip, haksız müdahalede bulunmalarına dair.
56	1	1291 1874/75	Otlak Meselesi	Karahisar-ı Şarki kazasına bağlı Kutin karye ahalisine ait mera yerlerinin, Gedehur karye ahalisi tarafından haksız müdahale edilmesine dair.
57	1	1291 1874/75	Arazi Meselesi	Kara Hüseyinzade Mehmet adlı kişi Kuzican kazasında bulunan arazisini ekip biçmekte ve her sene öşrünü düzenli olarak vermektedir. Buna rağmen kaza-i mezbur sakinlerinden İsmail oğlu Mehmet'in araziye haksız müdahalesine dair.

58	1	1291 1874/75	Arazi Meselesi	Kara Hüseyin zade Mehmet adlı kişi Kuzican kazasında bulunan arazisini ekip biçmekte ve her sene öşrünü düzenli olarak vermektedir. Buna rağmen kaza-i mezbur sakinlerinden Behzat adlı kişinin araziye haksız müdahalesine dair.
59	1	1291 1874/75	Mal Gaspı	Osmanlı tebaasından Mezryan adlı kişinin Kiği kazasına bağlı Azun Hüseyin karyesindeki mülkiyeti olan değirmen ve buğday dolu ambarına kaza-i mezbure sakinlerinden ve Osmanlı tebaasından Artin oğlu Mezryan'ın haksız müdahalesi ve zapt etmesine dair.
59	2	1291 1874/75	Otlak Meselesi	Kiği kazasına bağlı ŞamunuKarye ahalisinin karye-i mezbure toprağında bulunan mera yerlerine, Derviş oğlu Kahraman ve Hüseyin oğlu Mehmet adlı kişilerin haksız müdahalede bulunmalarına dair.
60	1	1291 1874/75	Kışlak Meselesi	Erzurum sancağında Vadivan nahiyesine bağlı Tefrat, Ahur, Armenin, Geyları Karyeleri arasında kışlak yerleri anlaşmazlığı ve yapılan haksız müdahalelere dair.
61	1	1291 1874/75	Vergi Meselesi	Bor Karyesinde oturan Osmanlı tebaasından Kazar adlı kişiye ait tarlanın vergisi ve kullanıma dair.
61	2	1291 1874/75	Arazi Meselesi	Osmanlı tebaasından Karabet, Mezryan, Parsım, Nişan ve Matos adlı kişilere ait Kiği kazası Azun Hüseyin karyesinde bulunan tarlalara, kaza-i mezbur sakinlerinden Hüseyin adlı kişinin haksız müdahalesine dair.
62	1	1291 1874/75	Yaylak Meselesi	Mehmet, diğer Mehmet, İsmail, İbrahim ve Emin adlı kişilerin Gercanis kazasına bağlı Hazar karyesinde bulunan yaylaklarına, başka memleketten gelen kişilerin yaylak yerlerine yaptıkları haksız müdahalelere dair.

63	1	1291 1874/75	Arazi Meselesi	Karahisar-ı Şarki kazasına bağlanan Karyek nahiyesine bağlı Şeyhler karyesinde, toprağı bulunan Hacı Hasan oğlu Abdullah ve Süleyman adlı kişilerin arazisine, kaza-i mezbur sakinlerinden kişilerce bina inşa edilmesi suretiyle haksız müdahalelerine dair.
63	2	1291 1874/75	Arazi Meselesi	Karahisar-ı Şarki kazasına bağlanan Karyek nahiyesine bağlı Şeyhler karyesinde toprağı bulunan Hacı Hasan oğlu Süleyman Halil'in tarlasına kira meselesinden dolayı haksız müdahalede bulunulmasına dair.
64	1	1291 1874/75	Arazi Meselesi	Kiğı kazasına bağlanan Anderlis nahiyesine bağlı bir karyede Çiflik arazisinin tasarruf ve vergisi ile ilgili anlaşmazlığa dair.
65	1	1291 1874/75	Otlak Meselesi	Kiğı kazasına bağlı Şamunu karye ahalisine ait mera yerlerine, Kahraman ve Mehmet adlı kişiler tarafından haksız müdahale edilmesine dair.
65	2	1291 1874/75	Arazi Meselesi	Kiğı kazasına bağlı Şamunu Karye ahalisinden Hüseyin, Yusuf, İsmail ve Bekir adlı kişilere ait arazilere, Gergah karye sakinlerinden Kahraman, Mehmed ve Esad adlı kişilerce haksız müdahalede bulunulmasına dair.
66	1	1291 1874/75	Miras Meselesi	Karahisar-ı Şarki Kazasına bağlanan Suşehri kazasına bağlı Hano karye ahalisin vefat eden Kaçurzade Osman Beg bin el-Hac Memiş bin Abdullah'ın verasetine dair.
67	1	1291 1874/75	Vakıf Meselesi	Bayburt nahiyesine bağlı Hacı Ferhat adlı şahsa ait vakıf cami ve imarete dair.
68	1	1292 1875/76	Yaylak Meselesi	Erzurum Sancağı Gercanis Nahiyesine bağlı Tefrat ve Hındaz karyelerine ait yaylak yerlerine başka memleketten gelen İsmail, Hasan, Mustafa, Hüseyin ve Ali adlı kişilerce haksız müdahale edilmesine dair.

69	1	1292 1875/76	Otlak Meselesi	Kiği kazasına bağlı Hurhur, Mezruacık, Hak ve Çatakçı Karyeleri ahalisine ait mera yerlerine, Gersurdan, Karababa, Nezoni ve Karacan karyeleri ahalisinin haksız müdahale ve hayvan sevkine dair.
70	1	1292 1875/76	Arazi Meselesi	Kiği kazasına bağlı Hurhur, Mezruacık, Hak ve Çatakçı karyeleri ahalisi ile Gersurdan, Karababa, Nezoni ve Karacan karyeleri ahalisi arasında su, bağ ve bahçe ile ilgili meselelere dair.
71	1	1292 1875/76	Arazi Meselesi	Kelkit kazasına bağlı Deva Korbaş Karyesinde toprağı bulunan İsmail, Mahmut, Hasan, Hüseyin ve Ali adlı kişilerin tarla ve çayırlarına Harak karye sakinlerinin haksız müdahalelerine dair.
72	1	1292 1875/76	Otlak Meselesi	Karahisar-ı Şarki kazasına bağlı Şeyh Hasan karyesi ahalisine ait mera yerlerine, Çikran karye ahalisince haksız müdahale edilmesine dair.
72	2	1293 1876/77	Vergi Meselesi	Karahisar-ı Şarki Sancağı Oluçıra nahiyesine bağlı Tefrat ve Kimyore karyeleri ile Gözbid nahiyesine bağlı Tefrat ve Dane Karyelerinin vergilerine dair.
73	1	1293 1876/77	Otlak Meselesi	Erzurum Kazasına bağlı Arzuti karye ahalisine ait mera yerlerine, Dinarkom karye ahalisinin haksız müdahalelerine dair.
74	1	1293 1876/77	Otlak Meselesi	İspir Kazasına bağlı Müşangahı karye ahalisine ait mera yerlerine, Boğazyon karye ahalisi tarafından haksız müdahale edilmesine dair.
75	1	1293 1876/77	Otlak Meselesi	Van kazasına bağlanan Umuk nahiyesine bağlı Ahur karye ahalisinin mera yerlerine, civarda bulunan Ayan Sinan karye ahalisi tarafından haksız olarak müdahale edilmesine dair.

75	2	1293 1876/77	Arazi Meselesi	Arto, Ağop, Parsım, Mıgırdiç ve Karabet adlı kişilerin, Van Kazasına bağlanan Umuk nahiyesine bağlı Ahur karyesindeki topraklarına Ayan Sinan karye ahalisi tarafından yapılan haksız müdahaleye dair.
76	1	1293 1876/77	Otlak Meselesi	Akşehirabad Kazasına bağlı Karamış karye ahalisine ait mera yerlerine civarda bulunan Azyar karye ahalisi tarafından haksız müdahale edilmesine dair.
77-78	1	1294 1877/78	Diğer	Karahisar-ı Şarki kazasına bağlı Elki ve Bulak Karyeleri ahalisinin davasına mahkemece nasıl bir hüküm ve kararın verildiği gösteren vesikaya dair.
79	1	1295 1878	Su Meselesi	Kuruçay kazasına bağlı Armudan-ı Kebir karyesi ortasında geçen dereye ait suyun kullanımına dair.
80	1	1295 1878	Arazi Meselesi	Osmanlı tebaasından Turosu, Babasyan, Hazar, Karabet, Manas, Ahrur ve Mikail adlı kişilerin Toma Karyesinde bulunan topraklarına yapılan haksız müdahaleye dair.
81	1	1296 1878/79	Otlak Meselesi	Kiği kazasına bağlı Şebin Kömürü karyesi ahalisine ait mera yerlerine, Timurhan karyesi sakinlerinden İsmail ve Hasan adlı kişilerin haksız müdahalesine dair.
82	1	1296 1878/79	Otlak Meselesi	Karahisar-ı Şarki kazasına bağlı Göreze, Eşraf, Karakovazir ve Barcak karyeleri ahalisine ait mera yerlerine, Tuyırcı karye ahalisinin haksız müdahalesine dair.
83	1	1296 1878/79	Miras Meselesi	Karahisar-ı Şarkiye bağlanan Suşehri Kazasına bağlı Hano karye ahalisinden Kaçur Zade Osman Beg bin el-Hac Memiş bin Abdullah'ın verasetine dair.
84-85- 86	1	1296 1878/79	Vakıf Meselesi	Mahalledeki vakıf dükkânlarının tasarrufuna dair.

3.2. Defterde Bulunan Kayıtların Transkripsiyonu

Hazâ Defter-i Şikâyet-i Eyâlet-i Erzurum der-Zamân-ı Sadr-ı Sudûr-en-Nûr Hazreti Mehmed Fuad Paşa ve Fî Eyyam-ı Umûr-ı Nezâreti Hâriciyye Hazreti Mehmed Ali Paşa Yesserallahumâyeşâ' el-Vâki' Fî Gurre-i Rebî-ül- âhir Sene 1281

[S.1]

Çüngüş Kazası Naîb ve Müftisine ve Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Begzâde nâm kimesne ile Ümmü Gülsüm nâm Hatun'un Çüngüş kazası toprağında vâki' kırk altı seneden beru ma'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıf oldukları ma'lûmat'ül-hudûd bir kıt'a tarlalarını zabt ve beher sene tarafından zirâat ve öşri eda alınagelüb dahil olunmak îcâb etmez iken yine kaza-i mezbûre sakinlerinden Hacı Ahmet oğlu Hüseyin demekle Arif nâm kimesne fuzûlî müdâhalede hâlî olmadığı beyânıyla kanun üzere amel olunmak üzere emr-i şerîfim sudûru merkum ve mezbûre taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunun kaleminden kanun ve muktezâsı suâl olunduk da arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddet sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîlhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr sûretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğu mahalde bulunsun ve gerek müddet-i sefer baîd olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu görölüb mutasarrıfı sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bil-müzâyede tâlibine ihâle kılınır deyu, kanun-ı münîfin altmış sekinci maddesinde mûnderic olub mûnâzaun-fih olan tarlayı merkum ve mezbûre zabt ederler iken zirâat etmeyüb ve iâre ve icâr dahi eddirmeyüb üç sene ale-t-tevali bilâmani' boş ve hâlî bırakub müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib olmadıklarından merkum Hasan bil-müzâyede me'mûru tarafından tapuyu misliyle almış ve yedine mâ'mûliye sened verilmiş ise müdahale eylemiş hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkum-ı mezbûre ol

yerlere kırk altı senesinden beru mâ'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene taraflarından zirâat ve öşri eda' alınagelür iken merkum Hasan fuzûlî müdâhale eylediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olmadığı halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün tahakkuk eylediği surette men' ve def' eddirülmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbîk iderek ber-vechi hakkaniyet rû'yet bedeli fi-l-hakika merkum Hasan'ın ol yerlere müdahale eylemesi kanun-ı münîfin hilâfı idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette men' ve def'i husûsuna mübâderet ve keyfiyyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında. Fermân-ı âlî-şan sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz.

Salib

Fî Evâsıt-ı R Sene 281

Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Olub Üçüncü Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânı Hâiz ve Hâmil Olan Arslan paşa Dâme İkbâlühûya ve Kuruçay Kazası Naibine ve Müdür-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Veysel ve Arif nâm kimesneler Kuruçay kazasına tâbi' Olukşıra karyesi toprağında vâki' babalarından intikalen mâ'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıf oldukları ma'lûmatü'l-hudud tarlalarını zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye me'mûruna eda edegelüb dahil olmak icab etmez iken civarda vâki' Atiya karyesi ahalisi zuhûr bedeli ol yerler bizim hayvânâtımıza mahsus mer'amızdır deyu fuzûlî müdahaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanûn üzere amel olunmak babında emr-i şerîfim sudûru merkuman Veysel ve Arif taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunun kaleminden kanun ve muktezâsı sual olunduk da arazinin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şazz olarak daha ziyadece müccered deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddet sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm

görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahihaden biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıfı zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi ettirmeyübde üç sene ale-t-tevali ta'tîl eder ise gerek arazinin olduğu mahalde olsun ve gerek müddet-i sefer baîd olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tefvîz olunur tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır deyu kanun-ı münîfin altmış sekizinci maddesinde münder bulunmuş olub

[S.2]

Münâzaun-fih olan mahalli mârû'l-beyân Atiya karyesi ahalisinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' edegeldikleri mahsûs müstakil-i kadimî mer'a yerlerinden ise müdahale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkuman Veysel ve Arif ol yerde babalarından intikâlen mâ'mûliye tapu senediyle müşa' müşterek mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye me'mûrına eda ede gelürler iken karyeyi merkume ahalisi ol yerler bizim meramızdır deyu fuzûlî müdahale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olmadığı halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer ve'l meclis tebeyyün eylediği sûretde men' ve def' olunmak için emr-i şerîfîm i'tâ'sı iktiza eylediği kalem-i mezbûr dahi tahrîr kılınmış olmağla siz-ki mutasarrıf ve naîb vesair mûmâ-ileyhimsiz hususu mezbûre şer'-i şerife ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbîk ederek ber-vech hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika karye-i merkume ahalisinin ol yerler bizim mer'amızdır deyu fuzûlî müdahale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde memuru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği suretde ma'rifet-i şer'le men' ve def'i husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr ile-l-âhire dikkat ve keyfiyyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemek bâbında.

Lebib

Fî Evâil-i R Sene 281

Te'kîdi Hâvî Muahharren Emr-i Âlî Yazılmışdır

Fî 24 R Sene 1286

Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Olub Üçüncü Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmili Olan Arslan Paşa Dâme İkbâlühûya ve Kemah Kazası Naîb ve Müftisine ve Müdür-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Kemah kazasına tâbi' Pekiç-i ulyâ ve süflâ karyeleri ahalisinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakil-i kadimî mer'a yerlerinde âherin alâkası olmayub dahil olmak icâb etmez iken civarında vâki' Gülan karyesi ahalisi fuzûlî müdahaleden hâlî olmadıkları mukkaddema ba- i'lâm ve mazbata inhâ' istid'â' olunmuş olduğuna binâen kanun üzere amel olunmak bâbında ikiyüz yetmiş dokuz senesi evâil-i Rebî-ül evvelinde sadr olan emr-i şerîfim mahaline lede-l vürûd hususu mezuburun fasl ve hasmı için huzuru lazım mekanlar ve'l a'zâyı meclis şer' ve mezkûr Pekiç-i ulyâ ve süflâ karyeleriyle yine kaza-i mezbure tâbi' Venk Karyesi civarında vâki' münâzaun-fih olan mer'a yerlerine varılmayub cedide de mazbut-ul-esâmi Kesân huzurlarında affi meclis-i şer'-i-âlî oldukda kurâ-i selase-i mezkûre ahalîsi taraflarından zikr-i âtî davaya vekil müseccel-i şer'ileri ... ibn-i Ahmet nâm kimesne meclis-i ma'kude-i merkude-i mezkûr Gülan Deresi karyesi ahalisi taraflarından kezâllik hususu mezbure de vekil-i müseccel-i şer'ileri Mehmed bin Hasan ve Süleyman bin Mehmed ve Ahmed bin Kamo ve Kamer bin İsmail mürâcaalarından bi-l-asâle ve bi-l-vekâle üzerlerine îvâ ve takrîr-i kelâm edüb mer'ayı mezkûrda mine'l-kadîm kurâ-i selase-i mezkûre ahalileriyle bile mezkûr Gülan deresi karyesi ahalileri hayvanâtı müşa' ve müşterek ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede gelürler iken mezkûr Gülan dere karyesi ahalisi bu esnada mer'ayı mezkûrun bazı mahalleri fuzûlen ve bi-gayr-ı hak alıb edüb zirâat etmekde ölmalarıyla sual olunub icâb-ı şer'isi icrâ' olunmak bi-l-asâle ve bi-l-vekâle matlubumuzdur dediklerinde gabe-s-sual vükela-i merkuman Mehmed ve Süleyman ve Ahmed ve Kamer her birileri kaziye minvali muharrer üzere olduğu bi-tamamihâ tabi'an ikrâr ve ihtirâk etmeleriyle mûcibince mahall-i mezkûru tarla ittihâz eddikleri yerleri mer'a olmak üzere terk ve müekillerine izâfetle vükela-i merkuman Mehmed ve Süleyman Ahmed

ve kamer elzem olduklarını tarafı şer’den i’lâm-ı şer’i verildiği beyanıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru mârrü’l-beyân Pekerîç-i ulyâ ve süflâ ve Venk Karyeleri ahalisi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid’a’ ve niyaz ve i’lâm-ı mezkur ile bir kıt’a mazbata ve başka dahi takdim ve ibrâz kılınmış ve i’lâm-ı mezkûr meali ihtirâm ve mezkûr hakkında usûlüne muvaffık idüğü cânib-i fetva-hânedan ve mezkûr Gülan deresi karyesi tahtda resm-i koru tahrîr olmadığı misillû tapu senedi dahi verilmemiş idüğü tahrîr ve işaret olunmuş olub dîvân-ı hümayunum kalemi kuyûduna lede-l-müracaa kanun suâl oldukda bir karye mine’l-kadîm mahsus olan mer’ada yalnız ol karye ahalisi hayvanâtını ra’y eder ve âher karye ahalîsi ol me’raya hayvanât süremez iki veya üç yahut daha ziyade karye ahalisi de mine’l-kadîm müşterek olan mer’a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalisi hayvanlarını müştereken ra’y eddürüb yekdiğeri raden men’ edemezler ve böyle bir karye ahalisine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalisine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadimî mer’a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sair ihdâs olunmaz ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdâs gars eden olur ise cem’i-zamanda ahaliyi hedm vâkî’ ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sôkülüb zirâat ve harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men’ olunub her ne vakit olsa mer’a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanun-ı münîfin doksan yedinci maddesinde mûnderic bulunmuş ve ber-vechi muharrer tarihi merkumda emr-i şerîfim verildiği mukayyed ve mestur bulunmuş olmağla siz-ki mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz hususu mezbur i’lâm ve inhâ olunduğu üzere mezkur Gülan deresi karyesi ahalisi oldukları ind-eş-şer’ ve’l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol mer’a yerlerinde kadimî vechile kurâ-i mezkure hayvanâtı müşa’ ve müşterek ra’y eddirilmesi husûsuna mübâderet eylemeniz bâbında.

Lebib

Fî Evâil-i R Sene 281

[S.3]

Kemah Kazası Naîb ve Müftisine ve Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Yusuf nâm kimesnenin Kemah kazasına tâbî’ Gergemahad Karyesi toprağında vâkî’ mâ’mûliye tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma’lûmat-ul-hudud tarlalarını zabt ve

beher sene zirâat ve öşriye eda edegelüb dahil olunmak icâb etmez iken kaza-i mezbûre ilgâsıyla zuhûr birle arâzî-i mezkûre bizim kurâmıza mahsûs mer'amızdır deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Yusuf tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun ve muktezâsı suâl olundukda arazinin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el- mevki şâzz olarak daha ziyâdece müccered deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmak lüzûm görünmek ve esir olmak yani a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıfı zirâat etmeyüb iâre veya icâr suretiyle dahi eddürmeyüb de üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddet-i sefer baîd olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olup mutasarrıfı sâbık müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tefviz olunur tâlib olmaz ise ol vakit bil-müzâyede tâlibine ihâle kılınır deyu kanun-ı münîfin altmış sekizinci maddesinde mûnderic olduğuna binaen mûnâzaun-fih olan mahall-i mârrü'l-beyân Kemah kazası ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl-i kadîmi mer'a yerlerinden ise müdâhale eylemek hasb-el kanun yolunda olup eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerlere merkum Yusuf on seneden beru tapulu ve temessüklü mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda edegelür iken ahali-i merkume ol yerler bizim mer'amızdır deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz hususu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika ahalîyi merkumun ol yerler için bizim mer'amızdır deyu müdâhaleleri kanun-ı münîfin hilâfı idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette men' ve def' i husûsuna mübâderet ve keyfiyyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket- karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel eylemeniz bâbında.

Lami

Mîr-i Miran-ı Kiramdan Kars Sancağı Mutasarrıfı Emin Fehim Paşa Zîde İkbâlühûya ve Kars Kazası Naîb ve Müftisine ve A'za-yı Meclis-i Memlekete

Kars kasabasında kâin bir bâb manifaturacı odası teba-i devlet-i âliyemden dükkânı mezkûre bir bâb süpürgeci dükkânı dahi yine kasaba-i mezkûre sakinlerinden Salih nâm kimesnenin yedlerinde mülkleri iken bu defa zikr olunan süpürgeseci hedm ve yedine mine'l-kadim odayı mezkûrun üç adet pencerelerine karşı mürtefi' bir bâb ekmekçi fırını bina ve ihdâs vechi muharrer üzere binası odayı mezkûru ziyade karanlık edüb zarûriyeti olduğu ve bu bâbda îvâsına muvaffik cânib-i şeyh fetvayı şerîfe verildiğinden vâkî' olan mazaratın men' ve def'i bâbında emr-i şerîfim sudûru bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş olup husûsu mezbûru sâbika Anadolu kazaskeri olup birinci rütbe-i mecîdî nişan zi-şânı hâiz ve hâmil olan Alem Efendi Mevlânâ Mehmed Refik Efendi edamallahû teâlâ fezâiliye lede-l-havale husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olup olmadığı mahalinde lede-t-terâfu' tahakkuk mevâtân olduğundan tarafeyne bi-l-muvâca terâfu' şer'-i şerîfe ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru raina men'ût idiğüne i'lâm etmekle siz-ki mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ile tarafeyn mahalinde meclis-i memlekete ihsâr mevlânâyı müşârün-ileyhin i'lâmı mucibince bi-l-muvâcehe terâfu' şer'-i şerîfe ederek ve ihkak-ı hakka mübâderet ve keyfiyyetin böyle olmadığı halde vuku' madde ba-mazbata ve i'lâm ve tahrîran der-saâdetime inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Lami

Fi Evâil-i Ca Sene 28

Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Arslan Paşa Dâme İkbâlühûya ve Gercanis Kazası Naîbi ve Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Devlet-i âliyem tebaasından Mıgırdıç ve Hacı Arekil ve Karabet Gercanis Kazasına tâbî' Mili şerik karyesi toprağında vâkî' ma'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ül-hudud bir kıta tarlalarıyla otu biçilir bir kıta' çayırılarını zabt ve tarlayı mezkûru zirâat ve ol çayırın dahi beher sene ot bitmeyub öşriye me'mûruna eda edegelüb dahil olunmak icâb etmez iken karye-i

mezbûre sakinlerinden İsmail nâm kimesne tarlayı mezkûr üzerine müceddeden değirmen ve bina ve hark ihdâs edüb gadr eylediği beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkuman Mıgırdîç ve Hacı Arekil ve Karabet taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir kişinin mutasarrıf olduğu arazinin üzerinde kendisinde izin ve ma'rifeti münâzi' olmaksızın âheri kanun hark ihdâs edemez Harman pâyemiz vesair sûretle dahi fuzûlî, dahi fuzûlî tasadduk edemez bu kanun-ı münîfin on dördüncü maddesinde münderic olduğuna binâen münâzaun-fîh olan mahal dahil eden merkum İsmail'in mülk-i meşru' arsası olubda üzerine değirmen bina ve hark ihdâs kılınmış ise müdâhale eylemesi

[S.4]

Hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkumun ol tarla ve çayıra ma'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıflar olarak zikr olunan tarlayı zabt ve beher sene zirâat ve çayrın dahi beher sene ot için öşriye me'mûruna eda ede gelur iken merkum İsmail tarlayı mezkurdur ve yine müceddeden değirmen bina ve hark ihdâs eylediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hin-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis sabit ve mütehakkık olduğu suretde bade-l-subût vâkî' olan zarar-ı şer'isi ma'rifet-i şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki mutasarrıf ve naîb vesair mûmâ-ileyhimsiz husûsu mezbûru şer'i-şerife ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkani rü'yet birle fi-l-hakika merkum ismail tarlayı mezkurdur yine ve müceddeden değirmen bina ihdâs eylediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis sabit ve mütehakkık olduğu suretde bade-s-subût vâkî' olan zarar-ı şer'isi ma'rifet-i şer'le men' ve def'i husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhare dikkat ve keyfiyyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Hazem

Fî Evâil-i Ca Sene 281

Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Olub Üçüncü Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Arslan Paşa Dâme İkbâlühûya ve Kuruçay Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete Hüküm ki

Es-Seyit Hüseyin nâm kimesne Kuruçay kazasına tâbi' Enbiya Karyesi toprağında vâkî' ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma'lûmat-ul hudûd tarlaları zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelür iken ecânibden Arif ve Ahmed nam kimesneler kazayı zabt edüb gadr eyledikleri beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Es-Seyit Hüseyin tarafından bu defa' barzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun ve muktezâsı suâl olundukda arazinin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki şâzz olarak daha ziyadece deklettirmek veyahut tarlayı su basub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıfı zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ider ise gerek arazinin olduğu mahalde olsun ve gerek müddet-i sefer bâid olan mahalde bulunsun ol müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf-ı sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise de bedeli misliyle yeniden ona tefviz olunur tâlib olmaz ise ol vakitte bil-müzayede tâlibine ihâle kılınır deyu kanun-ı münîfin altmış sekizinci maddesinde mûnderic olmuş olub münâzaun-fih olan tarlaları merkum Es-Seyit zabt eder iken zirâat etmeyüb iâre ve icâr dahi eddirmeyüb üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' boş ve hâlî bırakub müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden tefevvûze dahi tâlib olmadığından merkuman Arif ve Ahmed bi-l-müzayede me'mûrundan resm-i tapu ile almış ve yerine ma'mûliye sened verilmiş ise zabt eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub da fi-l-hakika merkum Es-Seyid Hüseyin ol yerlere ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf olarak zabt eden zirâat ve öşriye eda edegelür iken merkuman fuzûlî zabt eyledikleri ve ba-ayn-ı şer'i on sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terafu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol yerler me'mûru ma'rifetiyle merkum Es-Seyid Hüseyin'e alıverilüb yedinde olan tapu senedi mûcibince zabt ve zirâat eddirilmek ba'de-l-terâfu' arâzî-i mezkûre tarafeynden kangısına meclisce şer'en ve kanunen hüküm olunur ise nizâm-ı

müesisine tatbiken senedât-ı cedîdesinin istihsâli zımnında usûli vechle keyfiyyetin ba-mazbata cânib-i defterhane-i amireme inhâ' ve iş'ârına müsâraat kılınmak için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki mutasarrıf-ı müşâr ve naîb vesair mûmâ-ileyhimsiz husûsu mezbûru şer'-i şerife ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkumanın ol yerleri zabt eylemeleri kanun-ı münîfin hilâf-ı idüğü zabt olunarak bilâ-özri şer'-i on sene geçdiği ind-eş-şer'i ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol yerler me'mûru ma'rifetiyle merkum Es-Seyit Hüseyin alıverilüb yedinde olan tapu senedi mûcibince zabt ve zirâat eddirilmesi ve keyfiyyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme başka ve arâzî-i mezkûre şer'en ve kanunen kangı tarafa hükm olunur ise müessisi olan nizâmına tatbikan senedât-ı cedîde istihsâli için usûli vecihle defterhâne-i âmireme başka ba-mazbata inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve husûsu mezbûr hâlî âhere eylemeniz bâbında.

Rüşdî

Fî Evâsıt-ı C sene 81

Bitlis Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Tebaa-i devlet-i âliyemden Vardan ve Manuk ve Sifo'nun Bitlis Kazası sakinlerinden İshak nâm kimesneye bin beşyüz ve Ali nâm kimesne yediyüz ve Hüseyin nâm kimesneye üç yüz Halil nâm kimesneye yedi yüz ve Musa nâm kimesne üç yüz İsa nâm kimesneye yedi yüz ve Safiye nâm hatuna yedi yüz ve devlet-i âliyem tebaasından Ardof'a dört bin ve Darvis'e iki bin üç yüz doksan ve Bağdasar'a bin üç yüz ve Serkiz'e bin ve Abraham'a beş yüz ve Duduhuma'ya dört bin guruş deynler olup meblağı mezbûreyi def'aten edaya kudretleri yoğ iken deynleri merkumun defaten talebiyle kadılıktan hâlî olmadıkları beyânıyla ol bâb da emr-i şerîfim sudûru merkumun Vardan ve Manuk ve Sifo taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olmuş ve dîvân-ı hümayun

[S.5]

Kalem-i kuyûdına müracaat ve muktezîsi suâl olundukda takibât ve mürâcaa hakkında iki yüz altmış sekiz senesi evâsıt-ı cemâzi-yel-âhiresinde teessüs kılınub ba-devlet-i âliye mahalin muharrer vesayeye neşr ve ilân kılınmış olan nizâm

hakkında bu kere meclis-i vâlâyı ahkâm-ı adliyyem karârı ve müteallik olan irâde-i seniyyem mûcibince bazı usûl ve kaideye hâvî lâyiha-ı matbûa dahi mukaddemce her tarafa neşr ve i'lâm kılınmış olmadığından hususu mezbura inhâ' olunduğu üzere olduğu merkumunun dikkati davayı deyn iktidarı olduğu ve deynleri muvacehesinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün olduğu halde mahalli sicilinde mukayyed mârrü'z-zikr emr-i âlî-şan ile matbû-ı nizam-nâmenin tatbiken meclis-i memlekete rü'yet olunmak için emr-i şerîfim i'ta'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki naîb vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ber-minvali muharrer merkumunun defaten davayı deyne iktidarlari olunub olmadığı ve deynleri muvacehesinde mahalinde meclisce bi-t-tahakkuk ve tebeyyün eylediği halde zikr olunan nizam-nâme ve muahharren verilen karâra tatbiken iktizâsının icrâ'sıyla der-saâdetime inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hukuk-ı şer'-i şerife ve mügayir nizâm hâlî ve hareketten mücânebet eylemeniz bâbında.

Recai
Fî Evâsıt-ı Ca 281

Mülhakatıyla Erzurum Eyâleti Valisi Olub İkinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İsmail Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Ashâbından Muş Ka'im-makamı Abbas Efendi Zîde İlmuhûya ve Muş Kazası Naîb ve Müftisine A'za-yı Meclis-i Memlekete

Tebaa-i devlet-i âliyemden Mıgırdiç'in Muş kazası sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âliyemden Vardan'a dört bin Hatoya bin altı yüz Varstor'a bin yedi yüz ve Murat'a bin beş yüz ve Karho'ya iki bin ve Tom'ya yedi yüz ve Kirgos'a altı yüz ve Payu'ya dört yüz ve Serkiz'e üç yüz elli ve Hacarsuh'a beş yüz ve Ohannes'e beş yüz ve Hare'ye dört yüz ve Milkon'a yüz ve Hoyasa bin beş yüz ve diğer Muhata yüz ve Asitan'a iki yüz elli ve Aşu'ya altı yüz ve Garebet'e bin ve Adiris'a üç yüz gurus deyni olub meblağı mezbûreye defaten edaya kudreti yoğiken ve deynleri merkumun defaten talebiyle ödemeye hâlî olmadıkları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkum Mıgırdiç tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve kuyûda müracaat ve muktezisi dîvân-ı hümâyunum kaleminden suâl olundukda tatbika ve mürâcaa hakkında iki yüz altmışsekiz senesi Evâsıt-ı Cemâzi-yel-âhiresinde teesüs kılınub ba ol emr-i âliye mahalde muharrer vesâya neşr ve ilan kılınmış olan nizâm hakkında bu

kere meclis-i vâlâyı ahkâm-ı adliyyem karârı ve mutlak olan irâde-i seniyyem mûcibince bazı usûl ve kaideye hâvî lâyiha-ı matbua dahi mukaddemce her tarafa neşr ve ilân kılınmış olduğu husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu ve merkumun defaten olan deyni iktidârları olduğu ve deynleri muvacehesinde ind-eş-şeri' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk olduğu halde mahall-i sicilince mukayyed marrû-z-zikr emr-i âlî-şânım deyn-i matbua ve nizam-nâmeye tatbiken meclis-i memleketde rû'yet olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naîb müfti vesair mûmâ-ileyhsiz keyfiyyet malûmunuz ol âhere ber-minval-i muharrer merkumenin defaten âheri deyne iktidârı olup olmadığı deynleri muvacehesinde mahalinde meclisce bi-t-tahakkuk tebeyyün eylediği halde zikr olunan ve nizamâta ve muahharren verilen karâra tatbiken iktizâsının icrâsıyla keyfin der-saâdete inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hilâf-ı şer'i-şerife ve mûgayir nizam-ı hal ve hareketden mûcânebet eylemeniz bâbında.

Ferhat

Fî Evâhir Ca Sene 281

Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Olub Üçüncü Rütbe-i Mecîdî Nişan Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Arslan Paşa Dâme İkbâlühûya ve Erzincan Kazası Naîb ve Müftisine ve Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Mehmet nâm kimesnenin Erzincan kazası sakinlerinden Hacı Salih nâm kimesneye on bir bin beş yüz gurus deyni olup meblağı mezbûreye defaten edaya kudreti yoğiken vilâyet-i merkum defaten talebiyle ödemeye hâlî olmadığı beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûra' merkum Mehmed tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmak ve dîvân-ı hümâyunum kalem-i kuyûdına müracaat ve muktezâsı suâl olundukda takibat ve mürâcaa hakkında altmış sekiz senesi Evâsıt-ı Cemâzi-yel-âhiresinde teessüs kılınub ba ol emr-i âliye mahalin muharrer vesâyâ neşr ve ilân kılınmış olan nizam hakkında bu kere meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliyyem kararı ve mûteallik olan irâde-i seniyyem mûcibince bazı usûl ve kaideye hâvî lâyiha matbûa dahi mukaddemce her tarafa neşr ve i'lân kılınmış olmağla husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu merkumunun defaten edayı deyne iktidârı olmadığı ve deyni muvacehesinde ind-eş-şer ve'l-meclis-i şâyân olduğu halde mahall-i sicilinde

mukayyed mârrü-z-zikr emr-i âlî-şân ile matbua nizam-nâmeye tatbiken meclis-i memlekette rü'yet olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki mutassarîf ve naîb ve müftî ve mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ber-minval-i muharrer merkumenin defaten edayı deyne iktidarı olub olmadığı deyn muvacehesinde mahalinde meclisce bi-t-tahakkuk ve tebeyyün eylediği halde zikr olunan nizamâta ve muahharren verilen karâra tatbîken iktizâsının icrâ'sıyla keyfinin der-saâdetime inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hilâf-ı şer'-i şerife mugayir-i nizam hal ve hareketden mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Recai

Fî Evâil-i Ramazan Sene 281

İstabl-ı Âmirem Müdîrliği Pâyelûlarından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Ka'im-makamı Abdullah Beg Zide İlmuhûya ve Milâs Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Emin nâm kimesne Milâs kazasına tâbî' Herbesi? karyesi toprağında vâkî' ma'mûliye tapu senediyle mutasarrîf olduğu ma'lûmat-ul-hudud bir kıt'a tarlasını zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken yine karye-i mezbûre sakinlerinden Osman nâm kimesne fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadığı beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Emin tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyûn kaleminden kanun ve muktezâsı suâl olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene

[S.6]

Ve hasb-el-mevki şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetten sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahihaden biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrîf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arazinin olduğu mahalde

olsun ve gerek müddet-i sefer baîd olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olup mutasarrıf sâbıkı mücceddeden nüfûza tâlib olur ise bu da misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol-vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihale kılınır deyu kanun-ı münîfin altmış sekinci maddesinde mûnderic olduğuna mûnâzaun-fih olan tarlayı merkum Emin zabt eder iken ziraâat etmeyüb üç sene ale't-tevâlf bila-mâni' yüz ve hali bırakub müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle mücceddeden nüfûza dahi tâlib olmadığından merkum Osman bi-l-müzayede sahib-ül-arz me'mûru tarafından resm-i tapu ile misliyle almış ve yedine ma'mûliye sened verilmiş ise müdâhale eylemesi hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayub da fi-l-hakika merkum Emin ol tarlaya ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelür iken merkum Osman fuzûlî müdâhale eylediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'ta'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki ka'im-makam ve naîb vesair mûmâ-ileyhimsiz husûsu mezbûr şer'i-şerife ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rû'yet bedeli fi-l-hakika merkumun ol yerlere müdâhale eylemesi kanun-ı münîfin hilâf-ı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer'i ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde men' ve def'i husûsuna mübaderet ve keyfiyyetin der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Lebib
Fî Evâsıt-ı Za Sene 281

Mülhakatıyla Erzurum Eyâleti Valisi Olub İkinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zi-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İsmail Paşa İclalühûya ve İspir Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Hasan nâm kimesnenin İspir kazasına tâbi' Suşehir karyesi sakinlerinden Hasan nâm kimesneye bin iki yüz dokuz ve Molla Mehmed nâm kimesneye sekiz yüz ve Mustafa nâm kimesneye yüz yetmiş beş ve diğer Mustafa nâm kimesneye üç yüz seksen ve diğer Mehmed nâm kimesneye iki yüz altmış dört buçuk İbrahim nâm kimesneye iki yüz otuz ve Mihman Hatuna sekiz yüz ve Kameri Hatuna dört yüz on sekiz ve Havva Hatuna dört yüz beş ve Cevahir Hatuna yüz otuz altı gurus deyn olup

meblağı mezbûreye defaten edaya kudreti yoğiken deynleri merkumun ve mezbûrun defaten talebiyle ödemeye hâlî oldukları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkum Hasan tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş dîvân-ı hümâyûn kalem-i kuyûdına müracaat ve muktezaâsı suâl olundukda takibat ve mürâcaa hakkında iki yüz altmış sekiz senesi evâsıt-ı cemâzi-yel-âhiresinde teessüs kılınıb ba-ol emr-i âlîye mahalin muharrer-i vesâyâ neşr ve ilân kılınmış olan nizam hakkında bu kere meclis-i vâlâyı ahkâm-ı adliyyem karârı ve müteallik olan irâde-i seniyye mülûk-âneme mûcibince bazı usûl ve kaideye hâvî lâyiha-ı matbua dahi mukaddemce her tarafa neşr ve i'lân kılınmış olduğundan husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu ve merkumun defaten edayı deyne iktidârı olmadığı ve deynleri muvacehesinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tayin ve müttehakkık olduğu halde mahall-i sicilinde mukayyed mârrü-z-zikr emr-i âlî-şân ile matbûa nizam-nâmeyle tatbiken meclis-i memlekette rû'yet olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naîb vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ber-minvali muharrer merkumun defaten edayı deyne iktidârı olub olmadığı ve deynleri muvacehesinde mahalinde meclisce bi-t-tahakkuk tebeyyün eylediği halde zikr olan emr-i âlîşân ile muahharren verilen karâra tatbiken iktizâsının icrâ'sıyla keyfiyyetin der-saâdetime inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hilâf-ı şer'i-şerife ve mugayir-i nizam hal ve hareketten mücânebet eylemeniz bâbında.

Hüseyin
Fî Evâhir Za Sene 281

Mülhakatıyla Trabzon Eyâleti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmet Emin Muhlis Paşa İclalühûya ve İstabl-ı Âmirem Müdîrlîği Pâyelûlarından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Ka'im-makamı Abdullah Beg Zîde İlmuhûya İskefsir Kazası Naîb ve Müftisine Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

İskefsir kazasına tâbî' Kozbağı? karyesi ahalisinin kadîmü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifa' ede geldikleri mahsûs ve müstakil-i kadîmi mer'a yerlerine âherden dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâkî' Kızılca Viran? karyesi ahalisi fuzûlî müdâhaleden hâlî oldukları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Kozbağı karyesi

ahalisi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş dîvân-ı hümâyûnüm kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalisi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyade karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalisi hayvanlarını müşterek ra'y eddirtüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalisine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalisine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ve kurum ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mezrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökölüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit ol mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanun-ı münîfin doksan yedinci maddesinde mûnderic olub mûnâzaun-fih olan mahall-i marrû'l-beyân Kızılca Viran karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları

[S.7]

ra'y olub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakil kadîm mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanları sâlif-üz-zikr Kozbağı karyesi ahalîsinin hayvanlarını müşa' ve müşterek ra'y olunagelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika mârrû'z-zikr Kozbağı ahalîsinin kadîmü'l-eyyamdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîm mer'a yerlerinden iken mârrû'l-beyan Kızılca Viran karyesi ahalisi kanuna müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz husûsu mezbûr şer'i şerife bâlâyı muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber vech-i hakkaniyet rû'yet bedeli fi-l-hakika mârrû'l-beyan Kızılca Viran karyesi ahalîsinin ol mer'a yerlerine müdâhale eylemeleri kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır

olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette men' ve def husûsuna mübâderet ve husûsu mezbur hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî Evâil-i Zi-l-hicce Sene 281

Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Olub Üçüncü Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Arslan Paşa Dâme İkbâlühûya ve Erzincan Kazası Naîb ve Müftisine ve A'za-yı Meclis-i Memlekete

İsmail nâm kimesnin babası Hüseyin nâm kimesne bundan akdem kadın oldukda Erzincan kazasına tabi' Hamit Karyesinde kâin ba-hüccet-i şer'e mülkiyet üzere mutasarrıf olacağı kurum ve eşcârı mevcut bağ ve bağçesiyle bir bab menzili ve derununda mevcut emvali ve eşyası şer'i oğlu merkum İsmail'e intikâl etmiş ise de ancak merkum İsmail ol vaktinde sagir bulunduğundan karye-i mezbure sakinlerinden Tutti ve Mican nâm kimesne hatunlar hilâf-ı şer'i-şerife fuzûlî zabt etmeleriyle şimdi merkum İsmail meblağ ve davaya kadar olarak babası muteveffâyı merkumun müstâkil emlakı ve emvali eşyayı mezbûr taleb eyledikde vermeyüb gadr eyledikleri beyânıyla mahalinde şer'le rü'yet ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum İsmail iktidarı bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş olmağla siz-ki mutasarrıf ve naîb vesâir mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ile mahalinde meclis-i memlekete ihsâr ve bi-l-muvacehe bir tarihi şer'i terâfu' eddirerek husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu ve merkum İsmail meblağ ve davaya kadar ol vakitten sonra bilâ-gadr-ı şer'i üç beş sene geçmediği mahalinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde babası muteveffâyı merkumdan müstakîl hilâf-ı şer'i-şerife fuzûlî zabt eylediği emlak ve emlak-ı eşya her ne ise ba'de-s-sûbut hükm edüb merkum İsmail alıverilüb icrâ'yı şer'i-şerife ihkak-ı hakk mübâderet ve keyfin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Hayreddin

Fî Evâhir Muharrem Sene 282

Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Olub Üçüncü Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Arslan Paşa Dâme İkbâlühûya ve Erzincan Kazası Naîb ve Müftisine ve A'za-yı Meclis-i Memlekete

İsmail nâm kimesnenin babası Hüseyin nâm kimesnenin Erzincan kazasına tâbî' Hamit karyesi toprağında vâkî' ma'mûliye tapu senedi mutasarrıf olduğu ma'lûmat'ul-hudud dört kıt'a tarlalarını zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelür iken kadın ol vakitte ol yerler hasb-el-kanun Mican'ın oğlu merkum İsmail intikâl edirüb ancak oğlu merkum olunmakda sagir bulunduğundan karye-i mezbûre sakinlerinden Tuti ve Mican nâm Hatunlar fuzûlî zabt etmeleriyle şimdi merkum İsmail meblağ ve zabt ve ... kadar olarak babası yerlerini ... mezbûr-şândan taleb eyledikde vermeyüb ğadr eyledikleri kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum İsmail tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş ve dîvân-ı hümâyûn kaleminden kanun muktezâsı ve suâl olundukda arâzî-i miriyye ve ... mutasarrıf ve mutasarrıflarından biri kadın oldukda uhdesinde olan arazi erkek ve kız evlâdlarına gerek arazinin olduğu mahalâtta bulunsunlar ve gerek diyar-ı âherde bulunsunlar ... intikâl eder yalnız erkek veyahud yalnız kız evlâdı olur ise müstakîlen intikâl eder arâzî-i mutasarrıflarından biri kadın oldukda zevcesi hamil bulunduğu halde ol araziye hamilin zuhûruna kadar tevkif olunur ve bu kanun-ı münîfin elli dördüncü maddesinde mûnderic bulunduğu binâen münâzaun-fih olan tarlada merkum İsmail'in babası Hüseyin ba tapu mutasarrıfın hâlî sayesinde hakkı tasarrufunu rızası ve sahib-ül-arz ma'rifetiyle mezbûratdan Tutti ve Mican'a ... etmiş ve yerlerine ma'mûliye senedi verilmiş ise de zabt eylemeleri hasb-el kanun yolunda olup eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkum Hüseyin ol yerlere ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf

[S.8]

Olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelür iken kadın oldukda ol yerler hasb-el-kanun Mican'ın oğlu merkum İsmail'e intikâl eddirüb ancak merkum İsmail ol vakitte sagir bulunduğundan mezbûr şândan Tutti ve Mican ol yerleri fuzûlî

zabt etmeleriyle şimdi merkum İsmail ... meblağ ve zabt ve tasarrufa kadar olarak babası yerlerini mezbûr şândan taleb eyledikde vermeyüb ğadr eyledikleri ... meblağ oldukdan sonra bilâ-özri şer'i on beş sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği... babası yerleri mezbûr şândan merkum İsmail'e alıverilüb zabt ve zirâat eddirilmek ve bade-t-terâfu' arâzî-i mezkûre tarafından kangısına meclisce şer'en ve kanunen hüküm olunur ise nizam-ı müessise tatbiken senedât-ı cedidesinin istihsâli usûli vecihle keyfinin ba-mazbata cânib-i defterhâne-i âmirem inhâ' ve iş'ârına müsâraat olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki mutasarrıf ve naîb ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûr şer'i-şerife bâlâda muharrer kanun-ı münîfin tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet bedeli fi'l-hakika mezbûr şânın ol yerleri fuzûlî zabt etmeleri kanun-ı münîfin hilâfı idiğü ve zabt olunalı bilâ-özri şer'i on beş sene geçmediği mahall-i niza' üzere me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette babası yerleri mezbûr-şândan merkum ismail'e alıverilüb zabt ve zirâat eddirilmesi ve keyfin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme başka arâzî-i mezkûre şer'en kanunen kangı tarafa hüküm olunur ise nizam-ı müessise tatbiken senedât-ı cedide istihsâli için usûli vecihle defterhâne-i âmireme başka ba-mazbata inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Hayreddin

Fî Evâhir Muharrem Sene 282

Mülhakatıyla Trabzon Eyâleti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hâc Ali Paşa İclâlühûya ve Ahzil Âmirem Müdürlüğü Pâyelûlarından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Ka'im-makamı Abdullah Beg Zide İlmuhûya Pazarsuyu Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Pazarsuyu kazasına tabî' Baba Halil karyesi sakinlerinden Seyid Ahmed ve Seyid Numan ve Seyid Hasan ve Seyid Salih zîde şerefefum sahîh-ün-neseb sâdât-ı

kirâmdan olduklarına isbat-ı neseb eylediklerine yerlerinde der-saâdetim takib-ül-şerafi tarafından memhûr ve ma'mûliye hüccet ve temessükleri olub ve karye-i mezbûre toprağında bi-l-fi'l zabt ve tasarrufunda hâne-i avârıza bağlu tekâlif olunmak icâb eder kadîm-i emlak ve arâzileri yoğiken karye-i mezbûre tarafından resm-i râ'yet ve bilâ emr-i şerîf tekâlif-i şukka ve ahalî-i cânibinden hassa-i tekâlif-i mutallibe olduğu mûmâ-ileyh tarafından mukaddema ba-arzuhal inhâ' olduğuna ve dahil-i daire tanzimât olan mahaller ahalîsinin emlak ve arâzîsi me'mûrun ma'rifetiyle bi-t-tahrir husus muaf ve ğayr-ı muaf sebât ... ahalîsinin ve ... ber-vech tâdil-i mutassabık kılınmış ise de bu mukavele-i sahih-ün neseb sâdât-ı kirâmdan olub isbât-ı nesb eylediklerine yerlerinde der-saâdetim takib-ül-eşrâf tarafından memhûr ve ma'mûliye hüccet ve temessükleri olanlar ve bir karye ve kasaba toprağında bi-fi'l zabt ve tasarruflarında hâne-i avârız bağlu tekâlif olunmak icâb eder ve mevacib temettü' olur bir güne emlak ve arazileri olmayanlardan tekâlif-i şukka mutalibesıyla olunmaması husûs-ı kavanin-i sâbika iktizâsından olarak husûs-ı mezbûr mukaddema meclis-i vâlâyı ahkâm-ı adliyyemde iktisât ile karâr-gir olub ol bâbda merhamet iktidârı ve sudûr olan emr-i hümâyun-ı şahâne muktezî-i münîfi üzere tanzim ve teessüs kavânîn-i kalemiyede mûnderic olduğuna binâen şerh üzere amel olunmak bâbında ikiyüz atmış beş senesi evâhir cemâzi-yel-âhiresinde sadr emr-i âlî taht-ı âliyyemin Osman'ı üzere cûlûs-ı hümâyun-ı padişahânem terâfu' fevkine mebni tahir biri niyazında oldukları mûmâ-ileyh taraflarından ba-arzuhal inhâ' ve emr-i âlî mezkûrun Tahir biri ber-vech muharrer tarihi merkumda emr-i âliye verildiği mukkayed ve mesatur bulunmuş ve istid'â' kılınmış kuyûda ol mürâcaa ve keyfin der-saâdetime takibi ol şerafi olub ikinci rûtbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânını hâiz ve hâmil olan Mevlânâ Es-Seyid Mehmed İlmi Efendi edemallahû teâlâ fezâilîye lede-l-havâleye istid'â' emr-i âlî mezkûrun usûl hâlî icab ve iktizâsınca tahrîr-i men'ût idiğune i'lâm eylemiş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam ve naib vesair mûmâ-ileyhsiz mûmâileyh sahih-ün-neseb sâdât-ı kirâmdan olub isbât-ı neseb eylediklerine yerlerinde der-saâdetim takib-ül-eşrâf tarafından memhur ve ma'mûliye hüccet

[S.9]

ve temessükleri olduğu ve karye-i mezbûre toprağında bi-l-fi'l zabt ve tasarruflarında hâne-i avâriz bağılu tekâlif olunmak icab eder mevâcib-i temetü' olur bir güne emlak ve arâzîleri olmadığı halde tekâlif-i şukka muttâlibesiyle olunmayarak tarafı eşrâf-ı padişahânem için davet-i hayriyyelerine dikkat ve eğer mûmâ-ileyhin tasarruflarında mevâcib-i temetü' olur bir güne emlak ve arâzîleri olduğu tekâlifi vakâ'dan hassa tanzimât-ı hayriyye ahvâli tevfiika ma'rifetiniz ile ta'dil ve kasviyesiyle tahsiline mübâderet hilâfından hazır ve mücânebet eylemeniz bâbında.

Hüseyin
Fî Evâil-i Ra Sene 282

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Emin Muhlis Paşa İclâlühûya Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Ka'im-makamı Olub Üçüncü Rütbe-i Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Ali Numan Paşa Dâme İkbâlühûya ve Kuruçay Kazası Naîbine Müdîr-i Kaza ve Vücûh-ı Memlekete

Hüseyin nâm kimesnenin Kuruçay kazasına tâbî' Atiya karyesinde kâin ba-hüccet-i şer'îye mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir su değirmeninde âherin alakâsı yoğ iken yine kaza-i mezbûre tâbî' Laza karyesi sakinlerinden ve tebaa-ı devlet-i âliyemden Lazari ve ... değirman-ı mezkûr hilâf-ı şer'-i şerife fuzûlî zabt edüb gadr eyledikleri beyânıyla mahalinde rû'yet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Hüseyin tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş olmağla siz-ki mutasarrıf ve naîb vesair mûmâ-ileyhsiz sene on bir ile tarafeyni mahalinde meclis-i memlekete ihzâr ve bi-l-muvacehe bir tarihi şer'i terâfu' ederek husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu ve değirman-ı mezkûr ... olunalı bilâ-gadr-ı şer'i on beş sene geçmediği mahalinde meclis-i memleketde bir tarih-i şer'i terâfu'lerinde tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette merkumanın hilâfı şer'i şerife fuzûlî zabt eyledikleri sâlif-üz-zikr ve değirman bâde-s-subût hüküm eddirüb merkum Hüseyin'e alıverilüb icrâ-ı şer'i-şerife ve ihkak-ı hakk mübâderet ve husûs-ı mezbûr hâlî âhare dikkat ve keyfiyyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Sadık
Fî Evâsıt-ı r Sene 282

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Emin Muhlis Paşa İclâlühûya ve Rum İli Beyler Beyliği Pâyelûlarından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Ka'im-makamı Hurşid Paşa Dâmet Me'aliyeye Alucra Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis Zîde Mecdehûma

Hasan nâm kimesnenin Alucra kazası toprağında kâin ba-hüccet-i şer'îye mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir bab mülk değirmanında âherin alâkası kaza-i mezbûr sakinlerinden Osman nâm kimesne ile Amine nâm Hatun fuzûlî müdâhalede hâlî olmadıkları beyânıyla mahalinde şer'le rû'yet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Hasan tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş olmağla siz-ki vali ve ka'im-makam-ı müşâr ve naîb vesair mûmâ-ileyhsiz mâ'rifetiniz ile tarafeyn mahalinde meclis-i memleket ihzâr ve bi-l-muvacehe bir tarihi şer'i terâfu' ederek husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu ve müdâhale-i vakâ' böyleyse ve hilâfî şer'i-şerife iderek ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde merkum Osman ile mezbûre taraflarından böyleyse vâkî' olan müdâhalenin mâ'rifet-i şer'le men' ve def'i husûsuna mübaderet ve husûsu mezbûrun âhare dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında ferman-ı âlî-şân sadr olmağla mazmûn-ı münîf üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Rüşdî
Fî Evâhir-i Cemâzi-yel-evvel Sene 282

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Emin Muhlis Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Ka'im-makamı ve Nişan-ı Mezkûrun Üçüncü Rütbesi Hâiz ve Hâmil Ali Kemal Paşa Dâme İkbâlühûya Koruhan Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis Memleket Zîde Mecdehûma

Koruhan kazasına tâbî' Atiya karyesi sakinlerinden Hüseyin nâm kimesne kendü halinde arzıyla mukayyed olub kimesneye men' ve harâseti olmayub üzerine dahi şer'en bir sene sabit ve zahir olmuş vekil iken kaza-i mezbûr sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i

[S.10]

Âliyemden Mikail nâm kimesne kendi halinde olub merkumun hânesini basub derununda mevcud bi-l-cümle ... ve aleti şahsi üç rûûs atın ve bir rûûs esb ve bir çift öküz ve yirmi rûûsu ganem ile der keyl ve der anbar etmemiş iken keyl-i zahiresini hilâfî şer'i-şerife fuzûlî zabt edüb gadr eylediği beyânıyla mahalinde şer'îye rû'yet ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Hüseyin tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam ve naib vesair mûmâ-ileyhsiz ma'rifetiniz ile tarafeyni mahalinde meclis-i memlekete ihzâr ve merkum Hüseyin ile bi-l-muvacehe bir tarih şer'en terâfu' ederek husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu ve bila-gadr şer'i on beş sene geçmediği ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde Mikâil'in hilâfî şer'i-şerife fuzûlî zabt etmiş olduğu emvâl ve eşya ve aleti şahsiye ve zahire ile hayvanât-ı mezkûre her ne ise bu gün hüküm eddirüb merkum Hüseyin'e alıverilüb icrâ'ı şer'i-şerife ihkak-hakk mübâderet ve husûsu mezbûrun âhere dikkat ve keyfinin kadîmi bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Hayreddin

Fî Evâil-i C Sene 282

Muahharren Emr-i Âlî Yazılmışdır

Fî ... Sene 1284

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Emin Muhlis Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Ka'im-makamı Ali Kemal Paşa Dâme İkbâlühûya Kuruçay Kazası Naîbi Mevlânâ Zîde İlmuhûya ve A'zâyı Meclis Memleket Zîde Mecdehûma

Kuruçay kazasına tâbî' Boyalık karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl-i kadîmi mer'a yerlerine âherin dahil olunmak icâb etmez iken civarında vâki' ... karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Boyalık karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l-kadim mahsûs olan mer'a da yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder âher karye ahalisi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karye ahalisi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalisine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalisine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sair ihdâs olunmaz ve kurum eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ve ebniye ve eşcââr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahali-i hedm vaki' ettirebilür ve arâzî-i mezrua' misillû hiçbir kimse tarafından sökölüb zirâat ve harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu arâzî-i kanun-nâme-i hümâyunumun doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahall-i mârrü'l-beyân bir karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl-i kadîm mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanlarını mezkûr Boyalık karyesi ahalîsinin hayvanlarıyla kadiminden müşa've müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler

Boyalık karyesi ahalisinin kadîmü'l-eyamdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl-i kadîm mer'a yerlerinden iken mârrü'l-beyân bir karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'anın ma'rifeti şer'le men' ve def' edilmek için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrda tahrir kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam ve naîb vesair mûmâ-ileyhsiz husûsu mezbûr-ı şer'-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vech-i hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika mârrü'l-beyân karyesi ahalisinin ol mera yerlerine müdâhale etmemeleri kanun-ı münîfin hilâfı idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde şer' hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün eylediği surette müdâhale-i vak'anın ma'rifet-i şer'le men' ve def'i husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hakkında mer'ayı merkumun caniblerinden ol tarafda mübâşir matlûb olduğu halde ba- irâde-i seniyyeme müessis olan nizam mûcibince tayin olunacak mübâşirlik masarîfı ve hizmet mübâşiriyesi mahalince kat'a ve vesayette rıza alınarak mer'a taraflarından ta'diye eddirilmeyüb mer'a-ileyhim caniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve mutasarrıf mutâlibe ve ahzı bu vesile ile kimesneye gadr ve te'adi misillû vaz' ... vukû'a götürülmesi husûsuna dikkat ve keyfiyyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî Evâil-i Receb Sene 282

[S.11]

Muahharren Emr-i Âlî Yazılmışdır

Fî ..Ca Sene 1284

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Emin Muhlis Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Ka'im-makamı Ali Kemal Paşa Dâme İkbâlühûya Kuruçay Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memleket Zîde Mecdehûma

Erzurum sancağında Eşadil nâhiyesine tâbî' Tefrat ve Zemin ile karye-i Boyalık ve hâsılı tahtında hinta ve şair ve resm-i kışlak yeniden maa-gayra dokuz bin beşyüz akçe ve Vadî ve Aman nâhiyesine tâbî' Tefrat Zemin hâsılı tahtında hinta ve şair ve resm-i kışlak yeniden maa-gayra beş bin yedi yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kılmayla başka başka tahrîr olunduğu defter-i hâkânide mukayyed olduğuna binaen Mustafa ve Ömer ve Süleyman nâm kimesneler zikr olan Boyalık karyesi tahtında muharrer kışlak yerlerine ber-veche iştirâkı tapu senediyle mutasarrıflar olub beher sene zamanında kuyûdlarıyla varub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' ve tehammüllerine göre icab eden kışlak resmlerini me'mûruna eda ede gelirler iken mârrü-z-zikr ... karyesi ahalisinden ma'lûm-ül-esâmi kimesneler fuzûlî müdâhâleden hâlî olmadıkları merkumdan Mustafa ve Ömer ve Süleyman taraflarından mukaddema ba-arzuhal inhâ' olduğuna binaen kanun üzere amel olunmak bâbında ikiyüz altmış yedi senesi evâhir-i ramazanında sadr olan emr-i âlî dîvân-ı hümayunda mukayyed olub İsmail ve Osman ve Mahmud ve diğer İsmail nâm kimesnelerin südde-i saâdetime takdim eddikleri bir kıt'a arz-ı hallerinde zikr olunan Boyalık karyesi tahtında muharrer kışlak yerlerine veya tapu ber-vech iştirâk-ı mutasarrıflar olarak beher sene zamanında kuyûdlarıyla varub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' tahammüllerine göre icab eden kışlak resmlerine me'mûruna eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken mârrü'l-beyan ... karyesi ahalisinin ma'lûm-ül-esâmi kesân fuzûlî müdâhâle eyledikleri beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûriyeti istid'a' etmelerinden nâşi divân-ı hümayun kaleminden kanun ve muktezâsı suâl olundukda ba-tapu tassaruf olunan yaylak ve kışlak yerleri bila-gadr üç sene ale-t-tevâlî çıkılmaz ve resmi

verilmez ise müstahakk-ı tapu olur deyu arâzî-i kanun-nâme-i hümâyun seksen dördüncü maddesinde münderic olduğundan mezkûr Boyalık karyesi tahtında muharrer kışlak yerlerine merkurdan İsmail ve Osman ve Mahmud ve diğer İsmail tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıflar iken yedi sekiz sene zamanında çıkmayub resmin me'mûrına vermeyub müstahakk-ı tapu olmuş ve mârrü'l-beyân ... karyesi ahalisinden olan merkurdan sahib-ül-arzdan tapuyu misliyle almış ve yedlerine ma'mûliye sened verilmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkurun İsmail ve Osman Mahmud ve diğer İsmail zikr olunan Boyalık karyesi toprağında vâkî' mezkûr kışlak yerlerine tapu ve temessükü müşa' ve müşterek mutasarrıflar olarak beher sene zamanında kuyûdlarıyla varub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre icâb eden kışlak resmlerini me'mûrına eda ede gelirler diğer mârrü'l-beyân ... karyesi ahalisinden olan merkurun fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde bir şer'i terâfu'lerinde tebeyyün eylediği surette men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış ve bu yaylak ve kışlak rûsûmatı ayruca bir madde olarak mahasulat misillû rûsûmat-ı mezbûre dahi me'mûrun ma'rifetiyle tahsil kılınmakda bulunmuş ve ber-vech muharrer tarihi merkurda emr-i âlî verildiği kuyûdına olmuş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam ve na'ib vesair mûmâ-ileyhsiz mârrü'z-zikr Boyalık karyesi toprağında vâkî' kışlak yerlerine merkurun İsmail ve Osman ve Mahmud ve diğer İsmail ma'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıflar olarak beher sene zamanında kuyûdlarıyla varub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre icab eden kışlak resmlerini Tanzimat-ı Hayriyye ahvâl üzere me'mûrine eda ede gelirler iken ... Karyesi ahalisinden olan merkurun fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vakâ'nın ma'rifet-i şer'le men' ve def'i husûsuna mübaderet ve husûsu mezbûr zamanda mer'a-ı merkurun taraflarından ol tarafda mübâşir ... satulub olduğu halde ba-irâde-i seniyye müessisi olan nizam ve tayin olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve musarrıfı sahîhası kendi taraflarından ta'diye eddirilmeyub müdde ileyhim câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve mesârifî mutâlîbe ve âheri bu vesile ile kimesneye gadr ve teadi misillû ve vaz' ve vuku'a

gönderilmemesi husûsuna dikkat ve keyfin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-
bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata inhâ' ve iş'ârına müsâraat
eylemeniz bâbında.

Lebib

Fî Evâil-i Ra Sene 282

[S.12]

**Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve
Hâmil Olan Vezirim Mehmed Emin Muhlis Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı
Kiramdan Erzincan Sancağı Ka'im-makamı Ali Kemal Paşa Dâme İkbâlühûya
Kuzican Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve A'zâ-yı Meclis-i Memleket Zîde
Mecdehûma**

İsmail ve Osman ve Mahmud ve diğer İsmail nâm kimesneler Kuzican kazasına tâbî' Boyalık karyesi toprağında vâkî' ma'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ul-hudud tarlalarını zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâkî' bir ... karyesi ahalîsi ol yerler karyemiz hayvanâtının ra'yına mahsûs mer'adır deyû fuzûlî müdâhale eyledikleri beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkurundan ismail ve Osman ve Mahmud ve diğer İsmail taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene hasb-el-mevki şâzz olarak ziyâdece mücerred dekletirmek ve tarlayı su basub bir müddetten sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıfı zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi ettirmeyüb üç sene ale'-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddet-i sefer baîd olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tefviz olunur tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzayede tâlibine ihale kılınır deyu arâzî-i kanun-nâme-i hümâyunumun altmış sekizinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahall-i mezkur bir ... karyesi ahalisinin kadîmü'l eyyâmdan beru koyun

vesair davarları olan ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl-i kadîmi mer'a yerlerinden ise müdâhale eylemeleri hasb-el- kanun yolunda olup eğer böyle olmayubda fi'l-hakika ol yerler sebâtgir arâziden olup merkumdan İsmail ve Osman ve Mahmud ve diğer İsmail ma'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve ôşriye eda ede gelürler iken karyeyi merkume ahalîsi karyemiz hayvanâtının ra'yına mahsûs mer'adır deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olmadığı halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer ve'l meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği suretde müdâhale-i vâki' men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam vesair mûmâ-ileyhimsiz husûsu mezbûr şer'-i şerife ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi'l-hakika karye-i merkume ahalisinin ol yerlere müdâhale eylemeleri kanun-ı münîfin hilâfı idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği suretde müdâhale-i vak'anın ma'rifet-i şer'le men' ve def'i husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr zamanda mer'ayı merkumun câniblerinden ol tarafa mübâşir tayin-i matlub olunduğu halde ba-irâde-i seniyye müessis olan nizam mûcibince tayin olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriyesini meclisce kat' râbıta olunarak mer'a taraflarından ta'diye eddirülmeyüb müddei ileyh câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve mesarif ve mutâlîbe ve ihtizâyı ve zinhar bu vesile ile kimesneye kadar ve tea'di misillû vaz' ve vuku'una götürülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata ve inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Lebib

Fî Evâil-i Receb Sene 282

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Emin Muhlis Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Van Sancağı Ka'im-makamı Olub Nişan-ı Mezbûrun İkinci Rütbesinin Hâiz ve Hâmil Olan Abdullah Paşa Dâme İkbâlühûya Van Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûya ve A'zâyı Meclisi Memlekete Zîde Mecdehûma

Van kazasına tâbî' ... karyesinde tebaa-i devleti âliyemden Bedros ve Kirkor'un kaza-i mezbûr sakinlerinden Mahmud nâm kimesne beş bin beşyüz ve Salon nâm kimesneye iki bin beş yüz ve Veli paşa oğluna bin iki yüz ve tebaa-i devlet-i âliyemden Hacı Markar'a dört bin dört yüz ve Ganyaks'a üç bin ve Manok'a bin iki yüz ve Avta beş yüz ve Gatun'a üç yüz ve İson'a iki yüz ve Dartaz bin iki yüz Haçun'a iki yüz ğuruş deynleri olub meblağı mezbûreye defaten edaya kudretleri yoğiken deynleri merkumun defaten talebiyle ... hâlî olmadıkları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkuman Bedros ve Kirkor taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş dîvân-ı hümayunum kalem-i kuyûdına müracaat ve muktezâsı suâl olundukda takibât-ı mûraaca hakkında ikiyüz atmış sekiz senesi evâsıt-ı cemâzi-yelâhiresinde teesüs kılınıb ba-dava mer'aya mahalın muharrer vesâyâ neşr ve ilân kılınmış olan nizam hakkında bu kere meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliyem kararı ve müteallik olan irâde-i seniyyem mûcibince bazı usûl ve kaideye hâvî lâyiha-ı matbûa dahi mukaddemce her tarafa neşr ve ilân kılınmış olduğundan husûsu mezbûru inhâ' olunduğu üzere olduğu merkumanın defaten davayı deyn iktidarları olmadığı deynleri muvacehesinde ind-eş-şer've'l-meclis tebeyyün olduğu halde mahall-i sicilinde mukayyed mârrü-z-zikr emr-i âlî-şân ile matbûa nizam-nâmeye tatbika meclis-i memlekete rû'yet olunmak için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam ve naiib ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ber-minval-i muharrer merkuman Bedros ve Kirkor'un defaten davayı deyne iktidârları olunub olmadığı deynleri muvacehesinde mahalinde meclisce bi-t-tahakkuk ve tebeyyün eylediği surette zikr olunan nizam ile muahharen verilen karara tatbiken

[S.13]

İktizâsının icrâ'sıyla keyfiyyetin der-saâdetime inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hilâfî şer'-i şerife ve mügayir-i nizam hal ve harekketden mücânebet eylemeniz bâbında.

Fî Evâil-i Receb Sene

82

Muahharren Emr-i Âlî Yazılmışdır

Fî Evâhir-i Receb Sene 283

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Emin Muhlis Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Ka'im-makamı Ali Kemal Paşa Dâme İkbâlühûya ve Kemah Kazası Na'ib ve Müftisi Zide İlmuhûya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memleket Zîde Mecdehûma

Kemah kazasına tabi' Sağ ve Çerkeş karyeleri ahalîsinin kadîmü'l eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları müşa' ve müşterek ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl-i kadîmi mer'a yerlerinden sahib-ül-arz Gülan kimesne civarda vâki' Gümür karyesi ahalîsinden ma'lûm-ül-eyyâmdan kimesnelere vermeyüb merkumun dahi söküb zirâat eddirüb karyeteyn ve merkumeteyn ahalîsi hayvanlarının zarûret ve müzayakalarına bâş ve bâdâ olduklarından huzûru şer'de lede-l-terâfû' mezkûr Gümür Karyesi ahalîsinden olan merkumunun zirâatleri hilâf-ı kanun idiğü ind-eş-şer' tebeyyün ve tahakkuk ederek muarızalarının men' ve defi içün cânib-i şer'den ba-kat' i'lâm-ı şer'i i'tâ' olmuşken merkumlar vâki' olmayarak kemâ-kân zirâat eyledikleri karyeteyn ve merkumeteyn ahalîsi taraflarından mukaddema ba-arzuhal vaki' olan istid'â'ya kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz elli yedi senesi Evâil-i rebî-ül-evvelinde başka zikr olunan Gümür karyesi sakinlerinden Selim Kovas ve Hüseyin nâm kimesneler karye-i mezbûre toprağında yirmi seneden mütecaviz ber-vechi iştirâkı ba-tapu mutasarrıf olarak beher sene iştirâken zirâat ve öşriye eda ede geldikleri ma'lûmat-ül-hudûd yerlerini mezkûr Sağ ve Çerkeş karyeleri ahalîsi hayvanâtımızın ra'yına mahsûs mer'adır deyu fuzûlî zabt ve ra'iyesinde oldukları merkuman Selim Kovas ve Hüseyin taraflarından dahi mukaddema ba-arzuhal inhâ' olunduğuna binaen kanun üzere amel olunmak bâbında sene-i mezbûre evâhir-i zi-l-ka'desinin başka ve mezkûr Sığ karyesi

ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl-i kadîmi mer'a yerlerinden mârrü'l-beyân Gümür karyesi ahalîsinden olan merkumun söküb zirâat eyledikleri mârrü'z-zıkr Sağ karyesi ahalîsi tarafından tekrar ba-arzuhal inhâ' olduğuna binaen kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz elli sekiz senesi evâhir-i rebî-ül-âhirinde başka ol emr-i âliye verildiği dîvân-ı hümâyunum kaleminden mukayyed ve mesatur olub zıkr olunan Gümür karyesi sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âliyemden Vartan ve Kalos ve Hacadur'un bu defa südde-i saâdetime takdim eyledikleri arzuhallerinde mezkur Gümür karyesi toprağında vâki' ma'mûliye tapu senediye ber-vech iştirâk mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ül-hudud tarlalarını zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâki' Çerkeş ve Sağ karyeleri ahalîleri zuhûr birle mârrü'z-zıkr tarlalar karyemiz hayvanatının ra'yına mahsûs mer'alar deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun Vartan ve Kalos ve Hacadur taraflarından istid'a' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kalemi kuyûdına mûraacat ve kanun muktezâsı suâl olundukda ber-veche muharrer zıkr olunan tarihleri ol emr-i âliye verdiği mukayyed ve arazinin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene hasb-el-mevki şâzz olarak daha ziyâde mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddet sonra su çekilerek zirâate salahiyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hali bırakmağa lüzum görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddet-i sefer baîd olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı mücceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzayede tâlibine ihale kılınır deyu arâzî-i kanu-nâme-i hümâyunumun altmış sekinci maddesinde mûnderic olarak mûnâzaun-fih olan mahall-i mârrü'l-beyân Çerkeş ve Sağ karyeleri ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl-i kadîmi mer'a yerlerinden ise müdâhale eylemeleri hasb-el- kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkumun Vartan ve Kalos ve Hacadur ol yerlere ma'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye eda ede

gelürler iken karyeteyn ve merkumeteyn ahalisi ol bizim karyemiz hayvanâtına mahsûs mer'adır deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer ve'l meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği suretde müdâhale-i vak'a men' ve def edilmek bu vecihle ... olunduğu halde keyfin âlî vech-ül-sahîha der-saâdetimde ba-mazbata ve i'lâm tahrîran inhâ' ve iş'âr içün emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz husûsu mezbûr şer'-i şerife ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika karye-i merkume ahalisinin ol yerlere müdâhale eyledikleri kanun-ı mezkûrun hilâf ederek mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği suretde müdâhale-i vak'anın ma'rifet-i şer'le men' ve def eddirilmesi husûsuna mübâderet ve bade-l-terâfu' arâzî-i mezkûre tarafından kangısına meclisce şer'en ve kanunen hüküm olunur ise nizam müessisine tatbiken senedât-ı cedidesinin istihsali zamanında ahvali vechle keyfin ba-mazbata defterhâne-i âmireme ve suret müdâfalarının dahi iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata tahrirat der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme başka başka inhâ' ve iş'ârına ve husûsu mezbûrdan dolayı mukkadime tarafın birgüne müdâfaaları bir güne i'lâm-ı şer'i verilmiş ise ... suretinin müsâraat ve husûsu mezbûr hâlî âhare dikkat eylemeniz bâbında.

Rüşdî

Fî Evâhir-i Receb Sene 282

[S.14]

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Emin Muhlis Paşa İclâlühûya Rum İli Beyler Beyliği PâyelûlarındanErzincan Sancağı Ka'im-makamı Hurşid Paşa Dâmet Mea'liyeye Kemah Kaza ve Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memleket Zîde Mecdehûma

Kemah kazasına tâbî' Bosni karyesi ahalîsinin kadîmü'l eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl-i

mer'a yerlerinde âherin alakası olmayub dahil olunmak icâb etmez iken Kemah kazası mahalâtından Begah mahallesi ahalisi ol mer'a yerlerine fuzûlî müdâhâleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Bosni karyesi ahalisi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş dîvân-ı hümâyûnüm kaleminin kanun muktezâsı suâl olundukda bir karye mine'l-kadîm olan mer'a da yalnız ol karye ahalisi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalisi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi bâbında mine'l-kadîm meşgul olan mer'a herkangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den men' edemezler ve böyle bir karye ahalisine bi-l istiklâl veyahut birkaç Karye ahalisine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sair ihdâs olunmaz ve kurum eşcâr garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahaliyi hedm vâki'ettirebilür ve arâzî-yi mezrua misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'ayı olmak üzere îfâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyûnün doksan yedinci maddesinde mûnderic bulunmuş olduğundan mûnâzaun-fîh olan mahall-i mârrü'l-beyân Begah mahallesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl-i kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanlar sâdik-üz-zikr Bosni karyesi ahalîsinin hayvanâtına kadîmden müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el- kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika zikr olunan mahall-i sâdik-üz-zikr Bosni karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken mahall-i mezbûre ahalisi taraflarından olan müdâhale ve hilâfî kanun idiğü mahall-i niza' üzere me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def eddirülmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûr dahi tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali ve ka'im-makam-ı müşâr ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz husûsu mezbûre şer'-i şerife ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika mahall-i mezbûre ahalîsinin ol mer'a yerlerine müdâhale eylemeleri şer'-i-

şerife ve kanun-ı mezkûrun hilâfı idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru tarafeyn hazır oldukları halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'alarının ma'rifet-i şer'le men' ve def eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhare ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfimin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata ve tahrîrat inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Ramazan

Fî Evâsıt-ı Za Sene 282

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudûr'ul-Vüzera Hazret-i Mehmed Reşid Paşa

ve Nazır-ı Umûr-ı Hâriciyye Cenâb-ı Müşârün-ileyh

Fi 21 Muharem Sene 283

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa Edemallahû-Teâlâ İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Ka'im-makamı Ali Paşa Dâme İkbâlühûya ve Erzincan Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memleket Zîde Mecdehûma

Asâkir-i nizâmiyye-i şâhânemden Emin ve Salih ve Mustafa nâm kimesnelerin Erzincan kazası sakinlerinden Hacı Derviş nâm kimesneye sekiz yüz ve ... nâm kimesneye bin ve Hacı Ali Beg nâm kimesneye sekiz yüz ve Mustafa nâm kimesneye beş yüz ve diğer Mustafa nâm kimesneye bin İbrahim nâm kimesneye sekiz yüz ve Halil nâm kimesneye bin ve Gürcü oğluna bin ve tebaa-i devlet-i âliyyemden Sukiyaş'a bin Yayası oğluna bin ve Mukaddisiye'ye bin guruh deynleri olub meblağ mezbûreye defaten edaya kudretleri yoğiken deynleri merkumun defaten talebiyle ... olmadıkları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkumun Emin ve Salih ve Mustafa taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kalemi kuyûdına müracaat ve muktezaâsı suâl olundukda bu mürâcaa hakkında ikiyüz atmış sekiz senesi evâsıt-ı cemâzi-yel-âhiresinde teessüs kılınub ba ol emr-i âliye mahalin muharrer vesâyâ neşr ve ilân kılınmış olan nizam hakkında

meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliyyem karârı ve müteallik olan irâde-i seniyye-i mülûk-ânem mûcibince

[S.15]

Bazı usûl ve kâideye hâvî lâyiha-ı matbûa dahi mukâddemce her tarafa neşr ve ilân kılınmış olduğundan husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu merkumunun defaten edayı deyne iktidarı olmadığı deynleri muvacehesinde ind-eş-er' ve'l-meclis tebeyyün ve mütehakkık olduğu halde mahall-i sicilinde mukayyed mârrü-z-zikr emr-i âlî-şân ile matbûa tahrîr-i usûl ve kâideye tatbiken meclis-i memlekete rü'yet olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet malûmunuz oldukda ber minval-i muharrer ve merkumdan Emin ve Salih ve Mustafa'nın meblağ-ı mezbûreye defaten edaya iktirarı olub olmadığı deynleri merkumun muvacehelerinde mahalinde meclisce bi-t tahakkuk ve tebeyyün eylediği surette zikr olunan nizam ve karâra tatbiken iktizâsının icrâ'sıyla keyfiyyetin der-saâdetime inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hilâfî şer'-i şerife ve mûgayir-i nizam hal ve hareketten mücânebet eylemeniz bâbında.

Hüseyin

Fî 16 Receb Sene 1283

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Mecîdî Nişan-ı Zî-şânı Birinci Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya Mîr-i Miran-ı Kiramdan Van Sancağı Ka'im-makamı ve Nişan-ı Mezkûrun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Abdullah Paşa Dâme İkbâlühûya ve Van Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Tebaa-i devlet-i âliyyemden Bağos'un Van kazası sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âliyyemden Batos'a on bin ve Artin'e yedi bin beşyüz ve Bağosa iki bin gürüş deyni olub meblağı mezbûreye defaten edaya kudreti yoğiken deynleri merkumun defaten talebiyle ... hâlî olmadıkları ve deynleri merkumundan merkum Batos mezkûr on bin gürüş olmadığı için bir sene zarfında iki bin sekiz yüz gürüş güzeşte zam ederek cebren oniki bin sekiz yüz gürüşa bâdâ-ı meblağ müceddeden sened eylemiş

olduğu beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkum Bağos tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş dîvân-ı hümayunum kalemi kuyûdına müracaat ve muktezisi suâl olundukda bu mukavel taksit ve mürâcaa hakkında iki yüz atmış sekiz senesi evâsıt-ı cemâzi-yel-âhiresinde teessüs kılınub ba ol emr-i âlîye mahalde muharrer vesâyâ neşr ve ilân kılınmış olan nizam hakkında meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye kararî ve müteallik olan irâde-i seniyye mülûk-ânem mûcibince bazı usûl ve kâideye hâvî lâyiha-ı matbua dahi mukaddemce hertarafa neşr ve i'lâm kılınmış olduğundan husûsu mezbûr inhâ'olunduğu üzere olduğu merkumun defaten edayı deyne iktidarı olmadığı deynleri muvacehesinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve mütehakkık olduğu halde mahall-i sicilinde mukayyed mârrü-z-zikr emr-i âlî-şân ile matbuayı lâyihaya tatbiken meclis-i memlekete rü'yet olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ber-minvali muharrer merkum Bağos'un meblağ-ı mezbûreye defaten edaya iktidarı olub olmadığı ve güzeşte keyfiyyeti dahi inhâ' olunduğu vechle ve deynleri merkumun muvacehelerinde mahalinde meclisce bi-t-tahakkuk ve tebeyyün eylediği surette zikr olunan nizam ve karâra tatbiken iktizâsının icrâ'sıyla keyfiyyetin der-saâdetime inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hilâfî şer'-i şerîfe ve mugayir-i nizam hal ve hareketden mücânebet eylemeniz bâbında.

Hazem

Fî 9 Şaban Sene 283

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudûr'ul Vüzera Hazret-i Mehmed Emin Ali Paşa

ve Fi Eyyâm Umûr-ı Hâriciyye Mehmed Fuad Paşa el-Vâki'

Fî 6 Şevval Sene 1284

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya ve Bayburd Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memleket Zîde Mecdehûma

Mustafa nâm kimesnenin Bayburd Kazası sakinlerinden Hacı Süleyman nâm kimesneye dört bin sekiz yüz ve Ali nâm kimesneye bin iki yüz ve Hafız Şaban nâm kimesneye iki bin sekiz yüz va Hafız Hacı Hasan nâm kimesneye altı yüz ve Mehmed nâm kimesneye bin beş yüz ğuruş deyni olub meblağ-ı mezbûreye defaten edaya kudreti yoğiken ve deynleri merkumdan defaten talebiyle ... hak olmadıkları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkum Mustafa tarafından bu defa barzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden muktezâsı suâl olundukda bu mukavele-i taksit ve mürâcaa hakkında iki yüz atmış sekiz senesi Evâsıt-ı cemâzi-yel-âhiresinde teessüs kılınub ba ol-emr-i âlîye mahalin muharrer neşr ve ilân kılınmış olan nizam hakkında meclis-i vâlâ-yı-ahkâmı adliyem karârı ve müteallik olan irâde-i seniyye-i mülûk-ânem mûcibince bazı usûl ve kâideye hâvî lâyiha-i matbûa mukaddemce her tarafa neşr ve ilân kılınmış olduğundan husûsu mezbûr inhâ' olduğü üzere olduğü merkumun defaten edayı deyne iktidarı olmadığı ve deynleri muvacehesinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve mütahakkık olduğü halde mahall-i sicilinde mukayyed mârrü-z-zikr emr-i âlî-şân ile matbûa nizam-nâme de muharrer usûl ve kâideye tatbiken meclis-i memlekete rü'yet olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediğı kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ber-minval-i muharrer ve merkum Mustafa'nın meblağ-ı mezbûreye defaten edaya iktidarı olub olmadığı ve deynleri merkumun muvaceheleri mahalinde meclisce ba-tahakkuk ve tebeyyün eylediğı surette zikr olunan nizam ve karâra tatbiken iktizâsının icrâ'sıyla keyfiyetinin der-saâdetime inhâ ve iş'ârına müsâraat ve hilâfı şer'-i şerife ve mugayir-i nizam hal ve hareketden mücânebet eylemeniz bâbında.

Fî 8 Ramazan Sene 283

[S.16]

**İş Bu Emr-i Âlî Tashîh Olduğu Vecihle Tebdîl-i Battâliyye de
Hıfzın diğer Emri Âliye Muharrer ve Başkaca Kaydı Olunmuştur
Fî Zi-l-Hicce Sene 84 Fî 85**

**Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve
Hâmili Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya ve Bayburd Kazası Naîb
ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memleket
Zîde Mecdehûma**

Mehmet nâm kimesnenin Bayburd kazası sakinlerinden Kürkçü oğlu Ağo'ya bashedeyni olan ma'lûm-ul-mikdar ... defaten teevvîyesine kudreti yoğiken deyni merkum defaten talebiyle ... hâlî olmadığı beyânıyla ol babda emr-i şerîfim sudûru merkum Mehmed tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olmuş ve dîvân-ı hümâyûnüm kalemi kuyûdına müracaat ve muktezisi suâl olundukda bu mukavele-i taksit ve mürâcaa hakkında iki yüz atmış sekiz senesi cemâzi-yel-âhiresinde teessüs kılınub ba ol emr-i âliye mahalın muharrer vesâyâ neşr ve ilân kılınmış olan nizam hakkında meclis-i vâlâ-yı ahkâmı adliyet karârı ve müteallik olan irâde-i seniyye-i mülûk-ânem mûcibince bazı usûl ve kâideye hâvî lâihayı matbua dahi mukaddemce her tarafa neşr ve ilân kılınmış olduğu kuyûddan mutâbık olmağla husûsu mezbûr inhâ' olduğu üzere olduğu merkumunun defaten edayı deyne iktidarı olmadığı ve meblağ-ı mezbûre emval-i mîriyyeye dokunmadığı ve deynleri muvacehesinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve mütehakkık olduğu halde mahall-i sicilinde mukayyed zikr olan emr-i âlî-şân ile matbu' nizam-nâme de muharrer usûl ve kâideye tatbiken meclis-i memlekete rû'yet olunmak ve merkumun deyni olan meblağ-ı mezbûre emval-i mîriyyeden madud ise keyfiyyet ba-i'lâm ve mazbata ve tahrîran der-saâdetime inhâ' ve iş'âr kılınmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olsun siz-ki vali-i müşâr ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ber-minvali muharrer merkum Mehmed'in defaten edayı deyne iktidarı olub olmadığı meblağ-ı mezbûre

emval-i mirîyyeye dokunmadığı deyni muvacehesinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve mütahakkık olduğu halde nizam ve karâr-ı mezkûre tatbiken rü'yet ve diğer merkumun deyni olan meblağ-ı mezbûre emval-i mîriyyeden madud ise keyfiyetin ba-i'lâm ve mazbata ve tahrîran der-saâdetime inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hilâfî şer'-i şerîfe ve mügayir-i nizam hal ve hareketden mucânebet eylemeniz bâbında.

Hüseyin

Fî 21 Zi-l-ka'de Sene 283

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya ve Erzurum Kazası Müftisi Mevlânâ Zîde İlmûha ve A'za-yı Meclis-i Memleket Zîde Mecdehûma

Bayburd'lu Mehmed Begin Erzurum sakinlerinden Kürkçü başı Ağu'ya ba-sened deyni olan ma'lûm-ul-mikdar ğuruşun defaten ta'diyesine kudreti yoğiken deyni merkum defaten talebiyle... hâlî olmadığı beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru mîr mûmâ-ileyh Mehmed tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyûn kalemi kuyûdına müracaat ve muktezisi suâl olundukda bu mukavele-i taksit mürâcaa hakkında ikiyüz atmış sekiz senesi evâsıt-ı cemâzi-yel-âhiresinde teessüs kılınub ba ol-emr-i âliye mahalin muharrer vesâyâ neşr kılınmış olan nizam hakkında muahharren meclis-i vâlâ-yı ahkâmı adliyem karârı ve müteallik olan irâde-i seniyye-i mülûk-ânem mûcibince bazı usûl ve kâideye hâvî lâyihayı matbua dahi mukaddemce her tarafa neşr ve ilân kılınmış olduğu kuyûdan olmağla husûsu mezbûr inhâ' olduğu üzere olduğu ve mîr mûmâ-ileyh defaten edayı deyne iktidarı olmadığı ve meblağ-ı mezbûre emval-i mîriyyeye dokunmadığı deyni muvacehesinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk olduğu halde mahall-i sicilinde mukayyed zikr olan emr-i âli-şân ile matbu' nizam-nâmede muharrer usûl ve kâideye tatbiken meclis-i memlekete rü'yet olunmak ve ve mîr mûmâ-ileyh deyn olan meblağ-ı mezbûre emval-i mîriyyeden madud ise keyfiyyet ba-i'lâm ve mazbata ve tahrîran der-saâdetim inhâ' ve iş'âr kılınmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış siz-ki vali-i müşâr ve Mevlânâ ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ber-minval muharrer mûmâ-ileyh Mehmed begin defaten edayı deyne iktidarı olub olmadığı meblağ-ı mezbûre

emval-i mîriyyeye dokunmadığı deyni merkum muvacehesinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve mütehakkık olduğu halde nizam ve karâr-ı mezkûre tatbiken rü'yet ve eğer mîr mûmâ-ileyh deyni olan meblağ-ı mezbûre emval-i mîriyyeden madud ise keyfin ba-i'lâm ve mazbata ve tahriran der-saâdetime inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hilâfî şer'-i şerîfe ve mugayir-i nizam hal ve hareketden mücânebet eylemeniz bâbında.

Hüseyin

Fî 25 Zi-l-Hicce Sene 1283

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmili Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya Mîr-i Miran-ı Kiramdan Karahisar-ı Şarki Sancağı Ka'im-makamı Muhiddin Paşa Dâme İkbâlühûya ve Akşehirabad Kazası Naîb ve Müftisi ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehuma

Abbas nâm kimesnenin babası İbrahim Akşehirabad kazasına tâbî' Karaca ve Yaran karyesi toprağında vâki' on sekiz kod tohum istîâb eder iki kıt'a tarla ba-tapu mutasarrıfı kadın oldukda ol yerler devlet-i âlî merkum İsa'ya intikal ederek defterhâne-i âmirem cânibinden verilen tapu senedi mûcibince zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâki' Taflak karyesi sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âlîyemden Çilingir oğlu ile Pavlı ve Soh fuzûlî müdâhalemeden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Abbas tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş ve zikr olunan Karaca ve Yaran Karyesinde kâin on sekiz kod tohum istîâb eder iki kıt'a tarla merkum İbrahim'in kadından oğlu merkum İsa'ya intikal etmiş olmadığı tapu mahalinden vürûd eden mazbata mûcibince merkumun uhde-i tasarrufuna kayd olunarak bin ikiyüz seksen bir senesi cemâzi-yel-âhiresinin beşinci gününde tapu senedi verilmiş olduğu defterhâne-i âmiremden beyân kılınmış olub dîvân-ı hümayunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda arâzî-i mîriyye ve ... Mutasarrıf ve mutassarıflarından biri kadın olubda uhdesinde olan arâzî erkek ve kız evladına gerek arâzînin olduğu mahalde bulunsun ve gerek diyar âharde olsunlar... intikal eder yalnız erkek veyahut yalnız kız evladı olur ise müstakîlen intikal eder ve arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki şâzz olarak ve

daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı

[S.17]

lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddet-i sefer baîd olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olup mutasarrıf sâbıkı mücceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzayede tâlibine ihâle kılınır deyu arâzî-i kanun-nâme-i hümayunun elli dört ve atmış sekizinci maddelerinde münderic olmadığından münâzaun-fîh olan mezkûr iki kıt'a tarlayı merkum Abbas'ın babası mutevâffayı merkumun intikali mutasarrıf olarak zabt eder iken zirâat etmeyüb ve iâre ve icâr dahi eddirmeyüb de üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mani' yüz ve hâlî bırakub müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle mücceddeden nüfûza dahi tâlib olmadığından merkumdan Çilingir oğlu Pavlı ve Soh bi-l- müzayede sahîb-ül-arz me'mûrundan resm-i tapu almış ve yerlerine ma'mûliye sened verilmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayubda fi-l-hakika zikr olunan iki kıt'a tarlaya mutevâffayı merkum İbrahim mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelür iken kadın oldukda ol yerler oğlu merkum İsa'ya intikâl ederek defterhâne-i âmirem cânibinden verilen mezkûr tapu senedi mûcibince beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelür iken merkumun ol yerlere fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezkûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbikat ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkum Çilingir oğlu Pavlı ve Soh'un ol yerlere müdâhale eylemeleri kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru ve tarafeyn hazır olduğu halde hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer'i ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği

surette vâki'olan müdâhalelerinin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhare dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında. **Fî 7 Muharrem Sene 84**

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya Mîr-i Miran-ı Kiramdan Karahisar-ı Şarkî Sancağı Ka'im-makamı Muhiddin Paşa Dâme İkbâlühûya ve Akşehirabad Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

İbrahim ve Mahmud nâm kimesneler Akşehirabad kazasına tâbî' Karaca ve Yaran karyesi toprağında vâki' altı kod tohum istîâb eder iki kıt'a tarlaya ba-tapu iştiraken mutasarrıflar olub zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâki' Taflak Karyesi sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âlîyemden Çilingir oğlu Pavlı ve Soh fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûr-ı merkuman İbrahim ve Mahmud taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş ve zikr olunan Karaca ve Yaran karyesinde kâin altı kod tohum istîâb eder iki kıt'a tarla Kasım nâm kimesnenin ... merkuman İbrahim ve Mahmud tefriğ etmiş olduklarını terk-i mahalinden virûd eden mazbata mûcibince merkumanın uhde-i tasarruflarına kayd olunarak bin ikiyüz seksen bir senesi cemâzi-yel-âhâresinin beşinci gününde tapu senedi verilmiş olduğu defterhâne-i âmiremnden beyân kılınmış olub dîvân-ı hümayun kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene hasb-el-mevki şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetten sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyüb de üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arazinin olduğu mahalde olsun ve gerek müddet-i sefer baîd olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı mücceddeden nüfûzuna tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzayede tâlibine ihâle kılınır deyu, arâzî-i kanunnâme-i hümayunun altmış sekinci maddesinde

münderic olduğundan münâzaun-fih olan mezbûr iki kıt'a tarlaya merkuman İbrahim ve Mahmud iştiraken mutasarrıflar olarak zabt ederler iken zirâat etmeyüb iâre veya icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mani' yüz ve hâlî bırakub müsteahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden tefvizine dahi tâlib olmadıklarından merkumun Çilingir oğlu ve Pavlı ve Soh bi-l-müzayede sahîb-ül-arz me'mûrunun resmi tapu ile almış ve yedlerine ma'mûliye sened verilmiş ise müdâhele eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle

[S.18]

Olmayubda fi-l-hakika zikr olunan tarlalara merkuman İbrahim ve Mahmud ve defter hâne-i âmirem cânibinden verilmiş olan mezkur tapu senedi mûcibince iştiraken zabt ve beher sene zirâat ve oşriye eda ede gelür iken merkumun fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve ka'im-makam ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyh keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûr şer'i-şerife ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vech-i hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkumdan Çilingir oğlu Pavlı ve Soh'un ol yerlere müdâhale eyledikleri kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru ve tarafeynden oldukları halde hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği suretde vâki' olan müdâhale ma'rifet şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr zamanın mer'ayı merkuman câniblerinden ol tarafda mübâşir matlub olduğu halde muahharren ba-irâde-i seniyye müessis olan nizam mûcibince tayin olunacak mübâşirin mesarîf ve hizmet-i mübâşiriyesi meclisce kat' ve senede rabt olunarak mer'a tarafından ta'diye eddirilmeyüb mer'a ileyh cânibinden hizmet-i mübâşiriyeye ve mesarîfî mutâlîbe ahzı zinhar bu vesile ile kimesneye gadr ve taadi misillû vaz' ve ... vuku' götürülmesi husûsuna dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz

bâbında.

Resuhi

Fi 7 Muharrem Sene 284

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı ve Nişan-ı Zîşan Mezkûrun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Ali Paşa İkbâlühûya ve Gercanis Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclisi Memlekete Zîde Mecdehûma

Tebaa-i devlet-i âliyyemden Şahin Kemah kazasına tâbî' Heryoli karyesi toprağında vâki' ba-tapu mutasarrıf olduğu ma'lûmat-ül-hudud tarlasını iki yüz elli yedi senesinde karye-i mezbûre sakinlerinden Payer'in oğlu Manok'dan istifâde hak etmiş olduğu bin iki yüz gurus bedeli mukabelesinde rehin vaz' eddirüb lakin arâzî-i mîriyyenin rehini hilâfi kanun olduğuna binaen meblağ-ı mezbûr-ı merkuma eda yerle ol yerleri zabt etmek murad eyledikde vermeyub ğadr eylediği merkum Şahin tarafından mukaddema ba-arzuhal vuku' bulan istid'a'ya mebni kanun üzere amel olunmak babında bin iki yüz atmış sekiz senesi evâil-i zi-l-hiccesin de Kemah kazası naîbine hitaben sadr olan emr-i âlî dîvân-ı hümayunumda mukayyed olub Merkum Şahin'in bu kere südde-i saâdetime takdim eylediği bir kıt'a arzuhalinde emr-i âlî mûcibince sahîb-ül-arz me'mûru hazır olduğu halde huzûr-ı şer' de meblağ-ı mezbûre merkum Manok'a ol yerle arâzî-i mezkûre ma'rifet-i şerle kendüsine teslim olunarak bu ana kadar tarafından zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken merkum Manok bu esnada arâzî-i mezkûreye fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadığı ve karye-i mezbûre muahharren Gercanis kazası dahiline nakl kılındığı beyânıyla müdâhale-i vak'a ber-mûcib kanun men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a' olunmuş ve zikr olunan Heryoli karyesinde kâin bir kıt'a tarla-ı merkuma Şahin'in on seneden mütecaviz taht-ı mutasarrıfa olarak hak karârı tayin olmuş olduğunu mahalinden varid olan mazbata mûcibince arâzî-i mezkûre merkumun uhdesine kayd olunarak iki yüz seksen iki senesi saferinin yirmi yedinci günü tarihiyle müceddeden tapu senedi verilmiş olduğu defterhâne-i

âmiyremden ve karye-i mezbûre iki yüz atmış iki tarihinde vuku' bulan tahrîrde mezkûr Gercanis kazasına tâbî' olarak mukayyed bulunduğ u nüfûsu ceride kaleminden başka başka yazılmış ve dîvân-ı hümâyunum kalemi kuyûdına dahi müracaat ve kanun muktezâsı suâl olundukda ber-vech muharrer tarih-i merkumun emr-i âlî verildiğ i arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene hasb-el-mevki şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetten sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağ a lüzum görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğ u mahalde olsun ve gerek müddet-i sefer baîd olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı mücceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzayede tâlibine ihâle kılınır deyu arâzî kanunnâme-i hümâyunun altmış sekinci maddesinde münderic olduğ undan münâzaun-fîh olan mezbur bir kıt'a tarlaya merkum Şahin zikr olan tapu senedi mûcibince mutasarrıf olarak zabt eder iken zirâat etmeyüb iâre veya icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mani' yüz ve hâlî birağ ub müstahak-ı tapu olmuş ve merkum Manok yüzden ve sahîb-ül-arz me'mûru izniyle almış ve yerine sened bırakılmış ise müdâhale eylemesi hasb-el-kanun yolunda olub

[S.19]

Eğ er böyle olmayub da fi-l-hakika merkum Şahin arâzî-i mezkûreye zikr olunan tapu senedi mûcibince mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öş riye eda ede gelür iken merkum Manok fuzûlî müdâhale eylediğ i mahall-i niza' üzerinde me'mûru ve tarafeyn hazır oldukları halde hîn-i terâfu'de ind-eş -ş er' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğ i surette büyüce vâki' olan müdâhale men' ve def olunmak içün emr-i ş erîfim i'tâ'sı iktizâ eylediğ i kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağ la siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb vesair mûmâ-ileyhsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûr ş er'i-ş erîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vech-i hakkaniyet rû'yet bedeli fi-l-hakika merkum Manok'un ol yerlere müdâhale eylemesi kanun-ı münîfin hilâf i bulunduğ u

mahall-i niza' üzerinde me'mûru ve tarafeyn hazır oldukları halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği suretde müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübaderet ve husûsu mezbûr zamanında mer'ayı merkum cânibinden ol tarafda mübâşir matlub olduğu halde ba-irâde-i seniyye müessis olan nizam mûcibince tayin olunacak mübâşirin mesarif ve hizmet mübaşiriyesi meclisce kat' ve senede rabt olunarak mer'a tarafından ta'diye eddirilmeyüb mer'a ileyh cânibinden hizmet-i mübaşiriye ve mesarif muttâlibe ihzâyı ve zinhar bu vesile ile kimesne gadr ve teâdî misillû ve vaz' ... gönderilmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Ziya

Fî 22 Rebî-ül-Evvel Sene 284

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Birinci Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı ve Nişan-ı Zî-şân Mezkûrun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Ali Paşa Dâme İkbâlühûya ve Kurican Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Erzurum Sancağında Eşadil nahiyesine tâbî' Tefrat ve Zemin ile karye-i Boyalık ve hasılı tahtında hinta ve şaîr ve resm-i kışlak bugün maa-ğayra dokuz bin beş yüz akçe ve yine evveli mezbûre de Vadi ve Layn nahiyesinde tâbî' Zemin ile karye-i merkuman ve hasılı tahtında hinta ve şaîr ve resm'i kışlak bugün maa-ğayra beş bin beşyüz akçe yazılır defter-i mufassal da muharrer kılmayan başka başka tahrîr olduğu defter-i hâkanîde mukayyed olduğundan Mustafa ve Ömer ve Süleyman nâm kimesneler zikr olunan Boyalık karyesi tahtında muharrer kışlak yerlerine ba-tapu bu mutasarrıf mutasarrıflar olub beher sene zamanında hayvanlarıyla varub kışlayub otundan ve suyundan intifâ ve tahammüllerine göre icâb eden kışlak resm'lerini me'mûrine eda ede gelürler iken mârrü-z-zikr Mîrgutah karyesi ahalisinin ma'lûm-ül-esâmi kimesneler fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları merkumun Mustafa ve Ömer ve Süleyman taraflarından mukaddema ba-arzuhal inhâ olduğuna binâen

kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz atmış beş senesi evâhir-i ramazanında bir kıt'a emr-i âlî sudûr etmiş olup zikr olunan Boyalık karyesi sakinlerinden İsmail ve Osman Mahmud ve diğer İsmail nâmlar taraflarından muahharren südde-i saâdetime takdim olunan bir kıt'a arzuhalde mezkûr Yorlak karyesi tahtında muharrer kışlak yerlerine merkumun İsmail ve Osman ve Mahmud ve diğer İsmail ba-tapu iştirâken mutasarrıflar olarak beher sene zamanında kuyûdlarıyla varub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' tahammüllerine göre icâb eden kışlak resm'lerini me'mûrine eda ederek gelub âherden dahil olunmak icâb etmez iken mârrü'l-beyân Mirgutah Karyesi ahalîsinden ma'lûm-ül-esâmi kesân fuzûlî müdâhale eyledikleri beyânıyla mahalinde şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfe tevfiklen rü'yet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru istid'a' olunmuş olduğuna binaen mahalinde şer' ve kanun rü'yet olunmak bâbında iki yüz seksen iki senesi evâil-i recebinde sadr olan emr-i şerîfim mahaline lede-l-vürûd icâb ettirenler ile vesair ceridede mazbût-ül-esâmi kimesneler ve hasb-el-arz me'mûru hazır olduğu halde a'za-yı meclis-i şer'-i âlî olundukda sâlık-üz-zikr Yorlak karyesi sakinlerinden merkumun İsmail ibni İbrahim ve Osman ibni İbrahim ve Mahmud bin Mehmed ve diğer İsmail bin Mehmed meclisi ... ve mezkûrede münâzaun-fih olan mahall-i yevm vaz'iyed oldukları binaen-aleyh ile şer'en ve şâyân ve mütahakkık olan Kemah kazası kurâsından kovmaları ğayr-ı mahsûr olup Mirgutah karyesi sakinlerinden Mahmud bin Seyfullah ve Halil bin Abdullah ve Muhtar Hasan bin İbrahim ve yine Kemah kazasına tâbî' Baba karyesi ahalîsinden Halil bin Mehmed ve Feyyaz Bekdaş ve Hüseyin bin Mahmud ve yine kaza-i mezbûrede tâbî' İnha karyesi ahalîsinden Hasan bin Numan ve Hasan bin Hüseyin ve Milazım Mustafa ibni Hasan ve yine kaza-i mezbûre tâbî' Gürneva karyesi ahalîsinden Bekir bin Numan ve Hasan ibni Abdullah ve yine kaza-i mezbûre tâbî' Tezkib Karyesi ahalîsinden Ali Çavuş Emin ve Süleyman bin Abdulkadir ve Muhtar Süleyman ibni Mehmed ve yine kaza-i mezkûre tâbî' Ahzin karyesi ahalîsinden Veli ibni Osman ve el-hac Ali ve Halil ibni Hüseyin nâm kimesneler muvacehelerinde dava ve takrîr-i kelâm edüb zikr olunan Boyalık karyesi dahilinde vâki' derununda özr-i meclisi şer'i âlî olunan ma'lûmat-ül-hudud ve kışlak yerleri merkumunun mine'l-kadîm mahsûs ve müstakîl mutasarrıflarından olup resm'i kışlakesinde beher sene me'mûrine eda ederek otundan ve suyundan hayvanatı intifâ'eddire gelmiş iken Kurâhay merkuma ahalîsi bu esnada müdâhale ve

vaz'iyedenlenmeleriyle suâl olunub müdâhale-i vak'alarından kışlak-ı mezkûre kemâ-fi-s-sâbık kendülerine teslim olunmak üzere ahâlî-i merkumun ... olunmuş matlubları olduğu merkumun İsmail ve Osman ve Mahmud ve diğer İsmail taraflarından bade-l-dava ve onlar dahi hayvanlarına kışlak-ı mezkûr kendu karyelerine mahsûs olmak üzere vaz'iyetlerini ikrâr lakin mer'adan merkumunun ber-vech muharrer mer'alarına külliyyen inkar etmelerine mer'adan merkumundan ber-minvali meşrûh mer'alarına mutâbık beyne tâlib olundukda ûdul-ihdâr ricâl-i ... olub mahall-i mezkûrun kat'en intifâ'ları olmayub mahall-i mezkûru tayin ... mezkûr Kuzican kazası kurâsındanTozkaşam karyesi ahalîsinden Ahmed ibni İbrahim Edhem Hangizi karyesi ahalîsinden Veli

[S.20]

Bin Ahmed ve Şunge karyesi ahalîsinden Mehmed bin Ali ve Corithel karyesi ahalîsinden Osman bin Ahmed ve Enbiya karyesi ahalisinden Hüseyin bin Ahmed ve Muhtar Abdullah bin Süleyman ve Geyveli Abdullah bin Timur ve Sima karyesi ahalîsinden Ahmed ibni Emrullah diğer ibni Abdullah ve Tengar karyesi ahalîsinden Talib ibni Mehmed Emin ve Çiflik Karyesi ahalîsinden İbrahim Beg ibni Mehmed ve Koske karyesi ahalîsinden Osman'ın Emin Timur ve Gerzi Karyesi ahalîsinden Hafız İbrahim ibni İbrahim ve Arhami karyesi ahalîsinden Ali bin İsmail Ketfurun Karyesi ahalîsinden Hüseyin ibni Osman ile Said cezirede mazbut-ul-esâmi kimesnelerden herbiri meclis-i şer'e hazırın olub ... olduklarında fi-l-hakika iş bu üzerinde akd-ı meclis-i şer'i âlî olunan ma'lûmat-ul-hudud kışlak yerleri mine'l-kadîm mer'adan merkumunun ba- tapu mahsûs-ı müstakîl kışlakları olub hiç birisini terk etmeyerek kadîmden otundan ve suyundan hayvanâtlarını ra'y ile intifâ' ve icâb eden resm'in me'mûrına eda ede gelmişlerdir biz bu husûsa şahitleriz ve irâde-i şehâdetiye dahi ederiz deyu her biri bi-l-şehâdet ve'l-tevâtür ve başka başka bi-l-muvacehe evvel-i şehâdet-i şer'iyeye etmeleriyle gadr ayn-e şurut-ul-makbûl şehâdetleri makbûl olmağın mûcibince zikr olunan kışlakdan ahâlî kurâ-ı merkumun beyân olduğu terk-i şer'den i'lâm-ı şer'i ve bir Kurâ-ı merkum ahalîsi taraflarından yine müdâhale olunmakda olduğu beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkumun İsmail ve Osman ve Mahmud ve diğer İsmail taraflarından bu defa ba-

arzuhal istid'a' ve niyaz i'lâm-ı mezkûr ile iki kıt'a mazbata takdim ve ibrâz olunmuş ve i'lâm-ı mezkûr malı tabiyen mezkûr hakkında usûlüne muvaffık idigü cânib-i fetvahânenen işaret kılınmış olub dîvân-ı hümâyunum kalemi kuyûdına müracaat ve kanun suâl olundukda ber-veche muharrer zikr olunan tarihlerde ol emr-i âlîye verildiği mukayyed ve mesâtır ba-tapu tasarruf olunan yaylak ve kışlağı mevsiminde bilâ-gayr üç sene ale-t-tevâlî çıkılmaz ve resm-i verilmez ise müstahakk-ı tapu olur deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunun seksen dördüncü maddesinde mûnderic ve mezkûr olduğuna ve bu makbûl kışlak ve yaylak rûsûmatı ayruca bir madde olarak muhassalat-ı öşriye misillû rûsûmat-ı mezkûre dahi me'mûru ma'rifetiyle tahsil olunmuş Tanzîmât-ı Hayriyye usul iktizâsından bulunmuş idigüne binaen siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda husûsu mezbûr inhâ' ve i'lâm olunduğu üzere merkumun İsmail ve Mahmud ve Osman ve diğer İsmail zikr olunan Boyalık karyesi tahtında kâin mezkûr kışlak yerlerine ba-tapu iştirâken mutasarrıflar olarak beher sene zamanında koyun vesair davarlarıyla çıkub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre icâb eden kışlak resm'i me'mûrine eda ede geldikleri mahalde zikr olunan Mirgutah ve Babalı ve Asma ve Kürgüb ve Tezkib ve Ahzin karyeleri ahalîsinden olan merkumun taraflarından ve mugayir i'lâm-ı şer'i kanuna ... eddirilmemesi husûsuna mübâderet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîf üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Rüşdî

Fî 12 Ca Sene 84

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Mecîdî Nişan-ı Zî-şânının Birinci Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı ve Nişan-ı Zî-şân Mezkûrun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Ali Paşa Dâme İkbâlühûya ve Kuruçay Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclisi Memlekete Zîde Mecdehûma

Kuruçay Kazasına tâbi' Boyalık karyesi ahalisinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl-i kadîmi mer'a yerlerine civarda vâki' Mirgutah karyesi ahalîsi fuzûlî

müdâhale eyledikleri mârrü'l-zikr Boyalık karyesi ahalîsi taraflarından mukaddema ba-arzuhal vuku' bulan istid'a'ya mebni mahalde şer'i-sâbık ve kanun-ı münîfe tevfikeyn rû'yet bâbında iki yüz seksen iki senesi evâil-i recebinde sadr olan emr-i şerîfim mahaline ledel-vürûd icâb edenler ile sâir-i cedide de mazbût-ül-esâmi kimesneler ve sahib-ül-arziye me'mûru hazır oldukları halde akd-ı meclis şer'i âlî olundukda sâlik-üz zikr Boyalık karyesi ahalîsinden İmam İsmail bin İbrahim ve Muhtar Süleyman ibni Ömer ve Sayit ibni Bekir ve Süleyman bin Feyzullah ve Ali bin Bekir ve El-hac Yusuf ibni Ali Mahmud bin Mustafa ve Veli ibni Şehbaz Mustafa ve Hasan Çavuş ibni Hüseyin ve Mehmed bin Hasan ve Osman bin İbrahim ve Sarı Mustafa bin Hasan ve Süleyman bin Feyzullah ve Mahmud bin Hasan Halil Çavuş ibni Hüseyin ve Osman bin Osman ve Molla Bekir bin Hüseyin Ali bin Osman nâm kimesneler meclis-i makud-ı mezkûrda münâzaun-fih olan mahale el-yevm men' eder olunduklarına beyân ile şer'en şâyân ve müstahakk olan Kemah kazası kurâsında olub Mirgutah Karyesi sakinlerinden Mahmud bin Seyfullah Halil bin Abdullah ve Muhtar Hasan bin İbrahim ve yine zikr olunan Kemah kazasına tâbî' Babalı karyesi sakinlerinden Halil ibni Mehmed ve Münir bin Bektaş ve Hüseyin bin Mahmud ve yine kaza-i mezbûre tâbî Asma karyesi ahalîsinden Hasan bin Yusuf ve Hasan bin Halil ve Milazım Mustafa ibni Mustafa ve yine kaza-i mezbûre tâbî Tezkib Karyesi ahalîsinden Ali Çavuş ibni Ali ve Mahmud bin Kadir ve Muhtar Süleyman ibni Abdullah ve yine kaza-i mezbûre tâbî Ahzin Karyesi ahalîsinden Veli bin Osman ve El-hac Ali ibni Ömer ve Halil bin Ömer ve yine kaza-i mezbûre tâbî Kürgüb Karyesi ahalîsinden ve Bekir ibni Numan ve Hasan bin Abdullah nâm kimesneler muvacehelerinde ve takrîr-i kelim idüb zikr olunan Boyalık karyesi hududu dahilinde vâki' derûnunda akd-ı meclis şer'-i ali olunan ma'lûmat-ül-hudud mer'a yerleri yüz elli seneden mütecaviz sakin oldukları mârrü'z-zikr Boyalık karyesi ahalîsinden mahsûs ve müstakîl tasarruflarında olub otundan ve suyundan hayvanâtlarını intifâ' ede gelmiş iken Kurahay-ı merkume ahalîleri bu esnada müdâhale ve vaz'iyet etmeleriyle suâl olunub müdâhale-i vak'alarından

[S.21]

Mer'ayı mezkûr kemâ-fi-s-sâbık kendülere teslim etmek üzere ahâlî-i kurâ-i merkumundan herbirine beyân olunmuş matlubları olunduğu zikr olunan Boyalık karyesi ahâlîsi merkumun taraflarından bade-l-dava ve ol istintâk onlar dahi mer'ayı mezkûre kendü karyelerine mahsûs olmak üzere hâlâ vaz'iyedlerinin ikrâr-ı sakın mer'adan ahâlî-i merkumunun ber-minvali meşruh mer'alarını külliye inkar etmeleriyle mer'adan merkumundan ber-minvali muharrer mer'alarına mutabık beyâna tâlib olundukda âher-i ricâl musahhihinden olub mahall-i mezkûrda kat' intifâ'ları olmayub mahall-i mezkûru mahalinde ... ve tayin ederek gezub üzerine tevâtürleri dahi mazur olmayan mezkûr Kuruçay kazası kurâsından Koztaşlı karyesi ahâlîsinden Ahmed ibni İbrahim Edhem ve Tazezi karyesi ahâlîsinden Veli bin Ahmed ve Şunge karyesi ahâlîsinden Mehmed bin Ali ve Corithel karyesi ahâlîsinden Osman bin Ahmed ve Enbiya karyesi ahâlîsinden Hüseyin bin Ahmed ve Muhtar Abdullah ile Süleyman ve Abdullah bin Timur ve Sima karyesi ahâlîsinden Ahmed ibni Emrullah diğer ibni Abdullah Tengar karyesi ahâlîsinden Tâlib ibni Mehmed Emin Çiftlik karyesi ahâlîsinden İbrahim Beg ibni Mahmud ve Koske karyesi ahâlîsinden Osman beg ibni Timur Gerzi karyesi ahâlîsinden Hafız İbrahim ibni İbrahim ve karyesi ahâlîsinden Ali bin İsmail Arsami karyesi Ali bin İsmail Ketfurun ahâlîsinden Hüseyin ibni Osman ile sair cedide-i şer'de mazbût-ul-esâmi kimesnelerden her biri meclis-i şer'e hazirun olub ... olunduklarında fi-l-hakika iş bu üzerinde akd-meclis-i şeri âlî olunan mer'a yerleri mer'adan ahâlî-i merkumunun yüz elli seneden mütecaviz mahsûs ve müstakîl mer'aları olub hiçbir sene terk ve ta'tîl etmeyerek otundan ve suyundan hayvanlarını ra'y ile intifâ' ede gelmişlerdir biz bu husûsa bu vech üzere şahidleriz ve eda-i şehâdet dahi ... deyu her biri müttefik-ül-lafz el-mâni' bi-l-şehâdet ve'l-tevatür bi-l-muvacahe başka başka şehâdet-i şer'îye olduklarıyla gayr-ı inâyed şerâit makbul olmağın mûcibince merayı mezkûrundan mer'adan ahâlîyi merkumun teslimi Koruhan mezkûre ahâlîsi merkumuna i'lâm-ı şer'i verilmiş iken Koruhay-ı merkume ahâlîsi taraflarından yine müdâhale olunmakda olduğu beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûr sâlik-ül-beyan Boyalık kazası ahâlîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş ve i'lâm ... mezkur iki kıt'a mazbata takdim ve ibrâz olunmuş ve i'lâm-ı mezkûr meali beyânen mezkûr hakkında usulüne muvaffak idüğü cânib-i fetvahânededen işaret kılınmış olub dîvân-ı hümayunum kalemi kuyûdına müracaat ve kanunu suâl olundukda ber-vech

muharrer tarih-i mezkûrede bir kıt'a emr-i şerîfim verildiği mukayyed ve mesâtır bir karyeye mine'l-kadim mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi'l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi'l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcar-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ve ebniye ve eşcar ve ihdâs gars eden olur ise cem'i- zaman ahalî-i hedm vaki'ettirebilür ve arâzî mezrua' misillü hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere ifâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümayunun doksan yedinci maddesinde münderic ve mezkûr olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda husûsu mezbûr inhâ' ve i'lâm olunduğu üzere olduğu halde zikr olunan mer'a yerlerinde müstakîlen mezkûre Boyalık karyesi ahalîsi hayvanâtı ra'y eddirülmeyüb mârrül-beyân Mîrgutah ve Babalı ve Asma ve Tezgib Ahzin ve Kürgüb karyeleri ahalîsi tarafından ve mugayir-i i'lâm-ı şer' ve kanun dahil ... eddirilmek husûsuna dikkat eylemeniz bâbında ferman-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîf üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Rüşdi

Fî 12 Ca Sene 284

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutassarıfı ve Nişan-ı Mezkûr ki Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Ali Paşa Dâme İkbâlühûya ve Kiği Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclisi Memlekete Zîde Mecdehûma

Kiği kazasına tâbî' Arin karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmından beru koyun vesair davarları olan ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl mer'a yerlerinde âherin alakası olmayub dahil olunmak icâb etmez iken

civarda vâki' Rezman karyesi ahalîsi hilâfî kanun fuzûlî müdâhâleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mârrû-z-zikr Arin karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun ve muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi bâbında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hududu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi'l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri

[S.22]

Alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum eşcâr garsiyle bağ ve bağçe itti haz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalîyi hedm vaki'ettirebilür ve arâzî mezrua' misillû hiçbir kimse tarafından sökûlûb zirâat ve harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunun doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahall-i mezkur Rezmen karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl-i mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanları mârrû'l-beyân Arin karyesi ahalîsinin hayvanâtıyla müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el- kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler mârrû'l-beyân Arin karyesi ahalîsinin koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl-i kadîmi mer'a yerlerinden iken mezkur Rezman karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def' eddirülmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûr dahi tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûre şer'-i şerife ve bâlâda

muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika sâlık-ül-beyân Rezman karyesi ahalîsinin ol mer'a yerlerine müdâhale etmeleri ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru ve tarafeyn hazır oldukları halde hîn-i terâfu' de indeş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'anın ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübaderet ve husûsu mezbûr hâlî âhare dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata ve inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında

Hazem

Fî 3 Ca Sene 284

İş Bu Emr-i Âlî Gelüb Battâliyyede Hıfz Olunmuş Olmağla

Muahharren Fî 24 Receb Sene 284 Tarihinde

Anadolu Kazaskeri Umûmiyyeye Emr-i Âlî Yazılmışdır

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan ve Zîşanın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Muhiddin Paşa Dâme İkbâlühûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî kazasına tâbî' Alişar karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmından beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası olmayub dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâki' Muhare karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru sâlif-üz-zikr Alişar karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun ve muktezâsı suâl olundukda bir karye mine'l kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanat süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi bâbında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hududu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den

men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi'l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalisine bi'l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalîyi hedm vâki'ettirebilür ve arâzî mezrua' misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümayunun doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahall-i zikr olunan Muhare karyesi ahalîsi hayvanâtının müstakîlen ra'yına mahsûs kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanâtları mârrü'l-mezkûr Alişar karyesi ahalîsinin hayvanâtlarıyla ol mer'a yerlerinde kadîmden müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler zikr olunan Alişar karyesi ahalîsinden kadîmü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair tavarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakil mer'a yerlerinden iken mârrü'l-beyân Muhare karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz- ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malumunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûre şer'-i şerîfe ve bâlâda

[S.23]

Muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik ederek ber-vech hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika mezkûr Muhare karyesi ahalîsinin ol yerlere müdâhale etmeleri kanun-ı mûnîfin hilâfi bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette vaki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhare dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket- karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata ve inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında. **Fî 17 Cemâzi-l-âhir Sene 284**

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan ve Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Muhiddin Paşa Dâme İkbâlühûya Milâs Kazası Naîbine ve Müdîri Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Milâs kazasına tâbi' Heryasi karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmından beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası olmayub dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâki' Alan karyesi ahalisi fuzûlî müdâhalede hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Heryası karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'a' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun ve muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hududu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç ahalîsine bi-l-iştirak mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum eşcâr garsiyle bağ ve bağçe itti haz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahalî-i hedm vâki'ettirebilür ve arâzî mezrua' misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunun doksan yedinci maddesinde mûnderic bulunmuş mûnâzaun-fih olan mahall-i mezkur Alan karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmından beru koyun vesair davarları olmayub otundan ve suyundan intifâ' eder mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanâtları salif-üz-zikr Heryası karyesi ahalîsinin hayvanâtıyla müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el- kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler mârrü'z-zikr Heryası karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmından beru ve koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve

suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken mezkur Alan karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri muharrer terâfu' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a vâki' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûre şer'-i şerîfe ve bâlâda muharer kanun-ı münîfe tatbik eder ki ber-vechi hakkaniyet birle fi-l-hakika mezkur Alan karyesi ahalîsinin ol mer'a yerlerine müdâhale eylemeleri kanun-ı münîfin hilâfı idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'anın ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmeleri husûsuna mübaderet ve husûsu mezbûr izin ve dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata ve inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Hüseyin

Fî 11 Receb Sene 1284

Muahharren Te'kîdi Hâvî Emr-i Âlî Yazılmışdır

Fî 27 Muharrem Sene 290

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Birinci Rütbesini Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşit Paşa İclâlühûya Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı ve Nişan-ı Zî-şân Mezkûrun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Ali Paşa Dâme İkbâlühûya ve Kemah Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclisi Memlekete Zîde Mecdehûma

Kemah Kazasına tâbî' Sağ ve Çerkeş karyeleri ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları müşa' ve müşterek ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl mer'a yerleri sahib-ül-arz me'mûru tarafından civarda vâki' Gümür karyesi ahalîsinden ma'lûm-ül-esâmi kimesnelere verilmeyüb merkumun dahi söküb zirâat ... merkumun ahalîsi hayvanâtlarının zarûret ve

müzayakalarına bâş ve bâdâ olduklarından huzur-ı şer’de lede-l-terâfu’ mezkur Gümür karyesi ahalisinden olan merkumun müdâhaleleri ve hilâfî kanun idüğü ind-eş-şer’ tebeyyün ve tahakkuk ederek ma’rûzalarının men’ ve def’ için cânib-i şer’den bir kıt’a i’lâm-ı şer’i i’tâ olunmuş iken merkumlar vaz’ olmayarak zirâat etmekde oldukları karyenin merkumenin ahalîsi taraflarından mukaddema ba-arzuhal vuku’bulan istid’a’ya mebni kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz elli yedi senesi Evâil-i rebî-ül-âhirinde başka ve zikr olunan Gümür karyesi sakinlerinden Selim Kovars ve Hüseyin nâm kimesneler karye-i mezbûre toprağında yirmi seneden mütecaviz ber-vech iştirâk ba-tapu mutasarrıf olarak zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye eda ede geldikleri ma’lûm-ül-hudud yerlerini zikr olunan Sağ ve Çerkeş karyeleri ahalîsi hayvanın ra’yına mahsûs mer’adır deyu

[S.24]

Fuzûlî zabt ... oldukları merkuman taraflarından dahi mukaddema ba-arzuhal inhâ’ olunduğuna binaen kanun üzere amel olunmak bâbında sene-i mezbûre evâhir-i zi-l-ka’desine başka ve mezkûr Sağ Karyesi ahalîsinin kadimü’l-eyyâmından beru koyun vesair davarları ra’y olunub otundan ve suyundan intifâ’ ede geldikleri mahsûs müstakîl mer’a yerleri mârrü’l-beyân Gümür karyesi ahalîsinden olan merkumun taraflarından söküb zirâat olunduğu mârrül-Gezgir Sağ karyesi ahalîsi taraflarından tekrar ba-arzuhal istid’a’ kılındığına binaen kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz elli sekizinci senesi evâhir-i rebî-ül-âhirinde başka zikr olunan Gümür karyesi sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âlîyemden Vartan ve Kalos ve Hacadur karye-i merkume toprağında kâin ma’mûliye tapu senediyle ber-veche iştirâk mutasarrıf oldukları ma’lûm-ül-hudud tarlalarını zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye me’mûruna eda ede gelürler iken zikr olunan Çerkeş ve Sağ Karyeleri ahalîleri ol yerler karyemiz hayvanın ra’yına mahsûs mer’adır deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları merkumun Vartan ve Kalos ve Hacadur taraflarından dahi mukaddema vuku’ bulan istid’a’ya mebni iki yüz seksen iki senesi evâhir-i sadr olan o emr-i âlîye dîvân-ı hümâyûnumda mukayyed olub mârrü’z-zikr Sağ ve Çerkeş karyeleri ahalîsinin bu defasında saâdetime takdim eyledikleri bir kıt’a arz-ı hallerinde karye-i merkuma ahalîsinin kadimü’l-eyyâmından beru koyun vesair davarları müşa’ ve

müşterek ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs mer'a yerlerine mârrü'l-beyân Gümür Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhâleden hâlî oldukları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûriyeti istid'a' etmeleriyle dîvân-ı hümâyunum kalemi kuyûdına müracaat ve kanun muktezâsı suâl olundukda ber-vech muharrer zikr olunan tarihlerde tarafına ol emr-i âlîye verildiği ve bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'a da yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'a ya hayvanat süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkangı karyenin hududu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdaâs olunmaz ve kurum ve eşcâr garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî mezrua' misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunun doksan yedinci maddesinde münderic olduğundan münâzaun-fih olan mahall-i-mezkûr Gümür karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmından beru koyun vesair davarları olub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanâtları zikr olunan Sağ ve Çerkeş karyeleri ahalîsinin hayvanlarına müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el- kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler karye-i merkumenin ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları müşa' ve müşterek ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden iken mezkûr Gümür karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu merkumu şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika mezkûr Gümür karyesi

ahalîsinin ol mer'a yerlerine müdâhale eylemeleri kanun-ı münîfin hilâfı idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru tarafeyn hazır olduğı halde hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğı surette müdâhale-i vak'a marifet-i şer'le men' ve def'i husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî ol âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata ve inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fethi

Fi 24 Receb Sene 284

[S.25]

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan ve Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Ahmed Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Ali Paşa Dâme İkbâlühûya ve Şiran Kazası Naîbi ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclisi Memlekete Zîde Mecdehûma

Şiran kazasına tâbî' Dağelki nâmı diğer Virson Zîde karyesi ahalîsi ile yine kaza-i mezbûre tâbî' Dağelki nâmı diğer Virson ulya karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları iştirâken ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mer'a yerlerine dahil olunmak icâb etmez iken bu esnada zikr olunan Virson ulya karyesi ahalîsi zuhûr birle ol mera yerleri müstâkilen hayvanâtımızın ra'yına mahsûs müstakîl mer'amızdır deyu fuzûlî müdâhale ve mezkûr Virson Zîde karyesi ahalîsi hayvanâtını ra'den men' etmekte oldukları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mârrü'z-zikr Dağelki nâmı diğer Virson Zîde karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun ve muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkangı karyenin hududu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz

ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahâlî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mezrua' misillû hiçbir kimse tarafından sökölüb zirâat ve harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere ifâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümayunun doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan münâzaun-fih olan mahalli sâlif-üz-zikr Dağelki nâmı diğer Virson ulya karyesi ahâlîsinin kadimü'l-eyyândan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol mer'a yerlerinde zikr olunan Dağelki nâmı diğer Virson Zîde karyesi ahâlîsinin hayvanâtlarıyla mârrü'z-zikr Dağelki nâmı diğer Virson ulya karyesi ahâlîsinin hayvanâtlarıyla mine'l-kadîm müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş iken bu esnada mârrü'l-zikr Dağelki nâmı diğer Virson ulya karyesi ahâlîsinin ol mer'a yerleri hakkında istiklâliyet ve kanun-ı münîfin hilâfi bulunduğ u mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğ u halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğ i surette ol mer'a yerlerinde karyeteyn ve mezkûreteyn ahâlîsi hayvanâtı kadîmi üzere müşa' ve müşterek ra'y eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediğ i kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağ la siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûre şer'-i şerife ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika zikr olunan Dağelki nâmı diğer Virson ulya karyesi ahâlîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri kanun-ı münîfin hilâfi bulunduğ u mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğ u halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve mütehakkık oldğ u halde müdâhale-i vak'anın ma'rifet-i şer'le men' ve def'le ol mer'a yerlerinde karyeyi mezkûrteyn ahâlîsi hayvanâtının kadîmi üzere müşa' ve müşterek ra'y eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata ve inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Rüşdî

Fî 9 Şevval Sene 284

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye ... Ol Müttemeyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı ve Nişan-ı Zî-şân Mezkûrun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Muttalib Efendi Zîde İlmuhuya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî kazasına tâbî' Muhara karyesi ahalîsinin ma'lûm-ul-esâmi sekiz nefer kesan kaza-i mezbûre tâbî' Alishar karyesi ahalîsinden ma'lûm-ul-esâmi onyedi nefer kesan kimesne ile yaylak ve mer'a-ı husus için kaza-i mezbûre de terâfu'lerinde mezkur Muhara karyesi ahalîsi mahall-i mezkûr için karyemiz ahalîsine mahsûs ve müstakîl yaylak ve mer'ası olub mine'l-kadîm otundan ve suyundan intifâ' ede gelür iken mezkur Alishar karyesi ahalisi yaylak ve mer'ayı mezkûr üzerine ta'yîr olunur bina ve ihdâs ile müdâhaleden hâlî olduklarından vâkî' olan müdâhalenin men' olunmasını dava eylediklerinde dahi kazaya ikrâr eylediklerinde yaylak ve mer'ayı mezkûru zikr olunan Muhara karyesi ahalîsinin zabt ve tasarrufları iktizâ eylediğini taraf-ı şer'den bir kıt'a ilâm-ı şer'i i'tâ' olunmuş mer'ayı aleyhim merkumun men' hakkında ahvâline muvaffak idüğü cânib-i fetva-hânedan tahrîr ve işaret kılınmış olduğu halde zikr olunan mer'a yerlerine mezkûr Alishar karyesi ahalîsinden bazı kesan eşâsıyla müdâhaleden hâlî

[S.26]

Oldukları beyânıyla ebniye-i mezkûrenin hedm ve ... vak'a olan müdâhalelerinin men' ve def'i bâbında emr-i şerifim sudûru mezkûr Muhara karyesi ahalîsinden Hüseyin ve Molla Mahmud taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'a olunmuş olub keyfiyyet defter hâne-i âmirem kuyûdına müracaat ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden dahi kanun muktezâsı suâl olundukda Karahisar-ı Şarkî sancağında ...nahiyesine tâbî' Müzre karyesiyle yine evveli mezkûre muzâfa ... nahiyesine tâbî' Alishar karyesinin müdâhaleleri tahtında resm-i yaylağa dair nesine tahrîr olmamış idüğü defterhâne-i âmiremnden ve bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada

yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karye ahalîsi hayvanlarını müşterek ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr ve garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mezrua' misillü hiçbir kimse tarafından sökölüb zirâat ve harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere ifâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunun doksan yedinci maddesinde münderic olduğu misillü ahalî-i karyeye mahsûs olan yaylakların defterhâne-i âmiremde mukayyed olunması ve kanunnâme-i mezkûrun yüz birinci madde ahkâmı icâbından ve karye ahalîsine mahsûs olan mer'a yerlerinde ol karyenin kaffe-i ahalîsi hayvanâtının ra'y olunması mer'a hakkında olan kanun-ı mezkûr ahkâmı iktizâsından olduğundan yaylak husûsu kuyûd-ı defter-i hâkanî kanun-ı mezkûre tevafûk etmeyüb fakat mer'a husûsunda muktezâyı şer'isinin bilinmesi lazım geldiği dîvân-ı hümâyunun kaleminden tahrîr kılınmış ve keyfiyyet-i sayika Anadolu kazaskeri olub birinci rütbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânını hâiz ve hâmil olan i'lâm-ül-uleman el-mütemeyyiz el-efzal-ül-füzela el-münevverin Mevlana Es-Seyid Hasan Rıfat Efendi edamallahû teâlâ fezâiliye lede-l-havale karyeteyn ve merkumeteyn ahalîsinden bazılarının vech-i muharer üzere ikrârları kendi haklarında mukayyed olub gayrın hakkında şer'en mukayyed olduğundan merkumunun Hüseyin ve Mola Mahmud'un mer'ayı sahibül-... eyledikleri mahall-i mezkûr mer'a olduğu takrîrce üzerine inşa olunan ebniye-i ahalî-i hedm vâki' eddirebilecekleri kanunda mahrum olduğundan bu surette husûsu mezkûr mahalinde şer'i terâfu'de tahakkuk edecek mevaddan olmağın terâfû hâvî emr-i şerîfim i'tâ'sı arâzî-i âliyyeme menût idiğüne i'lâm etmiş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru mevâdi Müşârün-ileyhin i'lâmı mûcibince şer'i-şerîfe ve mer'a hakkında bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik eddirerek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika münâzun-fih olan mahalli mine'l-kadîm mer'a yerlerinden olduğu

karârgir olunan Muhara karyesi ahalîsi hayvanâtının ra'ine mahsûs idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğı halde tarafeyn veyahud vekil-i şer'ilerinin hîn-i terâfu'lerin de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğı surette ol mer'a yerlerine sâlik-üz-zikr Alishar karyesi ahalîsi hayvanâtından vuku' olan müdâhale ve taarruzlarının ma'rifet-i şer'le men' ve def'iyle keyfiyyetin ve tahkiki vechle ba-i'lâm ve mazbata ve tahrîran der-bâr-ı şevket-karâr mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına mübâderet ve husûsus mezbûr hâlî âhere dikkat eylemeniz bâbında.

Ziya

Fî 9 ... Sene 284

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühuya ve Rütbe-i Sânî ... Evvel Mütemeyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı ve Nişan-ı Zî-şân-ı Mezkûrun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Muttalib Efendi Zîde İlmuhûya ve Akşehirabad Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Tebaa-i devlet-i âliyyemden Turos ve Babin ve Mosbegin Akşehirabad Kazası sakinlerinden Salih nâm kimesneye bin dört yüz Mustafa nâm kimesneye üç yüz ve Yunus nâm kimesneye beş yüz ve Timur nâm kimesneye dört yüz ve tebaa-i devlet-i âliyyemden Kirkor'a iki bin altı yüz ve Yorhim Ağyasif'a üç bin altı yüz ve Musse'ye dokuz yüz ve Artin'e bin yüz ve Yorgiye iki bin sekiz yüz ve Manahır'a bin altı yüz ve Ohann'e İki bin ve diğer Artin'e yedi yüz ve Asteban'a beş yüz ve Serkize Üç yüz ve Tohuriy'ya altı yüz ve Nikola'ya üç yüz ve Makaryası'ya İki yüz ve Vartan'a yüz Zatile iki yüz ve Keşiş'e üç yüz ve Karabet'e iki yüz ve Güzhas'a yüz elli ve Kalof'a üç yüz ve diğer Kalof'a üç yüz ve Mahmud oğluna üç yüz ve Hayreddin'e üç yüz ve diğer Artin'e Yedi yüz ve Adof'a üç yüz ve Haçike yüz elli Virok'e üç yüz Kirağos'a yüz ve Malkon'a yüz elli ve Koşar oğlu zevcesine iki yüz kırk Merih'e iki yüz seksen ve Karan'a yüz elli ğuruş deyinleri olub meblağı mezbûreye defaten edaya kudretleri yoğiken deynleri merkumun defaten talebiyle ... hâlî oldukları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkumdan Turos ve Babin ve Mosbeg taraflarında bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve divân-ı

hümâyun kalemi kuyûdına müracaat ve muktezisi suâl olundukda bu mukavele-i taksit ve mürâaca hakkında iki yüz altmış sekiz senesi evâsıt-ı cemâzi-yel-âhiresinde teessüs kılınub ba ol emr-i âlîye mahalde muharrer vesâyâ neşr olunmuş olan nizam hakkında müteallik irâde-i seniyye-i mülûk-ânem mûcibince bazı usûl ve kaideye hâvî ... lâyiha-ı matbu dahi mukaddemce her tarafa neşr ve ilân kılınmış olduğundan husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu merkumunun defaten edayı deyne iktidarları

[S.27]

Olmadığından deynleri muvacehesinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve mütehakkık olduğu halde mahall-i sicilinde mukayyed mârrü'z-zikr emr-i âlî-şân ile matbu nizam-nâmede muharrer usûl ve kaideye tatbiken meclis-i memlekete rü'yet olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ber-minval muharrer-i merkumun Turos ve Babin ve Mosbegin meblağı mezbûreye defaten edaya iktidarı olup olmadığı deynleri merkumun muvacehelerinde mahalinde meclisce bi-l-mütehakkık tebeyyün ve iş'ârına müsâraat ve hilâfî şer'i-şerife ve mugayir-i nizam hal ve hareketden mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfî üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Hazem

Fi 27 ... Sene 285

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlhûya ve Rütbe-i Sâni ... Ol Mütameyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı ve Zî-şânı Mezkûrun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Muttalib Efendi Zîde İlmuhûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmihûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî kazasına tâbî' Gelin Karyesi ahalisinin karye-i merkum toprağında kâin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alakası olmayub dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâki' Zuke Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhâleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mârrü'z-zikr Gelin karyesi ahalîsi bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun ve muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l kadîm mahsûs olan merâda yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyade karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç Karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mezrua' misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat ve harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere ifâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunun doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahall zikr olan Zuke karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde bulunmuş veyahut hayvanlarını mezkûr gelin karyesi ahalîsinin hayvanâtıyla ol mer'a yerlerinde müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika mezkûr mahall zikr olunan Gelin karyesi ahalîsinin koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden iken zikr olunan Zuke Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdahale-i vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûr şer'-i şerife ve bâlâda muharrer

kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika mârrül-beyân Zuke karyesi ahalîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerife kanun-ı münîfin hilâfi bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vak'a olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' ettirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî Rebî-ül-evvel Sene 285

[S.28] Muahharren Emr-i Âlî Yazılmışdır

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâni ... Ol Mütemeyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı ve Zikr Olunan Nişan-ı Zî-şânın Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Muttalib Efendi Zîde İlmuh ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî kazasına tâbî' Göreze ve Esterek ve Karakovanzir ve Yarcan karyeleri ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları iştirâken ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs mer'a yerlerinde âherin alâkası olmayub dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâkî' Tuyırcı Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhaleden hali olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Göreze ve Esterek ve KaraKovanzir ve Yarcan karyeleri ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve divân-ı hümayunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyade karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hududu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut

birkaç Karye ahalisine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mezrua misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat ve harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunun doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahal mârrü'z-zikr Tuyırcı karyesi ahalîsinin koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanları mârrü'z-zikr Göreze ve Esterek ve Karakovanzir ve Yarcan karyeleri ahalîsinin hayvanlarıyla müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayubda fi-l-hakika mezkûr mahal zikr olunan Göreze ve Esterek ve Karakovanzir ve Yarcan karyeleri ahalîsinin kadimü'l-eyyâmından beru koyun vesair davarları iştirâken ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs mer'a yerlerinden iken mârrü'z-zikr Tuyırcı Karyesi ahalîsinin müdâhale eylemeleri ve hilâfî kanun idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğü halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğü surette müdâhale-i vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediğü kalem mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerife ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hâkika zikr olunan Tuyırcı karyesi ahalîsinin ol mer'a yerlerine müdâhale eylemeleri şer'-i-şerîfe kanun-ı mûnîfin hilâfî bulunduğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğü halde tarafeyn hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğü surette vak'a olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' ettirilmesi husûsuna mübaderet ve hususu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fethi

Fi 7 ... Sene 285

**Battâl ve Evrâk-ı Sâire ve İrâdesi ve
Ufak Takrîri Kaza-i ... Vaz' Olunmuştur**

**Erzurum Vilâyeti Valisi ve Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Birinci Rütbesinin Hâiz ve
Hâmili Vezirim Ahmed Paşa İclâlühûya ve Erzurum Kadısına**

Medine-i Erzurum'da vâki' nezâret-i evkaf-ı hümayun-ı mülûk-ânem mülhakatında El-Hac Hüseyin bin Mustafa bin Abdullah nâm sahib-ül-hayr ve kazanın ba-hüccet-i şer'îye ka'im-makam mütevellisi olan Ahmed ibni İsmail medine-i mezkûre mahkemesinde meclis-i şer'î münirde bi-l-mütevellîye takrîr-i kelâm eddirüb vakf-ı mezbûrdan olub medine-i mezbûr mahallâtında Kavak mahallesinde vâki' bir taraftan tebaa-i devlet-i âliyemden Karabet veled Ohannes veled Karabet seyir menzili bir taraftan Kalya bir taraftan Ohhanes veled Hacadur veled Atam menzili ve tarafı rabi'i tarîk-i âmm ile mahdûd iki bâb matbah ve bir kiler ve iki avlu ve ... beş bâb oda ve bir ahur ve bir ... ilân vermek ve ma'lûm-ül-mikdar bahçe ve müştemlâk saire-i malûmeye hâvî bir bâb menzil cânib-i vakıfdan senevî altı yüz gurus âcâren ve misliyesiyle icâr oluna gelmiş ise de ekser-i muvazâ-ı harab olub imaret ve vakıfda ahvâli müsaide olmağla kimesne isticâra rağbet etmeyüb yoluna gelince değin ma'tul kalmağla hazır bi-l-meclis El-Hac Salih bin Mustafa'nın yine medine-i mezkûre mahallâtından câmi-i kebîr mahallesinde vâki' ba-hüccet-i şer'îye müstakîlen şahsın temlikinde

[S.29]

Bulunan bir taraftan hasar ve bir taraftan Mahmud bin Hüseyin bin Ahmed ve Mehmed bin Abdullah bin Hüseyin menzilleri ve bir taraftan Derviş oğlu Mustafa bin Feyzullah bin Mustafa menzili ve taraf-ı rabi'i tarîk-i âmm ile mahdûd-ı dahiliyede üç bâb oda ve bahçe köşesi tabir olunur ebniye ve matbâh ve haricede bir matbâh damı ve dört bâb oda ve bir tevla ve bir harem havalîsi ve iki odun damını müştemal mahallen ve arzen ve vücuden raiyen kıymeten ve âcâren vakf olan menzil mahdûd-ı mezkûrdan Artin veled Karo mâmur bulunan bir bâb malın menzili ile istibdâl etmek min-gelül-vücûd ve vakf-ı mezkûre avlu ve anifû'

olduğuna ve hazır merkum El-Hac Salih dahi istibdâl-i tâlib bulduğuna binaen ber-vech muharrer istibdâl olunmasını yazun rica ederim diyerekde vâki' hal ledel- şer' olunur derece-i tahakkuk olmak üzere menzili mevkûfa mahdûd mezkûr ve menzil-i mahlûk mahdûd-ı mezkûr mahalinde bi-l-muâyene keşf ve takdim ve müslimin için sevâb-ı şer'i-şerife onurdan ırsâl olunan katib Mehmed Karaman zîde ilmuha ve ebniye-i meclis-i cânibinden Şeyh Mehmed bin Abdullah ve Hayrullah bin Mustafa halifeler ve ceride-i şer'de mazbût-ül-esâmi ebniye ve emvaline vakf-ı na'mâları olan şehâdet-i müslimin ile evvelâ menzil-i mevkufa mahdûd mezkûre ve ka'im-makam mütevellî-i mûmâ-ileyh Ahmed ve medine-i mezkure mamûlan evkâf müdür-i Mehmed Şakir ibni Abdullah hazır oldukları halde arsasını mesahe ve üzerinde mevcuda harab eylemesini takdim eylediklerinde arsası tavlen elli zirâ' ve arzen yirmi bir zirâ' terbî'en bin elli zirâ' olub beher zirâ' on beşer guruşdan cem'en on beş bin yedi yüz elli guruş ve üzerinde mevcuda terbî'en sekiz yüz yirmi beş zirâ' bi-l-cümle ebniye-i mezkûresinin birer zirâ'-ı dokuz guruşdan cem'en yedi bin dört yüz yirmi beş guruşuna min hays-ül-mecmû' arsa ve ebniyesinin kıymeti yirmi üç bin yüz yetmiş beş guruşa baliğ oldukdan sonra sâniyen ba-cem'ihim menzil-i mahlûk mahdûd-ı mezkûr üzerinde varub arsasını mesahe ve üzerinde mevcuda ebniyesini takdim eylediklerinde arsası tavlen elli zirâ' ve arzen yirmi iki zirâ' bi-hesab terbî' bin yüz zirâ' olub beher zirâ'yı yirmi bir buçuk guruşdan cem'en yirmi üç bin altı yüz elli guruşa ve üzerinde mevcuda zikr olunan üç bâb odadan biri arzen yedi buçuk zirâ' ve tavlen sekiz buçuk zirâ' terbî'en atmış zirâ' ve yedi arzen altı zirâ' ve tavlen dokuz buçuk zirâ' terbî'en elli yedi zirâ' ve yedi arzen dört zirâ' ve tavlen beş zirâ' terbî'en yirmi zirâ' sâlif-üz-zikr arzen dört buçuk zirâ' ve tavlen on buçuk zirâ' terbî'en kırk iki zirâ' sâlik-ül-beyân matbâh arzen sekiz zirâ' ve tavlen on bir zirâ' terbî'en seksen sekiz zirâ'ya cem'en iki yüz atmış yedi zirâ' ebniyesinin beher zirâ'ı on beş guruşdan cem'en dört bin beş guruşa ve hariciyede vâki' mârr'üz-z-zikr mâtbah damının arzen dört zirâ' ve tavlen yedi buçuk zirâ' cem'en otuz zirâ' ve mârrü'z-z-zikr dört bâb âher oda odadan biri arzen dört zirâ' ve tavlen dört buçuk zirâ' terbî'en on sekiz zirâ' ve yedi arzen dört buçuk zirâ' ve tavlen altı buçuk zirâ' terbî'en yirmi dokuz zirâ' ve yedi arzen üç zirâ' ve tavlen on zirâ' terbî'en otuz zirâ' ve yedi arzen dört buçuk zirâ' ve tavlen on buçuk zirâ' terbî'en kırk iki zirâ' ve mârrü'l-beyân üç ... yedi arzen dört buçuk zirâ' ve tavlen yirmi zirâ' terbî'en

doksan zirâ' ve yedi arzen dört buçuk zirâ' ve tavlen altı buçuk zirâ' terbi'en yirmi altı zirâ' ve yedi arzen beş zirâ' ve tavlen yedi zirâ' terbi'en otuz beş zirâ' ve atf olunan yedi arzen beş buçuk zirâ' ve tavlen sekiz zirâ' terbi'en kırk iki zirâ ve yedi arzen on buçuk zirâ' ve tavlen beş buçuk zirâ' terbi'en yirmi iki zirâ' anifül-beyân tevlanın arzen dokuz zirâ' ve tavlen on zirâ' terbi'en doksan zirâ' ve zikr-i masbuk harem havalisinin arzen beş buçuk zirâ' ve tavlen altı buçuk zirâ' terbi'en otuz üç zirâ' ve ... iki odun damın yedi arzen beş buçuk zirâ' ve tavlen sekiz zirâ' terbi'en kırk dört zirâ' ve yedi arzen dört zirâ' ve tavlen beş buçuk zirâ' terbi'en yirmi iki zirâ'ya cem'en beş yüz elli üç zirâ' ebniyesinin beher zirâ'ı on üç buçuk guruşdan cem'en yedi bin dört yüz altmış beş guruşuna min haysü'l-mecmû' arsa ve ebniyesinin kıymeti üzerine beş bin yüz yirmi guruşa baliğ ve senevi bin iki yüz guruş âcâren ve ahreye mütehamil olub ol vechle ma'mûr menzil-i mahlûk mahdûd-ı mezkûr mahalen ve arzen ve vücuden ve reayen kıymeten ve âcâreten harab menzil-i mevkûfa mahdûd mezkûrdan ve eşraf ve istibdâl-i cânib-i vakf mûmâ-ileyh ula ve enfa' olduğunu halifeten ve merkuman ile ebniye ve emvaline vakf- na'mâları zikr-i mesrûr eden Kavak ve câmi-i kebîr mahalleleri ahalisinden Mehmet Hasan ibni Ali ve Hüseyin ibni İshak ve Mehmed ibni İskender ve Mahmud ibni İbrahim ceride-i şer'de muharrer-ül-esâmi sair şehâdet-i müslimin Âlî-tarîk-ül-şehâde ahyar eylediklerini katib mûmâ-ileyh mahallerinde ve tahrîr mürsel emâneti şer'le meclis-i şer'i -şerife gelub tarafeyn ve muhayirun müselimun merkumun hazır oldukları halde tasdiklerine ... âli vuku' inhâ' ve takrîr etmegin bu surette şerâit-ı sıhhat istibdâl-i mevcuda olub istibdâli vakf-ı mezkûre

[S.30]

Vechle enfa' olduğu lede-l-şer' olunur zâhir ve ... olarak kabl-el-şer'den dahi raiy olmağın istibdâl-i mezkûr için ... hümâyunumu mütezâmmın emr-i şerîfim ihdâr-ı ba-ilâm ve mazbata inhâ' olunmuş ve i'lâm-ı mezkûr me'li usûline muvaffik idiğü cânib-i fetva-hânenen işaret kılınmış olub malın olan menzil-i vakf olan menzilden kıymeten reayeten ve âcâreten ve mahallen Artin veled Karo istibdâli cânib-i vakf-ı ula ve enfa' olub şerâit istibdâli mevcuda olduğu halde istibdâli tecviz eyleyen fukahâyı zevil inhâcın kulları üzere malın olan menzil-i vakf ve vakfa olan menzil-i

malın olmak ve vakfa evvelen şurût-ı vakf-ı sânde icrâ olunmak üzere istibdâl olunub tarafına hüccet-i şer'îye verilmek şurûtundan bulunmuş olduğundan bermûcib i'lâm ve emr-i şerîfim i'tâ'sı irâde-i âliyyeme menût idiğü mevâlî muhasemden sâbiken evkâf-ı hümayunum muktezâsi ikzâyı fezâil-il-müslimin Mevlana Mehmed Şemi Efendi zîden kaza'îye tarafından i'lâm ve istibdal-i mezkûr için dîvân-ı hümayunum kaleminden iktizâ eden emr-i şerîfimin ihdârıyla keyfiyyet malûm olmak üzere evkâf-ı hümayunum muhasebesine bir kıt'a ilim ve hayrının i'tâ'sı husûsu sadrazamından hala evkâf-ı hümayunum nazırı olub birinci rütbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânını hâiz ve hâmil olan i'lam-ül-ulema el-mütemeyyizin efzal-ül-füzela el-münevverin Mevlana Ahmed Tevhid Efendi edemallahû teala feza'iliye tarafından ba-takrîr iktida ve ifhâm olunmuş ve keyfiyyet tarafı eşrâf-ı şahânem arz ile lede-l-istizân ol vechle icrâ'sı husûsuna irâde-i seniyye-i mülûk-ânem müteallik olarak ol bâbda emr-i hümayun şevket mekdun şehir-i yarânem senevi sudûr eylemiş olmağın muktezâyı münîf üzere kalem-i mezbûrdan iş bu emr-i şerîfim ihdârı mehasiye-i mezkûreye bir kıt'a ilim ve hayr-ı i'tâ' ve tesyar olumuşdur siz-ki vali-i müşâr ve mevlânâyı mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda i'lâm-ı mezkûrda beyân olduğu vechle zikr olunan malın mezil-i vakf olan menzili mezkûrdan kıymeten ve reayeten ve âcâreten ve mahsûlen Artin veled Karo istibdâli cânib-i vakf-ı şerife-i mezkûre ula ve enfa' olub şerâit istibdâli mevcuda olduğu halde istibdâli tecviz eyleyen fukahâyı zevil inhâcın kulları üzere malın olan menzili mezkûr vakfa ve vakfa olan menzili mezkûr malın olmak ve vakfa evvela şurût-ı vakf-ı sânde icrâ' olunmak üzere istibdâl eddirtüb tarafına hüccet-i şer'îyye i'tâ'sına mübâderet eylemeniz bâbında.

27 Zi-l-hicce Sene 284

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâni ... Ol Mütameyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı ve Nişan-ı Zî-şân Mezkûrun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Muttalib Efendi Zîde İlmuhûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazasının Naîb ve Müftisi Zîde İlmuhumâyâ ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Tebaa-i devlet-i âliyemden Banikon'un Karahisar-ı Şarkî kazası sakinlerinden Hacı Hamza nâm kimesneye Üç bin ve Mustafa nâm kimesneye üç bin ve Mehmed nâm kimesneye iki bin diğer Mehmed nâm kimesneye üç bin ve Musa nâm kimesneye bin beş yüz ve diğer nâm kimesneye altı bin ve diğer Mustafa nâm kimesneye yüz eli ve tebaa-i devlet-i âliyemden Tuhuriy'ya on bin üç yüz ve Yorgi'ye üç bin Haralmayo'ya yedi bin Fukaz'a bin üç yüz ve Artin'e beş yüz Simon'a dört yüz ve Ağob'a on bin üç yüz ve Tusti'ya bin üç yüz ve diğer Simon'a bin beş yüz ve Kirkor'a yedi yüz gurusı deyni olub meblağ-ı mezbûreye defaten edaya kudreti yoğiken deynleri merkumun defaten taleb ederek tazyîkden hâlî olmadıkları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkum Baniko tarafından bu defa barzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kalemi kuyûdına mûraacat muktezâsı suâl olundukda bu mukavele-i taksit ve mürâaca hakkında ikiyüz altmış sekiz senesi evâsıt-ı cemâzi-yel-âhiresinde teessüs kılınub ba ol emr-i âliye mahalin muharrer vesâyâ neşr olunmuş olan nizam hakkında muüteallik olan irâde-i seniyye-i mülûk-ânem mûcibince bazı usul ve kaideye hâvî lâyiha-ı matbua dahi mukaddemce her tarafa neşr ve ilân kılınmış olduğundan husûsu mezbûr inhâ' olduğu üzere olduğu ve merkum Banikon'un defaten edayı deyne iktidarları olmadığı ve meblağ-ı mezbûre emval-i mîriyyeye dokunmadığı muvacehesinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk olduğu halde mahall-i sicilinde mukayyed mârrü'z-zikr emr-i âlî-şân ile matbu' nizam-nâmede muharrer usûl ve kaideye tatbiken meclis-i memlekete rû'yet olunmuş ve meblağ-ı mezbûre emval-i mîriyyeden madûd ise keyfiyyet ba-i'lâm ve mazbata der-saâdetime inhâ' ve iş'âr kılınmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmân-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ber-minval muharrer merkum Banikon'un meblağı mezbûreye defaten edaya iktidarı olub olmadığı ve meblağ-ı

[S.31]

Mezbûre emval-i mîriyyeye dokunmadığı deynleri merkumun muvacehelerinde mahalinde meclisce mütehakkık tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde zikr olunan nizam ve usûle tatbiken rü'yet ve tavsiyesine mübaderet ve eğer meblağ-ı mezbûre emval-i mîriyyeden madud ise keyfiyyetin ba-i'lâm ve mazbata ve der-saâdetimce inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hilâfî şer'i-şerîfe ve mugayir-i nizam hal ve hareketden mücânebet eylemeniz bâbında.

Hazem

Fî R Sene 285

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâni ... Ol Mütemeyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı ve Zikr Olunan Nişan-ı Zî-şânın Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Muttâlib Efendi Zide İlmuhûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naîb ve Müftisi Zide İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî kazası sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âlîyemden Nikon ve Akram ve Palu ve Simon ve Likor'un babaları devlet-i âlîyem tebaasından ... bundan akdem kadın oldukda muteveffayı merkumun kimesneye deyn ve kefâleti olmayub üzerine dahi şer'en bir nesne şâyân ve zâhir olmuş değil iken bu esnada kaza-i mezbûre sakinlerinden Meryem zuhûr bedeli babam muteveffa Ağob'un babanız muteveffayı merkum zamanında yirmi bin gurus olacağı ve dâr-ül-bedâyi' kabl-el-ahz kadın olmuş olacağından meblağ-ı mezbûru sizden talep ederim deyu zevce yine devlet-i âlîyem tebaasından diğer Simon fuzûlî teadî ve ... hali olmadıkları beyânıyla mahalinde şer'le rü'yet ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun Nikon ve Akram ve Palu ve Simon ve Likor taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile tarafeyni mahalinde meclis-i memlekete ihsar ve bi-l-muvacehe şer'i terâfu' ederek husûsu mezbûr inhâ' olundğu üzere olduğu ve mezbûre Meryem mer'asını

mahalinde huzur-ı şer’de vech ve vechiye şer’i üzere isbât edemediği ve müdâhale-i vak’a ve hilâfî şer’i şerîfe idiğü ind-eş-şer’ ve’l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde vak’a olan müdâhalenin ma’rifet-i şer’le men’ ve def’ eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i’lâm ve mazbata inhâ’ ve iş’ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Kaşif

Fi 7 Ca Sene 285

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühuya ve Rütbe-i Sâni ... Ol Mütemeyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı ve Nişan-ı Mezkurun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Muttâlib Efendi Zîde İlmuhûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftisi Zide İlmuhûmaya ve A’za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî kazasına tâbî’ Alışar Karyesi sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âlîyemden Yorgi ve Harsun Kor ile merkum Yorgi’nin ve habs olduğu kız karındaşları sagir son ve Sofya’nın babaları devlet-i âlîyem tebaasından merkum Yorgi’nin habs olduğu sagir Haraçusın babası ... tebaa-i devlet-i âlîyemden diğer Haralmyos birbirlerini müteakkib kadın olduklarından muteveffayı merkumanın kimesneye dair kefaletleri olmayub üzerlerine dahi şer’en bir nesne şâyân ve zahir almış değil iken bu esnada kaza-i mezbûre sakinlerinden Meryem nâm kadın zuhûr bedeli benim babam muteveffayı Ağob’un sizin babalarınızı muteveffayı merkuman ... ve Haralmyos düşmanlarında on bir bin beş yüz gurusı alacağı vardır keyl ... kız kadın olmuş olduklarında meblağ-ı mezbûru ... sizden taleb ederim deyu zevcesi yine devlet-i âlîyem tebaasından Simon ile ... fuzûlî teâdi ve ... hâlî olmadıklarından başka merkuman Yorgi ve Harsun Kor ile sagir-şan ... oldukları bir çift manda ve bir çift kara sagir öküzü ve bir re’s kara sagir inek ve beş re’s koyun ile keyl hinta ebnisi hilâfî şer’i-şerîfe fuzûlî zabt eddirüb gadr eyledikleri beyânıyla mahalinde şer’le rü’yet ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun

Yorgi ve Harsun Kor taraflarından bi'l-asâle bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümayunum kaleminden muktezâsı suâl olundukda husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu ve mezbûre Meryem mer'asını mahalinde meclis-i memlekette vech ve vechiye şer'i üzere isbât edemediği ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde vâki' olan müdâhale ma'rifet-i şer'le men' ve zabt olunmuş olan hayvanat ve zahire dahi bade'l-subût alıverilub ihkak-ı hakk olunmak ve tarafının mukaddema ve birgüne terâfu'leri müdâfa-ı mübîn muharrer dahi i'lâm sureti ile beraber ba-i'lam ve mazbata dersaâdetime inhâ' ve işâr kılınmak içün emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile tarafeyn mahalinde meclis-i memlekete ihsâr ve bi'l-muvacehe şer'i terâfu' ederek husûsu mezbûr

[S.32]

İnhâ' olunduğu üzere olduğu ve mezbûre Meryem mer'asını mahalinde huzûru şer'de vech ve vechiye şer'i üzere isâbet edemediği ve müdâhale-i vak'a boyunca ve hilâfi şer'i şerife idiğü ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette vak'a olan müdâhalenin ma'rifet-i şerle men' ve def' eddirilmesi ve hayvanat ve zâhire-i mezkûre dahi bade-l-subût bi'l-asâle merkuman Yorgi ve Harsu Kora alıverilub icrâ'yı şer'i şerife ve ihkak olunması husûslarına mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket- karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına ve eğer tarafeyn husûsu mezbûrdan dolayı mukaddema birgüne müdâfaları etmiş olduğu halde suret ve ahvâli i'l'am-ı şer'in muharrer dahi bir kıt'a suretinin îfâyı irsâline müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 19 ... Sene 1285

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye ... Ol Mütemeyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı ve Zikr Olunan Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Muttâlib Efendi Zîde İlmuh ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî kazasına tâbi' Günsür ve Ayalı ve Günün ve Ovacık ve Ayaz ve Asma Ağaç karyeleri civarında kâin cibâl-i mubahadan kurâ-ı merkume ahalîsiyle civarda vâki' Onhuş karyesi ahalîsi ve herkes odun vesair kereste kat' ve intifâ' ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken sâlik-ül-zikr onhuş karyesi ahalîsinin ol cibâl-i mubaha karyemiz ahalîsine mahsûs müstakîl korudur deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mârrü'z-zikr Günsür ve Ayalı ve Günün ve Ovacık ve Ayaz ve Asma ağaç karyeleri ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve Karahisar-ı Şarkî sancağında Karahisar-ı Şarkî nahiyesine tâbi' mezra'ına Asma Ağaç hâsıl ma'ül-rüsûm dokuz yüz akçe ve yine nahiye-i mezbûre tâbi' ... ile karye-i Günün ve hâsılı tahtında hinta ve şair tapuyu zemin yekun maa-ğayra binbeşyüz seksen beş akçe ve Suban nahiyesine tâbi' Zemin ile karye-i Günsür hasılı ma'ül-rüsûm üç bin beş yüz akçe ve Gürbad nahiyesine tâbi' karye-i Amr hâsıl ma'ül-rüsûm bin akçe ve yine Karahisar-ı Şarkî nahiyesine tâbi' Tefrat ile karye-i Onhuş ve hâsılı tahtında hinta ve şair tapuyu zemin yekun maa-gayra dört bin akçe ve yine Suban nahiyesine tâbi' mezra'en Ayalı hâsıl beş yüz akçe ve yine Gürbad nahiyesine tâbi' karye-i Ovacık hâsıl ma'ül-rüsûm üç bin iki yüz akçe yazılır diye defter-i mufassalda muharrer kılmayla başka başka tahrîr olunmuş ise de kurâ-i merkumenin hâsılları tahtında resm-i koruya dair nişan tahrîr olunmamış idüğü defterhâne-i âmiremden yazılmış ve dîvân-ı hümayunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda mine'l-kadîm ahalîye mahsûs koru ve ormanlardan olmayubda cibâl-i mubahadan ad olunan dağlardan ve balkanlardan herkes odun ve kereste kat' eddirüb yekdiğeri de müdâhale edemez ve bunlardan husûle gelen kabahatden ve kat' olunan eşcâr öşr olunmaz ve bu mukâvele cibâl-i mubahadan bir mikdarı bi-l-ikraz müstakilen veya müştereken koru ittihaz olunmak üzere me'mûru tarafından kimesneye ba-tapu tasarruf eddirilmez deyu arâzî-i kanunnâme-i hümayunumun yüz dördüncü

maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fîh olan mahal kerestesi tersâne-i âmireme merbut dağlardan olmayubda inhâ' olunduğu üzere cibâl-i mubahadan olduğu halde ol cibâlden kurâ-i merkume ahalîsi ve herkese odun vesair kereste kat' ve intifâ' eddirilmek âherin odun vesair kereste ... eddirilmemek için emr-i şerîfîm i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb ve müftî vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda zikr olunan mahal kerestesi tersâne-i âmireme merbut dağlardan olmayubda fi-l-hakika inhâ' olunduğu üzere mine'l-kadîm herkesin odun ve kereste kat' ve intifâ' ede geldiği cibâl-i mubahadan eder ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette mârifetiniz ile ol cibâl-i mubahada kurâ-i merkume ahalîsîne ve herkese odun vesair kereste kat' intifâ' eddirir veya yekdiğeri âherin odun ve kereste kat'alarına ... eddirilmemesi husûsuna mübâderet ve bu vesile ile ormanlar nizamına ve ashâbı tarafından tasarruf olunagelen korular hakkında müessis olan kanuna hal götürülmeyüb odun ve kereste kat'i maddelerine dahi cânib hükûmünden dikkat ve nezaret olunmasına daima ve ... i'tina ve müsâberet ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfîm kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Hüseyin

Fî 7 Cemâzi-yel-evvel Sene 85

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Ahmed Paşa İclâlühûya ve Rum İli Beyler Beyliği Pâyelûlarından Kars Sancağı Mutasarrıfı Nişan-ı Zî-şân Mez-kûrun Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Fehim Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Kars Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmihûya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Haleb taîfesinden Hacı Ali nâm kimesne bundan akdem Erzurum cânibinden mübalağa etmiş olduğu yirmi beş bin rûûsu ağnâmdan on bir bin rûûsunu Kars kazası sakinlerinden İbrahim ve Tahir ve Ömer Furnası ve Ahmed Takori ve Bekir ve Muhid ve Ali nâm kimesneler hilâfı şer'-i şerîfe fuzûlî zabt edib ğadr etmiş olduğundan mâadâ merkum Hacı Ali'nin merkum İbrahim zamanında ba-tahavvül alacağı olan yüz eli aded yüzlüğü Osmanî irâdı dahi merkum İbrahim'den taleb

eyledikde vermekden intifâ' ile ... düşmüş idiğünden ... mahalinde şer'le rü'yet ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Hacı Ali tarafından bu defa ba-arzuhâl istid'â' olunmuş olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile merkumun mahalinde meclis-i memlekete ihsar ve merkum Hacı Ali ile bi-l-muvacehe şer'i-terâfu' ederek husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu ve bilâ-ğayr-ı şer' on beş sene mürûr etmediği ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde merkumunun fuzûlî zabt etmiş olduğu merkum İbrahim ... olan ol mikdar irayı bade-s-subût şer'i hükm eddirüb merkum

[S.33]

Hacı Ali'ye alıverilüb icrâ'yı şer'i-şerîfe ve ihkak-ı hakk mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhare dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 2 Receb Sene 285

**Der Zaman-ı Sadr-ı Sudûr'ul-Vüzera Hazret-i
Mehmed Emin Ali Paşa ve Nezâret-i Celîle-i Hâriciyye
Müşârün-ileyh İlâve-i Me'mûriyet Buyrulmuşdur.**

Fî ... Sene 1285

Muahharren Emr-i Âlî Yazılmışdır.

Fî 24 Ca Sene 296

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye ... Ol Mütemeyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı İzzet Beg Zîde İlmuhûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî kazasına tâbî' Köreze ve İstirak ve Karakovarid ve Barcak karyeleri ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları iştiraken ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' edegeldikleri mahsus mer'a yerlerinde âherin alakası olmayub dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâki' Tuyurcu Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhalemeden hâlî olmadıkları kurâ-i mezkûre ahalîsi taraflarından mukaddema ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve bir karyeye mine'l kadîm mahsus olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanatını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanat süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanatlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri raden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsus olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdas olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdas ve gars eden olur ise cem'-i zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere ifâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunun doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahall-i mârrü'z-zikr olan Tuyurcu Karyesi ahalîsinin koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi yerlerinde bulunmuş veyahut hayvanları mârrü'z-zikr Köreze ve İstirak ve Karakovarid ve Barcak Karyeleri ahalîlerinin hayvanlarıyla müşa' müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika mezkûr mahall-i-zikr olunan Köreze ve İstirak ve Karakovarid ve Barcak Karyeleri ahalîlerinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs mer'a yerlerinden iken mârrü'z-zikr Tuyurcu Karyesi ahalîsinin müdâhale eyledikleri ve hilâfî kanun idiğü mahall-i niza' üzerinde

me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği dîvân-ı hümayunum kaleminden tahrîr kılınmış olduğuna binaen kanun üzere amel olunmak bâbında iş bu sene-i mübareke rebî-ül-âhirinin yedinci günü tarihiyle bir kıt'a emr-i şerîfim sadr olmuş ise de âlâ olan terâfu' olunamadığı beyânıyla te'kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Köreze ve İştirak ve Karakovarid ve Barcak Karyeleri ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve ber-veche muharrer tarih-i mezkûrede emr-i şerîfim verilmiş olduğu kalemi mezbûr kuyûdundan olmuş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naîb ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika zikr olunan Tuyurcu Karyesi ahalîsinin ol mer'a yerlerine müdâhale eylemeleri şer'-i şerife ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette vak'a olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' ettirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 22 ... Sene 285

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve İkinci Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İsmail Paşa İclâlühûya ve Rical-i Devlet-i Âliyemden Erzincan Sancağı Mutasarrıfı ve Zikr Olunan Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Ali Rıza Efendi Dâme İlmuḥûya ve Kemah Kazası Naîb ve Müftisi Zîde İlmuḥûmaya ve Müdür-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kemah kazasına tâbi' Pekeriç-i ulyâ ve süflâ karyeleri ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmından beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri

mer'a yerlerine civarında vâki' Gülan Deresi karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları mukaddema ba i'lâm ve mazbata inhâ' istid'â' olunmuş olduğuna binaen kanun üzere amel olunmak bâbında bin iki yüz yetmiş dokuz senesi evâsıt-ı rebî-ül-evvelinde sadr olan emr-i şerîfim mahaline lede-l-vürûd husûsu mezbûrun fasl ve hasmı için huzûru lazım gelenler hazır olmadıkları halde mezkûr Pekiç-i ulyâ ve süflâ karyeleri ile yine kaza-i mezbûra tâbi' Vank Karyesi civarında vâki' münâzaun-fih olan mer'a üzerine varilüb cedide de mazbut-ul esâmi kesân huzûrlarında akd-ı meclis-i şer'i âli olundukda kurâ-ı selâse-i mezkûre ahalîsi taraflarından zikr-i âtî dava da vekil-i müseccel şer'ileri Mustafa bin Ahmet nâm kimesne meclis-i makûde-i mezkûr da zikr olan Gülan Deresi karyesi ahalîsi taraflarından kezâlik husûsu mezkûrda vekil-i müseccel-i şer'ileri Mehmed bin Hüseyin ve Süleyman bin Mehmed ve Ahmed bin Kamo ve Kamer bin İsmail muvacehelerinde bi-l-asâle ve bi-l-vekâle üzerlerine dava ve takrîr-i kelâm edüb derûnunda bulduğumuz iş bu mahall mine'l kadîm zikr olunan Pekiç-i ulyâ ve süflâ ve Vank karyeleri ahalîsiyle mezkûr Gülan Deresi karyesi ahalîsi hayvanâtının müşa' ve müşterek ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mer'a yerlerinden iken

[S.34]

Mezkûr Gülan Deresi karyesi ahalîsi mer'ayı mezkûrun bazı mahallerini fuzûlen ve bi-gayrı hakk icâb zirâat etmekde olmalarıyla suâl olunub icâb-ı şer'iyenin icrâ'sı bi-l-asâle ve bi-l-vekâle matlûbumdur ve bir kere ğabe-s-suâl vekil-i merkumun Mehmed ve Süleyman ve Ahmed ve Kamerden herbiri kaziye minvali muharrer üzere olduğu bi-tamâmihâ tabien ikrâr ve itirâf etmeğin mûcibince sâlik-üz-zikr mer'adan açub tarla ittihâz ettikleri yerleri kadîm mer'a olmak üzere terk etmek üzere müvekillerine izâfetle vekil-i merkumun Mehmed ve Süleyman Ahmed ve Kamer ilzâm olunduklarını taraf-ı şerden i'lâm-ı şer'i verildiği beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Pekiç-i ulyâ ve süflâ ve Vank Karyeleri ahalîsi taraflarından mukaddema ba-arzuhal istid'â' ve niyaz ve i'lâm-ı mezkûr ile bir kıt'a mazbata takdim ve ibraz kılınmış ve i'lâm-ı mezkûr meali ilzâm mezkûr hakkında emvâline muvaffık idiğü cânib-i fetvahânenen işaret olunmuş olduğuna bir

karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri raden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdas olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i- zaman ahalîyi hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillü hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere ifâ kılınır deyu arâzî-i kanunâme-i hümâyunun doksan yedinci maddesinde mûnderic bulunduğuna binâen mûcibince amel olunmak bâbında bin iki yüz seksen bir senesi evâsıt-ı rebî-ül-âhirinde diğeri bir kıt'a emr-i şerîfim sadr olmuş ise de bu esnada zikr olunan Gülan Deresi karyesi ahalîsinden malûm-ul-esâmi kesân cânibinden mugayir i'lâm-ı şer'i menâfi kanun-ı mer'ayı mezkûru sökülüb zirâat ederiz deyu kemâ-fi-s-sâbık müdâhale ve hâlî olmadıkları beyânıyla te'kidî hâvî emr-i şerîfim sudûru iktizâ zikr olunan Pekiç ulyâ ve süflâ ve Vank karyeleri ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve ber-vech zikr olunan tarihlerde iki kıt'a emr-i şerîfim verilmiş olduğu te'kidî hâvî emr-i şerîfim ihdârî iktizâ eylediği dîvân-ı hümâyunun kaleminden yazılmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda mûnâzaun-fih olan mahall i'lâm ve inhâ' olduğu üzere mine'l-kadîm kurâ-i merkume ahalîsi hayvanâtının müşa' ve müşterek ra'yına mahsûs mer'a yerlerinden iken zikr olunan Gülan Deresi karyesi ahalîsinden olan merkumun taraflarından zirâat ve harâset ederiz deyu vâki' olan müdâhaleleri şer'-i şerîfe ve kanun-ı mûnîfe hilâfı bulunduğu ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün eylediği halde bu mukâvele mer'a yerlerinin alınub satılması ve sökülüb zirâat ve harâset olunması kanun-ı mezkûrun hilâfı bulunduğu müdâhale-i vak'anın ma'rifeti-i şer'le men' ve def'iyle ol mer'a yerlerinde kadîmi vechle zikr olunan Pekiç ulyâ ve süflâ ve Vank ve Gülan Deresi karyeleri ahalîsi hayvanının müşa' ve müşterek ra'y eddirilmesi husûsuna mübaderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba

i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karar-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Rüşdi

Fî 24 r Sene 286

Battâliyye Kat' Tobrasına Vaz' Olunmuştur

Muahharren Emr-i Alî Yazılmışdır

Fî 2 Ra Sene 298

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rûtbe-i Mecîdî ve İkinci Rûtbe-i Osmanî Nişan Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İsmail Paşa İclâlühûya ve Bayburd Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdür-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Bayburd nahiyesine tâbi' ufak cami' ve imaret Hacı Ferhad'ındır karye-i Yolur deyu yazıldığı mahalın tahtında Tefrat Ardile karye-i Hindu tahtında ab-anı hark vadi-i Hahu beher hafta ... deyu seneye âtfi gayet çahar seneye ber-mûcib hüccet-i şer'îye yevm ve lil hasıl tahtında hinta ve şaîr maa-gayra on altı bin yüz elli beş akçe ve yine nahiye-i mezbûre tâbi' Tefrat Ardile karye-i Gelür'ün mülûk-âne vakfı ... havalîye ... âher mülûk-âne ve tamam dîvân-ı tımar tahtında nöbet ab-anı hark vadi-i Hahu'dur hafta ... deyu seneye ber-mûcib hüccet-i şer'îye defter-i âtik yevm iki lil iki hasıl tahtında hinta ve şaîr tapuyu zemin yekûn maa-gayra kırk bin akçe ve yine nahiye-i mezbûre tâbi' Tefrat Ardile karye-i ... tahtında nöbet ab-anı hark vadi-i Hahu'dur hafta ... seneye ber-mûcib hüccet-i şer'îye roz üç lil üç hasıl tahtında ve şaîr tapuyu zemin yekûn maa-gayra otuz bin akçe yazular ile defter-i mufassalda muharrer kılmayla başka başka tahrîr olunmuş idiğü defter- i hâkanî de mukayyed olub zikr olunan ... karyesi ahalîsinin bu defa sūdde-i sâadetime takdîm eyledikleri bir kıt'a arzuhallerinde nöbet ab-anı hark vadi-i Hahu denilen mezkûr su ber-mûcib-i kuyûda defter-i hâkanî mine'l-kadîm zikr olunan ... karyesiyle Hindu ve Gelür'un karyelerine maneviyen cereyan ederek saki ve şarab ve intifâ' ede gelurler iken bu esnada karyeteyn ve merkumeteyn ahalîleri kendu nöbetlerine adm-ı kanaat birle salif-üz-zikr karyesi ahalîsinin nöbetlerine hilâfî kadîm fuzûlî müdâhâleden

hâli olmadıkları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyun kalemi kuyûdına müracaat ve kanun ve muktezâsı suâl olundukda mezkûr karyesinde dimekle meşhûr mahallden eden su mine'l-kadîm mezkûr

[S.35]

Karyesiyle karyeteyn ve merkumeteyn maneviyet cereyan ve mevrû'atlarını saki ve şarab ve intifâ' ede gelürler iken karyeteyn ve merkumeteyn ahalîsi kendu nöbetlerine adm-ı kanaat birle ol suyun salif-üz-zikr ... karyesine cereyanen fuzûlî müdâhale eyledikleri mârrü'l-beyân ... karyesi ahalîsi taraflarından mukaddema barzuhal vuku' bulan istid'â'ya mebni bin iki yüz yirmi iki senesi evâsıt-ı recebinde bir kıt'a emr-i ali sudûr etmiş idiğü mukaddema ve mesatur ve hak şarab niza'ında ancak teamil-i kadîme i'tibar olunur deyu arâzî-i kanunname-i hümâyunun yüz yirmi dördüncü maddesinde munderic ve mezkûr olduğundan münâzaun-fih olan nöbet ab-anı hark vadi-i Hahu denilen su mine'l-kadîm ber-mûcibi kuyûd defter-i hâkanî kurâ-ı mezkûreye maneviyen cereyan ederek saki ve şarab ve intifâ' ede gelürler iken karyeteyn ve merkumeteyn ahalleri kendu nöbetlerine adm-ı kanaadın salif-üz-zikr ... karyesi ahalîsinin nöbetlerine hilâfî kadîm fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğü halde hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğü surette men' ve def' olunmak içün emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda münâzaun-fih olan su defterhâne-i amiremde mukayyed olub kurâ-i merkumeye maneviyen tahsîs kılınmış olan nöbet ab-anı hark vadi-i Hahu denilen su olarak ol su mine'l-kadîm ber-mûcibi kuyûd defter-i hâkanî kurâ-i merkumeye maneviyen cereyan ile saki ve şarab ve intifâ' ede gelürler iken zikr olunan Hindu ve Gelür'ün karyeleri ahalîleri kendu nöbetlerine adm-ı kanaadın salif-üz-zikr ... karyesi ahalîsinin nöbetlerine hilâfî kadîm fuzûlî müdâhaleden eyledikleri mahall-i niza' üzerinde hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğü surette bu mukavele su niza'ında teâmül-i kadime i'tibar olduğundan müdâhale-i vak'anın ma'rifet-i şer'le men' ve def'le âhere ber-mûcibi kuyûd defter-i hâkanî ... kılınmış olan nöbete ber-vechle müdâhale ve ... eddirilmemesi husûsuna mübâderet

ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karârı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 1 ... Sene 286

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye ... Ol Mütameyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı İzzet Beg Zîde İlmuhûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmihûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî kazasına tâbi' Günsür ve Ayalı ve Günün ve Ovacık ve Ayaz ve Asma Ağaç karyeleri civarında vâki' cibâl-i mubahadan kurâ-ı merkume ahalîsiyle civarda vâki' Onhuş karyesi ahalîsi ve herkes odun vesair kereste kat' ve intifâ' ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken sâlik-ül-zikr Onhuş karyesi ahalîsi olub cibâl-i mubaha karyemiz ahalîsine mahsûs müstakîl korudur deyu fuzûlî müdâhalede hâlî olmadıkları kurâ-i muharere-i mezkûre ahalîsi câniblerinden mukaddema ba-arzuhal istid'â' olundığına ve Karahisar-ı Şarkî sancağında Karahisar-ı Şarkî nahiyesine tabi' mezra' Asma Ağaç tahtında hasıl ma'ül-rüsûm dokuz yüz akçe ve yine nahiye-i mezbûre tâbi' Tefrat ile karye-i Günün ve hasılı tahtında hinta ve şaîr tapuyu zemin yekûn maa-gayra bin beş yüz seksen beş akçe ve yine evvel-i mezbûre de Surban nahiyesine tâbi' Zemin ile karye-i Günsür tahtında hasıl ma'ül-rüsûm üç bin beş yüz akçe ve yine evvel-i mezbûre de Gürbad nahiyesine tâbi' karye-i Amr tahtında hasıl ma'ül-rüsûm bin akçe ve yine Karahisar-ı Şarkî nahiyesine tâbi' Tefrat ile karye-i Onhuş ve hasılı tahtında hinta ve şaîr tapuyu zemin yekûn maa-gayra dört bin akçe ve yine Surban nahiyesine tâbi' mezra ile tahtında hasıl beş yüz akçe ve yine Gürbad nahiyesine tâbi' karye-i Ovacık tahtında hasıl ma'ül-rüsûm üç bin iki yüz akçe yazılır diye defter-i mufassalda muharrer kılmayla başka başka tahrîr olunmuş ise de kurâ-i merkumenin hasılları tahtında resm-i korumaya dair nesne tahrîr olunmamış idüğü defterhâne-i âmiremden mine'l-kadîm ahalîye mahsûs koruyu ve ormanlardan olmayubda cibâl-i mubahadan ad olunan dağlardan ve balkanlardan

herkes odun ve kereste kat' eddirilmeyüb yekdiğeri de müdâhale eddiremez ve bunlardan husûle gelen kabahatden ve kat' olunan eşcârdan öşr olunmaz ve bu mukavele cibâl-i mubahadan bir mikdarı bi-l-ikrâz müstakilen veya müştereken koruyu ittihaz olunmak üzere me'mûru tarafından kimesneye ba-tapu tassaruf eddirilmez deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunun yüz dördüncü maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahal kerestesi tersâne-i âmireme merbut dağlardan olmayubda inhâ' olunduğu üzere cibâl-i mubahadan olduğu halde ol cibâlden kurâ-i merkume ahalîsi ve herkese odun vesair kereste kat' ve intifâ' eddirilmek ve yekdiğeri âherin odun vesair kereste kat' eddirilmemek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği dîvân-ı hümâyunun kaleminden tahrîr kılınmış idiğüne binaen mûcibince amel olunmak bâbında Cemâzi-yel-evvelinin birinci günü tarihiyle bir kât'a emr-i şerîfim sudûr etmiş ise de olan terâfu' olunamadığı ve zikr olunan Onhuş Karyesi ahalîsine müdâhale etmek de oldukları beyânıyla ol bâbda te'kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûru mârrü'z-zikr Günsür ve Ayalı ve Ayaz ve Ovacık ve Alma Ağaç karyeleri ahalîsi tarafından bu defa arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunun kalemi kuyûdına müracaat ve muktezâsı suâl olundukda ber-vech muharrer tarihi mezkûrede emr-i şerîfim verildiği ve husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere ise te'kîdi hâvî emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla

[S.36]

Siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda mûnâzaun-fih olan mahal kerestesi tersâne-i âmireme merbut dağlardan olmayubda fi-l-hakika inhâ' olunduğu üzere mine'l-kadîm herkesin odun ve kereste kat' ve intifâ' ede geldiği cibâl-i mubahadan idiğü ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ma'rifetiniz ile ol cibâl-i mubahadan kurâ-i merkume ahalîsine ve herkese odun vesair kereste kat' ve intifâ' eddirebildikleri âherin odun ve kereste kat' alarına eddirilmemiş husûslarına mübâderet ve bu vesileyle irâde-i seniyye-i şahânemle müessis olan ormanlar nizamına ve ashâbı taraflarından ba-tapu olunagelen korular hakkında müessis olan kanuna hal götürülmeyüb odun ve kerestesine kat'i maddelerine dahi cânib hükmünden dikkat

ve nezâret olunmasına daima ve mütemadien i'tina ve müsâberet ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 20 Zi-l-ka'de Sene 286

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve Üçüncü Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye ... Ol Mütemeyyizi Ashâbından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Şefik Beg Zide İlmuhûya ve Kuruçay Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kuruçay Kazasına tâbi' Ayuşa Karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alakası olmayub dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâki' Teyfud Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhâleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Ayuşa Karyesi ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'a da yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri raden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınıb satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdas olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdas gars eden olur ise cem'i- zamanda ahalîyi hedm vâki' ettirebilir ve arâzî-i mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökûlûb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunumun doksan

yedinci maddesinde munderic olduğundan münâzaun-fih olan mahal-i zikr olan Teyfud karyesi ahalîsinin koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakil-i kadîmi mer'a yerlerinden bulunmak veyahut hayvanları mârrü'z-zikr Ayuşa Karyesi ahalîsinin hayvanlarıyla müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler mârrü'l-beyân Ayuşa karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri kadîmi mer'a yerlerinden iken mârrü'l-beyân Teyfud Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrda tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-veche hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika mezkûr Teyfud Karyesi ahalîsinin ol mer'a yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeyn hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def'i husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 7 Rebî-ul-âhir Sene 287

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim El-Hac İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sânîye ... Ol Mütemeyyizi Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı İzzet Beg Zide İlmuhûya Milas Kazası Naib ve Müftisi Zide İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zide Mecdehûma

Abdullah ve Mustafa ve Osman ve Ömer ve İsmail nâm kimesneler Milas Kazasına tâbi' Zile Karyesi toprağında vâki' ma'mûliye tapu senediyle ber-vech iştirâkı

mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ül-hudûd yirmi bir kıt'a tarlayı zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşrin me'mûruna eda ede gelirler iken

[S.37]

Karye-i merkume sakinlerinden Mehmed nâm kimesne ol tarlalardan altı kıt'asına fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadığı beyânıyla kanun üzere amel olunmak üzere emr-i şerîfim sudûru merkumun taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â olunmuş ve defterhâne-i âmirem kuyûdına mûraacat olundukda zıkr olunan Zile Karyesinde kâin yirmi bir kıt'a arazinin salîsânî merkumundan Abdullah ve Mustafa ibni Eyüb'ün salîsi dahi Osman ve Ömer ve İsmail Hüseyin'in on seneden mütecâviz bilâ-sened yerlerinde olarak hak karâr-ı şâyân olduğu mahalinden vârid olan mazbata üzerine merkumun uhde-i tariflerine kaydı alınarak bin iki yüz seksen bir senesi Rebî-ül-âhîrinin birinci günü tarihiyle tapu senedi verilmiş olduğu defterhâne-i âmirem cânibinden yazılmış ve dîvân-ı hümayunum kaleminden kanun ve muktezâsı sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veyahut iki sene ve hasb-el-mevkî şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetten sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhâdan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bu da misliyle yeniden ona tevîz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzayede tâlibine ihâle kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümayunun altmış sekinci maddesinde mûnderic olduğundan münâzaun-fih olan tarlaları merkumun Abdullah ve Mustafa ve Osman ve Ömer ve İsmail zabt ederler iken zirâat etmeyüb iâre ve icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub müstahakk-ı tapu olarak müceddeden nüfûza dahi tâlib olmadıklarından merkum Mehmed bundan ve sahib-ül-arz me'mûrundan tapuyu misliyle almış ve yedine sened verilmiş ise müdâhale eylemesi hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub da fi-l-hakika merkumun Abdullah ve Mustafa ve Osman ve Ömer ve İsmail ol yerlere müşa' ve müşterek mutasarrıflar olarak

defterhâne-i âmirem cânibinden verilen mezkûr tapu senedi mûcibince zabt ve beher sene zirâat ve ôşriye me'mûruna eda ede gelirler iken merkur Mehmed fuzûlî müdâhale eylediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîni terâfu'de ind-eş-şer ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette vâki' olan müdâhale men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfin tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rüyet birle fi-l-hakika merkur Mehmed'in ol yerlere müdâhalesi şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîni terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der- bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Mikail

Fî Evâhir-i Zi-l-hicce Sene

287

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudûr'ul -Vüzera Hazret-i

Mahmud Fehim Paşa ve Fî Eyyam-ı Umûr-ı Nezâret-i

Hâriciyye Mahmud Sürûr Paşa el-Vâki'

Fî 22 Cemâzi-yel-âhir Sene 288

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve İkinci Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Merkez Vilâyeti Mutasarrıfı Hilmi Paşa Dâme İkbâlühûya ve Tortum Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Tortum Kazasına tâbi' Gersiyamca Karyesi ahalisinden Osman bin Ömer yedinde olan sekiz kıt'a atık tapu senedi mutasarrıfınca intikâlen mutasarrıf olduğu karye-i merkume dahilinde vâki' her biri arâzî-i emrîyeden ma'lûmuna mahdud sekiz kıt'a tarlayı zirâat ve harasete ve a'sâr-ı şer'iyesini sal be sal satıp sahib-ül-arza eda ve ikâ eddirilür iken karye-i merkume ahalisinden Ömer Beg tarlayı mezkûrelere arâzîyi mevkufadan olarak tasarrufunda olmak üzere bu esnada fuzûlî ve tabir-i hak müdâhale ve taarûzdan hâlî olmadığı beyânıyla merkum Ömer Beg ile mahalinde sahib-ül-arzdan olduğu halde bi-l-muvacehe şer'i terâfu' ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Osman tarafından bu defa ba- arzuhal istid'â' olunmuş ve karye-i merkume olundukda arâzî-i

[S.38]

Mîriyyeden olmak üzere mukayyed bulunduğu defterhâne-i âmiremden arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek? veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahihadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sabıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzayede tâlibine ihale kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekinci maddesinde münderic idiğü ve dîvân-ı hümayunum kaleminden başka başka olub husûsu mezbûr bi-l-fi'l Anadolu Kaz-askeri ve birinci rütbe-i mecîdî nişan-ı ve zî-şânın hâiz ve hâmil i'lam-ül-ulema el mütemeyyiz el efzal-ül-füzela el münevverin Mevlana Kesb Mehmed Necib Efendi edamallahû tealâ fezâiliye lede-l-havale bir mubahaya istid'â' terâfu' hâvî emr-i şerîfim iken irâde-i celîleme men'ût eylediğini i'lâm etmiş olan siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müftî vesair mûmâ-ileyhsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda mevlânâyı müşârün-ileyhin i'lâmı mûcibince husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münifin tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rüyet birle fi-l-hakika merkumun ol yerlere müdâhale eylemesi

şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında

Ziya

Fî 26 ... Sene 1288

Rum İli Beylerbeyliği Pâyelûlarından Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Üçüncü Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânı Hâiz ve Hâmil Olan Ali Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Rical Devlet-i Âlîyemden Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Şefik Beg Dâme İlmuhûya ve Kemah Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclisi Memlekete Zîde Mecdehûma

Halil ve Yusuf ve Ali ve Süleyman ve Ebubekir ve Hasan nâm kimesneler Kemah Kazasına tâbi' Vankseb Sergemiş Karyesi toprağında vâki' kışlak yerlerine ba-tapu iştirâken mutasarrıflar olub beher sene zamanında koyun vesair davarları çıkub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre icab eden kışlak resmlerini Tanzimât-ı Hayriye usûlî üzere me'mûruna eda ede gelüb âherden dahil olunmak icâb etmez iken bu esnada civarda vâki' Ahin Karyesi ahalîsi zuhûr birle ol kışlak yerleri karyemiz ahalîsine mahsûs müstakîl ... deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun Halil ve Yusuf ve Ali ve Süleyman ve Ebubekir ve Hasan taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve defterhâne-i âmirem kuyûdına müracaat olundukda Kemah Kazasına mukaffa olursa Ayal Nahiyesine tâbi' karye-i Vankseb Sergemiş ve hasılı tahtında hinta ve şaîr ve resm-i kışlak ve tapuyu zimmet yekûn maa-ğayra altı bin akçe ve yine nahiye-i mezbûre tâbi' karye-i Ahin hasılı tahtında hinta ve şaîr ve resm-i kışlak ve resm-i tapuyu zimmet yekûn maa-ğayra üç bin akçe yazılır ile defter-i mufassalda muharrer kalemikle başka başka tahrîr olunmuş olduğu defterhâne-i âmiremden yazılmış ve dîvân-ı hümayunum kaleminden dahi kanun muktezâsı sual olundukda bir karye veyahut üç beş karye ahalîsine mahsus

olan kışlak yaylaklardan başka mine'l-kadîm müstakîlen yaylak ve kışlak ittihaz kılınmış ve ba-tapu müstakîlen veya müştereken ba-tassaruf olunagelmış olan mahallerin arâzî-i mevrûadan farkı olmayub ma'mûle-i kanunnâme icrâ' kılınır ve şu iki yaylak kışlağın dahi tahammüllerine göre rûsûmat-ı kışlakîye yaylakîye ahz olunur ve ba-tapu tasarruf olunan yaylak ve kışlağa musahibinde bilâ-özr üç sene ale-t-tevâlî çıkmaz ve resmi verilmez ise müstahak-ı tapu olur deyu kanunnâme-i arâzînin yirmi dört ve seksen dördüncü maddelerinde munderic olunduğundan münâzaun-fih olan mahalli sabık-üz-zikr Ahin Karyesi ahalîsi ve herkese odun vesair kereste kat' ve intifâ' ede geldikleri cibâl-i mubahadan olmayubda fi-l-hakika mezkûr mahal zikr olunan Vankseb Sergemiş Karyesi tahtında muharrer kışlak yerlerinden olarak merkumun Halil ve Yusuf ve Ali ve Süleyman ve Ebubekir ve Hasan ol kışlak yerlerine ba-tapu iştirâken mutasarrıflar olarak beher sene zamanında koyun vesair davarlarıyla çıkub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre icâb-ı kışlak resimlerini Tanzimât-ı Hayriyye usulî üzere me'mûrına eda ede gelirler iken kadîmü'l-beyân Ahin Karyesi ahalîsi ol yerler karyemize mahsus müstakîl deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hin-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış ve bu mukavele yaylak ve kışlak rûsûmatı ayrıca bir madde olarak mahsulât-ı öşriyye misillû rûsûmat-ı mezkûre dahi me'mûru ma'rifetiyle tahsil olunmakda bulunmuş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti vesair mûmâ-

[S.39]

İleyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vech hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika zikr olunan Vankseb Sergemiş Karyesi tahtında muharrer rûsûmatı kışlak yerlerine merkumun Halil ve Yusuf ve Ali ve Süleyman ve Ebubekir ve Hasan ba-tapuyu iştirâken mutasarrıflar olarak beher sene zamanında koyun vesair davarlarıyla çıkub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' tahammüllerine göre icâb eden kışlak rûsûmlarını Tanzimât-ı Hayriyye usulî üzere me'mûrine eda ede gelirler iken sabık-

ul-beyân Ahin Karyesi ahalisi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeyn hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübaderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Rüşdî

Fî 19 Şaban Sene 288

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Üçüncü Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Halid Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Salih Efendi Zîde İlmuğûya ve ... Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Mehmed ve Ali ve İbrahim ve İsmail nâm kimesneler Karahisar-ı Şarkî Sancağına tâbi' İlki karyesi toprağında vâki' ber-vech iştirâkı ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ul-hudûd tarlalarını iki yüz yetmiş senesinde beyân etmeksizin senevi ma'lûm-ull-mikdar gurus emrin icâr ve merkumlar dahi isticâr ve kabul bedeli müteahhiren zabt ve zirâat etmeleriyle muahhara-i merkumun fethi icâr bedeli zamanlarında terakkim eden icâreyi taleb eyledikde vermediklerinden mâadâ tarla mezkûrları dahi teslimden intifâ' eyledikleri merkumun taraflarından mukaddema ba-arzuhal vuku' bulan istid'â'ya mebni mahalinde şer'i-şerife ve kanun-ı münîfe tevîken terâfu' ve ihkak-ı hakk olmak bâbında iki yüz yetmiş üç senesi evâsıt-ı rebî-ül-evvelinde sadr olan emr-i âlî dîvân-ı hümayunum kaleminde mukayyed olub hazâ zikr olunan İlki Karyesi ahalîsinden merkum İbrahim ile Hasan nâm kimesnelerin bu defa der-saâdetime takdim eyledikleri bir kıt'a arzuhallerinde karye-i merkume toprağında kâin ba-tapu mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ul-hudûd tarlalarına âher dahil olunmak icâb etmez iken mezkûr tarlaları müteccirun merkumun fuzûlî zabt ve Emrullah nâm kimesne dahi mezkûr tarlalar civarda vâki' Bulak Karyesi hudûdu dahilinde olub Şeyh Yusuf zaviyesi vakfı müstakîl deyu müdâhale etmekde olduğu beyânıyla bâbında emr-i şerîfim sudûru istid'â' olunmuş olub defterhâne-i âmirem kuyûdına müracaat olundukda karye-i merkume

arâzîsinden on üç kıt'a da yüz elli dokuz kod tohum istîâb eder tarla-ı merkum Hasan beş kıt'a da yüz kod tohum istîâb eder tarla-ı merkum İbrahim bin Halil'in ve on altı kıt'a da yüz yetmiş iki kod tohum istîâb eder tarla-ı merkum Mehmed'in uhdelerine kaydıyla tapu senedi verilmiş olduğu misillû yüz otuz dört kıt'a da bin dört yüz on kod ve yirmi dört kıt'a da iki yüz yetmiş bir buçukdan ve bir kıt'a da yedi keyl tohum istîâb eder arâzî için dahi ma'lûm-ul-esâmi kesân uhdelerine tapu senedi i'tâ kılınmış olduğu ve mârrû'z-zikr İlki ve Bulak karyeleri ber-mûcibi kuyûd defter-i hakâni tımar dahilinde arâzî-i mîriyyeden olarak mesatur ve mukayyed olub ve karyeteyn merkumelerinden Şeyh Yusuf zaviyesi vakfı teesisine tahrîr kıldığına birgüne kaydı olunmayub fakat mezkûr Bulak karyesiyle civarda vâki' Şeyh Yusuf karyesinin malikânesi Şeyh Yusuf zaviyesi vakfı olmak üzere mesatur ve mukayyed idüğü defterhâne-i âmiremden yazılmış ve bir kimsenin ba-tapu uhde-i tasarrufundan olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede geldiği arâzîsine terk-i âhirden müdâhale olunmuş hilâfî kanun olduğu misillû bir kimse mutasarrıf olduğu arâzîsini âhere icâr veyahud iâre eylediği halde müsteahhir ve gerek müstâyir bulunan kimse kırk mîriyyede ol arâzî-i zirâat ve tasarruf olunmasıyla ol kimse müsteahhir veya müstâyir olunduğunu ... iken üzerinde hak karârı tayin olmaz ve bu surette mürûr-ı zaman itibarı olunub arâzîyi mutasarrıf olan kimsenin cem'i zamanda arâzîsini bir müstâyir ve müsteahhirden ahz ve zabta salâhiyyeti vardır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunum yirmi üçüncü maddesinde mûnderic idüğü dîvân-ı hümâyunum kaleminden tahrîr kılınmış idüğüne ve husûsu mezbûr bi-l-f'il Anadolu kaz-askeri olub birinci rütbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânının hâiz ve hâмили olan i'lam-ül-ulema el mütemeyyiz el efzal-ül-füzela el münevverin Mevlânâ Es-Seyyid Mehmed Necib Efendi edamallahû teâla fezâiliye lede-l-havale emr-i ali mezkûrda muharrer müsteahhir merkumun ile merkum emr olunan tarlayı mezkûru zabt ve müdâhale-i vak'aları tahakkuk eylediği halde tarafeyn mahalinde şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfe tevfikeyn terâfu' ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru arâzî-i âlîyeme me'nût i'lâm eylemiş ve hükmü i'lâm tarafeynin mahalinde terâfu'lerini ... olduğundan ber-mûcib i'lâm mahalinde icrâ'yı terâfu'leri emr-i şerîfim ihdârı bulan ahkâm-ı adliyyem icrâ' cemiyeti cânibinden dahi ikdâ ve inhâ' kılınmış olduğuna binâen siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûr mevâtı

müşârün-ileyh i'lâmı mûcibince şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tevfikeyn ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkumunun ol yerleri zabt ve müdâhale eylemeleri ve hilâfî kanun idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğı halde tarafının hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğı surette ol yerler me'mûru ma'rifetiyle merkumun ... ve İbrahim ve Hasan'a taraflarından zabt ve zirâat ve merkum emr olan dahi ... ve hilâfî kanun vâki' olan müdâhalesinin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûslarına mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-saâdetime iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Recai

Fî Şevval Sene 288

[S.40]

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyûnum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve İkinci Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Salih Paşa İclâlühûya ve Rical-i Devlet-i Âliyemden Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Beg Dâme İlmuhûya ve Kuzican Kazası Naib-i Mevlânâ Zîde İlmuhûya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclisi Memlekete Zîde Mecdehûma

Timur ve Veli nâm kimesneler Kuzican Kazasına tâbi' Başköy Karyesi toprağında vâki' ma'lûmat-ul- hudud tarlalara ba-tapu iştirâken mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken yine kaza-i mezbûre sakinlerinden Yusuf ve diğer Timur ve Hasan ve diğer Hasan nâm kimesneler fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkuman Timur ve Veli taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş olub karye-i mezbûre toprağında vâki' on bir kıt'a da elli beş kod ve tohum istîâb ve üç ... hasıl eder arâzî ile bir kıt'a çayır-ı merkuman Timur on seneden mütecaviz bi-l-inza' zabt ve tasarruflarında olub hak kararı sabit olduğı mahalindendir varid olan muhararatında beyân olunmuş

olduğundan merkumanın uhdelerine kayd olunarak sene-i sâbıkâ seferinin yirmi dokuzuncu günü tarihli defterhâne-i âmirem cânibinden tapu senedi verildiği ve bir kimsenin ba-tapu mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede geldiği arâzîsine âherden müdâhale olunması kanun iktizâsından olduğundan münâzun-fih olan tarlalara merkuman Timur ve Veli zikr olunan tapu senedi iştirâken mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelirler iken merkuman Yusuf ve diğer Timur ve Hasan ve diğer Hasan fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olan siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i- şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-veche hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika merkumun Yusuf ve diğer Timur ve Hasan ve diğer Hasan ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette vâki' olan müdahalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr zamanda mer'ayı merkuman câniblerinden ol tarafda mübâşir-i faaliyeti matlûb olduğu halde ba-irâde-i seniyye müessis olan nizam mucibince tayin olunacak mübâşirin mesârif ve hizmet-i mübâşiriyesi meclisce kat'a ve senede rabîta olunarak mer'a taraflarından ta'diye eddirülmeyüb mer'a-ı ileyhim câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve mesârif ve muttalibe ihzâyı ve zinhâr bu vesile ile kimesneye tahdîd ve ta'diye misillû vaz' ve hâlet gönderilmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-âr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Ziya

Fî 7 Muharrem Sene 1289

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve İkinci Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Salih Paşa İclâlühûya ve Rical-i Devlet-i Âliyemden Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Beg Dâme İlmuhûya ve Kuzican Kazası Naibine Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

İsmail nâm kimesnenin Kuzican kazasına tâbi' Başköy Karyesi toprağında vâki' ma'lûmat-ul-hudud tarlalara ba-tapu mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûre sakinlerinden Yusuf ve Timur ve Hasan ve diğer Hasan nâm kimesneler fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum İsmail tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş olub karye-i mezbûre toprağında kâin on bir kıt'a da altmış sekiz kod ve altı buçuk tohum istifâb ve üç buçuk hasıl eder arâzî-i merkum İsmail bin Hüseyin'in on seneden mütecaviz bi'l-inza' zabt ve tasarrufunda olub hak kararı sabit olduğu mahalinden vârid olan muharrerrâtında beyân olunmuş olduğundan mûcibince merkumun uhdesine kayd olunarak sene-i sâbıkâ seferinin yirmi dokuzuncu günü tarihiyle tapu senedi verildiği defterhâne-i âmirem cânibinden ve bir kimsenin ba-tapu mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede geldiği arâzîsine terk-i âhereden müdâhale olunmaması kanun iktizâsından olduğundan mûnaâzun-fih olan tarlalara merkum İsmail mezkûr tapu senedi mûcibince mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelirler iken diğer merkumun Yusuf ve Timur ve Hasan ve diğer Hasan fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği dîvân-ı hümâyunum kaleminden başka başka tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-veche hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika merkumun Yusuf ve Timur ve Hasan ve diğer Hasan'ın ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfinin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde

ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr zamanında mer'ayı merkum cânibinden ol tarafda mübâşir tayini matlûb olduğu halde ba-irâde-i seniyye müessis olan nizam mûcibince tayin olunacak mübâşirin mesârif ve hizmet-i mübâşiriyesi meclisce kat'a ve senede râbita olunarak mer'a tarafından ta'diye eddirülmeyüb mera-ı ileyhim câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve mesârif muttâlibe ve ihzâyı ve zinhâr bu vesile ile kimesneye ğadr ve ta'diye misillû vaz' ve hâlet ve vuku' gönderilmemesi hususuna dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Ziya

Fî 3 Muharrem Sene 289

[S.41]

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve İkinci Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Salih Paşa İclâlühûya ve Rical-i Devlet-i Âliyemden Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Beg Dâme İlmuhûya ve Kuzican Kazası Naibi Mevlânâ Zîde İlmuhûya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Molla İskender ve Mehmed nâm kimesneler Kuzican Kazasına tâbi' Başköy Karyesi toprağında vâki' ma'lûmat-ul-hudûd tarlalara ba-tapu iştirâken mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûre sakinlerinden Yusuf ve Timur ve Hasan ve diğer Hasan nâm kimesneler fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Molla İskender ve Mehmed taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş olub karye-i mezbûre toprağında kâin dokuz kıt'adan bir tohum istîâb ve hasıl eder arâzî merkuman Molla İskender ve Mehmed'in on seneden müteceviz bi-l-intizâ' zabt ve tasarruflarında olub hak

kararı sabit olduğu mahalinden varid olan muharreratda beyân olunmuş olduğundan mûcibince merkumanın uhdelerine kayd olunarak sene-i sâbika saferinin yirmi dokuzuncu günü tarihiyle tapu senedi verildiği defterhâne-i âmirem cânibinden ve bir kimsenin ba-tapu mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede geldiği arâzisine âherden müdâhale olunmaması kanun iktizâsından olduğundan münâzaun-fih olan tarlalara merkuman Molla İskender ve Mehmed zikr olunan tapu senedi mûcibince iştirâken mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelirler iken merkumun Yusuf ve Timur ve Hasan ve diğeri Hasan fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkumun Yusuf ve Timur ve Hasan ve diğeri Hasan'ın ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfinin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ... vâkî' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr zamanında mer'ayı merkuman câniblerinden ol tarafda mübâşir tayini matlub olduğu halde ba irâde-i seniyye müessis olan nizam mûcibince tayin olunacak mübâşirin mesarif ve hizmet-i mübâşiriyesi meclisce kat'a ve senede râbîta olunarak mer'a taraflarından tadi'ye eddirülmeyüb mer'a-ı ileyhim câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve mesarif-i muttâlîbe ve ihzâ'yı ve zinhâr bu vesile ile kimesneye ğadr ve ta'diye misillû vaz' ve hâlet ve vuku'a gönderilmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Ziya

Fî 3 Muharrem Sene 289

Asâkir-i Nizamiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve İkinci Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Salih Paşa İclâlühûya ve Rical-i Devlet-i Âliyemden Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Beg Dâme İlmuhûya ve Kuruçay Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kuruçay Kazasına tâbi' Boyalık Karyesi sakinlerinden Hasan nâm kimesne karye-i mezbûre toprağında vâki' ma'lumat-ul-hudûd tohum istîâb eder tarlaları zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelür iken ... oldukda ol yerler oğlu Keleş nâm kimesneye intikâl eddirüb merkum dahi zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken diğer karye-i mezbûre sakinlerinden Süleyman ve Ali ve Receb nâm kimesneler fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Keleş tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş olub karye-i merkume toprağında vâki' ma'lumat-ul-hudud elli kod tohum istîâb eder arâzînin mutasarrıfı bulunan merkum Hasan'ın vuku'-ı arâzî-i mezkûre oğlu merkum Keleş'e intikâl eylemiş olduğunu mahalinden varid olan muharrerat mûcibince bin iki yüz seksen senesi recebinin on beşinci günü tarihiyle tapu senedi verilmiş olduğu defterhâne-i âmiremden yazılmış dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezası sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görülmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahihaden biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı tasarruf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfâza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit ... tâlibine ihale kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekinci maddesinde mûnderic bulunmuş olduğundan münâzaun-fih olan tarlalara merkum Keleş'in babası muteveffayı merkumdan intikâlen mutasarrıf olarak zabt eder iken zirâat etmeyüb iâre ve icâr dahi eddirmeyüb üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub müstahak-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib

olmadığından merkumdan Süleyman ve Ali ve Receb bi-l-müzâyedenin ve sahib-ül-arz me'mûru tarafından tapuyu misliyle almış ve yedlerine ma'mûliye sened verilmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub da fi-l-hakika merkum Keleş ol arâziye babasından intikâlen mutasarrıf olarak defterhâne-i âmiremden verilmiş olan mezkûr tapu senedi mûcibince zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede gelür iken merkumun fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün

[S.42]

ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bi-l-ahere muharrer kanun-ı münîfe tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkumundan Süleyman ve Ali ve Receb'in ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerife ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır bulunduğu halde tarafeyn hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhale-i ma'rifet men' ve def' eddirilmesi hususuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Rüşdî

Fî 15 Muharrem Sene 289

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Üçüncü Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Halit Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Salih Efendi Zîde İlmuhûya ve Milas Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdéhûma

AbdulKadir ve Abdullah ve Salih nâm kimesneler Milas kazasına tâbi' Karamerak Karyesi toprağında vâki' ma'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ul-hudud bir kıt'a çiftliği arâzîlerini zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye eda ede gelirler iken civarda vâki' Havran ve Ekerki Karyeleri ahalîsinden ma'lûm-ül-esâmi kesân arâzî-i merkume için bizim yaylağımızdır deyu hilâfî kanun fuzûlî müdâhalemeden hâlî oldukları merkumun taraflarından mukaddema ba-arzuhal vuku'bulan istid'â'ya mebni mahalinde kanun üzere amel olunmak bâbında bin iki yüz seksen bir senesi Evasıt-ı Saferinde bir kıt'a emr-i şerîfim sadr olmuş ise de hasımları merkumun terâfu'den imtina' ile kemâ-kân müdâhale etmekde oldukları ve merkumunun merkuman Abdullah ve Salih der-saâdetimde oldukları cihetiyle taraflarından merkum AbdulKadir ile Hüseyin nâm kimesneyi vekil tayin ettikleri beyânıyla ol bâbda te'kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûru merkumun taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve kurâ-i merkumenin husûlleri tahtlarında resm-i yaylak tahrîr ve tahsis kılınmayub mârrül-beyân Karamerak Karyesinde kâin otuzsekiz kıt'a tarla mahalinden varid olan mazbata mûcibince AbdulKadir ve Abdullah ve Vildan Osman'ın uhdelerine kayd ile bin iki yüz seksen bir senesi Rebî-ül-ahîrinin yirmi birinci günü tarihiyle tapu senedi verildiği ve kurâ-i merkume tahtlarında resm-i yaylak tahrîr kılınmış olduğu ve defterhâne-i âmiremden yazılmış ve bir kimsenin ba-tapu mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede geldiği çiftlik arâzîsine cânib-i âherden müdâhale olunmuş hilâfî kanun olunduğundan münâzaun-fih olan mahal çiftlik-i mezkûr arâzîsinden olarak merkumun AbdulKadir ve Abdullah ve Salih ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf olub iştirâken zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelirler iken merkumun ol yerleri bizim yaylağımızdır deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği ve ber-vech muharrer tarih-i

merkumda emr-i şerîfim verildiği dîvân-ı hümâyunum kaleminden tahrîr kılınmış olmağla te'kîdî hâvî iş bu emr-i şerîfim ihdar olunmuştur imdi siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika karyeteyn ve merkumeteyn ahalîsinden olan merkumunun ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfî idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûrun hazır olduğu halde tarfeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette arâzî-i merkumeye büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyetin iş bu emr-i şerîfim i'tâ'sı kaydı bâlâsına göre şerh verilmek ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eyleyesiz.

Ziya

Fî 20 ... Sene 289

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve İkinci Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Salih Paşa İclâlühûya ve Rical-i Devlet-i Âliyemden Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Beg Dâme İlmuhûya ve Gercanis Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Gercanis Kazasına tâbi' Ermenak ve Ahur Karyeleri ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları müşa' ve müşterek ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsus ve müstakîl kadîmî mer'a yerlerinde âherin alakası olmayub dahil olunmak icâb etmez iken civarda vâki' Şisin ve Selamet ve Bağçe Karyeleri ahalîsi zuhûr birle ol yerleri söküb zirâat eder deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Ermenak ve Ahur Karyeleri ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda

[S.43]

Bir karyeye mine'l-kadîm mahsus olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müşterek ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç Karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınıb satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mezruâ misillû hiçbir kimse tarafından sökölüb zirâat harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i hümâyunun doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan münâzaun-fîh olan mahall-i mârrü'l-beyân ve Bağçe Karyeleri ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde bulunmuş veyahut hayvanları mârrü'l-beyân Şisin ve Selamet ve Bağçe Karyeleri ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden bulunmuş veyahud hayvanları mârrül-beyân Ermenak ve Ahur Karyeleri ahalîsinin hayvanâtıyla müşa' müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler mezkûr Ermenak ve Ahur Karyeleri ahalîsinin kadîmü'l-eyyâm beru koyun vesair davarları müşa' ve müşterek ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken kurâ-i selâse merkume ahalîsi ol yerleri söküb zirâat ederiz deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette bu mukavele mer'a yerlerinin alınıb satılması ve tapu ile verilip sökölüb zirâat olmuş kanun mezkûrun hilâfi olmadığından müdâhale-i vak'a men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olan siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe

tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika mârrü'z-zikr Şisin ve Selamet ve Bağçe Karyeleri ahalîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeyn hin-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'âr eylemeniz bâbında.

Fî 18 r Sene 89

**Der Zaman-ı Sadr-ı Sudûr'ul-Vüzera Hazret-i Serhat
Paşa ve Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye Müşârün-ileyh
Fî 25 ... Sene 89**

**Der Zaman Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye
Hazreti Mehmed Cemil Paşa
Fî 24 Cemâzi-yel-âhir Sene 289**

**Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı
Hümâyûnum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci
Rütbe-i Mecîdî ve İkinci Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil
Olan Vezirim Salih Paşa İclâlühûya ve Rum ili Beyler Beyliği Pâyelûlarından
Van Sancağı Mutasarrıfı ve Zikr Olunan Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Üçüncü
Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Hasan Şevki Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Van Kazası
Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde
Mecdehûma**

Tebaa-i devlet-i âliyemden Hacatur'un Van Kazasına muzâfa Gevaş Nahiyesine tâbi' Van'ın dîvânında kâin babasından intikâlen ba-hücceti şer'iyeye mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir kıt'a hürmet biri ile eşcâr mevcut bir kıt'a bağçesinde âherin alakası yoğiken dîvân-ı mezbur merkume sakinlerinden ve tebaa-i devleti âliyemden Hazar zuhûr birle emlâkı mezkûre ile bahçe-i mezkûrun mahsûlatı dahi hilâfî şer'i-

şerîfe fuzûlî zabt ve edüb ğadr eylediği beyânıyla mahalinde şer'le rü'yet ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Hacatur tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile tarafeyni mahalinde meclis-i memlekete ihzâr ve bi-l-muvaceheye şer'i terâfu' ederek husûsu mezbûr inhâ' olunduğu üzere olduğu ve zabt olunsu bile ğadr-ı şer'i on beş sene geçmediği ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette merkumun hilâfî şer'i-şerîfe fuzûlî zabt etmiş olduğu emlâkı mezkûre ile mahsûl her ne ise bade-s-sübût hüküm eddirüb merkum Hacatur'a alıverilüb icrâ'yı şer'i-şerîfe ve ihkak-ı hakk mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

[S.44]

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilayeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve İkinci Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Salih Paşa İclâlühûya ve Rum ili Beyler Beyliği Pâyelûlarından Van Sancağı Mutasarrıfı ve Zikr Olunan Mecîdî Nişan-ı Zî-şânının Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Hasan Şevki Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Van Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Tebaa-i devlet-i âliyemden Hacatur Van Kazası muzâfatından Gevaş Nahiyesine tâbi' Van'ın dîvânı toprağında vâki' babasından intikâlen ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma'lûmat-ul-hudud tarlalarını zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelüb âherin alakası yoğiken dîvân-ı mezbûr sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âliyemden hizâr-ı hilâfî şer'i-şerîfe ve kanun fuzûlî zabt edüb ğadr eylediği beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Hacatur tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir

iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetten sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahak-ı tapu olup mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihale kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan tarlaları merkum Hacatur zabt eder iken zirâat etmeyüb iâre ve icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub müstahak-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib olmadığından merkum Hazar bundan sahib-ül-arz me'mûrundan resm-i tapu ile almış ve yedine ma'mûliye sened verilmiş ise zabt eylemiş hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayub da fi-l-hakika merkum Hacatur ol yerlere babasından müstakîl ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelür iken merkum Hazar fuzûlî zabt eylediği ve zabt olunalı bilâ-gadr-ı şer' on sene geçtiği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol yerler me'mûru ma'rifetiyle merkum Hacatur'a aliverilüb yedinde olan tapu senedi mûcibince zabt ve zirâat eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr naib ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûr şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkum Hazar'ın ol yerleri zabt eylemesi şer'i-şerîfe ve kanun-ı mûnîfin hilâfı bulunduğu ve zabt olunan bilâ-gadr-ı şer'i on sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol yerler me'mûru ma'rifetiyle merkum Hacatur'a aliverilüb yedinde olan ma'mûliye tapu senedi mûcibince zabt ve zirâat eddirilmesi husûsuna mübâderet ve bade-l-terâfu' arâzî-i mezkûre meclisce şer'en ve kanunen tarafından birine hüküm olunduğu ve yerinde senedât-ı cedide bulunmadığı halde nizam müessesine tatbiken icâb eden

senedât-ı cedidenin istihsâli zamanında usûli vechle keyfiyyetin ba-mazbata cânib defterhâne-i âmireme ve müdâfaalarının dahi iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme başka başka inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat eylemeniz bâbında.

Fî 25 Receb Sene 289

Der Zaman-ı Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Halil Paşa

Fî 7 Şaban Sene 289

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudur'ul-Vüzera Hazret-i Mehmed Rüşdi

Paşa ve Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Müşârün-ileyh

Fî 18 ... Sene 89

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudur'ul-Vüzera Hazret-i Ahmed İsmed

Paşa ve Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Müşârün-ileyh

Fî 17 Zi-l-hicce Sene 89

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'ı Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Rum ili Beyler Beyliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Kemah Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve Vücûh Memlekete Zîde Mecdehûma

Kemah Kazasına tâbi' Sağ ve Çerkeş'in Karyeleri ahalisinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları müşa' ve müşterek ra'y olunub

[S.45]

Otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerini civarda vâki' Gümür Karyesi ahalîsinden mâlûm-ul-esâmi kimesneler söküb zirâat ile karyeyetn ve merkumeteyn ahalîsi hayvanlarının zarûret bâaş ve bâdây oldukları karyeteyn merkumeteyn ahalîsi taraflarından mukaddema ba-arzuhal ve vuku' bulan istid'â'ya mebni kanun üzere amel olunmak bâbında bin ikiyüz elli yedi senesi Evâil-i Rebî-ül-evvelinde başka ve zikr olunan Gümür Karyesi sakinlerinden Selim Kavos ve Hüseyin nâm kimesneler karye-i mezbûre toprağında yirmi seneden mütecâviz ber-vech iştirâk ba-tapu mutasarrıf olarak zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye eda ede geldikleri malûmat-ul-hudûd birilerini zikr olunan Sağ ve Çerkeşin Karyeleri ahalîsi hayvanâtının ra'yına mahsûs mer'adır deyu fuzûlî zabt ... oldukları merkuman taraflarından dahi mukaddema ba-arzuhal inhâ' olduğuna binâen kanun üzere amel olunmak bâbında sene-i mezbûre Evâhir-i Zi-l-ka'desinde başka ve zikr olunan mer'a yerleri mârrü'l-beyân Gümür Karyesi ahalîsinden olan merkumun taraflarından söküb zirâat olduğuna mârrü'z-zikr Sağ Karyesi ahalîsi taraflarından tekrar ba-arzuhal istid'â' kılındığına binâen kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz elli sekiz senesi Evâhir-i Rebî-ül-âhîrinde başka ve zikr olunan Gümür Karyesi ahalîsinden ve tebaa-i devlet-i âlîyemden Vartan ve Kalos ve Hacadur Karye-i mezkûre toprağında kâin ma'mûliye tapu senediyle ber-vech iştirâk mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ul-hudûd tarlalarını zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelirler iken zikr olunan Çerkeşin ve Sağ Karyeleri ahalîleri ol yerler karyemiz hayvanâtının ra'ına mahsuûs mer'adır deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları merkumun Vartan ve Kalos ve Hacadur taraflarından dahi mukaddema vuku' bulan istid'â'ya mebni iki yüz seksen iki senesi Evâhir-i Recebinde başka ve mezkûr mer'a yerlerine mârrü'l-beyân Gümür Karyesi ahalîsi tarafından fuzûlî müdâhale olduğuna zikr olunan Sağ ve Çerkeşin Karyeleri ahalîsi taraflarından yeni karar ba-arzuhal istid'â' kılındığına binâen kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz seksen dört senesi Receb'inin yirmi dördüncü günü tarihliyle başka sadr olan ol emr-i âliye dîvân-ı hümâyunum kaleminden mukayyed olub ... merkumun Vartan ve Kalos ve Hacadur'un bu defa dahi südde-i saâdetime takdim edildikleri bir kıt'a arz-ı hallerinde mezkûr Gümür Karyesi toprağında kâin ma'mûliye tapu senediyle ber-veche iştirâken mutasarrıf oldukları

ma'lûmat-ul-hudud tarlalarını zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelürlər iken zikr olunan Çerkeşin ve Sağ Karyeleri ahalîleri ol yerler karyemiz hayvanâtının ra'ına mahsûs mer'adır deyu fuzûlî müdâhalede hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere mahalinde rü'yet olunmak bâbında emr-i şerîfim serveti istid'â etmeleriyle kalem-i mezbûr kuyûdına mûraacat ve kanun muktezâsı sual olundukda ber-veche muharrer zikr olunan tarihlerde tarafeyne ol emr-i âliyem verildiği ve arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene hasb-el mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahak-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzayede tâlibine ihâle kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekinci maddesinde mûnderic olduğundan münâzaun-fih olan mahall-i mârrü'z-zikr Çerkeşin ve Sağ Karyeleri ahalîsinin kadimü'l-eyyâmından beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler mine'l-kadîm sebâtgir arâzîden olub merkumun Vartan ve Kalos ve Hacadur ma'mûliye tapu senediyle müşa' ve müşterek mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelürlər iken zikr olunan Sağ ve Çerkeşin Karyeleri ahalîsi ol yerler karyemiz hayvanâtının ra'ına mahsûs mer'adır deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette kadîmi zirâat ve haraset olan arâzînin mer'a ittihaz olunması ve ahalîyi hayvanâtının ra'ına mahsûs olan kadîm-i mer'a yerleri dahi muahhara-i tarla ittihazıyla zirâat kılınmış hilâfî kanun olduğundan müdâhale-i vak'a men' ve def' eddirilmek ve tarafeynin terâfu'leri ... iderek birgüne i'lâm-ı şer'i verilmiş ise bir kıt'a sureti dersaâdetime irsâl kılınmak içün emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet

malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika münâzaun-fih olan mahall-i kadîmden zirâat olunagelen sebâtgir arâzîden olarak merkumun Vartan ve Kalos ve Hacadur ba-tapu iştirâken mutasarrıflar olub zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda etmekde oldukları ve karyeten merkumeteyn ahalîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'anın ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi hususuna mübâderet ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına ve tarafeynin şimdiye kadar birgüne müdafaa-i şer'iyeleri ... edübde i'lâm-ı şer'i verilmiş olduğu halde bir kıt'a suretinin dahi der-saâdete müsâarat ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat eylemeniz bâbında.

Münîr

Fî 27 Muharrem Sene 290

[S.46]

Sivas Vilayeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Osmanî ve Mecîdî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Hurşid Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Salih Efendi Zîde İlmuhûya ve Suşehri Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Arab Ahmed oğlu Hüseyin nâm kimesne Suşehri Kazasına tâbi' Ödemiş Karyesi toprağında vâki' defterhâne-i âmirem cânibinden verilen ma'mûliye tapu senedi mûcibince mutasarrıf olduğu ma'lûmat-ul-hudûd tarlaları zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelüb dahil olunmak icab etmez iken civarda vâki' Ayaz Karyesi sakinlerinden Salih ve Osman ve Murad fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim suduru merkum Hüseyin tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â olunmuş ve defterhâne-i âmirem kuyûdına lede-l-mürâcaa karye-i mezkûrede kâin ma'lûmat-ul-hudud üç

kıt'ada yirmi beş kod tohum istîâb eder tarlaları merkum Hüseyin on seneden beri ve bi-l-inza' zabt ve tasarrufun olarak hak kararı sabit olduğu kurâ-i mezkûrdan vürûd eden ... gösterilmiş olduğundan mûcibince merkumun uhdesine kayd olunarak bin iki yüz seksen altı senesi Cemâzi-yel-evvelinin on beşinci günü tarihli tapu senedi verilmiş olduğu defterhâne-i âmiremden yazılmış ve dîvân-ı hümâyûn kaleminden kanun ve muktezâsı sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene hasb-el mevki' şâzz olarak daha ziyâdece deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlâ ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olup mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan tarlaları merkum Hüseyin zabt eder iken zirâat etmeyüb iâre veya icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlâ bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib olduğundan merkumun Salih ve Osman ve Murad bi-l-müzâyede me'mûru ma'rifetiyle almış ve yerlerine sened verilmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayubda fi-l-hakika zikr olunan arâzîyi merkum Hüseyin mezkûr tapu senedi mûcibince mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve ôşriye me'mûruna eda ede gelir iken merkum fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifet-i şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile hususu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkum Salih ve Osman ve Murad'ın arâzî-i mezkûreye müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı mûnîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette büyüce

vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûre zamanında mer'ayı merkum cânibinden ol tarafda mübâşir tâyini matlub olunduğu halde ba-irâde-i seniyye müessis olan nizam mûcibince tayin olunacak mübâşirin mesârif ve hizmet-i mübâşiriyesi meclisce kat' ve senede râbıta olunarak mer'a tarafından ta'diye eddirmeyüb mer'a-ı ileyhim cânibinden hizmet-i mübâşiriye ve mesârif-i muttâlîbe ahz ve zinhâr ve bu vesile ile kimesne gadr ve teâdî misillû ve vaz' ve hâlet vuku'a götürülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân sadr olmağla mazmûn-ı münîf üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Mikail

Fî 7 Muharrem Sene 290

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudur'ul-Vüzera Hazret-i Mehmed Rüşdî

Paşa ve Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Saffet Paşa

Fî 19 Safer Sene 90

Sivas Vilâyeti Valisi Olub İkinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim ... Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Salih Efendi Zîde İlmuhûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî Kazasına muzâfa Akşehirabad Nahiyesine tâbi' Afşar Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alakası olmayub ve bu mukavele mer'a yerleri alınub satılmak ve tapu ile verilüb sökülüb zirâat olunmak hilâfî kanun iken karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Pavlu nâm kimesne ol mer'a yerlerini zirâat ederim hilâfî kanun fuzûlî müdâhale eylediği karye-i merkume ahalîsi taraflarından mukaddema ba-arzuhal istid'â' olunduğuna binâen kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz altmış dört senesi Evâsıt-ı Saferinde sadr olan emr-i şerîfe mahaline

lede-l-vürûd kaza-i mezbûre tâbi' Taflak Karyesi mütemekkinlerinden Savo ve Yati ve Tuhur ve Semerci oğlu Pavlu Keşiş oğlu diğer Pavlu münazaün-fih olan mahalde akd olunan meclis-i şer'de sahib-ül-arz tarafından me'mûru mevcut olduğu halde zikr olunan Afşar Karyesi ahalîsinden İbrahim bin İsmail ve Halil bin Hasan ve İsmail bin İbrahim ve Mehmed bin Hüseyin ve İbrahim bin Hüseyin ve Mustafa bin İbrahim ve Durmuş bin Ali vesair mazbût-ul-esâmi ahalîsi karye-i mezbûre muvacehelerinde

[S.47]

İş bu muayene olunan mahall otuz seneden beru ve mârrü'z-zikr Afşar Karyesi ahalîsi muvacehelerinde otundan ve suyundan hayvanları intifâ' ede gelür iken mârrü'z-zikr Afşar Karyesi ahalîsi merkumun intifâ'larına mâni' olduklarından sual olunub mevâcib-i şer'iyesinin icrâ'sı matlûbları olduğunu dava edenlerinde gabe-s-sual sâlif-üz-zikr Afşar Karyesi ahalîsi merkumun İbrahim ve Halil ve İsmail ve Mehmed ve İbrahim ve Mustafa ve Durmuş vesairleri cevaplarında iş bu muayene ve müşahede olan mahal-i mine'l-kadîm ... ve sakin oldukları mezkûr Afşar Karyesinin hayvanâtına mahsûs mer'a olub kadîmü'l-eyyâmdan beru bir kimsenin alâka ve müdâhalesi olmayub bilâ-niza' mer'aları olmak üzere ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede gelür iken merkumun Taflak Karyesi ahalîsinin hayvanlarına kâfi mer'alarına kanâat etmeyüb münâzaun-fih olan mahalî dahi ... hak zabt edüb merkumun ile huzûr-ı şer'i de bi-l-muvacehe lede-l-terâfu' mer'alarını şahidin adalîyyet ile sabit ederek merkumunun kâffe yerlerine sâniye olundu deyu bir kıt'a hüccet-i şer'ie ibrâz ve tekrar mer'alarını tevâtüren sabit ederiz deyu defa ... eylediklerinde meşhur ve terk-i hilâfına ikâme-i beyâna câiz olmayacağından merkumun İbrahim ve Halil ve İsmail ve Mehmed ve İbrahim ve Mustafa ve Durmuş ahalî-i sâireden tevâtüren beyâna tâlib olundukda ricâl-i müslîminden kaza-i mezbûre tâbi' Abbas ve Karo Eğerek ve Güzel-i Kebir ve Sadadır ve Güzel-i Sagir ve Kebir Tanos ve Ağdırğos ve Civartakım Azyedir-bâlâ Azyedir-zir Cevizli ve Dokuz ve Buldur ve Civartakım Karyeleri ahalîsinden ma'lûm-ül-esâmi cem'en elli bir nefer kimesne la-acel-ül-şehâde meclis-i makûd-ı mezkûrede hazûrun olub es-şehâd olduklarından fi-l-hakika müşâhede ve muâyene olan mahalli sâlik-üz-zikr Afşar

Karyesi ahalîsinin mahsûs ve müstakîl mer'ayı kadîmeleri olub hayvanlarını ra'y ve otundan ve suyundan intifâ' ede gelmişler iken hazır bi-l-meclis Taflak Karyesi ahalîsinden olan merkumun Çilingir oğlu Keşiş ve Savo ve Yatı ve Tuhur ve Pavlu ve Keşiş oğlu diğer Pavlu kendü karyeleri mer'asına kanâat etmeyüb zabt eylediklerine şahidleriz şehâdet dahi ederiz deyu her birileri irâde-i hudûd ile âlâ vakf-ül-mer'a şehâdet ve tevâtür vechle başka başka edâyı şehâdet-i şer'îye edüb ve şuhûd-ı mezkûrenin gezib üzerine tevâfuk ve ittihâdları geziye ihtimal olmayacak mertebe cemâat-i müslîmin olub şâhidin şâyia ve tevâtürün her şer'îyesine bâliğ olmağın ba'de reayât şerâit-ül-kabul mûcibince bâde-l-hüküm ... merkumun Çilingir oğlu Keşiş ve Savo ve Yatı ve Tuhur ve Pavlu ve Keşiş oğlu diğer Pavlu'nun kâffe yerlerine sâniye olunarak men' olunduklarını terk-i şer'den bir kıt'a i'lâm-ı şer'î i'tâ olunmuş olduğundan mûcibince emr-i şerîfe sudûru zikr olunan Afşar Karyesi ahalîsi taraflarından mukaddema istid'â' ve niyâz ve i'lâm-ı mezkûr ile bir kıt'a mazbâta takdîm ve ibrâz olunmuş ve i'lâm-ı mezkûr meâlî ahvâline muvaffık idiğü cânib-i fetvahânededen işaret kılınmış olduğuna binâen i'lâm hâlî mübâyin bin iki yüz atmış yedi senesi Evâhir-i Şaban'ında diğer bir kıt'a emr-i şerîfe sadr olmuş ise de bu esnada zikr olunan Taflak Karyesi ahalîsinden olan merkumun Keşiş ve Savo ve Yatı ve Tuhur ve Pavlu ve diğer Pavlu ile karye-i merkumenin ahalî-i sâiresi taraflarından ol mer'a yerlerine fuzûlî müdâhale olunmakda olduğu beyânıyla te'kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Afşar Karyesi ahalîsi tarafından bu defa barzuhal istid'â' olunmuş olub dîvân-ı hümâyunum kalemi kuyûdına müracaat ve kanun sual olundukda ber-vechi muharrer zikr olunan tarihlerde iki kıt'a emr-i şerîfe verildiği ve bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'a da yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve aher karye ahalîsi ol meraya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'ayı herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri ra'den men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsus olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdas ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillû hiçbir kimesne tarafından sökülüb zirâat ve harâsete izin ve ruhsat

verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu arâzî-i kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic idiğû mukayyed ve mesâtur bulunmuş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda mûnâzaun-fih olan mahall fi-l-vâki' i'lâm-ı mezkûrede beyân olunduğû üzere zikr olunan Afşar Karyesi ahalîsinin kadîminden koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden olduğı ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğı surette ol mer'a yerlerine merkumun Keşiş ve Savo ve Yatı ve Tuhur ve Pavlu ve diğêr Pavlu ile mârrü'z-zikr Taflak Karyesi ahalî-i sâiresi taraflarından ... şer'i ve hilâfî vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet eylemeniz bâbında.

Fî 2 Ra Sene 290

[S.48]

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliğı İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa Kiğı Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kiğı Kazasına tâbi' Azun Hüseyin Karyesi ahalîsi karye-i mezbûre toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs müstakîl mer'a yerlerinden âherin alâkası yoğıken ashâbından Hüseyin Beg nâm kimesne zuhûr birle mer'ayı mezkûr söküb zirâat ederim deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadığı beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru karye-i merkum ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder âher karye ahalîsi hayvanâtın süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müşterek

ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalisine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalisine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat ve harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan birinci maddesinde münderic olduğundan münâzaun-fih olan mahalli kadîmden tapu ile verilüb zabt ve beher sene zirâat ve öşri eda oluna gelen sebâtgir arâzîden olarak merkum Hüseyin Beg ... mutasarrıf ise müdâhale eylemesi hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler mezkûr Azun Hüseyin Karyesi ahalisinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken mîr merkum ol mer'a yerlerini söküb zirâat ederim deyu fuzûlî müdâhale eylediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette bu mukâvele mer'a yerleri alınub satılmaz ve tapu ile verilip sökülüb zirâat olunmuş hilâfî kanun olmadığından vâki' olan müdâhale ma'rifet-i şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika merkum Hüseyin Begin ol yerlere müdâhale eylemesi şer'-i-şerîfe kanun-ı münîfin hilâfî bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol mer'a yerlerine merkum Hüseyin Beg tarafından vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 2 Ra Sene 290

Der Zaman-ı Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Raşid Paşa

Fî 18 Ra Sene 90

Asâkîr-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'î Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Rum ili Beyler Beyliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Erzincan Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Erzincan Kazasına tabî' ... Karyeleri ahalîsi meclis-i şer' de karyelerine cereyan eden on dokuz hassa itibar ile altı hassa ve üç hassası ve diğer üç hassası ... ve bir hassası Kara koş ve bir hassası ... ve bir hassası kum ve bir hassası Geçerhan Karyelerine câri olub bağ ve bağçe ve mevrûatları saki ve şarab ve intifâ' ede gelirler iken sâlik-ül-beyân ... Karyeleri ahalîleri mârrü'z-zikr sudan kendi hassalarına ... kanâat bedeli kurâ-i sâire ahalîsinin hassalarına hilâfî şer'i-şerîfe ve mugayir-i kadîm fuzûlî müdâhaleden hâlî oldukları beyânıyla men'i hakkında bir kıt'a emr-i şerîfe sudûru istid'â'sından oldukları mukaddema ba-i'lâm ikdâ ve iş'âr olduğuna binâen mahalinde şer'le rû'yet ve bade's-sübût ol vechle icrâ' eddirilmek bâbında bin iki yüz elli sekiz senesi Evâil-i Zi-l-kâdesinde bir kıt'a emr-i şerîfe sadr olduğu dîvân-ı hümâyunum kaleminde mukayyed olub zikr olunan ... Karyeleri ahalîleri taraflarından bu defa sūdde-i saâdetime takdîm olunan bir kıt'a arzuhallerinde mezkûr Su karyeteyn ve merkumeteyn ile kurâ-i merkumeye câri olub bağ ve bağçe vesair mevrûatlarını saki ve şarab ve intifâ' ede gelirler iken bu esnada zikr olunan ... Karyeleri ahalîsi kendi hassalarına adm-ı kanâat bedeli zikr olunan ... Karyelerine cari olan suya dahi kadîm-mugayir fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla ol bâbda mukaddema varılan emr-i şerîfe mûcibince müceddeden bir kıt'a emr-i şerîfim sudûru istid'â' olunmuş ve şarab ve saki ve muhidîn nizâında ancak ta'mil-i kadîmeye itibar olunur deyu kanunnâme-i arâzînin yüz yirmi dördüncü maddesinde munderic idüğü kalem-i mezbûrdan tahrir kılınmış olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib ve müfti vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda husûsu mezbûr inhâ' olduğuna üzere olduğu ind-eş-şer' ve'l-

meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette bu mukavele su nizâında ancak ta'mil-i kadîmeyle itibar olunmadığından ma'rifetiniz ile tevcihle kurâ-i merkumeye cari oluna gelmiş ise bade's-sübût yine ol mahalden ve ol vecihle kadîmi üzere cereyan eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında Ferman-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfî üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Rüşdî

Fi 25 Ra Sene 290

[S.49]

Muahharren Emr-i Âlî Yazılmışdır

Fî 8 Şevval Sene 91

Şerh-i Şukkadadır

Fî 20 Şevval Sene 91

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânı Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Kiği Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kiği Kazasına tâbi' Şan Kömürü Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında kâin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alakası yoğiken yine kaza-i mezbûre tâbi' Timur Han Karyesi sakinlerinden İsmail ve Hasan Beyler zuhûrunun ol mer'a yerleri tarla ve çayır olmak üzere iştirâken uhde-i tasarruflarımızdadır zabt ve söküb zirâat eder deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Şan Kömürü Karyesi ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve defterhâne-i âmirem kuyûdına müracaat olundukda mezkûr Şan Kömürü Karyesinde kâin bir kıt'ada iki ... hasıl eder çayır ve değirmen bir kıt'a da yedi yüz otuz dokuz kod tohum istîfâb eder arâzînin ... bulunan Mehmed Begin

vuku'a kanun mebni hasb-el-kanun oğulları merkuman İsmail ve Hasan Beglere intikâl eylediği evvel-i mezkûrdan vürûd eden vesikalarında beyân olunmuş olduğunun mûcibince mîr ... uhdelerine kayd olunarak bin iki yüz seksen dokuz senesi Rebî-ül-âhîrinin beşinci günü tarihiyle muverrih tapu şenedine verilmiş olduğu defterhâne-i âmirem muhasebesinin yazılmış ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun ve muktezâsı sual olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsus olan kadîmi mer'a yerleri alunub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdas ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökölüb zirâat harâsete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan birinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahalli kadîmden tapu ile verilüb zabt ve zirâat ve öşri ve resmi eda oluna gelen çayır sebâtgir arâzîden olarak merkumun İsmail ve Hasan Beyler ba-tapu mutasarrıflar ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l- hakika mezkûr mahall zikr olunan Şan Kömürü Karyesi ahalîsinin kadîmü'l eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken merkuman İsmail ve Hasan Begler fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette bu mukâvele mer'a yerleri alunub satılmaz ve tapu ile verilüb sökölüb zirâat olunmuş hilâfî kanun olmadığından müdâhale-i vak'a ma'rifet-i şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malumunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkuman İsmail ve Hasan Beglerin ol yerlerine

müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette merkuman İsmail ve Hasan Begler taraflarının ol mer'a yerlerine büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûrun âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında Ferman-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Ziya

Fî 25 Ra Sene 290

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Rum ili Beyler Beyliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Kurican Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karsi oğlu Ali nâm kimesne Kuzican kazasına ... ulyâ Karyesi toprağında kâin ma'lûmat-ul-hudud beş kıt'a tarla ile ot biçilür üç kıt'a çayıra ma'mûleye tapu senediyle mutasarrıf olarak ve zikr olunan tarlalara zabt ve beher sene

[S.50]

Zirâat ve mezkûr çayırların dahi beher sene otu biçüb öşr ve resmlerini me'mûruna eda ede gelüb dahil olunmak icâb etmez iken karye-i mezbûre sakinlerinden Hasan ve diğer Hasan ve Salih nâm kimesneler fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkurum Ali tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden

kanun ve muktezâsı sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olup mutasarrıf-ı sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır veya tapu mutasarrıfı olunan ve kadîmi öşri mahsûs alına gelen çayır bilâ-gadr üç sene ale-t-tevâlî otu biçilmeyüb ve öşri verilmeyübde ta'tîl olunur ise müstahakk-ı tapu olur deyu kanunnâme-i arâzînin atmış sekiz ve seksen beşinci maddelerinde başka başka münderic olduğundan münâzaun-fih olan tarlalar ile çayırlara merkum Ali ba-tapu mutasarrıfın ve zikr olunan tarlalara zirâat etmeyüb ve çayırı mezkûrların dahi bir sene otu biçmeyüb iâre ve icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub müstahakk-ı tapu olmuş ve bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib olmadığından merkumdan Hasan ve diğer Hasan ve Salih bi-l-müzayede yüzden sahib-ül-arz me'mûrundan resm-i tapu ile almış ve yedlerine ma'mûliye sened verilmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayub da fi-l-hakika merkum Ali ol yerlere ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf olarak mezkûr tarlaları zabt ve beher sene zirâat ve ol çayırların dahi beher sene ot biçüb öşr ve resmlerin me'mûruna eda ede gelür iken merkumun fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu' de ind-eş-şer ve'l-meclis tebeyyün tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olan siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika merkumun Hasan ve diğer Hasan ve ... ol tarla ve çayırlara müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olunur halde hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer'i ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk

eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûre hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 2 Rebî-ül-âhir Sene 1290

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'î Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa İclâlühûya ve Rum ili Beyler Beyliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Kemah Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kahveci Mehmed nâm kimesnenin Kemah Kazasına tâbi' Dûdük Karyesi toprağında vâki' ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma'lûmat-ul-hudud bir kıt'a tarlası mine'l-kadîm karye-i merkumeden cereyan eden ... ve intifâ' oluna gelir iken bu esnada karye-i merkume ahalîsi tarafından fuzûlî müdâhale olunmakda olduğu beyânıyla men'i bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Mehmed tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden fuzûlî sual olundukda hakk-ı şer'i ve sâkî ve mücerred nizâında ancak kadîme itibar olunur deyu kanunnâme-i arâzînin yüz yirmi dördüncü maddesinde mûnderic olunmuş ve keyfiyyetin bi'l-fîl Anadolu Kazaskeri olub birinci rütbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânını hâiz ve hâmil olan i'lâm-ül-ulema el-mütemeyyizin efzâl-ül-füzela el- münevverin Mevlânâ Mehmed Abdullah Efendi edamallahû teâlâ fezâiliye lede-l-havale Mevlânâ merkumun hala ba-tapu tasarrufunda olan tarlayı mezkûr istid'â' olunduğu vechle mezkûr Dûdük Karyesinden cereyân eden su ile mine'l-kadîm sâkî olunagelen ve karye-i merkume ahalîsi tarafından fuzûlî müdâhale olunduğu halde mesele-i şer'iyesine tevfi ken ve kanun-ı mûnîfin tatbiken sahib-ül-arz huzûrunda terâfu' şer'i-şerîfe olunarak tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde hilâfî kadîm-i müdâhale-i vak'anın men'i bâbında emr-i şerîfim i'tâ'sı irâde-i âlîyeme me'nût idiğüne i'lâm eylemiş olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib ve müfti vesair mûmâ-

ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru mevlânâyı müşârûn-ileyhim i'lâmı mûcibince mesele-i şer'îyesine tevfikeyn ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbiken ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika karye-i merkume ahalîsinin müdâhale hilâfı kadîm idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğı halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğı surette müdâhale-i vak'anın ma'rifeti şer'le men' ve def'iyle ol su kadîmden tevcîhle

Bismillahirrahmanirrahim

İş Bu Emr-i Âlî Mahaline Lede-l-virûd

Erzurum Kazasına muzâfa Kiğı Kazasında kâin Anderlis Nahiyesinde Şebin Karyesi ahalîsinden ve herbiri devlet-i âliyyem tebaasının Ermeni milletinden Markar Veled Aron ve Kiğork ve Veled-i Burbin ve Serkis Veled-i Haçin medine-i mezbûrda vâki' mülkiye dairesinde meclis-i davaya mahsûs odada ba-... meğer Muş Ali Rıza Efendi bi-l-cümle a'za-yı meclis ... oldukları halde gadr eylediğı meclis-i şer'î münîrde kaza-i mezbûre eşrâfında ve rikâb-ı şâhâne kapucu başlarından re'fet-lü İsmail bin Emin Mehmed Beg Erzurum vilâyeti defter-i hâkanî başkatibi fütüvvet-li Ahmed Efendi hazır olduğı halde muvacehesinde mezkûr Şebin Karyesi ... vâki' arâzî-i mîriyyeden bir tarafı ... ve bir tarafı ... ve bir tarafı şehir-i kebir ve bir tarafı cibali kebir ve bir tarafı ... ile mahdûd ve şahsına altmış ... tohum istîâb eder otuz beş kıt'a tarlalar mûmâ-ileyh İsmail Bey'in pederi muteveffa-yı Mehmed Beg ile Mahmud Beyin hayatında elli seneden mütecâviz babasından müstakîl tapuyu mülki olup bundan otuz beş sene akdem yazılır âher karyede olunduğı halde karye-i mezbûrenin ahalî-i sâbıkası senedi âherin mukâvelesiyle muteveffayı mûmâ-ileyh Mehmed Begin hayatında arâzî-i mezkûreye icâr ve teslim etmekde oldukları halde ahâlî-i merkumun karye-i mezkûrdan ihraç ve yerlerine bizleri iskan eddikde biz dahi Hüsn-i rızamızla otuz beş seneden beru arâzî-i mahdûde-i mezkûreye kezâlik senedi on beşer ... sada icratıyla muteveffa-yı mûmâ-ileyh Mehmed yeniden hayatında isticâr ve teslim etmiş iken mûmâ-ileyh Mehmed Beg hayatında güzêrân eden elli sekiz tarihinde arâzî-i mezkûreye mahdûmları mûmâ-ileyh İsmail beyile ... fütüvvet-li Hasan Beye ale-l-iştirâkı ... altı bin beş yüz gurus bedeli ... mukâbilinde

bi-l-izin hasb-el-arz ferağ ve ... onlar dahi ber-veche meşrûh ... ve tefrîğ eddikden sonra arâzî-i mezkûreye âherin mezkûr ile tarihi mezbûrdan hâlî olan tasarruf ve icrâ'-ı mezkûreye mûmâ-ileyh İsmail ve Hasan Beylere ol vâki' etmekde olarak bu veche şahsı icrâ' ve tasarrufumuzda olduğundan arâzî-i mezkûre kendülerine icrâ' edlerinden bi-l-intikâl şahsın tasarruflarında olduğu surette âtik tapu senedleri olmadığından bunlardan kâffe yed ve senedi vermekde olduğundan icrâ'-ı mezkûreyi bizden alınmaması için mûmâ-ileyh İsmail yeniden ... eyleyiniz davamız şer'en nizâma-i mukayyed olmadığı ... eylemiş olduğumuza mebni ... arâzî-i mahdûd-ı mezkûrede bizim asla ve kat'a alâka ve müdâhalemiz olmayub bunlar mûmâ-ileyh İsmail ve Hasan Beglerin a'bâ ve icrâ'-ı deynin ... müstakîl ba-tapu şahsın tasarruflarında olub vech-i muharrer üzere ... mutasarrıflardır deyu tarafeynin ikrâr ve tasdiklerini naib-i mûmâ-ileyh ba-tahrîr ve inhâ' takrîr eylediği medine-i Erzurum mahkemesinden huzûr-ı iskânlarına i'lâm olundu deyu Fî 26 Safer Sene 85 tarihiyle muverrah verilen bir kıt'a i'lâmda sicilden muharic bir süreli iki kıt'a mazbata sûretinin Erzurum vilâyet-i cânibinden Sene 91 tarihiyle muverrih vârid olan bir kıt'a tahrîratında beyân olunmuş ve sûret-i i'lâm-ı mezkûrun hilâfına takrîr ve tasdik mezkûrları beyânından ibaret idiğü cânib-i fütüvvet-hâneden işaret kılınmış olduğundan i'lâm-ı mezkûr meâli ba-fermân-ı âlî şerh verildi.

Fî 20 Şevval Sene 291

[S.51]

Merkum Mehmed'in tarlasına cereyan ede gelmiş ise bade-s-sübût şer'i yine ol mahalden ve ol vechle kadîmi üzere icrâ' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî ahire dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî 26 Ca Sene 290

Sivas Vilâyeti Valisi Olub İkinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim ... Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Salih Efendi Zîde İlmuhûmaya ve Akşehirabad Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecddehûma

Akşehirabad Kazasına tâbi' Akşar Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadimü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alakası yoğiken civarda vâki' Yörük Karyesi sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âliyemden Arod ve Hazarin ve Basgin zuhûr birle ol mer'a yerlerini fuzûlî zabt ve müceddeden tarla ittihaziyla sökülüb zirâat ve harâset etmekde oldukları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Akşar Karyesi ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'a da yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangi karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müşterek ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahallî kadîmden tapu ile verilür ve sökülüb zabt ve zirâat ve öşri eda olunagelen sebâtgir arâzîden olarak merkumun Arod ve Hazarin ve Basgin ba-tapu mutasarrıflar ise zabt ve zirâat eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler zikr olunan Akşar Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken merkum ol mer'a yerlerini sökülüb zirâat eddikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i

terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette bu mukâvele mer'a yerlerinin alınub satılması ve tapu ile verilüb sökülüb zirâat olunması kanun-ı mezkûrların hilâfı olmadığından ma'rifeti şer'le men' ve def'le ol mer'a yerlerinde kadîmi üzere karye-i merkume ahalisi hayvanâtını ra'y eddirmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika merkumdan Arod ve Hazarin veya Basgin ol yerleri zabt eylemeleri şer'-i-şerîfe kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette bu mukavele mer'a yerlerinin alınub satılması ve tapu ile verilüb sökülüb tarla ittihazıyla zirâat edilmesi hilâfı kanun olduğundan ma'rifeti şer'le men' ve def'iyle ol mer'a yerlerinde kadîmi üzere karye-i mezkûrda hayvanâtının ra'y eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Münîr

Fî 27 C Sene 29

[S.52]

Erzurum Kazası Naibine

Medîne-i Erzurum mahallâtından Çukur mahallesinde vâki' nezâret-i evkâf-ı hümayun-ı mülûk-âneme mülhakka-ı evkâfdan dolmasun Zâde El-Hac Mustafa bin El-Hac Ömer nâm sahib-ül-hayrın vakfına el-yevm ba-hücceti şer'iyeye bi-l-fi'l mütevellisi olan evlâd-ı vakıfdan Es-Seyid Mehmed Şakib bin Mehmed Şerif meclis-i şer'-i-şerîfe onurda bi-l-mütevelliye takrîr-i kelâm ve ta'yîr-i ayn-el-haram eddirüb vakfı mezbûrdan olub mahalle-i mezbûrede vâki' bir taraftan Molla Mehmed bin Ahmed bin Abdullah menzili ve bir taraftan arsa-i hâlîye ve iki taraftan tarîk-i

âmm ile mahdud çehar duvar ile muhâta sekizinci numara ile merkum bir bâb menzîli arsası ve yine vakf-ı mezbûr ... olub medîne-i mezbûre de Gürcü kapısının hasâr arasında vâki' iki taraftan hasâr ve bir taraftan çadırcı Zâde Mehmed bin Ömer bin Mustafa mumcu dükkânı ve taraf-ı rabi'i tarîk-i âmm ile mahdûd üçüncü numara ile merkum bir bâb samanlık ve yüz elli sekizinci numara ile merkum bir bâb mumcu dükkânı ve yüz altmış sekizinci numara ile merkum bir bâb tahtacı dükkânı ve yüz altmış ikinci numara ile merkum bir bab dülger dükkânı mine'l-kadim cânib-i vakıfdan senevi dört yüz seksen gıruş icâre-i vaahde misliyesiyle icâr olunagelmışler ise de samanlık ve dekakin mahdûde-i mezkûrelerin ekser-i muvazaâları harab ve imâret-i vakfa ğayr-ı müsâid olub şu halde isticâre kimesne tarafından ziyâdeye râğbet olunmayarak herdem tenzîl ve ma'tul kalacağından hazır bi-l-meclis devlet-i âliyam tebaasının ermeni milletinden Bastırmacı oĝlu Hacadur da Ohannes'in medîne-i mezbûre zikr olunan Gürcü kapısında vâki' ba-hücceti şer'îye müstakîlen taht-ı temellikinde bulunan bir taraftan Oĝlu El-Hac İsmail bin Ahmed bin Abdullah dükkânı ve bir taraftan Haldur Ağob ibni İbrahim Edhem dükkânı ve bir taraftan ... ve taraf-ı rabi'i tarîk-i âmm ile mahdûd birbirine muttasıl yüz elli beş ve yüz elli yedi ve yüz elli dokuzuncu numaralar ile merkum üç bâb bazar dükkânı mahalleten ve ebniyeten ve vücudeten râğibeten ve kıymeten ve icareten sâlif-üz- zikr vakf olan arsa ve samanlık ve dekakin mahdûde-i mezkûrelerden ... ve ma'mûr ve merkum Hacatur'un istibdâle taleb vurgunu ... ve istibdâli cânib-i vakfa mîn gel-ül-vücûda enfâ' ve ulâ idiĝü ... ğayr-ı mesâtur olmaĝla istibdâli mezkûr için der-bâr-ı şevket-karârıma arz olunmasını bi-l-mütevelliye rica ederim diyerekde husûsu meşrûh lede-ş-şer' olunur seyîde-i derece-i tahkik ve vüzûh olmak üzere arsa ve samanlık ve dekâkin mahdûde-i mevkûfa-i mezkûreler ile dekâkin mahlûk-ı mahdûde-i mezkûreler mahalinde bi-l-muayene keşf ve takvim ve tahmin için sûb-ı şer'î-şerîfe onurdan mürsel başkatib Hazak bin Mehmed zîde ilmuya ve Evkâf Müdür-i Hüseyin ve ebniye-i meclis cânibinden me'mûru Ahmed bin Ali ve Mahmud bin Ahmed ve dülgerler şeyhi Mehmed bin Tomali ve Hayrullah bin Hasan nâm halifeler ile ebniye ve safok ahvalîne vakuf-nâmeleri olan Mustafa bin Abdülkerim ve Ali bin Mustafa ve Abdülkerim bin Mustafa ve Mehmed bin Hasan vesair cerîde-i şer'de merkum-ul-esâmi ... müslimin ile evvela arsa ve samanlık ve dekâkin mahdûde mevkûfe-i mezkûrelere varub

minvâli mûmâileyh Es-Seyid Mehmed Şakib muvacehesinde arsararını ve üzerlerine mevcut harab ebniyelerini musâha ve takvim eylediklerinde arsararları tâvlen seksen zirâ' ve arzen otuz zirâ' terbien iki bin dört yüz zirâ'olub beher zirâ' üçer ğuruşdan cem'en yedi bin iki yüz ğuruş ve üzerinde mevcûda terbien üç yüz zirâ' bi-l-cümle ebniye-i mezkûresinin beher zirâ' beşer ğuruşdan cem'en bin beş yüz ğuruşuna mîn haysü'l-mecmuâ arsa ve ebniyelerinin kıymetleri sekiz bin yedi yüz ğuruşa balığ olduğu bade-l-mazbata saniya ba-cem'ihim malın olan dekâkin mahdûden mezkûreler üzerine varub kezâlik arsararını üzerlerinde mevcûda ebniyelerini musaha ve takvim eylediklerinde arsararları tâvlen alınmış zirâ' ve arzen otuz zirâ'ya ... terbi-i bin sekiz yüz zirâ' olub beher zirâ'yı beşer ğuruşdan cem'en dokuz bin ğuruş ve üzerlerinde mevcûd zikr olunan üç bâb dekâkinden biri arzen on zirâ' ve tâvlen on beş zirâ' terbien yüz elli zirâ' ve biri arzen on bir zirâ' ve tavlen on yedi zirâ' terbien yüz seksen yedi zirâ' ve biri arzen on iki zirâ' ve tavlen on sekiz zirâ' terbien iki yüz on altı zirâ'ya cem'en beş yüz elli üç zirâ' ebniyesinin beher zirâ'yı on yedi beşer ğuruşdan cem'en dokuz bin dört yüz bir ğuruşuna mîn-hays-ül-mecmuâ arsa ve ebniyelerinin kıymetleri on sekiz bin dört yüz bir ğuruşa balığ ve senevi beheri altışar yüz ğuruşdan cem'en bin sekiz yüz ğuruşa icâre-i vaahdeye mütahammeleri olduğu ba-ikşaf-ül-muayene bade-t-tahakkuk malın dekâkin mahdûde-i mezkûreler mahalleten ve ebniyeten vücûdeten ve rağibeten ve kıymeten ve icraaten harab olan vakfı arsa ve samanlık ve dekakin mahdûde-i mezkûrelerden ve evkâr ve eşrâf ve istibdâli cânib-i vakfa mûmâ-ileyhe ulâ ve enfâ' olduğunu halifeten mezbûrun ile mevcut maiyetleri olan merkumun vesair cerîde-i şer'de muharrer-ül-esâmi mezbûrun ihyâ eylediklerini Mevlânâyı Katib mûmâ-ileyh ber-vech meşrûh mahalinde ğabe-l-kayd ve'l-terâkim cümle heyetiyle maen gelub alî tarîk-ül-şüheda huzûr-ı şer'de tarafeyn ve mahbûrun müslüman merkumun hazır oldukları halde tasdiklerine mukaran inhâ' takrîr eylediğinde istibdâli mezbûr vakf-ı mezkûr hakkında mîn-gel-ül-vücûd ula ve enfa' olduğu ğayr-ül-şer' olunur zahir ve nemayan olmağla izn-i hümayunumu hâvî bir kıt'a emr-i şerîfim ihdârı istid'â' olunduğu ba-i'lâm ve mazbata ve tahrîran inhâ' olunmuş ve i'lâm-ı mezkûr meâli istibdâli mezkûr için ruhsât-ı seniyye-i şâhânemi hâvî emr-i şerîfim i'tâ'sı istid'â'sından ibaret idiğü cânib-i fetvahânenen işaret kılınmış olub malın olan dekâkin vakf olan arsa ve samanlık ve dekâkinden kıymeten ve rağbeten ve

icraaten ve mahalleten istibdâli cânib-i vakf ula ve enfâ' olub şerâit istibdâli mevcûda olduğu halde istibdâli tecviz eyleyen fukahâyı zevil inhâcın kulları üzere malın olan dekâkin-i vakfa ve vakf olan arsa ve samanlık ve dekâkin malın olmak ve vakfa olan şurût-ı vakfı sâlide icrâ' kılınmak üzere istibdâli olunub tarafeyne hüccet-i şer'îye verilmek şurûtundan bulunmuş olduğundan ber-mûcib-i i'lâm istibdâli mezkûr içün izin-i hümâyunum hâvî dîvân-ı hümâyunum kaleminden bir kıt'a emr-i şerîfim ihdârı mevâli-i kirâmdan evkâf-ı hümâyunum müfettişi olub ikinci rütbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânı hâiz ve hâmil olan ... müslimin Mevlânâ Mustafa Fatika Efendi zîden fezâiliye tarafından i'lâm ve evkâf-ı hümâyunum nazırı olub birici rütbe-i mecîdî ve ikinci rütbe-i Osmanî nişan ve zîşânlarını hâiz ve hâmil olan vezirim Es-Seyit Ahmed Kemal Paşa edamallahû teâlâ iclalühûya tarafından ba takrir-i ikdâ ve efhâm olunmuş olmakdan nâşi keyfiyyet tarafı eşrâf-ı şâhâneme arsa ile lede-l-istizan ol vechle icrâ'sı husûsuna irâde-i seniyye-i padişahânem müteallik ve şeref sudûr olarak ol bâbda emr-i hümâyun şu şehir-i yarânem şer-karyemiz ve sudûru eylemiş olmağın muktezâyı münîfi üzere istibdâli mezkûr içün kalem-i mezbûrdan iş bu emr-i celîl ... ihdâr ve cihan kalemine ilim ve hayrı i'tâ olunmuşdur imdi sen-ki naib mûmâ-ileysin keyfiyyet malûmun oldukda i'lâm-ı mezkûrda beyân olunduğu üzere malın olan dekâkin-i mezkûre vakf olan mezkûr arsa ve samanlık ve dekâkinden kıymeten rağibeten ve icraaten ve mahalleten ... evkâr ve istibdâli

[S.53]

Cânib-i vakfı şerîfe mezkûre ulâ ve enfâ' olub şerâit istibdâli mevcûda olduğu halde istibdâli tecviz eyleyen fukahâyı zevil inhâcın kulları üzere malın olan dekâkin-i mezkûre ve vakfa ve vakf olan mezkûr arsa ve samanlık ve dekâkin malın olmak ve vakf olan şurûtu vakf-ı sâlide icrâ' olunmak üzere istibdâl eddirüb tarafeyne hüccet-i şer'îye i'tâ'sına mübâderet eyleyesiz.

Recai

Fî 27 Ca Sene 290

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilayeti Valisi Olub Murassa'î Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Kiği Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kiği Kazasına tâbi' Sugölek Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki'kadîmü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken civarda vâki' Çavuş ve Abuvanin ve Olsaz ve Çumak ve Safasur ve Karakaya ve Salor ve Hozavin ve Zeynalı Karyeleri ahalîsi fuzûlî müdâhalede hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Sugölek Karyesi ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsus olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müşterek ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsus olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahâlî-i hedm vâki' ettirebilür ve arazi mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahal salif-üz-zikr Çavuş ve Abuvanin ve Olsaz ve Çumak ve Safasur ve Karakaya ve Salor ve Hozavin ve Zeynalı Karyeleri ahalîsinin koyun vesâir davarları müşa' ve müşterek ray olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanlarını zikr olunan Sugölek Karyesi ahalîsinin hayvanâtıyla müşa' ve müşterek ray' olunagelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler zikr olunan Sugölek Karyesi ahalîsinin koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan

intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'a yerlerinden iken kurâ-i muharrerre-i merkume ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vâki' ma'rifeti şer'le men' ve def' olunmak içün emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika kurâ-i muharrerre-i mezkûre ahalîsinin ol mer'a yerlerine müdâhale eylemeleri şer'-i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfi bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr zamanında mer'ayı merkumun câniblerinden ol tarafda mübâşir tayini matlub olunduğu halde ba-irâde-i seniyye müessisi olan nizam mûcibince tayin olunacak mübâşirin mesârif ve hizmet-i mübâşiriyesi meclisce kat' senede râbîta olunarak mer'ayı merkumun caniblerinden ta'diye eddirilmeyüb mer'ayı-ileyhim câniblerinden hizmet ve mübâşiriye ve mesârif-i muttalibe ve ahz ve zinhâr bu vesile ile kimesneye ğadr ve teâdi misillû ve vaz' ve hâlet vuku'a götürülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî 7 ... Sene 290

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'î Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühuya ve Rum ili Begler Begliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Paşa Dâmet Mea'liye ve Kemah Kazası Naib ve Müftîsi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Tebaa-i devlet-i âliyemden Vartan ve Hacadur Kemah Kazasına tâbi' Karani Karyesi toprağında vâki' ma'mûliye tapu senediyle iştirâken mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ul-hudûd tarlaları zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelüb âherin alakası yoğiken bu esnada ecânibden Abbas nâm kimesne zuhûr bedeli arâzî-i mezkûreye hilâfî kanun fuzûlî zabt eddirüb gadr eylediği beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkuman Vartan ve Hacadur taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veyahut iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub

[S.54]

Mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır deyu kanunâme-i arâzînin altmış sekinci maddesinde mûnderic olduğundan münâzaun-fih olan arâzî-i merkuman Vartan ve Hacadur zabt ederler iken zirâat etmeyüb iâre ve icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib olmadıklarından merkum

Abbas bi-l-müzâyede bundan ve sahîb-ül-arz me'mûrundan tapuyu misliyle almış ve yedine ma'mûliye sened verilmiş ise zabt eylemesi hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub da fi-l-hakika ol yerlere merkuman Vartan ve Hacadur ma'mûliye tapu senedi ile iştirâken mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve ôşriye me'mûruna eda ede gelirler iken merkum Abbas fuzûlî zabt eylediği ve zabt olunan bilâ-gadr-ı şer'i on sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîni terâfu'de ind-eş-şer ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette arâzî-i mezkûre me'mûru ma'rifetiyle merkuman Vartan ve Hacadur'a alıverilüb zabt ve iştirâken zirâat eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika merkum Abbas'ın ol yerleri zabt eylemesi şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu ve zabt olunan bedeli bilâ-gadr-ı şer'i on sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'de ind-eş-şer'i ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol yerler me'mûru ma'rifetiyle merkuman Vartan ve Hacadur'a alıverilüb zabt ve iştirâken ziraat eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve arâzî-i mezkûre lede-l-terâfu' tarafından kangısına meclisce şer'en ve kanunen hükm olunur ise nizam-ı müessisine tatbiken senedât-ı cedîdesinin istihsâli zamanında emvâli vechle keyfiyyetin ba-mazbata cânibi defterhâne-i âmireme ve suret müdâfalarının dahi iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata derbâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme başka başka inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 11 Ca Sene 290

Sivas Vilâyeti Valisi Olub İkinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim ... Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Salih Efendi Zîde İlmuhûya ve Akşehirabad Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Akşehirabad Kazasına tâbi' ... Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında vâkî' kadîmü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde aherin alakası yoğiken civarda vâkî' Sıyrıldı ve Sabırca Karyeleri ahalîsi fuzûlî müdâhalede hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim suduru zikr olunan ... Karyesi ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsus olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç veya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç Karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdas olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahâli-i hedm vâkî' ettirebilür ve arazi mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökûlûb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahall-i zikr olunan Sıyrıldı ve Sabırca Karyeleri ahalîsinin koyun vesair davarları mûşa' ve müşterek ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut karyeten ve merkumeteyn ahalîsinin hayvanâtını salif-üz-zikr ... Karyesi ahalîsinin hayvanâtıyla mûşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub fi-l- hakika ol yerler mârrû'z-zikr ... Karyesi ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken karyeten ve

merkumeteyn ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde müdâhale vâki' ma'rifeti şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika zikr olunan Sıyrıldı ve Sabırca Karyeleri ahalîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'-i şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarfeynin hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vaki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Recai

Fî 22 Ramazan Sene 290

[S.55]

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühuya ve Kiği Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Resul nâm kimesne Kiği Kazasına tâbi' Çelebi Karyesi toprağında kâin ma'lûma-ul-hudûd dokuz kıt'a tarla ile otu biçilür üç kıt'a çayıra ba-tapu mutasarrıf olarak zikr olunan tarlalara zabt ve beher sene zirâat ve mezkûr çayırın dahi beher sene ot biçüb öşr ve resmin me'mûruna eda ede gelüb âherin alâkası yoğiken bu esnada karye-i mezbûr sakinlerinden Mursi ve Mustafa ve İsmail ve Ahmed nâm kimesneler ol tarla ve çayırları fuzûlî zabt edüb gadr eyledikleri beyânıyla kanun üzere amel olunmak

bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Resul tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümayunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır veya tapu tasarruf olunan ve kadîmi öşr-i mahsûle gelen çayır bilâ-gadr üç sene ale-t-tevâlî otu biçilmeyüb ve öşrü verilmeyübde ta'tîl olunur ise müstahakk-ı tapu olur deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekiz ve seksen beşinci maddelerinde başka başka mûnderic olduğundan münâzaun-fîh olan tarla ve çayırlara merkum Resul ba-tapu mutasarrıf olarak zabt eder iken mezkûr tarlaları zirâat etmeyüb ve iâre ve icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub ve ol çayrın dahi üç sene ale-t-tevâlî otu biçmeyub ve öşriye me'mûruna vermeyüb müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle almışlar ve yedlerine ma'mûliye sened vermiş ise zabt eylemesi hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkum Resul ve zikr olunan tarla ve çayıra ba tapu mutasarrıf olarak mezkûr tarlaları zabt ve zirâat ve ol çayrın dahi beher sene otu biçmeyüb öşr ve resmin me'mûruna eda ede gelür iken merkuman Mürsi ve Mustafa ve İsmail ve Ahmed fuzûlî zabt eyledikleri ve zabt olunalı bilâ-gadr şer'i on sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol tarla ve çayırlar me'mûru ma'rifetiyle merkum Resul alıverilüb zabt ve zirâat eddirilmek içün emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-veche hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkuman Mursi ve Mustafa ve İsmail ve Ahmed ol tarla ve çayırları zabt eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu zabt olunalı bilâ-gadr-ı şer'i on sene geçmediği

mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğı surette zikr olunan tarla ve çayırlar me'mûru ma'rifetle merkum Resul alıverilüb tarafından zabt ve zirâat eddirilmesi husûsuna mübâderet ve bade'l-terâfu arâzî ve çayır mezkûrlar meclisce şer'en ve kanunen tarafından kangısına hükm olunur ise nizam müessisine tatbikan icâb eden senedât-ı cedîdenin istihsâli zamanında usûli vechle keyfinin ba-mazbata cânib-i defterhâne-i âmireme sudûru müdâfaalarının dahi iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme başka başka inhâ' ve iş'ârına ... ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat eylemeniz bâbında.

Fî 1... Sene 1290

**Der Zaman-ı Sadr-ı Sudur'ul-Vüzerâ Hazret-i Hüseyin Avni Paşa
ve Fî Eyyam-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazreti Raşid Paşa
Fî 25 Cemâzi-yel-âhir Sene 290**

**Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve
Hâmil Olan Vezirim İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Ashâbından
Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Salih Efendi Zîde İlmuhûya ve İskefir
Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i
Memlekete Zîde Mecdehûma**

İskefir Kazasına tâbi' Karaca ve Yaran Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsus ve müstakîl mer'a yerlerine âherden dahil olunmak icâb etmeyüb ve karye-i merkume tahtında defterhâne-i âmiremde resmi yaylak ve kışlak tahrîr

[S.56]

Olunmuş değil iken civarda vâki' Baş Çiftlik Karyesi ahalîsi ol mer'a yerleri için bizim yaylağımızdır deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mezkûr Karaca ve Yaran Karyesi ahalîsi tarafından mukaddema ba-arzuhal istid'â' olduğuna binâen kanun üzere amel olunmak bâbında bin yüz doksan beş senesi Evâsıt-ı Şabanında ve ... iki yüz elli üç senesi Evâsıt-ı Saferinde şayet iki kıt'a emr-i şerîfe sadr olmuş ise de bu esnada mezkûr Baş Çiftlik Karyesi ahalîsi yine müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla te'kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Karaca ve Yaran Karyesi ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve karyeteyn ve merkumeteynin hasılları tahtlarında resmi yaylağa tahrîr ve ahalîye tahsis kılındığına dair birgüne ... olunamamış idüğü hayvanı defterhâne-i âmiremden yazılmış ve dîvân-ı hümayunum kalemi kaydına dahi mûraacat ve kanun muktezâsı sual olundukda ber-vech muharrer tevârih-i merkumda iki kıt'a emr-i şerîf verildiği mukayyed ve mesatur ve bir karyeye mine'l-kadîm mahsus olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez bir veya iki ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsus olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arazi mezrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic ve mezkûr olduğundan mûnâzaun-fih olan mahali mezkûr Baş Çiftlik Karyesi ahalîsinin koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanları zikr olunan Karaca ve Yaran Karyesi ahalîsinin hayvanâtıyla müşa' ve müşterek ra'y olunagelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l- hakika ol yerler zikr olunan Karaca ve Yaran Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan беру koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve

suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken mezkûr Baş Çiftlik Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrîf ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika mezkûr Baş Çiftlik Karyesi ahalîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'-i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vâki'nın ol mârifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Recai

Fî 14 ... Sene 1291

Der Zaman-ı Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Arif Paşa

Fî ... Sene 91

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İzzet Paşa İclâlühûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftîsi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî Kazasına tâbi' Kutin Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken civarda vâki' Gedehur Karyesi ahalîsi ol mer'a yerlerine fuzûlî müdâhale eyledikleri zikr olunan Kutin Karyesi ahalîsi tarafından mukaddema ba-arzuhal inhâ olduğuna binâen kanun üzere amel olunmak bâbında bin yüz doksan senesi Evahir-i Recebinde sadr olan emr-i şerîfe mûcibince müdâhale-i vak'a men' olunmamışken bu esnada mârrü'z-zikr

Gedehur Karyesi ahalîsi mer'a yerlerine yine müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında müceddeden emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Kutin Karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve kuyûda lede'l-mûraaca bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye

[S.57]

Ahalîsi hayvanâtını ra'y eder âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müşterek ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdas ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzi mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökölüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde münderic olduğundan münâzaun-fih olan mahalli mârrü'z- zikr Gedehur Karyesi ahalîsinin koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanları zikr olunan karyesi ahalîsinin hayvanâtıyla müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub fi-l- hakika ol yerler zikr olunan Kutin Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken mârrü'z-zikr Gedehur Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği ber-vech muharrer tarihi merkumede emr-i şerîfim verildiği dîvân-ı hümâyunum kaleminden tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet

malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika mârrü'z-zikr Gedehur Karyesi ahalîsinin ol mer'a yerlerine müdâhale eylemeleri şer'-i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket- karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî ... Rebî-ul-âhir 291

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimamıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Rum ili Beyler Beyliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Paşa Dâme Mea'liye ve Kuzican Kazası Naibine ve Müdür-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kara Hüseyin Zade Mehmed nâm kimesne Kuzican Kazası toprağında vâki' ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma'lûmat-ul-hudûd iki buçuk ... tohum istîâb eder bir kıt'a tarlasını zabt ve beher sene zirâat ve kadîmi otu biçilür çayırın dahi beher sene otu biçmeyüb öşr ve resmin me'mûruna eda ede gelür iken bu esnada kaza-i mezbûr sakinlerinden ... İsmail oğlu diğer Mehmed nâm kimesne zuhûr birle fuzûlî müdâhalemeden hâlî olmadığı beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Mehmed tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve divân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve

esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olup mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır veya tapu tasarruf olunan ve kadîmi öşr-i mahsul alınagelen çayır bila-gadr üç sene ale-t-tevâlî ot biçilmeyüb ve öşrî verilmeyübde ta'tîl olunur ise müstahakk-ı tapu olur deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekiz ve seksen beşinci maddelerinde başka başka mûnderic olduğundan münâzaun-fîh olan tarla ve çayıra merkum Kara Hüseyin zâde Mehmed muharrer ba-tapu mutasarrıf olarak mezkûr tarlayı merkum Mehmed zabt eder iken zirâat etmeyüb iâre veya icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub ve ol çayırın dahi üç sene ale-t-tevâlî otu biçilmeyüb öşr ve resm me'mûruna vermeyüb müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib olmadığından merkum İsmail oğlu Mehmed bi-l-müzâyede sahib-ül-arz me'mûrundan tapuyu misliyle almış ve yedine sened vermiş ise müdahale eylemesi hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayub da fi-l-hakika merkum Kara Hüseyin zâde Mehmed ol tarla ve çayıra ba tapu mutasarrıf olarak zabt ve zikr olunan tarlayı beher sene zirâat ve ol çayırın dahi beher sene otu biçmeyüb öşr ve resmin me'mûruna eda ede gelür iken merkum diğer Mehmed fuzûlî müdâhale eylediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer'

[S.58]

ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrir kılınmış olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu merkum şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkum İsmail oğlu Mehmed'in ol tarla ve çayırılara müdâhale eylemesi şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis

tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'anın ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi hususuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 11 Rebî-ul-âhir Sene 1291

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'î Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Rum İli Beyler Beyliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Kuzican Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kara Hüseyin Zâde Mehmed nâm kimesne Kuzican Kazası toprağında vâki' ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma'lûmat-ul-hudud ... tohum istîâb eder tarlasını zabt ve beher sene zirâat ve kadîmi otu biçilür yedi kıt'a çayırın dahi beher sene otu biçmeyüb öşr ve resmin me'mûruna eda ede gelür iken bu esnada kaza-i mezbûr sakinlerinden Behzad nâm kimesne zuhûr birle fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadığı beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Mehmed tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin ol tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine

ihâle kılınır veya tapu mutasarrıf olunan ve kadîmi öşr-i mahsul alınagelen çayır bilağadr üç sene ale-t-tevâlî ot biçilmeyüb ve öşrü verilmeyübde ta'tıl olunur ise müstahakk-ı tapu olur deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekiz ve seksen beşinci maddelerinde başka başka münderic olduğundan münâzaun-fih olan tarla ve çayırlara merkum Mehmed mutasarrıf olarak mezkûr tarlayı zabt eder iken zirâat etmeyüb iâre veya icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub ve ol çayırın dahi üç sene ale-t-tevâlî otu biçilmeyüb öşr ve resm me'mûruna vermeyüb müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib olmadığından merkum Behzad bi-l-müzâyede sahib-ül-arz me'mûrundan tapuyu misliyle almış ve yedine ma'mûliye sened verilmiş ise müdâhale eylemesi hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub da fi-l-hakika merkum Mehmed ol tarla ve çayırlara ba tapu mutasarrıf olarak zabt ve zikr olunan tarlayı beher sene zirâat ve ol çayırın dahi beher sene otu biçmeyüb öşr ve resmin me'mûruna eda ede gelür iken merkum Behzad fuzûlî müdâhale eylediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdahale-i vaka' marifet-i şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerifim itası iktiza eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûr şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-veche hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika merkum Behzad'ın ol tarla ve çayırlara müdâhale eylemesi şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'anın ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 11 Rebî-ül-âhîr Sene 1291

[S.59]

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'î Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Kiği Kazası Naibine ve Müdür-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdühûma

Tebaa-i devlet-i âliyemden Mezyan Kiği Kazasına tâbi' Azun Hüseyin Karyesinde kâin ba-hüccet-i şer'îye mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir bâb değirmeni ile der-keyl ve der-anbar olsun yüz yirmi keyl hintâsını karye-i mezbûre sakinlerinden ve yine tebaa-i devlet âliyemden Artin oğlu diğer Mezyan hilâfî şer'i-şerîfe fuzûlî zabt eddirüb ğadr eylediği beyânıyla mahalinde şer'le rû'yet ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Mezyan tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile tarafeyn mahalinde meclis-i memlekete ihzâr ve bi-i-muvacehe bir ... şer'i terâfu' ederek husûsu mezbûr inhâ' olduğu ve zabt olunalı bilâ-ğadrı şer'iyi on beş geçdiği ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette Artin oğlu merkum diğer Mezyan hilâfî şer'i-şerîfe fuzûlî zabt etmiş olduğu mezkûr değirman ile zahireye ba'de-s-subût hükm edüb merkum Mezyan alıverilüb icrâ'yı şer'i-şerîfe ve ihkak-ı hakk mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî 15 Cemâzi-yel-evvel Sene 291

**İş Bu Emr-i Âlî Sahibi Tarafından Tâlib Olundığından
ve Muahharren Vuku'bulmuş İdiğünden Emr-i Âlî
Mezkûr Şukka Olunarak ... Hitâben
Fî 17 Şevval Sene 91 Tarihinde**

Diğer Emr-i Âlî Yazılmış ve Başkaca Kaydolunmuşdur

**Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı
Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'i
Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve
Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Kiği Kazası Naibine ve Müdîr-
i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma**

Kiği Kazasına tâbi' Şamunu Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken bu esnada civarda vâki' Çiftlik ... o Derviş oğlu Kahraman ve Hüseyin oğlu Mehmed nâm kimesneler zuhûr birle ol yerler mutasarrıf olmadığımız çiftlikleri hayvanâta mahsûs mer'adır deyu fuzûlî müdâhalemeden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Şamunu Karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve divan-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsus olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdas olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihaz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdas ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki'ettirebilür ve arâzî mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökûlûb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahali merkuman Kahraman

ve Mehmed'in mutasarrıf oldukları çiftlikleri arâziden veyahut çiftliği mezkûr hayvanâtın ra'yına mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden bulunmuş veya çiftliği mezkûrun hayvanâtı kadîmden zikr olunan Şamunu Karyesi ahalîsine mahsûs olan mer'a yerlerinde müşa' ve müşterek ra'y olunagelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l- hakika ol yerler zikr olunan Şamunu Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken merkuman Kahraman ve Mehmed ol yerler çiftliğimiz hayvanatına mahsûs mer'adır deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile hususu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika ol yerler mine'l-kadîm karye-i merkume ahalîsi hayvanâtının ra'yına mahsûs müstakîl mer'a yerlerinden olduğu ve merkuman Kahraman ve Mehmed'in müdâhale-i vak'a şer'-i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfi bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ... vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim bâlâsına şerh verilmek üzere ba-ilam ve mazbata ve der-barı şevket karar-ı mülûkaneme inha ve iş'ına müsâraat eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî 3 Receb Sene 91

[S.60]

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'î Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Rum İli Begler Begliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Gercanis Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Erzurum sancağında Vadivanın Nahiyesine tâbi' Tefrat ile karye-i Ahur ve hasılı tahtında hintâ ve şaîr ve resmi kışlak yekûn maa-gayra yedi bin iki yüz akçe ve yine Vadivanın Nahiyesine tâbi' Tefrat ile karye-i Armenin ve hasılı tahtında hintâ ve şaîr yekûn maa-gayra on iki bin akçe ve yine nahiye-i mezbûre tâbi' Tefrat ve Zemin ile karye-i Geyları hasılı tahtında hintâ ve şaîr ve resm-i kışlak yekûn maa-gayra beş bin akçe yazılar ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr olduğu defter-i hâkanîyede mukayyed olmadığından zikr olunan Ahur karyesi ahalîsinden ma'lûm-ul-esâmi kesân mezkûr Ahur Karyesi dahilinde vâkî' kışlak yerlerine ba-tapu mutasarrıflar olub beher sene zamanında koyun vesair davarlarıyla varub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre icâb eden kışlak resmlerini sahib-ül-arza eda ede gelürler iken zikr olunan Armenin ve Geyları Karyeleri ahalîsinden bazı kimesneler ol kışlak yerlerine hilâfî defter-i hâkanî ve mugayir kanun fuzûlî müdâhâleden hâlî olmadıklarından zikr olunan Ahur Karyesi ahalîsinden olan kesân taraflarından mukaddema ba-arzuhal inhâ' olduğuna binâen kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz kırk dokuz senesi Evâhir-i Saferinde emr-i şerîfe verildiği dîvân-ı hümâyunum kaleminde mukayyed olub ... hazâ Gercanis Kazasına muzafa Vadivanın Nahiyesine tâbi' mezkûr Ahur Karyesi sakinlerinden Osman ve Halîl ve Hasan ve Raşid ve Mehmed nâm kimesnelerin bu kere sūdde-i saâdetime takdim eyledikleri arz-ı hallerinde mezkûr Ahur Karyesi dahilinde kâin kışlak yerlerine ba-tapu ber-veche iştirâk mutasarrıflar olarak beher sene zamanında koyun vesair davarlarıyla çikub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' tahammüllerine göre icâb eden kışlak resmlerini Tanzimât-ı Hayriyye usûlî üzere me'mûruna eda ede gelürler iken bu esnada zikr olunan Armenin Karyesi

sakinlerinden Mustafa ve Süleyman ve Hasan ve Aziz ve mezkûr Geyları Karyesi
sakinlerinden dahi Ahmed ve Osman ve Said ve Mehmed nâm kimesneler fuzûlî
müdâhalede hâli olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i
şerîfim sudûru istid'â' olunmuş ve kalemi mezbûrdan kanun muktezâsı sual
olundukda bir karye veyahud üç beş karye ahalisine mahsus olan kışlak ve
yaylaklardan başka mine'l-kadîm müstâkilen yaylak ve kışlak ittihaz kılınmış ve ba-
tapu müstakîlen ve müstereken tasarruf olunagelmiş olan mahallerin arâzî-i
mevrûadan farkı olmayub hakkında muamele-i kanûniyye bi-tamâmihâ icrâ' kılınır
ve şu iki nev' yaylak ve kışlağın mahallerinden dahi tahammüllerine göre rûsûmat-ı
kışlakiye ve yaylakiye âhz olunur ve ba-tapu tassaruf olunan yaylak ve kışlağa
rûsûmunda bilâ-gadr üç sene ale-t-tevâlî çıkamaz ve resmi verilmez ise müstahakk-ı
tapu olur deyu kanunnâme-i arâzînin yirmi dört ve seksen dördüncü maddelerinde
başka başka mûnderic olduğundan mârrü'z-zikr Ahur Karyesi dahilinde vâki'
münâzaun-fih olan mezkûr kışlak yerlerine merkumun Osman ve Halil ve Hasan ve
Raşid ve Mehmed ba-tapu mutasarrıflar iken rûsûmunda üç sene ale-t-tevâlî çıkılub
resmin sahib-ül-arz me'mûruna verilmeyüb müstahakk-ı tapu olmuş ve merkumun
Mustafa ve Süleyman ve Aziz ve Hasan ve Ahmed ve Osman ve Said ve Mehmed
resm-i tapu ile almış ve yerlerine mamûliye senedi verilmiş ise müdâhale eyledikleri
hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkumdan Osman ve
Halil ve Hasan ve Raşid ve Mehmed ol kışlak yerlerine ba-tapu ber-vechi iştirâkı
mutasarrıf olarak beher sene zamanında koyun vesair davarlarıyla çıkub kışlayub
otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre icab eden kışlak resmlerini
Tanzimat-ı Hayriyye usûlî üzere me'mûruna eda ede gelürler iken merkumdan
Mustafa ve Süleyman ve Hasan ve Aziz ve Ahmed ve Osman ve Said ve Mehmed
fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-
i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce
vâki' olan müdâhale ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim
i'tâ'sı iktizâ eylediği ve bu mukavele kışlak ve yaylak rûsûmatı ayrıca bir madde
olarak mahsûlat-ı oşr misillû rûsûmat-ı mezkûre dahi me'mûru ma'rifetiyle tahsil
kılınmış usûlî Tanzimat-ı Hayriyye ve kanun iktizâsından idüğü kalem-i mezbûrdan
tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesâir mûmâ-
ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda inhâ' olunduğu üzere zikr olunan Ahur

Karyesinde vâki' mezkûr resmi kışlak yerlerine Merkurum Osman ve Halil ve Hasan ve Raşid ve Mehmed ba-tapu iştirâken mutasarrıflar olarak beher sene zamanında koyun vesâir davarlarıyla çıkûb kışlayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre icâb eden kışlak resmlerini Tanzimat-ı hayriyye usûli üzere me'mûruna eda ede gelürler iken merkumdan Mustafa ve Süleyman ve Hasan ve Aziz ve Ahmed ve Osman ve Said ve Mehmed'in müdâhaleleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğı halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediğı surette büyüce vak'a olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Rüşdi

Fî 27 Receb Sene 291

[S.61]

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberânından Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'î Osmanî Nişan-ı Hümâyunuma Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Muhtar Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sânîye Mütameyyiz Ashâbından Muş Sancağı Mutasarrıfı Nafiz Beg Zîde İlmuhûya ... Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Bor Karyesinde vâki' Aba ve ecdâdından müstakîl-i arâzî ve mîriyyeden ma'lûm-ul-hudûd bir kıt'a tarla tebaa-i devlet-i âlîyemden Kazar'ın müstakîlen şahsın tasarrufunda sal be sal aşâr-ı şer'iyesinin me'mûruna eda ede gelüb ve hak olunmak iktizâ etmez iken kaza-ı mezbûr müftisi Mevlânâ Abdulmelik zîde ilmuh bundan on üç sene mukaddem tarlayı mezkûr fuzûlî ve vaz'iyed etmekle bin iki yüz seksen altı senesi hilâfında tarlayı mezkûr müfti-i mûmâ-ileyhden Erzurum müftisi ... huzûrunda bi-l-muvacehe ba'de-l-davayı husûsu mezkûre henüz ... verilmeyüb

tarlayı mezkûre müfti mûmâ-ileyh fuzûlî vaz'iyed ve kendüsi zabt ve zirâatden men' eder olduğu beyânıyla mahalinde şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfe tevffiken müfti mûmâ-ileyh ile terâfu' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkum Kazar tarafından bu defa ... hümayun-ı şâhânem takdim etmiş olduğu bir kıt'a arz-ı halde istid'â' etmiş ve dîvân-ı hümayunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda arâzinin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmek sizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzayede tâlibine ihâle kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekizinci maddesinde mûnderic bulunmuş olub keyfiyyet-ül-fi'l Anadolu kazaskeri birinci rûtbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânını hâiz ve hâмили i'lâm-ül-ulema el-mütemeyyizîn efzal-ül-füzela el-münevverin Mevlana Es-Seyid Mustafa ve Habib Efendi edamallahû teâlâ fezâiliye lede-l-havale husûsu mezkûr merkum Kazar'ın istid'â'sı vechiye tarlayı mezkûr müfti mûmâ-ileyhim fuzûlî zabt ve tasarrufu mahalinde tahakkuk ve ber-vech muharrer sâbıkı terâfu' on üç sene müddet mürûr etmediği tebeyyün eylediği halde husûsu mezkûr şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfe tevffiken terâfu' olunması bâbında emr-i âlî-şânım ihdârı irâde-i âlîyyeme me'nût idiğünü i'lâm etmiş ve mûcibince emr-i şerîfim i'tâ'sı husûsu bi-l-fi'l şeyh-ül-islâm ve müfti-i mevlânâ olub ... Osmanî nişan-ı hümayunumla birinci rûtbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânını hâiz ve hâmil olan i'lâm-ül-ulema ve el-mütemeyyizîn efzal-ül-füzela ve el-münevverin ... mevlâna Hasan Fehmi Efendi edamallahû teâlâ fezâiliye tarafından işaret kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda inhâ' olunduğu üzere müfti-i mûmâ-ileyhin ol tarlayı fuzûlî zabt ve tasarruf etmesi şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu ve ber-vech muharrer sâbıkı terâfu'le on üç sene mürûr etmemiş idiğü ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette mevlânâyı müşârün-ileyhim i'lâm mûcibince tarafeynin mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır

olduğu halde husûsu mezbûr-ı şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfe tevfikeyn terâfu' ederek ba'de-s-subût mezkûr tarla me'mûru ma'rifetiyle merkum Kazara alıverilüb zabt ve zirâat eddirebilmesi husûsuna mübâderet ve ba'de-l-terâfu' tarlayı mezkûr meclisce şer'en ve kanunen tarafından kangısına hükm olunur ise nizam-ı müessisine tatbiken icâb eden senedât-ı cedîdesinin istihsâli zamanında ahvâl-i vechle keyfiyyetin cânib ve defterhâne-i âmireme ve suret müdâfaalarının dahi iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme başka başka inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla ve mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî 1 ... Sene 291

Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Muhtar Paşa İclâlühûya ve Kiği Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Tebaa-i devlet-i âliyemden Karabet ve Mezryan ve Parsım ve Nişan ve Markos nâm kimesneler Kiği Kazasına tâbi' Azun Hüseyin Karyesi toprağında vâki' ma'mûliye tapu senediyle ber-vech iştirâken mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ul-hudûd tarlalarını zabt ve beher sene iştirâk zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelür iken bu esnada kaza-i mezbûr sakinlerinden Hüseyin nâm kimesne zuhûr bedeli fuzûlî zabt eylediği beyânıyla kanun üzere amel olunmak ve mümkün olur ise müdde-i aleyhin der-saâdetime ihzârı i'lâm kılınmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun Karabet ve Mezryan ve Parsım ve Nişan ve Markos taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin ol tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-

t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olup mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzayede tâlibine ihâle kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekizinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fîh olan tarlayı merkumun Karabet ve Mezyan ve Parsım ve Nişan ve Markosa zabt ederler iken zirâat etmeyüb iâre veya icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mani' yüz ve hâlî bırakub müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib olmadığından merkum Hüseyin bi-l-müzadeyede me'mûru tarafından tapuyu misliyle almış ve yedine ma'mûliye sened verilmiş ise zabt eylemesi hasb-el-kanun yolunda

[S.62]

Olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkumun Karabet ve Mezyan ve Parsım ve Nişan ve Markos ol yerler müşa' ve müşterek mutasarrıf olarak zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelürler iken merkum Hüseyin fuzûlî zabt eylediği ve zabt olunalı bilâ-ğadr şer'i on sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol yerler me'mûru ma'rifetle merkumun Karabet ve Mezyan ve Parsım ve Nişan ve Markos'a alıverilüb iştirâken zabt ve zirâat eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib ve müfti mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-veche hakkaniyet rû'yet birle merkum Hüseyin'in ol yerleri zabt eylemesi şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu ve zabt olunalı bilâ-ğadr şer'i on sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol yerler me'mûru ma'rifetle merkumuna alıverilüb iştirâken zabt ve zirâat eddirilmesi ve eğer mahalinde ihkak-ı hakk mümkün olmayub müdde-i aleyhin lacel-ül-terâfu' der-saâdetime ihzârı lüzûm gelur ise keyfiyyetin ve husûsu mezbûr mahalinde rû'yet ve surette iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek

üzere süren müdâfalarının ba-i'lâm ve mazbata ... der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve husûsu hâlf âhere dikkat eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla ve mazmûn-ı münîf üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî 22 ... Sene 291

**İş Bu Emr-i Âlî Ahz ve Battâliyyede Hıfz
Olunarak ... Üzere Tebdîl Olunarak
Muahharren Fî 29 Muharrem 292 Tarihinde
Diğer Emr-i Âlî Yazılmışdır**

**Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti
Valisi Olub Murassa'i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî
Nişan-ı Zî-şânım Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Ahmed Muhtar Paşa İclâlühûya
ve Rum ili Begler Begliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa
Şefik Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Gercanis Kazası Naîbine ve Müdîr-i Kaza ve
A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma**

Mehmed ve diğer Mehmed ve İsmail ve İbrahim ve Emin nâm kimesneler Gercanis Kazasına tâbî' Hazar Karyesi toprağında kâin resmlu yaylak yerlerine ba-tapu iştirâken mutasarrıf olarak beher sene zamanında koyun vesâir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre icâb eden yaylak resmlerini Tanzimat-ı hayriyye usûlî üzere me'mûruna eda ede gelürler iken bu esnada ecânibden diğer İsmail ve Hasan ve Mustafa ve Hüseyin ve Ali nâm kimesneler zuhûr birle ol yaylak yerlerine hilâfî kanun fuzûlî müdâhaleden hali olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun Mehmed ve diğer Mehmed ve İsmail ve İbrahim ve Emin taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve karye-i merkumenin hasılı tahtında ba-tapu tasarruf olunur resmlu yaylak muharrer idiğü defterhâne-i âmirem muhasebesinden yazılmış olub dîvân-ı hümâyunum kaleminden dahi kanun muktezâsı sual olundukda bir karye veyahut üç beş sene karye ahalîsine mahsûs olan kışlak ve yaylaklardan başka mine'l-kadîm müstakîlen yaylak ve kışlak ittihaz kılınmış ve ba-tapu bu müstakîlen veya müştereken tasarruf olunagelmış olan mahallerin arâzî-i

mezrûadan farkı olmayub hakkında ma'mûle-i kanûniyye bi-tamâmihâ icrâ' kılınur şu iki nev' yaylak ve kışlağın sahiblerinden dahi tahammüllerine göre rûsûmat-ı kışlakiye ve yaylakiye âhz olunur ve ba-tapu bu tasarruf olunan yaylak ve kışlağa mevsiminde bilâ-gadr üç sene ale-t-tevâlî çıkılmaz ve resmi verilmez ise müstahak-ı tapu olur bu kanunnâme-i arâzînin yirmi dört ve seksen dördüncü maddelerinde munderic olduğundan münâzaun-fih olan resmlu yaylak yerlerine merkurum Mehmed ve diğer Mehmed ve İsmail ve İbrahim ve Emin ba-tapu iştirâken mutasarrıflar iken mevsiminde bilâ-gadr üç sene çıkmayub ve resmin me'mûruna vermeyub müstahakk-ı tapu almış ve merkurum diğer İsmail ve Hasan ve Mustafa ve Hüseyin ve Ali sahib-ül-arz me'mûrundan resmi tapu ile almışlar ve yerlerine ... verilmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkurum Mehmed ve diğer Mehmed ve İsmail ve İbrahim ve Emin ol yaylak yerlerine ba-tapu iştirâken mutasarrıflar olarak beher sene zamanında koyunlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre icab eden yaylak resmlerini Tanzimat-ı Hayriyye usûli üzerine me'mûruna eda ede gelürler iken merkurum diğer İsmail ve Hasan ve Mustafa ve Hüseyin ve Ali fuzûlî müdâhale eyledikleri mahalli niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette vâki' olan müdâhale ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış ve bu mukavele yaylak ve kışlak rûsûmatı ayruca bir madde olarak mahsûlat-ı öşriyye misillû rûsûmat-ı mezkûre dahi me'mûru ma'rifetiyle tahsil kılınmış Tanzimat-ı Hayriyye ve kanun iktizâsından bulunmuş olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik idiği ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkurum diğer İsmail ve Hasan ve Mustafa ve Hüseyin ve Ali'nin ol yaylak yerlerine müdâhaleleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı idiği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karar-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına

müsâraat eylemeniz bâbında.

Ziya

Fî 11 Ramazan 291

[S.63]

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Hayreddin Beg Dâme Mecdehûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftisi Zide İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zide Mecdehûma

Hacı Hasan oğlu Abdullah ve Süleyman nâm kimesneler Karahisar-ı Şarkî Kazasına muzâfa Karyek Nahiyesine tâbi' Şeyhler Karyesi toprağında vâki' ma'mûliye tapu senedi mûcibince ber-veche iştirâk mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ul-hudûd tarlalarını zabt ve beher sene iştirâken ziraat ve öşrîye me'mûruna eda ede gelürler iken bu esnada civarda vâki' Malkon Karyesi sakinlerinden Süleyman ve Hacı Molla ve Tahir ve Mustafa ve Mehmed nâm kimesneler zuhûr birle arâzî-i mezkûreye fuzûlî zabt ve üzerine ebniye inşa etmiş oldukları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkuman Abdullah ve Süleyman taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda bir kimesnenin sahîhan mutasarrıf olduğu arâzîsi üzerinde diğeri bir şahsı fuzûlen ebniye ve ihdâs veyahud kurum ve eşcâr-ı gars ile arâzî-i mutasarrıfın ol ebniye ve kurum ve eşcâr-ı me'mûru ma'rifetiyle hedm ve vak'a eddirmeye salâhiyyeti vardır ve arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut ba-tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol

vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin otuz beş ve altmış sekizinci maddelerinde başka başka mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan tarlalara merkuman Abdullah ve Süleyman ba-tapu iştirâken mutasarrıf olarak zabt ederler iken zirâat etmeyub iâre ve icâr dahi eddirmeyubde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib olmadıklarından merkumun Süleyman ve Hacı Molla ve Tahir ve Mustafa ve Mehmed ol arâzîyi bu yüzden sahib-ül-arz me'mûrundan resmi tapu ile almış ve yerlerine ma'mûliye sened verilmiş ise zabt eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub da fi-l-hakika merkuman Abdullah ve Süleyman ol arâzîye tapu senedi mûcibince ber-veche iştirâk mutasarrıf olarak zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelur iken merkumun Süleyman ve Hacı Molla ve Tahir ve Mustafa ve Mehmed fuzûlî zabt ve üzerine ebniye inşa eyledikleri ve zabt olunalı bilâ-gadri şer'i on sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol yerler me'mûru ma'rifetle merkuman Abdullah ve Süleyman'a alıverilüb yerlerinde olan tapu senedi mûcibince iştirâken zabt ve zirâat eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile hususu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik ederek ber-veche hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkumun Süleyman ve Hacı Molla ve Tahir ve Mustafa ve Mehmed'in arâzî-i mezkûru fuzûlî zabt ve üzerine ebniye inşa etmeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı mûnîfin hilâfı bulunduğu ve zabt olunalı bilâ-gadri şer'i on sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol yerler me'mûru ma'rifetle merkuman Abdullah ve Süleyman'a alıverilüb yerlerinde olan tapu senedi mûcibince iştirâken zabt ve zirâat eddirilmesi ve ba'de-t-terâfu' arâzî-i mezkûre şer'en ve kanunen kangı tarafa hükm olunur ise nizâm-ı müessisine tatbiken senedât-ı cedîdesinin istihsâli zamanında usûli vechle keyfiyetin ba-mazbata cânib-i defterhâne-i âmireme ve süren müdâfalarının dahi iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme

başka başka inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve hususu mezbûr hâlî âhere dikkat eylemeniz bâbında.

Fî 11 Ramazan 291

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sânîye Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Hayreddin Beg Dâme Mecdehûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naibine ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Hacı Hasan oğlu Süleyman Halil nâm kimesneler Karahisar-ı Şarkî Kazasına muzâfa Karyek Nahiyesine tabi' Şeyhler Karyesi toprağında vâki' ma'mûliye tapu senedi mûcibince ber-veche iştirâk mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ul-hudûd tarlalarını iki yüz seksen beş senesinde karye-i mezbûr sakinlerinden ve tebaa-i devlet-i âliyemden Nikon ve Kastı ve Lazar ve Yorgi ve Bani nâm kimesnelere ... beyân etmeksizin senevi ma'lûm-ul-mikdar ğuruşa icâr ve merkumun dahi istîcar ve kabul idiğü müstecâren zabt ve zirâat etmeleriyle şimdi icâr birle zamanlarında terakkim eden icâreden ğayr-ı az teslimat yani dört yüz ğuruş taleb eylediklerinde vermediklerinden mâadâ arâzî-i merkumeye dahi fuzûlî zabt eyledikleri beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkuman Süleyman ve Halil taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda bir kimse mutasarrıf olduğı arâzîsini ihdâ' icâr veyahud iâre eylediğı halde müstecâr ve gerek ve müsta'yir bulunan kimesne müddet-i mer'ide ol arâzîyi zirâat ve tasarruf etmesiyle ol kimse müstecarveya müsta'yir olduğunu ... iken üzerinde hakk kararı sabit olmaz ve bu surette mirûr-ı zaman itibar olunmayub arâzîyi mutasarrıf olan kimsenin cem'i-zamanda arâzîsini bir müsta'yir müstecerden âhz ve zabta salâhiyyeti vardır deyu kanunnâme-i arâzînin yirmi üçüncü maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan tarlalara merkuman Süleyman ve Halil ba-tapu iştirâken mutasarrıflar iken hak tasarruflarını rızaları ve sahib-ül-arz me'mûru ma'rifetiyle merkumun Nikon ve Kastı ve Lazar ve Yorgi Bani'ye ... etmiş ve yerlerine ma'mûliye sened verilmiş ise zabt eylemeleri hasb-el-kanun

yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerleri sene-i merkume de senevi ma'lûm-ul-mikdar ğuruşa merkumuna icâr ve merkumundan

[S.64]

İsticâr ile kabul ile müstecâren zabt ve zirâat etmeleriyle şimdi ... icâr birle zamanlarında terâkkim eden icâreden ğayr-ı az teslimat yani dört yüz ğuruşa ve bir ... mübâadâ arâzîyi merkumeye dahi fuzûlî zabt eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette meblağı mezbûr ba'de-s-subût ve arâzîyi merkume dahi me'mûru ma'rifetle merkuman Süleyman ve Halil'e alıverilüb iştirâken zabt ve zirâat eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-veche hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkumun Nikon ve Kastı ve Lazar ve Yorgi veya Banin ol yerleri zabt eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette meblağ-ı mezbûr ba'de-s-subût ve arâzîyi merkume dahi me'mûru marifetle merkuman Süleyman ve Halil'e alıverilüb iştirâken zabt ve zirâat eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket- karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 11 Ramazan Sene 291

Mahalinde Tobrasındadır

Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa’i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Ahmed Muhtar Paşa İclâlühûya ve Kiği Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A’za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kiği Kazasına muzâfa Anderlis Nahiyesine tâbi’ ... Kömür’ü Karyesinde kâin çiftlik arâzîsinden ma’lûmat-ul-hudûd yedi kıt’a da bin altı yüz on beş kod tohum istîâb eder tarla ve yine nahiye-i mezbûre tâbi’ ... Kömür’ü Karyesi hudûdu dahilinde vâki’ çiftlik-i mezkûr cihetinde kâin ma’lûmat-ul-hudûd yirmi kıt’a da yedi yüz yetmiş dokuz kod tohum istîâb eder diğer tarla ile bir kıt’a da ... hasıl eder çayıra intikâlen mutasarrıflar olan sâlik-üz-zikr ... Kömürü Karyesi ahalîsinden muteveffayı Mehmed Beyin mahdûmları İsmail ve Hasan Beyler ... mezkûrların mârrü’z-zikr ... Kömür’ü Karyesi cihetinde kâin olan mahalde kâin arâzî-i mîriyyeden ma’lûmat-ül-hudûd tarla ve çayıra karye-i merkume ahalîsinden ve tebaa-i devlet-i âliyemden Kiğork ve Kirğos ve Ohannes ve Kirkor ve Manuk’ın ... tapu intikâlen ve iştirâken ve ... tasarruflarında olub cümlesi arâzî-i mezkûreye bilâ-nizâm zabt ve tarlalarını zirâat ve çayırlarda hasıl olan ... ve beher sene dahi öşr ve resm me’mûruna eda ve ... bedeli mine’l-kadîm tasarruf ede gelüb âherin müdâhalesi icab etmez iken merkuman İsmail ve Hasan Beyler ber-minvale muharrer mutasarrıf oldukları arâzî-i mezkûreye kanâatle ber-vech muharrer merkumunun mutasarrıf oldukları tarla ve çayırlarını bu esnada fuzûlî ta’yir-i hak zabt ve tasarruf eder oldukları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkumun Kiğork ve Kirğos ve Ohannes ve Kirkor ve Manuk taraflarından bu defa ba-arzuhal istid’â’ olunmuş ve defterhâne-i âmirem kuyûdına mûracaat olundukda zikr olunan ... karyesinde karye-i mezbûr çiftliği arâzîden ma’lûm-ul-hudûd yedi kıt’a da bin altı yüz on beş kod tohum istîâb eder tarla ve mârrü’l-beyân ... Kömür’ü Karyesinde yirmi kıt’a da yedi yüz yetmiş dokuz kod tohum istîâb diğer tarla ile bir kıt’a da iki ... hasıl eder çayırın mutasarrıfı bulunan Mehmed Beyin vuku’u vefatına mebni hasb-el-kanun oğulları merkuman İsmail ve Hasan Beylere intikâl eylediği mahalinden vürûd eden ... ve çayır ve karyelerinde gösterilmiş olduğundan

mûcibince defterhâne-i âmiremde mukaddemanın uhdelerine kayd ile bin iki yüz seksen dokuz senesi Rebî-ül-âhîrinin beşinci günü tarihiyle tapu senedât-ı i'tâ kılındığı mestur ve mukayyed idiği defterhâne-i âmirem muhasebesinden yazılmış olup dîvân-ı hümâyûn kaleminden fuzûlî sual olundukda kadîmi otu biçilüb öşr-i mahsûl alınagelen çayırı arâzî-i mevrûa gibi olup tapu ile tasarruf olunur ve hasıl olan otundan ... mutasarrıfı intifâ' eddirüb âherini intifâ'idan ... mikdar olur ve bu mukavele çayır lar me'mûru izniyle sôkûlûb zirâat olunabilür ve arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olup mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır ve ba-tapu tasarruf olunan kadîmi öşr-i mahsul alınagelen çayır bilâ-ğadr üç sene ale-t-tevâlî otu biçilmeyüb ve öşri verilmeyübde ta'tîl olunur ise müstahakk-ı tapu olur deyu kanunnâme-i arâzînin on ve altmış sekiz ve seksen beşinci maddelerinde başka başka münderic olduğundan husûsu mezbûr-ül-fi'l Anadolu kazaskeri birinci rûtbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânını hâiz ve hâмили i'lâm-ül-ulema el-mütemeyyizîn efzal-ül-füzela el-münevverin Mevlânâ Es-Seyid Mustafa ve Habib Efendi edamallahû teâlâ fezâiliye lede-l-havale husûsu müsted'â'nın mahalinde sahib-ül-arz me'mûru hazır olduğu halde mesele-i şer'îye ve ahkâm-ı kanûniyyesine tevfi ken ihkak-ı hakk olunmak bâbında terâfu'-ı hâvî emr-i şerîfîm ihdârı irâde-i âliyyeme men'ût idiği i'lâm etmiş ve mârrü'z-zikr ... Kömürü Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında kâin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken Timurhan Karyesi sakinlerinden İsmail ve Hasan Beyler zuhûrun ol mer'a yerleri tarla ve çayır olmak üzere iştirâken uhde-i tasarruflarımızdadır zabt ve zirâat ederiz deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları mârrü'z-zikr ... Kömürü Karyesi ahalîsi taraflarından mukaddema ba-arzuhal inhâ' olunduğuna binâen kanun üzere amel olunmak bâbında sene-i sâbıkâ Rebî-ül-

evvelinin on beşinci günü tarihiyle emr-i şerîfim verildiği kuyûddan ... olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûr mevlânâ-ı müşârün-ileyhin i'lâmı mûcibince şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tevfiiken ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika merkuman İsmail ve Hasan Beylerin ol arâzî ve çayırıları zabt etmeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu zabt olunalı bilâ-ğadri şer'i on sene geçmediği mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeyn hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol bedeli me'mûru ma'rifetle merkuman Kiğork ve Kirğos ve Ohannes ve Kirkor ve Manuk alıverilub tarafından iştirâken zabt ve zirâat eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında. Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla ve mazmûn-ı münifi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Rüşdî

Fî 8 Şevval 291

[S.65]

Dördüncü Ordu-yı Hümayunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'i Osmanî Nişan-ı Hümayunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Ahmed Muhtar Paşa Kiği Kazası Naibi Mevlânâ Zîde İlmuh ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kiği kazasına tâbi' Şamunu Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken bu esnada civarda vâki' çiftlik ashâbından olan oğlu Kahraman ve Hüseyin oğlu Mehmed nâm kimesneler zuhûr birle ol yerler mutasarrıf olduğumuz çiftliğimiz hayvanatına mahsûs mer'adır deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Şamunu

Karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanat süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahalî-i hedm vâkî' ettirebilür ve arâzi mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökûlûb zirâat harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahali merkuman Kahraman ve Mehmed'in mutasarrıf oldukları çiftlikleri arâzîsiden veyahut çiftliğin mezkûr hayvanâtının ra'ına mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden bulunmuş veya çiftlik-i mezkûrun hayvanât-ı kadîmden zikr olunan Şamunu Karyesi ahalîsine mahsus olan mer'a yerlerinde müşa' ve müşterek ra'y oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler zikr olunan Şamunu Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken merkuman Kahraman ve Mehmed ol yerler çiftliğimiz hayvanâtına mahsûs mer'adır deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmek için emr-i şerifim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika ol yerler mine'l-kadîm karye-i merkume ahalîsi hayvanâtının ra'ına mahsûs-ı müstakîl yerlerden olduğu ve merkuman Kahraman ve Mehmed'in müdâhale-i vak'aları şer'-i şerîfe ve kanun-ı mûnîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza'

üzerinde me'mûru hazır olduğu tarafeyn hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi mübâderet ve hususu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Fî 27 Şevval Sene 291

Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şanın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Ahmed Muhtar Paşa İclâlühûya ve Kiği Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecddehuma

Hüseyin ve Yusuf ve İsmail ve Bekir nâm kimesneler Kiği Kazasına tâbi' Şamun Karyesi toprağında vâki' ma'mûliye tapu senediyle başka başka mutasarrıf oldukları ma'lûmat-ul-hudûd tarlaları zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelürler iken bu esnada civarda vâki' Gergah Karyesi sakinlerinden Kahraman ve Mehmed ve Esad nâm kimesneler zuhûr birle arâzî-i mezkûreye fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun Hüseyin ve Yusuf ve İsmail ve Bekir taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve mezkûr Şamun Karyesi arâzîsinden merkumun Hüseyin ve Yusuf ve Mustafa'ya tapu senedi verildiği misillû kaza-i mezkûre tâbi' Gergah ve Mezrum ve Karacan ile mezkûr Şamun Karyeleri arâzîsinden yirmi altı kıt'a da beş yüz on beş kod tohum istîâb eder tarlanın mutasarrıfı bulunan Hüseyin vuku'u vefatına mebni hasb-el-kanun oğulları Mehmed ve Kahraman intikâl eylediği mahalinden vürûd eden ... zikr-i beyân olmuş olduğundan mûcibince defter-i hâkanîde merkumanın uhdesine kayd ile bin iki yüz seksen dokuz senesi Rebî-ül-evvelinin yirmi dokuzuncu günü tarihiyle tapu senedât-ı i'tâ kılındığı defterhane-i âmirem muhasebesinden yazılmış ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra

su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmek sizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî

[S.66]

Ta'til eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olup mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekizinci maddesinde mûnderic olduğundan münâzaun-fih olan tarlaları merkumun Hüseyin ve Yusuf ve İsmail ve Bekir zabt ederler iken zirâat etmeyüb iâre ve icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hali bırakub müstahakk-ı tapu olarak bedeli misli ile müceddeden nüfûza dahi tâlib olmadıklarından merkumun Kahraman ve Mehmed ve Esad sahib-ül-arz me'mûrundan tapuyu misliyle almış ve yerlerine ma'mûliye sened verilmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol tarlalara merkumun ma'mûliye tapu senediyle başka başka mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelur iken merkumun Kahraman ve Mehmed ve Esad fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer ve'l-meclis tebeyyün tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik iderek ber-veche hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkumun Kahraman ve Mehmed ve Esad'ın ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve

mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî 26 ... Sene 91

Der Zaman-ı Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Saffed Paşa

Fî 15 ... Sene 291

(Mahalinde Tobrasındadır)

Muahharren Fî 19 Sene 296

Tarihinde Emr-i Âlî Yazılmışdır

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rûtbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İzzet Paşa İclâlühûya ve Rûtbe-i Sâniye Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Hayreddin Beg Dâmet Mecdehûya ve Su Şehri Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Medine-i Karahisar-ı Şarkîye muzâfa Su şehri Kazasına tâbî' Hano Karyesi ahalîsinden iken bin ikiyüz altmış dört senesi hilâlinda vefat eden Kaçur Zade Osman Beg bin el-Hac Memiş bin Abdullah'ın verâseti zevce-i menkûha metrûkâsı Naile Hanım, aziz validesi Emine Hanım ... Abdullah ile zevce müteveffayası Hafize binti Abdullah'dan mütevellidirler ol tarihte sagîran ve hala kebiran olan Halis oğulları Ahmed beg ve Mehmed beg ve yine tarih-i mezkûrede sagîr-şân ve hala kebîr-şân olan kızları Zeliha ve Şakire Hanımlara münhasıran ve tashih-i mesele-i mirasları yüz kırk sehmden olub sehm-i merkumeden on sekiz sehmi zevce-i mezbûre Naile Hanım ve yirmi dört sehm'i ... mezbûre Emine Hanım ve otuz dört sehmden altmış sekiz sehmi ... mezbûreden Ahmed Beg ve Mehmed Bege on yedişer sehmden otuz dört sehmi nişan-ı mezbûrşân Zeliha ve Şakire Hanımlara ... tahaffuzundan sonra verâse-i mezbûrundan mûmâ-ileyh Ahmed Beg nisfindan asaleti ve er ve kız karındaşları mezbûrun Mehmed Beg ve Zeliha ve Şakire Hanımlar taraflarından zikr-i hâlî husûs-ı davaya vekâlet-i âmme sahîha-ı şer'îye ile vekil olduğu evvela medîne-i mezbûre ahalîsinden Seyid Ali oğlu Mustafa bin Mehmed Hacı Ömer bin

Ahmed nâm mütevekkillerden südde ve ba'de-l-ilmen lede-t-ta'dîl ve'l-tezkiye-i adl makbûl-ül-şühedâ iddükleri ihbâr alınıb müvekkilin mezbûr-şânın vaz'iyetleri bama'rifet-ül-şer'iyeye ârifan olan El-Hac İbrahim bin Ömer ve El-Hac Osman bin Halil şehâdetleriyle mahzûr hasm-ı cedîde şer'i-şâyân ve sabit ve subût vekâletine hükm-i şer'i la-hak olmağla vekâleten medine-i merkume ... hukûk-ı meclisine mahsus oda da ma'kûd meclis-i şer'i münîrde kezâllik zikri hali bir bâb ... ül-yevm vaz'iyedi ... adale ile şâyân müstahakk olan yanık Hafız zâde Hacı Ahmed bin Mehmed muvâcehesinde medine-i mezkûre mahallatından Balil mahallesinde vâki' bir taraftan ... giden tarik-i âmm ve bir taraftan bahçelere giden tarik-i âmm ve tarafeyn ve lot ağılı tarla ve bahçe ile mahdûd taş mescid-i şerîfi vakfına senevi mukataa-i malûma ev arsa üzerinde mûcid bi-l-cümle ebniye ve eşcar-ı malın bir kıt'a bahçeyi müştemel konağı ve kebir konağ-ı merkum Ahmed Bey ile müvekkileri mezbûrunun peder ve mürîdleri müteveffa-yı merkum Osman Beg'in

[S.67]

Hayatında âlâ-ül-vefat müstakîlen yerinde mülki olup bâid-i vefata bir tashîh-i mezkûr merkum Ahmed Beg ile müvekkileri mezbûrun Mehmed Beg ve Zeliha ve Şakire Hanımlardan her birileri babaları müteveffa-ı mezbûr Osman Beg'in hîn-i vefatında sagîr bulunduklarından umûrlarına kabl-el-şer'den vasî ... umûmîleri gaib ayn-el-meclis Süleyman Beg bin el-mezbûr El-Hac Memiş bin iki yüz yetmiş iki senesi hilâlünde valîdesi gaibe mezbûre Naile Hanım ile gaibe-i mezbûre Emine Hanım Konak ve bahçe-i mezkûrlardan bir tashîh-i mezkûr mülk oldukları hassa-i arsiyelerini medîne-i merkume ahalîsinden olup tarih-i i'lâmdan on bir sene mukaddem vefat eden Receb zâde El-Hac Hafız Süleyman bin Halil'e ... eder olduklarında vasî gaib mezbûr Süleyman Beg dahi gaib-şân mezbûr-şân ile ... asîl ve vekil merkum Ahmed Beg ve müvekkileri mezbûrdan Mehmed Beg ve Zeliha ve Şakire Hanımların tashîh-i mezkûre üzere Konak ve bahçe-i mezkûrlardan dahi hassa-i arsiyelerini dahi müteveffayı mezbûr El-Hac Hafız Süleyman hayatında bilâ-müsevve-i şer'i şahsa misli olan yirmi bin gurus şahsı merfû' ve makbûz-ı mukâbelesinde fuzûlî ve ... teslim eddirüb müteveffayı mezbûr El-Hac Hafız Süleyman dahi hayatında ... konak ve bahçe-i mezkûru cem'i müştemelatıyla şahsa

misli olan yirmi bin gurus şahsa merfû' ve makbûz mukabelesinde mezbûr El-Hac Ahmed'e ... ve teslim eddikden sonra asıl ve vekil merkur Ahmed Beg ve müvekkilleri mezbûrundan Mehmed Beg ve Zeliha ve Şakire Hanımlardan herbirileri hîn-i rüşd ve bölüğlerinde ... olmayub binâenaleyh mezkûr-ı şer'en batıl olmağla maa bahçe ve konak-ı mezkûrdan kâffe yedleriyle bize teslim-i mezbûre El-Hac Ahmed'e ... olunmak bi-l-asâle ve bi-l-vekâle muradımdır deyu dava eddirüb lakin mukataa o vakf-ı arsa üzerine mebni ve ... olan ebniye ve eşcâr-ı şer'en ... kabiliyetinden olmadığından mukavelatından olmağla şer'iyeye muhtaç olmayub vasî-i mezbûrun ... olub bu surette müdde-i asıl ve vekil merkur Ahmed Beg maa bahçe ve konak mahdûd-ı mezkûrdan hassa-i arsiyelerini vesayeleri gaib-i mezbûr Süleyman Beg'in ber-vech muharrer iken takrîr-i meşrûhu üzere bi-l-asale ve bi-l-vekale kasdi eylediği davası şer'en mesmû' ve ittifakına-şâyân olduğu ba'de-t-tefhîm davayı mezkûresiyle merkur El-Hac Ahmed'e ... şer'i mûarızadan men' olunduğunu ... bin iki yüz seksen yedi senesi Cemâzi-yel-âhiresinin on beşinci günü tarihiyle müverrih taraf şer'den bir kıt'a i'lâm-ı şer'i i'tâ' olunmuş iken bu esnada merkuman ve mezbûr-şân taraflarında yine mugayir i'lâm-ı şer'i müdâhaleden halî olmadıkları beyânıyla men'i bâbında emr-i şerîfim sudûru merkur El-Hac Ahmed tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â ve niyaz ve i'lâm mezkûr ile bir kıt'a mazbata takdim ve ibrâz olunmuş ve i'lâm-ı mezkûr meâli tefhîm ve men'i mezkûrlar hakkında usûline muvaffik idiği cânib-i fetvahânededen işaret kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda hususu mezbûr i'lâm ve inhâ' olunduğu üzere olduğu müdâhale-i vak'a ... şer'i-şerîfe idiği ind-eş-şer' ve'l-meclîs tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette merkuman ve mezbûr-şân taraflarından zikr olunan konak ve bahçeye ... ve mugayir i'lâm-ı şer'i vak'a olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet eylemeniz bâbında. Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmûn-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Süreyya

Fî 23 ... Sene 91

(Mahalinde Tobrasında)

Dördüncü Ordu-yı Hümâyûnum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub ... Osmanî Nişan-ı Hümâyûnumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zîşânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Ahmed Muhtar Paşa İclâlühuya ve Bayburd Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Bayburd Nahiyesine tâbi' evkaf-ı cami' ve imâret Hacı Ferhat Beg bayundurı ve karye-i Bulur diye yazıldığı mahallin tahtında nefrat-ı aded karye-i hasıl tahtında ... beher hafta ba murad ... çehar seneye ber-mûcib hüccet-i şer'îye ... ve hasılı tahtında hinta ve şaîr ve tapuyu zemin yekûn maa-gayra on altı bin yüz elli beş akçe ve yine nahiye-i nefrat-ı aded ... nısf-ı mülûk-âne vakf-ı mecîd ... ve nısf-ı mülûk-âne ve şahsıma ... tımar tahtında ber-mûcib hüccet-i şer'îye yem iki hasılı tahtında hinta ve şaîr ve tapuyu Zemin maa-gayra kırk bin akçe ve yine nahiye-i mezbûre tâbi' nefrat-ı aded ile karye-i ... hasılı tahtında ... ber- mûcib hüccet-i şer'îye ... üç hasılı tahtında hinta ve şaîr tapuyu zemin yekûn maa- gayra otuz bin akçe yazılur ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr olunmuş

[S.68]

Olunmuş ve defterhâne-i âmirem de mukayyed olub zikr olunan ... Karyesi ahalîsinin bu defasında südde-i saâdetime tasdik eyledikleri bir kıta arzuhallerinde ... denilen mezkûr ... ber-mûcib kuyûd-ı defter-i hâkanî mine'l-kadîm zikr olunan ... Karyesi mezkûr ... karyelerine ... cereyan ederek ... ve intifâ' ede gelürler iken bu esnada mârrü'z-zikr ... Karyeleri ahalîleri kendu ... zikr olunan ... karyesi ahalîsinin hilâfı kadîmi fuzûlî müdâhaleden hâli olmadıkları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru istid'â' olunmuş dîvân-ı hümâyûnum kalemi kuyûduna müracaat ve kanun muktezâsı sual olundukda mezkûr ... karyesinde ... meşhur mahalinden ... eden su mine'l-kadîm ... karyesiyle mine'l-kadîm ... cereyan ve mevrûatlarını ... ve intifâ' ede gelürler iken karyeteyn ve merkumeteyn ahalîsi kendu ... adm-i kanâat bedeli olur ... salîf-üz-zikr karyesine cereyan fuzûlî müdâhale eyledikleri mârrü'l-beyân ... karyesi ahalîsi taraflarından mukaddema vuku' bulan istid'â'ya mebni bin iki yüz

yirmi iki senesi Evâsıt-ı Recebinde bir kıt'a emr-i şerîfîm tasviri kılınmış ve bunun ... denilen mezkûr su ber-mucib kuyûd-ı defter-i hâkanî mine'l-kadîm zikr olunan karyelerine ... cereyan ederek şukka ve şerîf ve intifâ' ede gelürler iken mezkûr ... karyeleri ahalîleri kendu ... adm-i kanâat bedeli salif-üz-zikr ... karyesi ahalîsinin ... hilâfî kadîmî fuzûlî müdâhale den hâlî oldukları zikr olunan ... karyesi ahalîsi taraflarından tekrar ba-arzuhal istid'â' olunduğu binâen ol bâbda bin iki yüz seksen altı senesi Ramazanı şerîfîn birinci günü tarihiyle bir kıt'a emr-i şerîfîm sadr olmuş idiği mukayyed ve mesatur ve mücerred nizânda ancak ta'mil-i kadîmî itibar olunur deyu kanunnâme-i arâzînin yüz yirmi dördüncü maddesinde mûnderic bu mezkûr olub ... denilen mezkûr su mine'l-kadîm ber- mucib kuyûd-ı defter-i hâkanî beher hafta zikr olunan ... karyesiyle salif-üz-zikr ... ve intifâ ede gelurler iken mezkûr ... karyeleri ahalîsi kendu ... adm-i kanâat birle zikr olunan ... karyesi ahalîsinin ... hilâfî kadîm fuzûlî müdâhale eyledikleri ... tarafeyn hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifet-i şer'le men've def' olunmak için emr-i şerîfîm i'tâ'sı iktizâ eylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda mûnâzaun-fih olan su defter-i hâkanî-i âmiremde mukayyed olub kurâ-ı selâse-i merkumeye tashîh kılınmış olan ... olur su denilen mine'l-kadîm ber-mucib defter-i hâkanî beher hafta zikr olunan ... karyesiyle mezkûr ... karyelerine bina ve nahiye cereyan ederek ... intifâ' ede gelur iken ... mârrü'l-beyân ... karyeleri ve ahalîleri ... adm-ı kanâat birle zikr olunan ... karyesi ahalîsinin ... hilâfî kadîm fuzûlî müdâhale eyledikleri tarafeyn hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette bu mukâvele ... mücerred niza'ında şer'en ve kanunen ... müdâhale-i vak'anın ma'rifet-i şerle men' ve def' ile ... âhere ber-mucib kuyûd-ı defter-i hâkanî beher hafta tashîh kılınmış olan ... ber-veche dahil ve nüfûz eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfîm kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfî üzere amel ve hareket eyleyesiz .

Ziya

24 Za Sene 91

(Mahalinde Tobrasında)

Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa’i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Ahmed Muhtar Paşa İclâlühûya ve Rum İli Begler Begliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Şefik Paşa Dâmet Mea’liyeye ve Gercanis Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A’za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Erzurum sancağında Gercanis nahiyesine tâbi’ Tefrat ile karye-i Hındaz hasılı tahtında hınta ve şaîr ve resmi yaylak yekûn maa-gayra on bin akçe ve yine nahiye-i mezbûre tâbi’ mevrûa ... tâbi’ karye-i Hındaz hasılı maa-ül-rüsûm iki yüz akçe yazılar ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr olunduğu defterhâne-i âmirem de mukayyed olub karye-i merkume toprağında kâin mezkûr resmlu yaylak yerlerine Mehmed ve diğer Mehmed ve İsmail ve İbrahim ve Emin ve Ömer nâm kimesneler ba-tapu iştirâken mutasarrıflar olarak beher sene zamanında koyun vesâir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ’ ve tahamüllerine göre icâb eden yaylak resmlerini Tanzimat-ı

[S.69]

Hayriyye usûli üzere me’mûruna eda ede gelürler iken bu esnada ecânibden diğer İsmail ve Hasan ve Mustafa ve Hüseyin ve Ali nâm kimesneler zuhûr birle ol yaylak yerlerine hukuk-ı kanûn fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun Mehmed ve diğer Mehmed ve İsmail ve İbrahim ve Emin ve Ömer taraflarından bu defa ba-arzuhal istid’â’ olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir karye veyahud üç beş karye ahalisine mahsûs olan kışlak ve yaylaklardan başka mine’l-kadîm müstakîlen yaylak ve kışlak ittihâz kılınmış ve ba-tapu müstakîlen veya müştereken mutasarrıf olunagelmış olan mahallerin arâzî-i mevrûadan farkı olmayub hakkında muâmele-i kanûnniyye bi-tamâmihâ icrâ’ kılınır ve şu iki nev’ yaylak ve kışlağın sahiblerinden dahi tahamüllerine göre rüsûmat-ı kışlakîye ve yaylakîye ahz olunur ve ba-tapu tasarruf olunan yaylak ve kışlağa mevsiminde bilâ-

gadr üç sene ale-t-tevâlî çıkılamaz ve resmi verilmez ise müstahakk-ı tapu olur deyu kanunnâme-i arâzînin yirmi dört ve seksen dördüncü maddelerinde münderic olduğundan münâzaun-fih olan mezkûr resmlu yaylak yerlerine merkumun Mehmed ve diğer Mehmed ve İsmail ve İbrahim ve Emin ve Ömer ba-tapu iştirâken mutasarrıflar iken mevsiminde bilâ-gadr üç sene ale-t-tevâlî çıkmayub resmin me'mûruna vermeyub müstehakk-ı tapu olmuş ve merkumun diğer İsmail ve Hasan ve Mustafa ve Hüseyin ve Ali sahib-ül-arz me'mûrundan resmi tapu ile almışlar ve yerlerine şahsın verilmiş ise müdâhale eyledikleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkumun Mehmed ve diğer Mehmed ve İsmail ve İbrahim ve Emin ve Ömer ol yaylak yerlerine ba-tapu iştirâken mutasarrıflar olarak beher sene zamanında koyun vesâir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahamüllerine göre icab eden yaylak resmlerini tanzimat-ı hayriyye usûlî üzere me'mûruna eda ede gelürler iken merkum diğer İsmail ve Hasan ve Mustafa ve Hüseyin ve Ali fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhale ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği ve kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış ve bu mukâvele yaylak ve kışlak rûsûmatı ayruca bir madde olarak mahsûlat-ı öşriye misillû rûsûmat-ı mezkûre dahi me'mûru ma'rifetiyle tahsîl kılınmış Tanzimat-ı hayriyye ve kanun iktizâsından bulunmuş olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rüyet birle fi-l-hakika merkumun diğer İsmail ve Hasan ve Mustafa ve Hüseyin ve Ali'nin ol yaylak yerlerine müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i-niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî 29 Muharrem Sene 292

Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa’i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Ahmed Muhtar Paşa İclâlühûya ve Kiği Kazası Naib ve Müdîr-i Kaza ve A’za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kiği Kazasına tâbi’ Hurhur ve Mezrûacık ve Hak ve Çatakçı Karyeleri ahalîsinin kadimü’l-eyyâmından beru koyun vesâir davarları müşa’ ve müşterek ra’y olunub otundan ve suyundan intifâ’ ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer’a yerlerinde âherin alâkası yoğiken bu esnada civarda vâki’ Gersurdan ve Kara Baba ve Nezoni ve Karcan Karyeleri ahalîsi zuhûr birle ol mer’a yerleri üzerine mandıra ihdâs ve kendu ve hayvanlarını sevk ve ... hayvanâtını râden men’ ile fuzûlî müdafaa etmekde oldukları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Hurhur ve Mezrûacık ve Hak ve Çatakçı Karyeleri ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid’â’ olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine’l-kadîm mahsûs mer’ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra’y eder aher karye ahalîsi ol mer’aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine’l-kadîm müşterek olan mer’a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra’y eddirüb yekdiğeri râden men’ edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadimi mer’a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdas ve gars eden olur ise cem’i-zamanda ahalî-i hedm vâki’ ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökölüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men’ olunub her ne vakit olsa mer’a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin

[S.70]

Doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mer'ayı mârrü'z-zikr Gersurdan ve Kara Baba ve Nezoni ve Karcan Karyeleri ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanları zikr olunan Hurhur ve Mezrûacık ve Hak ve Çatakçı Karyeleri ahalîsinin hayvanâtıyla müşa' ve müşterek ra'y olunagelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub da fi-l-hakîka mahall-i mezkûr zikr olunan Hurhur ve Mezrûacık ve Hak ve Çatakçı Karyeleri ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları müştereken ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken mârrü'z-zikr Gersurdan ve Kara Baba ve Nezoni ve Karcan Karyeleri ahalîsi ol mer'a yerleri üzerine mandıra ihdâs ve kendu hayvanlarını sevk ve ra'y ve bunların hayvanâtını râden men' ile fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette bu mukâvele mer'a yerleri üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdas olunması kanun-ı mezkûrun hilâfı olduğundan ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika mârrü'z-zikr Gersurdan ve Kara Baba ve Nezoni ve Karcan Karyeleri ahalîsinin mer'ayı mezkûre müdâhale eylemeleri şer'-i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı idiğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'anın ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Ziya

Fî 11 ... Sene 292

Dördüncü Ordu-yı Hümâyunum Müşirliği İnzimâmıyla Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa’i Osmanî Nişan-ı Hümâyunumla Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Ahmed Muhtar Paşa İclâlühûya ve Kiği Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A’za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kiği Kazasına tâbi’ Hurhur ve Mezrûacık ve Hak ve Çatakçı Karyelerine kadîmden civarda vâki’ Çünde Deresinde cereyan ile kurâ-i merkuma ahalîsi mutasarıf oldukları bağ ve bağçe vesâir mevrûatlarını ... ve intifâ’ ede geldikleri mahsûs ve müstakîl suda âherin alâkası yoğiken bu esnada civarda vâki’ Gersurda ve Kara Baba ve Nezoni ve Karcan Karyeleri ahalîsi zuhûr birle ol suyu mücerred kadîminden İhrâc ve Kendü Karyelerine icrâ’ bedeli bunların bağ ve bağçe ve mevrûatlarının itlâfına bâ’s ve bâdâyı oldukları beyânıyla ol su kadîmesi üzre icrâ’ eddirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Hurhur ve Mezrûacık ve Hak ve Çatakçı Karyeleri ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid’â’ olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda hak ... ve mücerred niza’ında ancak tamîl-i kadîme itibar olunur deyu kanunnâme-i arâzînin yüz yirmi dördüncü maddesinde mûnderic olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda mûnâzaun-fîh olan su mârrü’l-beyân Gersurda ve Kara Baba ve Nezoni ve Karcan Karyelerine cârî mahsûs ve müstakîl kadîmi suları olmayubda fi-l-vâki’ inhâ’ olduğu üzere ol su kadîmden zikr olunan Hurhur ve Mezrûacık ve Hak ve Çatakçı Karyelerine cereyan ile ahalîsinin mutasarıf oldukları bağ ve bahçe vesâir mevrûatlarını ... ve intifâ’ ede geldikleri mahsûs ve müstakîl suları iken mârrü’z-zikr Gersurda ve Kara Baba ve Nezoni ve Karcan Karyeleri ahalîsi ol havali mücerred kadîminden İhrac ve Kendü Karyelerine icrâ’ bedeli bunların bağ ve bahçe vesâir mevrûatlarının itlâfına bâ’s ve bâdâyı oldukları tarafının mahalinde ... şer’i terâfu’lerinde ind-eş-şer’ ve’l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği halde bu mukâvele su ancak tamîl-i kadîme ağıyar olduğundan ol su kadîmden ... ve tevcihle zikr olunan Hurhur ve Mezrûacık ve Hak ve Çatakçı Karyelerine cârî olagelmış ise ba’de’s-subût yine kadîmi üzere evvel mahalden ol vechle cereyan eddirilmesi husûsu mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i’lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ’ ve iş’ârına müsâraat

eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Ziya

Fî 11 Ra Sene 92

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudûr'ul Vüzera Saffet Esad

Paşa ve Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Müşârün-ileyh

Fî 19 Ra Sene 292

[S.71]

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Müteberânından Trabzon Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve Dördüncü Rütbe-i Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Nusret Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kirâmdan Gümüşhane Sancağı Mutasarrıfı Mahmud ... Paşa Dâme-İkbalühûya ve Kelkit Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

İsmail ve Mahmud ve Hasan ve Hüseyin ve Ali ve diğer Hasan nâm kimesneler Kelkit kazasına tâbi' Deva Korbaş Karyesi toprağında vâki' ma'lumat-ul-hudûd tarla ve çayırlara ma'mûliye tapu senediyle mutasarrıflar olarak mezkûr tarlaları zabt ve beher sene zirâat ve zikr olunan çayırların dahi beher sene ot biçüb oşr ve resmin me'mûruna eda ede gelürler iken civarda vâki' Harak Karyesi sakinlerinden diğer Mahmud ve Halil oğlu Mustafa ve Bayram oğlu Dursun ve Kumcu oğlu diğer Mustafa ve Selim oğlu Mehmed nâm kimesneler fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun İsmail ve Mahmud ve Hasan ve Hüseyin ve Ali ve diğer Hasan taraflarından bu defâ ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve mezkûr Deva Korbaş Karyesinde kâin ma'lûm-ul-hudûd bir kod da bir keyl tohum istîâb eder tarlayı mutasarrıf Badem oğlu Mehmed rızasıyla oğlu Hasan ve Çifdi Abbas nâm kimesnelere ... eylediği ve yine iki kıt'a da on buçuk kod çayır Veli oğlu Hüseyin'in on seneden beru niza' şahsı tasarrufunda olarak takrîr-i sabit olduğu ve bir kıt'ada yedi demet ... hasıl eder çayır mutasarrıfı Abbas bin Mehmed'in vefatı vuku'una mebni oğlu Mahmud'a intikal eylediği ve bir kıt'ada iki keyl tohum istîâb eder

tarlayı mutasarrıf Mehmed oğlu Cemal rızasıyla oğulları Kamer ve İsmail ve Ali'ye ve bir kıt'a da bir keyl tohum istîâb eder tarlayı mutasarrıf Hüseyin oğlu gelub rızasıyla oğlu Ali'ye ... eyledikleri mahalinden ... muharrer olduğundan mûcibince arâzî-i merkume defterhâne-i âmiremde merkumunun uhdelerine kayd ile tevârih ... tapu senedât-ı verilmiş olduğu defterhâne-i âmirem muhasebesinden yazılmış ve dîvân-ı hümayunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl ederse gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tefviz olunur. Tâlib olunur ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır veya tapu tasarruf olunan ve kadîmi öşri mahsul alınagelen çayır bilâ-özü üç sene ale-t-tevâlî ot biçilemeyub ve öşri verilmeyübde ta'tîl olunur ise müstahakk-ı tapu olur deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekiz ve seksen beşinci maddelerinde başka başka mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan tarlaları merkumun İsmail ve Mahmud ve Hasan ve Hüseyin ve Ali ve diğer Hasan zabt ederler iken zirâat etmeyüb iâre veya icâr suretiyle dahi eddirilmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mâni' yüz ve hâlî bırakub ol çayırkların dahi üç sene ot biçmeyub öşr ve resmin me'mûruna vermeyub müstahakk-ı tapu olarak bedeli misliyle müceddeden nüfûza dahi tâlib olduklarından merkumun diğer Mahmud ve Mustafa ve Dursun ve diğer Mustafa ve Mehmed bi-l-müzâyede yüzden sahib-ül-arz me'mûrundan resmi tapu ile almışlar ve yerlerine ma'mûliye sened verilmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika merkumun İsmail ve Mahmud ve Hasan ve Hüseyin ve Ali ve diğer Hasan ol tarla ve çayırklara ba-tapu mutasarrıflar olarak zabt ve zikr olunan tarlaları beher sene zirâat ve ol çayırkların dahi beher sene ot biçib öşr ve resm me'mûruna eda ede gelürler iken merkumun diğer Mahmud ve Mustafa ve Dursun ve diğer Mustafa ve Mehmed fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği

surette müdâhale-i vâki' ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmek için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müftî vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile hususu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkumun diğer Mahmud ve Mustafa ve Dursun ve diğer Mustafa ve Mehmed'in ol tarla ve çayırlara müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe

[S.72]

ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki'olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında. Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî 4 z Sene 292

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudûr'ul-Vüzera Hazret-i Mehmed

Paşa ve Nâzır-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazreti Safvet Paşa

Fî 25 Receb Sene 92

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Hayreddin Dâmet Mecdehûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftisi ve Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî Kazasına tâbi' Şeyh Hasan ve ... Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y

olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken bu esnada civarda vâki' Çikran Karyesi ahalîsi zuhûr birle fuzûlî müdâhalede hâlî oldukları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Şeyh Hasan ... Karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyûn kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ve eşcâr ihdas ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökûlûb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahall-i mârrû'l-beyân Çifran Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden bulunmuş veyahud zikr olunan Şeyh Hasan ... karyesi ahalîsinin hayvanâtlarıyla müşa' ve müşterek ra'y olunagelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler zikr olunan Şeyh Hasan ... karyesi ahalîsinden kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken mârrû'l-beyân Çifran karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmek içün emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika mârrû'l-

beyân Çifran Karyesi ahalîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer’i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza’ üzerinde me’mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu’lerinde ind-eş-şer’ ve’l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak’anın ma’rifeti şer’le men’ ve def’ eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i’lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ’ ve iş’ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Rüşdî

Fî 22 ... Sene 292

Der-zaman-ı Nezâret-i Hâriciyye Hazreti Raşid Paşa

Fî 7... Sene 92

(Mahalinde Tobrasında)

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İzzet Paşa İclâlühuya ve Mîr-i Miran-ı Kirâmdan Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Mahmud ... Paşa Dâme İkbâlühûya ve Oluçıra Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A’za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî Sancağında Oluçıra nahiyesine tâbi’ Tefrat ile karye-i Kimyore ve hasılı tahtında hinta ve şaîr ve resmi kışlak yekûn maa-gayra dört bin akçe Gözbid nahiyesine tâbi’ Tefrat karye-i Dane ve hasılı tahtında hinta ve şaîr ve resmi kışlak yekûn maa-gayra bedeli beş yüz akçe yazılır ile defter-i mufassalda muharrer kılmayla başka başka tahrîr olmadığı defterhâne-i âmirelere mukayyed olub zikr olunan Dane Karyesi ahalîsinin karyeleri toprağında kadimü’l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra’y olunub otundan ve suyundan intifâ’ ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer’a yerlerine zikr olunan Kimyore Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları mârrü’z-zikr Dane Karyesi ahalîsinin tarafından mukaddema barzuhal istid’â’ olunduğuna binâen kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz elli dokuz senesi Evâhir-i Rebî-ül-evvelinde mârrü’l-beyan Kimyore Karyesi ahalîsinden ma’lûm-ul-esâmi kesân karye-i merkume toprağında vâki’ ba-tapu

iştirâken mutasarrıf oldukları kışlak yerlerine sâlif-üz-zıkr Dane Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mârrü'z-zıkr Kimyore Karyesi ahalîsinden olan merkum taraflarından dahi ba-arzuhal inhâ' olduğundan ol bâbda defter-i hâkanî mûcibince kanun üzere amel olunmak bâbında sene-i mezbûre Evâhir Cemâzi-yel-evvel beşinde sâlif-üz-zıkr Kimyore Karyesi toprağında vâki' kışlak yerlerine karye-i merkume ahalîsinden Yakup ve Karaca

[S.73]

Mehmed ve Hasan ve Ali nâm kimesneler ba-tapu mutasarrıflar olarak beher sene zamanında koyun vesair davarlarıyla varub kışlayub otundan ve suyundan intifâ' tahamüllerine göre icâb eden kışlak resmlerini eda ede gelürler iken mârrü'l-beyân Dane Karyesi ahalîsinden Süleyman ve Hasan ve Ömer ve Hüseyin ve İzzet nâm kimesneler fuzûlî müdâhale eyledikleri merkumun Yakub ve Mehmed ve Hasan ve Ali taraflarından tekrar ba-arzuhal inhâ' olduğuna binâen defter-i hâkanî mûcibince kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz altmış üç senesi Evâhir Cemâzi-yel-evvelinde ve Melisa nahiyesine tâbî' Azma Karyesi ahalîsinden ma'lûm-ul-esâmi kesân mârrü'z-zıkr Kimyore Karyesi toprağında vâki' kışlak yerlerine ma'mûliye tapu senediyle ber-veche iştirâk mutasarrıflar olub beher sene zamanında koyun vesair davarlarıyla varub kışlayub otundan ve suyunda intifâ' ve tahamüllerine göre icâb eden kışlak resmin me'mûruna eda ede gelürler iken mârrü'l-beyân Kimyore Karyesi ahalîsinden olan merkumun Yakub ve Mehmed ve Hasan ve Ali fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları merkumun taraflarından tekrar ba-arzuhal inhâ' kılındığına mebni defter-i hâkanî mûcibince kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz altmış dokuz senesi Evâsıt-ı Rebî-ül-evvelinde sadr olan ol emr-i âliye dîvân-ı hümâyûn kaleminde mukayyed olub ... zıkr olunan Dane karyesi ahalîsinin bu defasında sūd-de-i saâdetime takdim eyledikleri bir kıt'a arzuhalleriyle ve ... idare meclisleri câniblerinden verilen iki kıt'a mazbata ve mezkûr Dane Karyesi toprağında kâin kadîmü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken mârrü'l-beyân Kimyore Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları tarafeyn mukaddema eda olunan muhakemelerinde mer'ayı mezkûr

zıkr olunan Dane Karyesine ... olan iki cihet-i mezkûr Dane Karyesi ahalîsine ber-vechi dahi mârrü'l-beyân Kimyore Karyesi ahalîsine mahsus olunmak üzere karyeteyn ve mezkurteyn ahalîsi yanlarında rızalarıyla karar verilüb bu vecihle karyeten ve mezkurteyn ahalîsi hayvanâtını mezkûr mahaller de ra'y etmekde iken muahhara yine yanlarında vuku' bulan münâza üzerine mahalince eda eddirilebilen muhakemelerinde tarafın ber-minval sâbık musaliha ednilerek mûcibince emr-i şerifim sudûru niyaz ve istid'â' olunmuş ve kalemi mezbûrdan kanun suâl olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'a da yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' eddiremezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç Karye ahalîsine bi-l-iştirak mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökölüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere ifâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic idiğü kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olduğundan mahsûsı mezbûr sâbık Anadolu kazaskeri olub birinci rütbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânın hâiz ve hâmil olan i'lam-ül-ulema el-mütemeyyizîn efzâl-ül-füzelâ el-münevverin Mevlânâ Es-Seyid Hüseyin Agah Efendi edamallahû teâlâ fezâiliye lede-l-havâle ... karyeteyn ve merkumeteyn

Derkenâr: Yanlarında zıkr olunan mahaller
 Ve başka başka tahsîs olunmuş
 İse de mer'ayı mezkûr hakkında
 Ta'mil Kadîm arâzîyle hayvanâtdan
 Karyeteyn ve merkumenin ahalîleri

Yanlarında zıkr olunan mahaller ahalîsi ile arâzî-ül- mîriyye me'mûru hazır oldukları halde münâzaun-fih olan mahal üzerinde tarafeyn ve başka başka tahsîs olunmuş mukaddema-ı rıza ve ittifâklarına bakılmayub şer'i-şerîfe kanun-ı münîfe tevfiken

terâfu' ve ihkak-ı hakk olunarak tarafının ise de mer'ayı mezkûr hakkında cereyan muhakemeleriyle netice-i ... ba-i'lâm şer'i ve mazbata inhâ' ve iş'âr olunmuş iktizâ eylediğinden ol bâbda emr-i şerîfim Ta'mil kadîm-i arâzîyle hayvanâtdan ihdârı irâde-i âliyeme men'ût idiğünü i'lâm etmiş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesâir karyeteyn ve merkumenin ahalîler mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda mevlânâyı müşârün-ileyhim i'lâmında gösterildiği vecihle tarafının mukaddimi rıza ve ittifâklarına bakılmayarak ma'rifetiniz ile zikr olunan Dane ve Kimyore Karyeleri ahalîsi ile arâzîyi-mîriyye me'mûru hazır oldukları halde mûnâzaun-fih olan mahal üzerinde husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tevfiken terâfu' idiğü tarafın cereyan-ı muhakemeleriyle netice-i ... ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat ve husûsu mezbûr zamanında hâlî âhere dikkat eylemeniz bâbında.

Hüseyin

Fî 9 Muharrem 293

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya ve Erzurum Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Erzurum Kazasına tâbi' Arzuti Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken bu esnada civarda vâki' Dinarkom Karyesi ahalîsi zuhûr birle fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Arzuti Karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl

veyahut birkaç karye ahalisine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise

[S.74]

cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillü hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahall-i mârrü'l-beyân Dinarkom Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden bulunmuş veyahud hayvanları zikr olunan Arzuti Karyesi ahalîsinin hayvanâtlarıyla müşa' ve müşterek ra'y olunagelmış ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler zikr olunan Arzuti Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken mârrü'l-beyân Dinarkom Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika mârrü'l-beyân Dinarkom Karyesi ahalîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'-i şerîfe ve kanun-ı mûnîfin hilâfı bulunduğu mahall-li niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket- karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat

eylemeniz bâbında.Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfî üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Ziya

Fî 1 Safer Sene 293

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya ve İsbir Kazası Naibine ve Müdür-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

İsbir Kazasına tâbi' Müşangahı Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken bu esnada yine kaza-i mezbûre tâbi' Bozağyon Karyesi ahalîsi zuhûr birle ol mer'a yerlerine fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Müşangahı Karyesi ahalîsi tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyûnum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ray eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanat süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalisi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' eddiremezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdas ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahâlî-i hedm vâkî' ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fîh olan mahall-i mârrü'l-beyân Bozağyon Karyesi ahalîsinin koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahud hayvanları zikr olunan Müşangahı Karyesi ahalîsinin hayvanâtıyla müşa' ve müşterek ra'y olunagelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler zikr olunan

Müşangahı Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken mârrü'l-beyân Bozağyon karyesi ahâlîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesair mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâ da muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika mârrü'l-beyân Bozağyon Karyesi ahalîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'-i şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ... vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında. Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel ve hareket eylesiniz.

Nafiz

Fî 9 ra Sene 293

[S.75]

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Mütemeyyizi Ashabından Van Sancağı Mutassarıfı Ali Beg Zîde İlmûhuya ve Van Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Van Kazasına muzâfâ Umuk Nahiyesine tâbi' Ahur Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ edegeldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken bu esnada civarda vâki' Ayan Sinan ve ... Karyeleri ahalîleri zuhûr birle ol mer'a yerlerine

hilâfî kanun fuzûlî müdâhalede hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Ahur Karyesi ahalîsi taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyûnüm kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müsterek olan mer'a herkanı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müstereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdas olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ve ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillü hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere ifa kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâza'in-fih olan mahall-i mârrû'l-beyân Ayan Sinan ve ... Karyeleri ahalîsinin koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsus ve müstakîl kadîmi mer'a yerlerinden bulunmuş veyahud karyeteyn ve merkumeteyn hayvanları zikr olunan Ahur Karyesi ahalîsinin hayvanâtıyla kavimden müşa' ve müsterek ra'y olunagelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayubda fi-l-hakika ol yerler zikr olunan Ahur Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûsve müstakîl mer'a yerlerinden iken karyeteyn ve merkumeteyn ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile hususu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı mûnife tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika zikr olunan Ayan Sinan ... Karyeleri ahalîlerinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'-i-şerîfe ve kanun-ı mûnîfin hilâfî bulunduğû mahall-i niza'

üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında. Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Rüşdî

Fî 13 Ra Sene 293

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mehmed Reşid Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sânîye Mütemeyyizi Ashâbından Van Sancağı Mutasarrıfı Ali Beg Zîde İlmuhûya ve Van Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Arto ve Ağob ve Parsım ve Muğırđıç ve Karabet Van Kazasına muzâfâ Umuk Nahiyesine tâbi' Ahur Karyesi toprağında vâki' ma'mûliye tapu senediyle ber-veche iştirâk mutasarrıf oldukları tarlalarını zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelürler iken bu esnada civarda vâki' Ayan Sinan ve ... Karyeleri ahalîsi zuhûr birle ol yerler için karyelerimiz hayvanâtına mahsûs mer'ada deyu hilâfi kanun fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun Arto ve Ağob ve Parsım ve Muğırđıç ve Karabet taraflarından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyunum kaleminden kanun muktezâsı sual olundukda arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki sene ve hasb-el mevki' şâzz olarak daha ziyâdece mücerred deklettirmek? veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmek sizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek

[S.76]

Arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olub mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede tâlibine ihâle kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekizinci maddesinde mûnderic olduğundan münâzaun-fih olan mahall-i mârrül-beyân Ayan Sinan ve ... Karyeleri ahalîsinin koyun vesair davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub da fi-l-hakika ol yerler kadîmden sebâtgir arâzîden olarak merkumun Arto ve Ağob ve Parsım ve Muğırđıç ve Karabet ma'mûliye tapu senediyle ber-veche iştirâken mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene iştirâken zirâat ve ôşriye me'mûruna eda ede gelur iken karyeteyn ve merkumeteyn ahalîsi taraflarından ol yerler karyelerimiz hayvanâtına mahsus mer'adır deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn tahakkuk eylediği halde müdâhale-i vak'a ma'rifeti şerle men' ve def' olunmak içün emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik iderek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika zıkr olunan Ayan Sinan ve ... Karyeleri ahalîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şerle men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Rüşdî

Fî 13 Ra Sene 93

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İzzet Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kirâmdan Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Mahmud ... Paşa Dâme İkbâlühûya ve Akşehirabad Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Akşehirabad Kazasına tâbi' Karamış Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadimü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken bu esnada civarda vâki' Azyar Karyesi ahalîsi zuhûr birle ol yerlere hilâfi kanun fuzûlî müdâhale den hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Karamış Karyesi ahalîsi tarafının bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyûnum kaleminden kanun muktezâsı suâl olundukda bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtını müşterek ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ve ihdâs ve gars eden olur ise cem'i-zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökülüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere ifâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzinin doksan yedinci maddesinde mûnderic olduğundan mûnâzaun-fih olan mahall-i mârrü'z-zikr Azyar Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden bulunmuş veyahut hayvanları zikr olunan Karamış Karyesi ahalîsinin hayvanâtıyla müşa' ve müşterek ra'y olunagelmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olub eğer böyle olmayub fi-l- hakika ol yerler mârrü'l-beyân Karamış Karyesi ahalîsinin kadimü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinden iken mârrü'z-zikr Azyar Karyesi

ahalîsi fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifeti şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği kalemi mezburdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika mârrü'z-zikr Azyar Karyesi ahalîsinin ol yerlere müdâhale eylemeleri şer'-i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ... vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûr hâlî âhere dikkat ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlasına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Hüseyin

Fî 17 Rebî-ül-âhir Sene 293

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudur'ul-Vüzera Hazret-i Mehmed

Reşid Paşa ve Nâzır-ı Hâriciyye Müşârün-ileyh

Fî 18 r Sene 293

[S.77]

Der Asr-ı Hazret-i Sultan Murad Han

İbn-i Sultan'ul-Gazi Abdülmecid Han Edemallah

... ve Sultanına Fî Ahir-ül-devran

Fî 7 Ca Sene 93

Der Zaman-ı Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Safvet Paşa

Fî 25 Ca Sene 293

**Der Asr-ı Hazret-i Sultan Abdülhamid Hân-ı Sâni İbn-i Sultan'ul-
Gazi Abdülmecid Han Halledallahu Hilafetuhu ve Saltanatuhu Fî
Ahir-ül-devran Fî 11 Şa'ban Sene 293**

**Der Zaman-ı Sadr-ı Sudur'ul-Vüzera Hazret-i Midhat Paşa
ve Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye Müşârün-ileyh
Fî 2 Za Sene 93**

**Der Zaman-ı Sadr-ı Sudur'ul-Vüzera Hazret-i Edhem
Paşa ve Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye Müşârün-ileyh
Fî 21 Muharrem Sene 294**

**Der Zaman-ı Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Ali Paşa
Fî 7 Receb Sene 94**

**Der Zaman-ı Nezâret-i Müşârün-ileyh Hazret-i Server Paşa
Fî 20 Receb Sene 294**

**Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve
Hamil Olan Vezirim İzzet Paşa İclâlühûya ve Rütbe-i Sâniye Mütemeyyizi
Ashâbından Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı İbrahim Efendi Zîde
İlmuhûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve
A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma**

Bin iki yüz doksan iki senesi recebinin birinci günü tarihine muverrih Karahisar-ı
Şarkî kazası ... şer'iyesi cânibinden verilen bir kıt'a i'lâm-ı şer'i de Karahisar-ı
Şarkî kazası ... Mütevelli nahiyesine tâbi' Elki Karyesi ahalîsinden İbrahim bin
Halil ve Yusuf bin Hasan ve Hasan ve Abdullah ve Mehmed ve Mahmud Osman ve
Hasan ve İsmail ibni Receb Mehmed bin Hüseyin ve Hasan bin Receb ve Mehmed
ve İbrahim bin Osman ve Necib bin İsmail taraflarından husûsu âtî-l-beyânda tâlib
ve dava ve izin kuyûdına vekil müseccel-i şer'ileri yine karye-i mezbûre ahalîsinden
Habib bin İsmail kaza-i mezbûr meclis-i temyîz hukukunda ma'kud meclis-i şer'i
münîrde defter-i hâkanî me'mûru hazır olduğu halde yine kaza-i mezbûre tâbi' Bulak
Karyesi ahalîsinden olub her biri tebaa-i devlet-i âliyemin Rum milletinden ve zikr-i
âtî münâzaun-fîh olan arâzî-i miriyyeye ... vaz'iyedleri evvela herbiri ... mestur

Mustafa bin Mehmed ve Hasan bin Ömer ve Salih bin Salahaddin südde ve ba'de mezbûrun ile Mürtefi Beg bin Mehmed ve Ali bin Hüseyin ve Mehmed bin Alaaddin ilmen lede-l-teskîn adl ve makbûlü'ş-şahâde idükleri ihbâr olunan Ahmed bin Ali ve Osman bin Mehmed nâm kimesneler şehâdetlerin bi-l-muvacehin ... şer'i-sabit müstahakk olan ... taraflarından dahi husûsu âtî-l-beyânda husumet ... vekili müseccel-i şer'ileri olan mârrü'z-zikr Bulak Karyesi ahalîsinden veled-i Atam muvecehesinde mârrü'l-beyân Elki Karyesi hudûdu dahilinde Koç Kıran ta'yir olunan arâzîden Ağaç içi nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen yirmi kod tohum istîâb eder üç dönüm tarla merkum Yoskan ve yine mahall-i mezbûrda kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen yirmi kod tohum istîâb eder beş dönüm tarla bi-l-iştirak merkum Hasan ve Abdullah ve Mehmed ve Mahmud'un Vakar ve Karlıca Bakar nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen otuz dört kod tohum istîâb eder sekiz buçuk dönüm tarla bi-l-iştirak merkumun Hasan ve İsmail ve yine Karlıca Bakar nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen kırk kod tohum istîâb eder on dönüm tarla merkum Mehmed'in ve Koç Kıran nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen otuz dört kod tohum istîâb eder sekiz buçuk dönüm tarla bi-l-iştirak merkumun Mehmed ve İbrahim ve Yine Koç

[S.78]

Kıran nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen kırk kod tohum istîâb eder on dönüm tarla merkum İbrahim'in ve yine Koç Kıran nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen otuz dört kod tohum istîâb eder sekiz buçuk dönüm tarla bi-l-iştirak merkumdan Hasan ve Abdullah ve Mehmed ve Mehmed Varan ve yine Koç Kıran nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen yirmi dört kod tohum istîâb eder altı dönüm tarla merkumun Mehmed ve Ali ... ve yine Koç Kıran nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen otuz altı kod tohum istîâb eder dokuz dönüm tarla merkum Ali'nin ve Koç Taş civarında Ağaç Bakar nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen yirmi kod tohum istîâb eder beş dönüm tarla bi-l-iştirak merkuman diğer Ali ve ... ve yine Koç Taş nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen altmış dört dönüm tohum istîâb eder on altı dönüm tarla merkum diğer İbrahim'in ve Dikman nâm mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd tahminen yirmi kod

tohum istîâb eder beş dönüm tarla merkum Necib'in ... intikâlen başka başka batohum şahsın tasarruflarında olub zirâat ve haraset ve öşriye sal be sal me'mûrına eda ve îfâ ede gelurler iken tarlahen mezkûreye vekil-i merkum müvekkileri merkumun ... herbiri bu esnada fuzûlî ve ta'yir-i hakk zabt ve vaz'iyed eder ... suâl olunub tarla hayı mezkûre kâffeyed ve müvekkileri merkumun İbrahim ve Yusuf ve Hasan Abdullah ve Mehmed ve Mahmud ve diğer Hasan ve İsmail ve diğer Mehmed ve diğer Hasan ve diğer Mehmed ve İbrahim ve Mehmed ve Ali ve diğer Ali ve yine diğer Ali diğerini ve diğer İbrahim ve Necib için mahalinde kendüsine ... hasb-el-arzı teslimiye vekil-i merkum ... tayin olunmak matlûbesi idiğünü takrîr-i mezkûr yine mutabık tapu temessükini ibrâz ve idare ederek bi-l-vekale dava eddikde vekil-i merkum ... dahi civarında kazaya mütevellî muharrer üzere olub tarla hayı mezkûre ... merkumun âb ve icrâ'atından istiklâlen vech-i meşrûh üzere zabt ve tasarruflarında olduğu müvekkileri merkumun iz'âfına bi-l-vekâle tabien ve kat'iyen bi-l-vekâle ihzâr ve i'tirâf eddirüb diğer tarla hayı mezkûreye gaib ayne-aleyh Emrullah Beg kendu çiftliği arâzîsinden olmak üzere tarih-i i'lâmdan beş sene mukaddem bedeli malum ve mazbût mukabelesinde müvekkileri merkumun ... hasb-el-arzı i'tirâf ve ... demekle yine ulyâ müvekkileri merkumun tarla hayı mezkûreye zabt ve vaz'iyed edenler deyu süren vuku'da bi-l-vekâle îrâd eylediği kelâmı tarla hayı mezkûre medyun ve müvekkilün merkumun İbrahim ve Yusuf ve Hasan ve Abdullah ve Mehmed ve Mahmud ve diğer Hasan ve İsmail ve diğer Mehmed ve diğer Hasan ve diğer Mehmed ve İbrahim ve Mehmed ve Ali ve ... ve diğer Ali ve diğer ... ve diğer İbrahim ve şahsiyedden herbirilerini ber-minvâl-i muharrer âb ve icrâ'atdan intikâlen tasarruflarından olduğunu bi-l-vekâle ... iken deyu Sulh(Salih) cevabı şer'i olduğu ... ba'de-t-tefhim mâ'rû'l-beyan ikrâr ve i'tirâf mûcibince tarla hayı mezkûre ... hasb-el-arzın kâffeyed ve mahalinde müvekkilün ve merkumun İbrahim ve Yusuf ve Hasan ve Abdullah ve Mehmed ve Mahmud ve diğer Hasan ve İsmail ve diğer Mehmed ve diğer Hasan ve diğer Mehmed ve İbrahim ve Mehmed ve Ali ve diğer Ali ve diğer Ali ve diğer diğer İbrahim ve Necib için vekilleri müdde-i merkum teslimiye müvekkilün merkumun her birine izafetle vekilleri merkum ... tayin mûnderic mesatûr olduğu halde bu esnada merkumun ... taraflarından mugayir i'lâm-ı şer'i müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûru merkumun İbrahim ve Yusuf ve Hasan ve Abdullah ve

Mahmud ve diğler Hasan ve İsmail ve Mehmed ve diğler Hasan ve diğler Mehmed ve diğler İbrahim ve şukka-ı mazbût takdîm ve ibrâz olunmuş ve i'lâm-ı mezkûr meâlî tefhim ve tayin mezkûrlar hakkında ol veche muvaffak idiğü cânib-i fetvahânenen işaret kılınmış olub mârrü'z-zikr Elki Karyesi arâzîsinden zikr olunan Koç Kıran demekle ma'ruf mahalde ma'lûmat-ul-hudûd otuz iki kod tohum istîâb eder vuku'na mebni diğler dört kıta tarladan oğlu İbrahim'e ve yine mahalli mezkûre de ma'lûmat-ul-hudûd yirmi dört kod ve Koç Taş demekle ma'ruf mahalde dahi ma'lûmat-ul-hudûd otuz iki kod tohum istîâb eder tarla-ı mutasarrıfısa kıt'a ... vuku' ve kanuna mebni diğler üç kıta tarla ile oğlu Süleyman'a ve mârrü'l-beyân Koç Yakar demekle ma'ruf mahalde ma'lûmat-ul-hudûd on kod tohum istîâb eder tarla-ı mutasarrıfıda Dalar Mehmed'in oğlu torunları Hasan ve Mehmed ve Abdullah ve Mehmed'e Gevaş Taş demekle ma'ruf mahalde on altı kod ve Koç Kıran demekle ma'ruf mahalde dahi ma'lûmat-ul-hudûd on altı kod tohum istîâb eder tarla-ı mutasarrıf Arabçak oğlu İbrahim'in vuku' ve kanuna mebni diğler üç kıt'a tarladan oğulları Mehmed ve İsmail ve yine Koç Kıran demekle ma'ruf mahalde kâin ma'lûmat-ul-hudûd otuz iki kod tohum istîâb eder tarla-ı mutasarrıf Osman'ın vefatı vuku'una mebni diğler iki kıt'a tarla ile oğulları Hasan ve Mahmud ve Abdullah ve Mehmed'e ve Kızılca ağıl dimeğle ma'ruf kâin ma'lûmat-ul-hudûd on iki kod tohum istîâb eder tarla-ı mutasarrıf Mustafa'nın vuku' vefatına mebni diğler üç kıta tarla Ayn oğlu Ali'ye ve yine karye-i merkume arâzîsinden ma'lûmat-ul-hudûd altı kod ve yine ma'lûmat-ul-hudûd bir kıt'a tarla yirmi kod tohum istîâb

[S.79]

Eder tarla mutasarrıfı Hasan vefatı vuku'una mebni oğulları Mehmed ve İbrahim'e Koç Kıran dimeğle ma'ruf mahalde kâin ma'lûmat-ul hudûd yedi kod ve yine mahall-i mezkûrda kâin ma'lûmat-ul-hudûd on altı kod tohum istîâb eder tarla mutasarrıfı Feyzi'nin vuku'u vefatına mebni diğler dört kıt'a tarla Ayn oğlu ... ve yine Koç Kıran dimeğle ma'ruf mahalde ma'lûmat-ul-hudûd yirmi kod ve yine mahall-i mezkûrda ma'lûmat-ul-hudûd kırk kod tohum istîâb eder tarla mutasarrıfı Mehmed'le vuku'u vefatına mebni diğler yedi kod tarla Ayn oğlu Habib'e intikâl eylediğle mahalinden vürûd eden ... ilim ve hayır ... zikr ve beyân kılınmış

olduğundan muvecehelerince defterhâne-i âmiremde merkumunun uhdelerine kayd olarak tevarih mahalinde aynı tapu senedâtı i'tâ' kılındığı defterhâne-i âmirem muhasebesinden yazılmış ve bir kimsenin ba-tapu uhde-i tasarrufunda olub zabt ve beher sene zirâat ve öşriye eda ede geldiği arâzîsine sarf-ı aherden ... olması kanun iktizâsından idiği dîvân-ı hümâyunumdan tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrîf ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda husûsu mezbûr inhâ' ve i'lâm-ı mezkûrede beyân olduğu üzere olduğu halde ma'rifetiniz aynı tarla hayı mezkûrenin mutasarrıfları merkumun İbrahim ve Yusuf ve Hasan ve Abdullah ve Mahmud ve diğer Hasan ve İsmail ve Mahmud ve diğer Hasan ve diğer Mehmed ve diğer İbrahim ve başka İbrahim ve diğer Mehmed ve Ali ve diğer Ali ve başka Ali ve diğerlerini ve diğer İbrahim ve Necib taraflarından yerlerinde bulunan mezkûr tapu senedâtı mûcibince başka başka zabt ve zirâat eddirilmesine merkumun ... taraflarında mugayir i'lâm-ı şer'i ve ... vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men've def'eddirilmesi husûsuna mübâderet eylemeniz bâbında.

Rüşdî

Fî 26 za Sene

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudur'ul-Vüzera Hazret-i Ahmed Hamdi Paşa

Fî 7 Muharrem Sene 95

Der Zaman-ı Başvekîl Hazret-i Ahmed Vefik Paşa

Fî 1 Safer Sene 95

Der Zaman-ı Başvekîl Hazret-i Sadık Paşa

Fî 10 r Sene 95

(Mahalinde Tobrasında)

Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî ve Osmanî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim İsmail Paşa İclâlühûya ve Rum İli Beyler Beyliği Pâyelûlarından Erzincan Sancağı Mutasarrıfı ve Zikr Olunan Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Üçüncü Rütbesinin Hâiz ve Hâmili Tosun Paşa Dâmet Mea'liyeye ve Kuruçay Kazası Naibine ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kuruçay Kazasına tâbi' Armudan-ı Kebîr Karyesi ortasında kâin iken deresi demekle ma'ruf dereden cârî olan su hakkında bin iki yüz kırk senesinden mukaddem Armudan-ı Kebîr ve Armudan-ı Sagîr Karyeleri ahalîleri beyânında tevârîh muhalledede cereyan eden muhakemelerine mübeyyin mahalinden vârid olan mütehalif-ül-mazmun ilamat ve mazbata üzerine surur eden ol emr-i şerife dahi mütehâlifü'l-mazmun olduğundan ve bu mukavele ma-cârînin intifâ'ı bir karyeye hasârdan amânın intifâ'ı olmağla ba'de-mâ karyeteyn ve mezkureteyn ahalîleri mezkûr sudan iştirâken intifâ' idüb âhâd-hemâyî âherin intifâ'ına dahil eddirilmek bâbında bin iki yüz kırk sekiz senesi Evâil-i Cemâzi-yel-âhiresinde bir kıt'a muahhara yine karyeteyn ve merkumeteyn ahalîleri yanında cârî müdafaadan zikr olunan su amânın intifâ' edicek nehr-i kebîr olmayub ve mezkûr sudan başka karyeleri ... sulamadığından ve mezkûr suya kalenderi olub ancak karyeleri ahalîsinin ... ve hayvanâtına kâfi idiğünden ve intifâ'ı mine'l-kadîm karyelerine mahsûs olarak âherin alâkası olmadıktan başka mârrü'z-zikr Armudan-ı Kebîr Karyesi derun ve ... iki mahalde kendülerine kâfi ve vâki' suları dahi olduğu halde adm-ı kanâatle mezkûr suya müdâhale eylediklerinden müdâhale-i vak'aları men' ve def' olunmasını mezkûr Armudan-ı Sagîr Karyesi ahalîleri dava eddiklerinden Armudan-ı Kebîr Karyesi ahalîleri dahi tasdik ve zikr olunan suya dahil etmemek üzere ... eylediklerini müşâr-ı mahalinden vârid olan inhâ'ya mebnî mezkûr sudan Armudan-ı Sagîr Karyesi ahalîleri müstakîlen intifâ' etmek üzere bin iki yüz kırk senesi Evâil-i zi-l-hiccesinde diğeri bir kıt'a sadr olan ol emr-i şerife dîvân-ı hümâyûnüm kaleminden mukayyed olub zikr olunan Armudan-ı Kebîr Karyesi ahalîsinin bu defa südde-i saâdetime takdim eyledikleri bir kıt'a arzuhallerinde kendü karyelerine mine'l-kadîm cârî olan sudan karye-i merkume ahalîsi bağ ve bağçe ve tarlalarını intifa' ede gelürler iken mezkûr Armuda-ı sagir karyesi ahalîsinin mezkûr suyu kendülerine hasr etmiş olduklarından zikr olunan Armudan-ı Kebîr Karyesi

ahalîsinin bağ ve bağçe ve tarlaları ma'tul kılındığı cihetiyle bunun hakkında pek çok müdâfaa ve muhakeme olunarak ol bâb verilen i'lâmat ve mazbata sûretine sadr olan emr-i âlî mûcibince bin iki yüz kırk tarihine haber ve bilâ-münâza intifâ' olunmakda iken emr-i âlî mezkûr kazaen sulandığından

[S.80]

Çend seneden beru yine mezkûr Armudan-ı Sagîr Karyesi ahalîsi tarafından müdâhale olunmakda olduğundan ve emr-i âlî-şânı mezkûrdan sonra yine karyeteyn ve mezkûreteyn ahalîleri bi-l-iştirâk intifâ' ede gelürler iken emr-i âlî âhir mezkûre binâen mezkûr Armudan-ı Sagîr Karyesi ahalîsi zikr olunan Armudan-ı Kebir Karyesi ahalîsine intifâ'dan men' eylediklerinden mahalinde şer'i terâfu' ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümayunum kaleminden kanun suâl oldukda hakk-ı ... ve muharreri nizâında ancak teâmül-i kadîme itibar olunur deyu kanunnâme-i arâzînin yüz yirmi dördüncü maddesinde mûnderic bulunmuş olduğuna ve keyfiyyet bi-l-fi'l Anadolu kazaskeri olub birinci rütbe-i mecîdi nişan-ı zî-şânın hâiz ve hâмили olan i'lam-ul-ulemâ el- mütemeyyizsin efzâl-ül-füzelâ el-münevverin Mevlânâ Es-Seyid Mehmed Dari Efendi edamallahû teâlâ fezâiliye lede-l-havale husûsu mezbûr çok ve ... karyeteyn ve mezkûrteyn ahalîsi yanında münâzalı olub tevârih-i muhtelifde de ... eden mütehâlifü'l-mazmun i'lâmat ve mazbata üzerine mütehâlifü'l-mazmun ol emr-i şerîfe sadr olmuş idiği anlaşılmış olduğundan husûsu mezkûr şer'i-şerife ve kanun-ı münife tevfi ken mahalinde ... ve adalete tahkîk ve tedkîk olunarak lede-t-terâfu' tebeyyün edecek hale göre netice-i kat'iyesinin ba-i'lâm ve mazbata dersâadetime inhâ' ve iş'ârı bâbında terâfu'ye hâvî emr-i şerîfim ihdârı irâde-i âliyeme me'nût idiğine i'lâm eylemiş olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet malûmunuz oldukda bu mukavele ancak teamül kaydına itibar olunduğundan ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru kazaskeri müşârün-ileyhin i'lâmı mûcibince mahalinde şer'i-şerife ve kanun-ı münife tevfi ken ve adalete tahkîk ve tedkîk bedeli terâfu' şer'i-şerife idirilerek tebeyyün edecek hale göre netice-i kat'iyesinin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve

mazbata ve tahriran der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında fermân.

Fî 7 Receb Sene 95

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudûr-ul-Vüzera Hazret-i Mehmed Reşid Paşa

Fî 26 Ca Sene 95

**Der Zaman-ı Sadâret-azam-ı Hazret-i Safvet Paşa ve
Nezâreti Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Müşârûn-ileyh**

Fî 3 C Sene 95

**İstabl-ı Âmirem Ricâl-i Devlet-i Âliyemden Ma'mûre-i El-Aziz Sancağı
Mutasarrıfı ve Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın İkinci Rütbesinin Hâiz ve Hâmili
Abdülânî Efendi Dâme İlmuḥûya ve Cemişkezek Kazası Naib ve Müftisi Zîde
İlmuḥûmaya ve Müdîr-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma**

Tebaa-i devlet-i âliyemden Turosu ve Babasyan ve Koko'nun oğlu Hazar ve Keşiş oğlu Karabet ve Rekar oğlu Manası ve Babası oğlu Ahrur ve Karen oğlu Mikail demekle ma'ruf kimesneler Cemişkezek Kazasına muzâfâ Sitavuş Nahiyesine tâbi' Toma Karyesi toprağında vâki' başka başka tapu senediyle mutasarrıf oldukları tarlalarını zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelürler iken bu esnada âliyeme ve kıt'a hatunlar bedeli ol yerler validemiz Ayşâ Hatundan müstakîl çiftliğimiz arâzîsindendir deyu hilâfî kanun fuzûlî müdâhâleden hâlî olmadıkları beyânıyla kanun üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkumun Turosu ve Hazar ve Karabet ve Manası ve Ahrur ve Mikail taraflarından bu defa barzuhal istid'â' olunmuş ve defterhâne-i âmirem kuyûdına müracaat olundukda karye-i merkumede bir kıt'a da kırk ölçek tohum istîâb eder susuz tarla merkumundan Koko'nun oğlu Hazar'ın ve bir kıt'a seksen ölçek tohum istîâb eder susuz tarla merkumundan Koko'nun oğlu Hazar'ın ve bir kıt'a seksen ölçek tohum istîâb eder susuz tarla Keşiş oğlu Karabet'in ve bir kıt'a da yirmi ölçek tohum istîâb eder susuz tarla Baba'nın oğlu Matos'un ve üç kıt'a da altmış dörd ölçek tohum istîâb eder susuz tarla Serkez oğlu Mikail'in on seneden mütecaviz bilâ-niza' şahsın

tasarruflarında olarak hak kararı sabit olduğu kaza-i mezkûrun doksan senesi Ağustos'u bu kaleme tapu cedvelinde muharrer bulunmuş olduğundan mûcibince defterhâne-i âmirem de merkumunun uhdelerine kayıdlarıyla iki yüz doksan bir senesi zi-l-ka'desinin beşinci günü tarihiyle tapu senedâtı i'tâ' kılındığı defterhâne-i âmirem muhasebesinde yazılmış ve arâzînin derece-i kabiliyetine göre bir veya iki senesi hasb-el-mevki' şâzz olarak daha ziyâdece deklettirmek veyahut tarlayı subasub bir müddetden sonra su çekilerek zirâate salâhiyyet kesb edinceye kadar ol tarlayı hâlî bırakmağa lüzûm görünmek ve esir olmak gibi a'zâr-ı sahîhadan biri tahakkuk etmeksizin bir tarlayı mutasarrıf zirâat etmeyüb ve iâre veya icâr suretiyle dahi eddirmeyüb de üç sene ale-t-tevâlî ta'tîl eder ise gerek arâzînin olduğu mahalde olsun ve gerek müddeti sefer bâid olan mahalde bulunsun ol tarla müstahakk-ı tapu olup mutasarrıf sâbıkı müceddeden nüfûza tâlib olur ise bedeli misliyle yeniden ona tevfiz olunur. Tâlib olmaz ise ol vakit bi-l-müzâyede

[S.81]

Tâlibine ihâle kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin altmış sekizinci maddesinde mûnderic olduğundan münâzaun-fîh olan arâzîye merkumun Turosu ve Hazar ve Karabet ve Manası ve Ahrur ve Mikail ba-tapu başka mutasarrıflar iken zirâat etmeyüb iâre veya icâr dahi eddirmeyübde üç sene ale-t-tevâlî bilâ-mani' yüz ve hâlî birağub müstahakk-ı tapu olmuş mezbûrattan âliyeme ve kıt'a hatunlar yüzden ve sahib-ül-arz me'mûrundan tapuyu misliyle almış ve yerlerine ma'mûliye senedi verilmiş ise müdâhale eylemeleri hasb-el-kanun yolunda olup eğer böyle olmayub da fi-l-hakika merkumun ol yerlere tapu senediyle başka başka mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâat ve öşriye me'mûruna eda ede gelürler iken mezbûreler ol yerler validemiz mezbûreden müstakîl çiftliklerimiz arâzîsindendir deyu fuzûlî müdâhale eyledikleri mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde hîn-i terâfu' de ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'a ma'rifet-i şer'le men' ve def' olunmak için emr-i şerîfim i'tâ'sı iktizâ eylediği dîvân-ı hümayunum kaleminden tahrîr kılınmış olmağla siz-ki vali ve mutasarrıf-ı müşâr ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe

tatbik ederek ber-veche hakkaniyet rü'yet birle fi-l-hakika mezburattan âliyeme ve kıt'a hatunların ol yerlere fuzûlî müdâhale eylemeleri şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğu halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette müdâhale-i vak'anın ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere derbâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lam ve mazbata ve tahrîran inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında. Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Adli

Fî 5 ... Sene 295

Der Zaman-ı Sadr-ı Sudur'ul-Vüzera Hazret-i Hayreddin Paşa

Fî 9 Zi-l-hicce Sene 295

Der Zaman-ı Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye Hazret-i Aleksandır Paşa

Fî 9 Zi-l-hicce Sene 295

Battali Süddesiyle Beraber Mahallinde Tobrasına vaz' olunmuştur

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhânem Mu'teberân-ı İzâmımdan Erzurum Vilâyeti Valisi Olub Murassa'i Osmanî ve Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânlarını Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Mustafa Paşa İclâlühûya ve Kiği Kazası Naibine ve Müdür-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Kiği Kazasına tâbi' Şebin Kömürü Karyesi ahalîsinin karye-i mezbûre toprağında kâin kadîmü'l-eyyâmdan beru koyun vesâir davarları ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mahsûs ve müstakîl mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken yine kaza-i mezbûre tâbi' Timurhan Karyesi sakinlerinden İsmail ve Hasan Begler zuhûr birle ol yerler tarla ve çayır olmak üzere iştirâken uhde-i tasarruflarımızdadır zabt ve söküb zirâat ederiz deyu fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları zikr olunan Şebin Kömürü Karyesi ahalîsi tarafından mukaddema barzuhal inhâ' olunduğuna ve mezkûr Şebin Kömürü Karyesinde kâin bir kıt'a da iki

... hasıl eder çayır ve yirmi bir kıt'a da yedi yüz otuz kod tohum istîfâb eder arâzînin mutasarrıfı bulunan Mehmed Beg'in vuku' vefatına mebni hasb-el-kanun oğulları merkuman İsmail ve Hasan Beglere intikal eylediği mahalinden vürûd eden ilim ve hayır ve refikâlarında beyân olunmuş olduğundan mûcibince mîr-i merkumanın uhdelerine kayıt olunarak bin iki yüz seksen dokuz senesi Rebî-ül-âhîrinin beşinci günü tarihiyle müverrih tapu senedâtı verilmiş olduğu defterhâne-i âmirem muhasebesinden ve bir karyeye mine'l-kadîm mahsûs olan mer'ada yalnız ol karye ahalîsi hayvanatını ra'y eder ve âher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangı karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanâtlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirâk mahsûs olan kadîmi mera yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i sâire ihdâs olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdâs ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökûlûb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub

[S.82]

Her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin doksan yedinci maddesinde mûnderic idiğü dîvân-ı hümâyûnüm kaleminden başka başka tahrîr kılınmış olduğuna binâen kanun üzere amel olunmak bâbında ikiyüz doksan senesi Rebî-ül- evvelinin yirmi beşinci günü tarihiyle müverrih bir kıt'a emr-i şerîfe sadr olmuş ise de hâlî olan terâfu' eden ... beyânıyla ol bâbda tekîdî hâvî emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Şebin Kömürü Karyesi ahalîsi tarafından bu defa barzuhal istid'â' olunmuş ve keyfiyyet-i sâbık Anadolu kazaskeri olub birinci rütbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânın hâiz ve hâmil olan i'lam-ül-ulema el-mütemeyyizîn efzâl-ül-füzelâ el-münevverin Mevlânâ Hüseyin Agah Efendi edamallahû teâlâ fezâiliye lede-l-havale merâ-ı mezkûr hakkında zikr olunan Şebin Kömürü Karyesi ahalîsinin merkuman İsmail ve Hasan Begler ile arâzî-i miriyye me'mûru hazır olduğu halde şer'i-şerîfe ve kanun-ı münîfe tevfikeyn terâfu' ve ihkak-ı hakk olunmak bâbında

tekîdî hâvî bâlâsı ... pâd-şâhânemle ... ve müşah bir kıt'a emr-i âlî-şânım ihdârı ve irâde-i âlîyeme me'nût idiğü i'lâm olunmuş ve ber-veche muharrer tarih merkumda emr-i şerîfe verildiği mesatur ve mukkayed bulunmuş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile husûsu mezbûru mevlânâyı müşârün-ileyhin i'lâm-ı mûcibince şer'i şerîfe ve kanun-ı münîfe tatbiken ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fi-l-hakika merkuman İsmail ve Hasan Begler ol mer'a yerlerine müdâhale eylemeleri şer'i şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğü mahall-i niza' üzerinde me'mûru hazır olduğü halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette ol mer'a yerlerine merkuman İsmail ve Hasan Begler taraflarından vâkî' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere ba-i'lâm ve mazbata ve der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında.

Avni

Fî 25 r Sene 296

Battâli Mahalinde Tobrasındadır

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rûtbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Süreyya Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Behram Paşa Dâme İkbâlühûya ve Karahisar-ı Şarkî Kazası Naib ve Müftisi Zîde İlmuhûmaya ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Mecdehûma

Karahisar-ı Şarkî Kazasına tâbî' Göreze ve Eşraf ve Kara Kovazir ve Barcak Karyeleri ahalîsinin kadîmü'l-eyyâmdan beru ve koyun vesâir davarları iştirâken ra'y olunub otundan ve suyundan intifâ' ede geldikleri mer'a yerlerinde âherin alâkası yoğiken civarda vâkî' Tuyurcı Karyesi ahalîsi fuzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları kurâ-i erbaaen mezkûr ahalîsi taraflarından mukaddema ba-arzuhal inhâ' olduğuna binâen kanun üzere amel olunmak bâbında iki yüz seksen beş senesi Rebî-ül-âhîrinin yedinci günü tarihiyle başka ve ba'de tekîdî hâvî sene-i mezbûre Zi-l-hiccesinin yirmi ikinci günü tarihiyle başka iki kıt'a emr-i şerîfe sadr olmuş ise de

mârrü'l-beyân Tuyurcî Karyesi ahalîsi kurâ-i erbaaen mezkûre ahalîsinin mutasarrıf oldukları emlak ve arâzîlerin derûnunda kadîmden hak mesrurları yoğiken sekiz on seneden beru mürur ve mer'ayı mezkûr hayvanât sevk ile mer'ayı mezkûru zabt etmek ve düşmüş oldukları beyânıyla tekîdî hâvî emr-i şerîfim sudûru kurâ-i erbaaen mezkûre ahalîsi tarafından bu defâ ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve dîvân-ı hümâyumun kaleminden kanun sual olundukda bir kimesne ba-tapu mutasarrıf olduğu arâzîsinden âherin ... mürurdan men' eddirebilür fakat kadimü'l-arâzîden hak müruru var ise men' edemez ve bir karyeye mine'l-kadîm mahsus olan mâadâ yalnız ol karye ahalîsi hayvanâtını ra'y eder ve aher karye ahalîsi ol mer'aya hayvanât süremez iki veya üç ya daha ziyâde karye ahalîsi yanında mine'l-kadîm müşterek olan mer'a hergangî karyenin hudûdu dahilinde bulunur ise bulunsun ol karyeler ahalîsi hayvanlarını müştereken ra'y eddirüb yekdiğeri râden men' edemezler ve böyle bir karye ahalîsine bi-l-istiklâl veyahut birkaç karye ahalîsine bi-l-iştirak mahsûs olan kadîmi mer'a yerleri alınub satılmaz ve üzerine mandıra ve ağıl ve ebniye-i saire ihdas olunmaz ve kurum ve eşcâr-ı garsiyle bağ ve bağçe ittihâz kılınmaz ebniye ve eşcâr ihdas ve gars eden olur ise cem'i- zamanda ahalî-i hedm vâki' ettirebilür ve arâzî-i mevrûa misillû hiçbir kimse tarafından sökölüb zirâat ve harasete izin ve ruhsat verilmez ve zirâat eden olur ise men' olunub her ne vakit olsa mer'a olmak üzere îfâ kılınır deyu kanunnâme-i arâzînin on üç ve doksan yedinci maddelerinde başka başka münderic bulunmuş olub keyfiyyet-i sâbika Anadolu kazaskeri ve birinci rütbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânın hâiz ve hâmil olan i'lam-ül-ulema el-mütemeyyiz el-efzâl-ül-füzelâ el-münevverin Mevlânâ Es-Seyid Mehmed Dari Efendi edamallahû teâlâ fezâiliye lede-l-havale istid'â' olunduğu vecihle kurâ-i erbaaen mezkûre ahalîsinin gerek emlakı ve arâzîlerine ve gerek minel-kadîm hayvanlarının iştirâken râna mahsûs mer'a yerlerine zikr olunan Tuyurcî Karyesi ahalîsinin ... şer'i hilâfî kanun müdâhaleleri mahalinde me'mûru huzurunda tarafeynin ind-eş-şer' ve'l-meclis icrâ'yı muhakemeleriyle tebeyyün ve tahakkuk eder ise müdâhale-i vak'anın men'i ve neticesinin ba-i'lâmı şer'i ve mazbata inhâ' ve iş'ârına olunması bâbında emr-i şerîfim i'tâ'sı arâzîyi âliyeme me'nût iddiğünü i'lâm eylemiş ve ber-vechi muharrer iki kıt'a emr-i şerîfe takrîr kılınmış olmağla mukayyed ve mestur bulunmuş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib ve müfti vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda ma'rifetiniz ile hususu

mezbûru mevlânâyı müşârün-ileyhin i'lâmında gösterildiği vecihle şer'i-şerîfe ve bâlâda muharrer kanun-ı münîfe tatbik ederek ber-vechi hakkaniyet rû'yet birle fî-l hakika zikr olunan Tuyurcı Karyesi ahalîsinin müdâhaleleri şer'i şerîfe ve kanun-ı münîfin hilâfı bulunduğu mahall-i niza' üzerinde me'muru hazır olduğu

[S.83]

Halde tarafeynin hîn-i terâfu'lerinde ind-eş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk eylediği surette büyüce vâki' olan müdâhalenin ma'rifeti şer'le men' ve def' eddirilmesi hususuna mübâderet ve keyfiyyetin iş bu emr-i şerîfim kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûk-âneme ba-i'lâm ve mazbata inhâ' ve iş'ârına müsâraat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı münîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Ziya

Fî 24 C Sene 296

Der-Zaman-ı Baş-vekil-i Hazret-i Arif Paşa ve

Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye Hazreti Safvet Paşa

Fî 9 Şaban Sene 296

Battâl-î Kat'i Torbasındadır

Sivas Vilâyeti Valisi Olub Birinci Rütbe-i Mecîdî Nişan-ı Zî-şânın Hâiz ve Hâmil Olan Vezirim Süreyya Paşa İclâlühûya ve Mîr-i Miran-ı Kiramdan Karahisar-ı Şarkî Sancağı Mutasarrıfı Behram Paşa Dâme İkbâlühûya ve Su Şehri Kazası Naibine ve Müdür-i Kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete Zîde Meddehûma

Medine-i Karahisar-ı Şarkîye muzâfa Su şehri Kazasına tâbi' Hano Karyesi ahalîsinden iken bin ikiyüz altmış dört senesi hilâlında vefat eden Kaçur Zade Osman Beg bin el-Hac Memiş bin Abdullah'ın verâseti zevce-i menkûhen metrûkâsı Naile Hanım aziz validesi Emine Hanım ... Abdullah ile zevce müteveffayası Hafize binti

Abdullah'dan mütevellidirler ol tarihte sagıran ve hala kebiran olan Halis oğulları Ahmed beg ve Mehmed beg ve yine tarih-i mezkûrede sagır-şân ve hala kebîr-şân olan kızları Zeliha ve Şakire Hanımlara münhasıran ve tashih-i mesele-i mirasları yüz kırk sehmden olub sehm-i merkumeden on sekiz sehmi zevce-i mezbûre Naile Hanım ve yirmi dört sehm'i ... mezbûre Emine Hanım ve otuz dört sehmden altmış sekiz sehmi ... mezbûran Ahmed Beg ve Mehmed Bege ve on yedişer sehmden otuz dört sehmi nişan-ı mezbûrşân Zeliha ve Şakire Hanımlara isâbeti tahkikatden sonra verâse-i mezbûrundan merkum Ahmed Beg nısfından asaleti ve er ve kız karındaşları mezbûrun Mehmed Beg ve Zeliha ve Şakire Hanımlar taraflarından zikr-i hâlî husûs-ı davaya vekâlet-i âmme sahîha-ı şer'îye ile vekil olduğu evvela ... mesture medîne-i mezbûre ahalîsinden Seyid Ali oğlu Mustafa Beg Mehmed ve Hacı Ömer bin Ahmed nâm mütevekkillerden südde ve ba'de-l-ilmen lede-t-ta'dîl ve'l-tezkiye-i adl makbûlû's-şahâde iddükleri ihbâr alınıb müvekkilin mezbûr-şânın vaz'iyetleri ba-ma'rifet-ül-şer'îye ârifan olan El-Hac İbrahim bin Ömer ve El-Hac Osman bin Halil şehâdetleriyle mahzûr hasm-ı ... şer'î sabit ve subût vekâletine hüküm-i şer'î la-hak olmağla vekâleten medine-i merkume ... hukûk-ı meclisine mahsus oda da ma'kûd meclis-i şer'î münîrde kezâllik zikri hali bir bâb ... ül-yevm vaz'iyedi ... adale ile şâyân müstahakk olan yanık Hafız zâde Hacı Ahmed bin Mehmed muvâcehesinde medine-i mezkûre mahallatından Balil mahallesinde vâkî' bir taraftan giden tarik-i âmm ve bir taraftan bahçelere giden tarik-i âmm ve tarafeyn ve on ağılı tarlası ve bahçe ile mahdûd taş mescid-i şerîfi vakfına senevi mukataa-i malûma ev arsa üzerinde mevcut bi-l-cümle ebniye ve eşcar-ı malın bir kıt'a bahçeyi müstemel konağı ve kebir konağı merkum Ahmed Bey ile müvekkileri mezbûrunun peder ve mürîdleri müteveffa-ı merkum Osman Beg'in hayatında âlâ-ül-vefat müstakîlen yerinde mülki olub bâid-i vefata bir tashîh-i mezkûr merkum Ahmed Beg ile müvekkileri mezbûrun Mehmed Beg ve Zeliha ve Şakire Hanımlar ve valideleri gaibine ayn-el-meclis zevce-i merkume Naile Hanım ve ... gaibine ayn-el-meclis-i am mezbûre Emine Hanıma olmuş iki bin asil ve vekil merkum Ahmed Beg ile müvekkileri mezbûrdan Mehmed Beg ve Şakire Hanımlardan her birileri babaları müteveffayı mezbûr Osman Beg'in hîn-i vefatında sagır bulunduklarından tesviye-i umûrlarına kabl-eş-şer'den vâsi mensubları ve umûmileri gaib ayn-el-meclis Süleyman Beg ... mezbûr El-Hac Mahsun bin iki yüz yetmiş iki senesi

hilâlinda validesi gaibe-i mezbûre Naile Hanım ile ... gaibe-i mezbure Emine Hanım Konak ve bahçe-i mezkûrlardan bir tashîhi mezkûr ... oldukları hassa-i arsiyelerini medine-i merkume ahalîsinden olup tarih-i i'lâmdan on bir sene mukaddem vefat eden Receb zâde El-Hac Hafız Süleyman bin Halil'e ... eder olduklarında vâsi gaib mezbûr Süleyman Beg dahi gaib-şân mezbûr-şân ile asil ve vekil merkur Ahmed Beg ve müvekilleri mezbûrun Mehmed Beg ve Zeliha ve Şakire Hanımların tashîh-i mezkûre üzere Konak ve bahçe-i mezkûrlardan dahi hassa-i arsiyelerini dahi müteveffayı mezbûr El-Hac Hafız Süleyman hayatında bilâ-müsevve-i şer'i şahsın müşa' olan yirmi bin gurus şahsın merfû' ve makbûz-ı mukabelesinde fuzûlî ve teslim eddirüb müteveffayı mezbûr El-Hac Hafız Süleyman dahi hayatında bahçe-i mezkûr cem'i müştematıyla ... müşa' olan yirmi bin gurus şahsı merfû' ve makbûz-ı mukabelesinde mezbûr El-Hac Ahmed'e ... ve teslim eddikden sonra asil ve vekil merkur Ahmed Beg ve müvekilleri mezbûrundan Mehmed Beg ve Zeliha ve Şakire Hanımlardan herbirileri hîn-i rüşd ve bülûglarinde maa-mezkûru ... olmayub binâen-aleyh ... mezkûr şer'en batıl olmağla maa-bahçe konağı mezkûrdan kâffe yed birle bize teslim-i mezbûre El-Hac Ahmed'e ... olunmak bi-l-asâle ve bi-l-vekâle muradımdır deyu dava eddirüb lakin mukataa vakfı arsa üzerine mebni olan ebniye ve eşcâr-ı şer'en ... olduğundan mukavelâtından olmağla ... şer'iyeye muhtaç olmayub vâsi-i mezbûrun olup bu surette müddei asil ve vekil merkur Ahmed Beg maa-bahçe konak mahdûd-ı mezkûrdan hassa-i arsiyelerini vesâyeleri gaib merkur Süleyman Begin ber-vechen muharrer ... iken takrîr-i meşrûh üzere bi-l-asâle ve bi-l-vekâle kasd eylediği davası şer'en mesmû'a ve ittifayına şâyân olduğu ba'de-t-tefhim davayı mezkûresiyle

[S.84]

Merkur El-Hac Ahmed'e ... şer'i mûarızadan men' olunduğunu bin iki yüz seksen yedi senesi Cemâzi-yel-âhiresinin on beşinci günü tarihiyle müverrih taraf şer'den bir kıt'a i'lâm-ı şer'i i'tâ' olunmuş iken bu esnada merkuman ve mezbûr-şân taraflarında mugayir i'lâm-ı şer'i yine müdâhaleden halî olmadıkları merkur El-Hac Ahmed tarafından mukaddema ba-arzuhal istid'â ve niyaz ve i'lâm-ı mezkûr ile bir kıt'a mazbata takdim ve ibrâz olunmuş ve i'lâm-ı mezkûr meâli tefhîm ve men'i

mezkûrlar hakkında usûline muvaffık idiğü cânib-i fetvahânedan işaret kılınmış olunmadığından müdâhale-i vak'anın men'i bâbında bin iki yüz doksan bir senesi zi-l-hiccesinin yirmi dördüncü günü tarihiyle müverrih bir kıt'a emr-i şerîfe sadr olmuş ise de merkuman ve mezbûr-şân bu esnada yine müdâhale-den hâli olmadıkları beyânıyla tekîdî hâvî emr-i şerîfim sudûru merkum El-Hac Ahmed tarafından bu defa ba-arzuhal istid'â' olunmuş ve ber-veche muharrer tarih merkumda emr-i şerife verildiği mestur ve mukayyed bulunmuş olmağla siz-ki vali-i müşâr ve mutasarrıf ve naib vesâir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet malûmunuz oldukda husûsu mezbûr i'lâm ve inhâ' olunduğu üzere olduğu halde zikr olunan konak ve bahçeye merkuman ve mezbûr-şân taraflarından ve mugayir i'la-şer'i vâki' olan müdâhalenin ma'rifet-i şer'le men' ve def' eddirilmesi husûsuna mübâderet eylemeniz bâbında Fermân-ı âlî-şânım sadr olmağla mazmun-ı mûnîfi üzere amel ve hareket eyleyesiz.

Fî 19 Muharrem Sene 96

Erzurum Kazası Naibine

Medîne-i Erzurum mahallâtından Ali Paşa mahallesinde vâki' bir taraftan Nazik çarşusu caddesi ve bir taraftan Kağarkani El-Hac Mehmed'in Ahmed'in vakıfhanesi ve bir taraftan tebaa-i devlet-i âliyemden Közeme veled Atam arsası ve taraf-ı râbî' ve tarîk-i âmm ile mahdûd bir bâb berber dükkanı ve bir bâb kahvehâne ve çar etrafı dîdâr ile muhata ma'lûm-ul-mikdar arsa ve müştemlat-ı sâireyi ma'lûmeye hâvî bir bâb han nezâret-i evkaf-ı hümâyun mülûk-âneme mülhakk-ı evkafdan Ahmed ağa ibni Abdullah nâm sahib-ül-hayr vakfı mukafatından olup vakfı mezbûrun ba-hüccet-i şer'îye mütevellisi olan Ömer Kotan Beg bin Abdülğafur meclisi şer'î-şerîfe onurda evkaf-ı muhasebe hesabı hazır olduğu halde devlet-i âliyem tebaasının Katolik milletinden Şayanyan Kirkor veled Aleksan muvecehesinde bi-l-mütevellîye takrîr-i kelâm ta'yîri ayn-el-devam eddirüb hane mahdûd-ı mevkûf mezkûr senevi üç bin gurusu icâre-i vahde-i misliyesiyle isticâr olunagelmış ise de ekseri muvazaa-ı harab imaret ve vakfa gayrı müsâid olup şu halde isticâre kimesne tarafından râğbet olunmayarak her dem ma'tûl kılındığından mezkûr Kirkor'un bendesinde ba-hücceti şer'îye şer'en müstakîlen malı ve mülki olup medine-i mezbûre mahallâtından Kavak mahallesinde vâki' bir taraftan devlet-i âliyem tebaasından

Berber Estefan Veled Ağob menzili ve bir taraftan yine mezkûr Kırkor'un diğer menzili ve iki taraftan tarîk-i âmm ile mahdûd fevkani iki bâb oda ve bir bâb kahve odası ve bir bâb serin ve tahtalı bir matbah ve bir kiler ve bir bâb oda ve bir bâb ahur ve bir bâb anbar damı ve bir havaliye müstemel ikinci numara ile merkum bir bâb menzili ve yine menzili mezkûre vâki' bir taraftan menzili mezkûr ve bir taraftan Mustafa Mehmed menzili ve bir taraftan Mustafa bin Osman menzili ve taraf-ı râbi' tarîk-i âmm ile mahdûd fevkani iki bâb oda ve tahtalı bir matbah ve bir bâb ahur ve damı ve bir havaliye müstemel on birinci numara ile merkum bir bâb menzili ve yine medîne-i mezbûre de Gül Ahmed Çarşusunda vâki' iki taraftan Yusuf Beg kahvehanesi ve bir taraftan Hacı Hamid bin İsmail dükkânı ve taraf-ı râbi' tarîk-i âmm ile mahdûd üçüncü numara ile merkum bir bâb mala dükkânı ve yine medîne-i mezkûrede Taşhan civarında vâki' bir taraftan devlet-i âliyem tebaasından Ğarabet ve Ohannes dükkânı ve bir taraftan Berber Emin zâde Hayreddin Mustafa mağazası bir taraftan mezkûr Taşhan ve taraf-ı râbi' tarîk-i âmm ile mahdûd yedinci numara ile merkum bir bâb kunduracı dükkânı ve yine mezkûr Taşhan civarında vâki' bir taraftan Ali bin Hasan dükkânı ve bir taraftan Şani Beg zâde Abdulmehmed bin Ahmed dükkânı ve bir taraftan mezkûr Taşhan ve taraf-ı râbi' tarîk-i âmm ile mahdûd dokuzuncu numara ile merkum bir bâb mala arabacı dükkânı mahâlleten ve vücûdeten ve ra'beten ve kıymeten ve arzaten ve icâreten salif-üz-zikr vakf olan han mahdûd mezkûrdan ... ve ma'mûr olmağla mezbûr Kırkor istibdâle tâlib ve ra'beti mevkur ve istibdâl cânib-i vakf min-gelü'l-mevcûde enfa' ve ûlâ ve gayr-ı mestur olmağla istibdâl-i mezkûr bi-l-tevcîh ... diyerek husûsu meşrûh lede-l-şer'-ül- ... derece-i tahakkuk ve vaz' olmak üzere hâne-i mahdûd mevkuf-ı mezkûr ve menzili ve dekakin-i mahlûka mahdûde-i mezkûreler mahallin bi-l-muayene keşf ve takvim ve şahsiyet için sevab-ı şer'i onurdan ... irsâl olunan başkatib Hazak zâde ilmûh ve meclis-i cânibden me'mûru Reis Ali bin Ahmed ve ebniye me'mûru Mustafa bin Hasan halifeler ve ebniye ve ... olub ceride-i şer'de merkum-ül-esâmi sâire müslîmin ile evlad-ı hân-ı mevkûf-ı mezkûre varub mütevellî-i mûmâ-ileyh Ömer Kotan Beg muvecehesinde arsasını mesaha ve üzerinde mevcûd ebniyesini takvîm eylediklerinde binâen zirâ'ıyla arsası tavlen yüz on iki ve arzen yetmiş dört zirâ' ba hesab-ı terbi' sekiz bin iki yüz seksen sekiz zirâ' olunub beher zirâ'ı ikişer guruşdan cem'en on altı bin beş yüz yetmiş altı guruş ve kezâllik tavlen

seksen ve arzen elli zirâ'ıyla ba hesab-ı terbi' dört bin zirâ' ... beher zirâ'ı altışar guruşdan cem'en yirmi dört bin guruşa min haysü'l- mecmû' arsa ve ebniyesinin kıymeti kırk bin beş yüz yetmiş altı guruşdan balığ olunur ba'de-l-mazbata sâniye ba-cem'ihim mala olan menzilin mezkûrin üzerlerine varub kezâlik mesaha ve üzerlerinde mevcude ebiyelerini takvim eylediklerinde mârrü'l-beyan ikinci numara ile merhum olan menzili arsa tavlen altı ve arzen yirmi beş zirâ'ya ba hesab-ı terbi' bin beş yüz zirâ' olur beher zirâ'ı otuz guruşdan cem'en on beş bin guruşa ve üzerinde mevcud fevkani iki bâb odadan biri arza on iki ve tavlen on beş zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yüz seksen zirâ' ve biri arzen on ve tavlen on zira'ya ba hesab-ı terbi' yüz zirâ' ve mezkûr kahve odası arzen altı ve tavlen dokuz ba hesab-ı terbi' elli dört zirâ' ve mezkûr arzen beş ve tavlen

[S.85]

On beş zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yetmiş beş zirâ' ve mârrü'l-beyân ... arzen on beş ve tavlen yirmi zirâ'ya ba hesab-ı terbi' üç yüz zirâ' mesbûkü'z-zikr tahtında olan matbah arzen on ve tavlen on beş zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yüz elli zirâ' ve mezkûr kiler arzen on ve tavlen on beş zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yüz elli zirâ' ve ânif-ül-beyân oda arzen altı ve tavlen on zirâ'ya ba hesab-ı terbi' altmış zirâ' ve mesbûkü'z-zikr ahur arzen on beş ve tavlen yirmi zirâ'ya ba hesab-ı terbi' üç yüz zirâ' ve mârrü'l-beyân anbar damı arzen on ve tavlen yirmi zirâ'ya ba hesab-ı terbi' iki yüz zirâ' ve mârrü'l-beyan havâlî arzen on iki ve tavlen on altı zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yüz seksen iki zirâ'ya cem'a bin yedi yüz elli bir zirâ' ebniyesinin beher zirâ' yirmi beşer guruşdan cem'an kırk üç bin yedi yüz yetmiş beş guruşa min haysü'l- mecmû' arsa ve ebniyesinin kıymeti elli sekiz bin yedi yüz yetmiş beş guruşa bâlîğ ve senevi üç bin beş yüz guruşa icâre-i vahdeye müstahmil olduğu ve on birinci numara ile merhum olan ... menzili mezkûrun arsası tavlen altmış ve arzen on beş zirâ'ya ba hesab-ı terbi' dokuz yüz zirâ' olub beher zirâ'yı otuz guruşa cem'en dokuz bin guruşa ve üzerinde mevcudeten zikr-i mürur eden fevkanin olan iki odadan biri arzen on ve tavlen on beş zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yüz elli zirâ' ve biri arzen beş ve tavlen yedi zirâ'ya ba hesab-ı terbi' otuz beş zirâ' ve sâlif-üz-zikr matbah arzen on ve tavlen on beş zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yüz elli zirâ' ve sâlif-ül-beyân ahur arzen sekiz ve

tavlen on bir zirâ'ya ba hesab-ı terbi' seksen sekiz zirâ' ve mesbûkü'z-zikr iki ... damından biri arzen on ve tavle on beş zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yüz elli zirâ' ve biri arza beş ve tavlen yedi zirâ'ya ba hesab-ı terbi' otuz beş zirâ'ya ânif-ül-beyân hâvî arza on ve tavlen on üç zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yüz otuz zirâ'ya cem'e yedi yüz otuz sekiz zirâ' ebniyesinin beher zirâ'yı on sekiz guruşdan cem'en on üç bin iki yüz seksen dört guruşa min haysü'l-mecmû' arsa ve ebniyesinin kıymeti yirmi iki bin iki yüz seksen dört guruşa bâlîğ senevi bin beş yüz guruşa icâre-i vahdeye müstahmil olduğu ve mesbûkü'z-zikr Kel Ahmed çarşusunda olan dükkan üzerinde varılub arsası mesaha ve üzerinde mevcude ebniyesi takvim eylediklerinde arsası tavlen on iki ve arza on zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yüz yirmi zirâ' olub beher zirâ' yirmi beşer guruşdan cem'en iki bin dört yüz guruş ve üzerinde mevcude arza on ve tavla on iki zirâ'ya ba hesab-ı terbi' yüz yirmi zirâ' ebniyesinin beher zirâ'ı otuzar guruşdan cem' a üç bin altı yüz guruşa min haysü'l-mecmû' arsa ve ebniyesinin kıymeti altı bin guruşa bâlîğ ve senevi altı yüz guruşa icâre-i vahdeye müstahmil olduğu ânif-ül-beyân Taşhan civarında olan iki kıta dükkanların üzerlerine varılub kezâllik arsaları mesaha ve üzerlerinde mevcude ebniyelerini takvim eylediklerinde zikr olunan iki dükkandan biri arza dört ve tavla sekiz zirâ'ya ba hesab-ı terbi' otuz iki zirâ' beher zirâ'ı otuzar guruşdan cem'a dokuz yüz altmış guruşa ve üzerinde mevcud arza dört ve tavlen sekiz zirâ'ya ba hesab-ı terbi' otuz iki zirâ'yı ebniyesinin beher zirâ'ı yüzer guruşdan cem'a üç bin iki yüz guruşa min haysü'l-mecmû' arsa ve ebniyesinin kıymeti dört bin yüz altmış guruşa bâlîğ ve senevi üç yüzer guruşa icâre-i vahdeye müstahmil olduğu ve biri tavlen dokuz ve arzen beş zirâ'ya ba hesab-ı terbi' kırk beş zirâ' ve beher zirâ'yı otuzar guruşdan cem'a bin üç yüz elli guruşa ve üzerinde mevcud arzen beş ve tavlen dokuz zirâ'ya ba hesab-ı terbi' kırk beş zirâ' ebniyesinin beher zirâ'ı altmışar guruşdan cem'a iki bin yedi yüz guruşa min haysü'l-mecmû' arsa ve ebniyesinin kıymeti dört bin elli guruşa bâlîğ ve senevi üç yüz guruşa icâre-i vahdeye müstahmil olub üzerinde mala olan menzilin ve dekakini mahdûde-i mezkûrelerin kıymetleri vakf olan hân-ı mahdûde mezkûrun kıymetinden elli dört bin altı yüz doksan üç guruşa ziyâde olduğundan vakıfhâne-i mezkûrun ecr-i misli senevi üç bin guruşa ve mala olan menzilin ve dekâkîn-i mahdûde mezkûrelerin ecr-i mislileri senevi altı bin iki yüz guruş olduğu bi-l-keşf ve'l- muayyene ba'de-t-tahakkuk mala menzilin ve dekâkîn-i mahdûde mezkûreler mahalleten ve vücudeten

ve arzeten ve ra'beten ve kıymeten ve icâreten vakıfhâne-i mahdûde mezkûrelerin ... ve eşrâf ve istibdal cânib-i vakf mûmâ-ileyh ula ve enfa' olduğu halifeten merkuman ile mevcut meayişleri olduğu beyânı bâlâda merak eden ... Ömer Ağa mahalle ahalîsinden tarik ... halkasından Adem Mehmed Şerife bin Salih ve Adem Abdullah Edib bin Mehmed ve Gözü Büyük zâde Ali Beg Hacı Mehmed ticaretinden Hacı Numan bin Muhiddin ve Hacı Ömer zâde Ahmed İsmail ve Hacı Ali zâde Mehmed Halid ve Kabacı zâde Abdulhamid bin Mehmed ve Mustafa bin Hasan ve Mehmed bin Hüseyin ve Hafız İbrahim bin İsmail ve Ali zâde Abdullah Beg bin Ali ve Süleyman bin Yusuf ve Hasan bin Hacı Mehmed ve icâre-i şer'de muharrer-ül-esâmi sâir ... müslimin ba ma'rifet katib mûmâ-ileyh keyfiyyet mahalinde gabe'l-kayd ve'l-tarafeyn cümle heyetiyle maen gelub tarîk-i şehâde huzur-ı şer'de tarafeyn ve muhayirun-ı müslîmun merkumun hazır oldukları halde ... inhâ' ve takrîr eddiklerinde istibdâl-i mezkûr vakf-ı mezkûr hakkında min gelü'l- mevcûde enfa' ve ûlâ olduğu ind-eş-şer' olunur lede-l-sübût ve tahakkuk bu surette şerâit sıhhat istibdâl-i mevcude olmağla izni hümâyunumu ... müşâh bir kıt'a emr-i şerîfim i'tâ'sı ba i'lâm mazbata inhâ' olunmuş ve i'lâm-ı mezkûr malı vakfı mezkûrun istibdâl hakkında iznî hümâyunum ... ibaret idiğü cânib-i fetvahânededen işaret kılınmış olur mal olunan mahaller vakf olunan mahalden kıymeten ve ra'beten ve icâreten ve mahalleten ... ûlâ ve enfa' olub şerâit istibdâl-i mevcûde olduğu halde istibdâl-i tecviz eyleyen fukahayı zevî- inhâcın kulları üzere mala olan mahaller vakf ve vakf olan mahall mala olmak ve vakf-ı evlad şurûta vakfı sânide icrâ' olmak üzere istibdâl olunub tarafeyne şer'îye verilen şurûtundan bulunmuş olduğundan istibdâl-i mezkûr için iznî hümâyunumu hâvî bulan hümâyunum kaleminden bir kıt'a emr-i şerîfim idari İstanbul pâyelûlarından evkaf-ı hümâyunum müftîsi ve ikinci rütbe-i mecîdî nişan-ı zî-şânın hâiz ve hâmilî Mevlânâ Es-Seyid Mehmed Tevfik Efendi zîden fezâiliye tarafından i'lam-ül-ulema ricâl-i devlet-i âliyemden hala evkaf-ı hümâyunum nazırı olub nişan-ı zi-şânın mezkûru kezâllik ikinci rütbesinin hâiz ve hâmil olan âlî-ül-azîm muhtar-ül-kebîr Abdulhalim Efendi dâme ilâve tarafından âher ba takrîr kılınmış olmakdan şer'î keyfiyyet taraf ... padişahâneme arz ile lede-l-istizân evladiyla ... husûsuna irâde-i seniyye-i şâhânem

[S.86]

Müteallik olarak ol bâbda emr-i hümâyun şu ... şehri padişâhânem şerefsuh ve sudûr eylemiş olmağın muktezâyı münîfi üzere istibdâl-i mezkûr için kalem-i mezbûrdan iş bu emr-i celîl-ül-kaderim umûr ve cihan kalemine âher bir kıt'a ilim ve hayrı i'tâ' olmuşdur siz-ki naib mûmâ-ileyhim keyfiyyet malûmun oldukda i'lâmı mezkûrelere beyân olunduğu üzere mala olan mezkûr menzilin dekâkîn vakf olan mezkûr hânedan kıymeten ve ra'beten ve icareten ve mahala ... istibdâl-i cânibi vakfı şer'i-şerîfe ûlâ ve enfa' olub şerâit istibdal-i mevcude olduğu surette istibdal-i tecviz eyleyen fukahayı zevî inhacın kulları üzre mala olan mezkûr dekâkîn-i vakf ve fırka olan mezkûr han mala olmak ve vakf-ı evlad-ı vakf-ı sâîde icâr olunmak üzere istibdâl edib tarafeyne ... şer'îye i'tâ'sına mübâderet eylesin.

Adli

Fî 11 Şevval Sene 296

SONUÇ

Osmanlı Devleti, XIII. yüzyılın sonlarından XX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar varlığını sürdürmüş, uzun ömürlü bir siyasal kuruluştur. Osmanlı'nın, tarih sahnesinde altı asır kalabilmesi, sahip olunan devlet geleneği ve bürokratik yönetim yapısının kurumlaşma süreci ile açıklanabilir.

Osmanlı Devleti'nin idari teşkilattaki yapılanma ve bürokratik yazışmaları yazıya dökme geleneği, günümüze kadar ulaşan büyük bir devlet arşivini miras bırakmıştır. Hiç şüphesiz sayıları yüz binlerle ifade edilen resmi devlet kayıtlarının titizlikle korunmuş olması, yıllar sonra araştırmacılara o dönemin yapısını inceleme imkânı sunmaktadır. Bu imkân, gerek dönemin ana hatlarının belirlenmesi noktasında, gerekse tarihi olayların dönemin şartlarına uygun olarak yorumlanmasında araştırmacılara kolaylık sağlamaktadır.

Osmanlı Devleti'nde tutulan mahkeme kayıtlarının ve Divan'a gönderilen şikâyetlerin, ait oldukları dönemin hukuki yapısını ortaya koymada önemli belgeler olduğu bilinen bir gerçektir. Divan-ı Hümayun'da kâtipler tarafından kaleme alınan Ahkâm Defterlerinden, 19 Numaralı Erzurum Vilâyet Ahkâm Defterini içeren bu çalışma, divandan çıkan hüküm, emir ve ferman türü 117 adet kararı kapsamaktadır. Bu kararlar 1864-1879 yılları arasında vilâyet sınırları dâhilinde bulunan sancak, kaza, nahiye ve köylerdeki idari, iktisadi ve içtimai meselelere ait önemli tasarrufları ihtiva etmektedir.

19 Numaralı Erzurum Vilâyet Ahkâm Defterinde ele alınan en önemli sosyo-ekonomik meseleler arazi tasarrufları üzerine olanlardır. Hükümlerden; arazilerin işletim tarzı, araziden alınan vergilerin türleri ve miktarları vs. hakkında önemli veriler elde etmek mümkündür. Ayrıca ürüne bağlı olarak alınan oşür vergisinden kaynaklı uygunsuzluklar keza bu şikâyetlerin temelini oluşturmaktadır. Defterde arazi meselesinin oldukça geniş yer tutması, bölgenin coğrafi şartlarına ve bölge ahalisinin temel geçim kaynaklarına bağlanabilir.

Defterin ihtiva ettiği hükümlere bakıldığında, bölgenin vakıflar açısından gayet zengin olduğu da anlaşılmaktadır. Vakıflara bağlı cami ve imarethane gibi müesseselerle ilgili sorunlarda buraların işletim tarzı, nöbetleri, kısmen de olsa görevlilerinin isimleri, vakıf arazileri vs. hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Bölgede miras davalarından kaynaklanan sıkıntılar, tamamıyla olmasa da bölge insanının ekonomik durumuna ışık tutmaktadır. Mirasın birçok kişi arasında paylaşılmaması adına, bazı mirasçıların hak sahiplerine paylarını vermeye yanaşmadıkları ve mirasta hakkı olmamasına rağmen bazı şahısların hak iddia ederek, mallara haksız yere müdahalede bulunduklarına dair olaylara da rastlanmaktadır. Ayrıca bazı kimselerin miras hakkını kendi isteğiyle başka bir varise devretmesi veya satmasına rağmen mirasta tekrar hak talep etmesi gibi sıkıntılı durumlar da yaşanmıştır.

Defterin detaylı bir şekilde incelenmesiyle Erzurum'da kişilerin birbirleri ve devletle olan münasebetleri de teşhis edilebilmektedir. Kişilerin birbirleri ile olan sorunları genelde mal gaspı, mülke müdahale ve Müslüman ve gayrimüslimler arasındaki borç meselelerine dayanmaktadır. Kişilerin devletle olan ilişkilerine bakıldığında; görevlilerin, genellikle arazi gelirlerini tahsil edememe şikâyeti söz konusu iken halkın ise devlet görevlilerini fazla vergi istemekle ve haksız müdahalede bulunmakla itham etmekte olduğu görülmektedir.

Defterde yer alan kararlar dönemin adalet anlayışının tespiti ve yargı mekanizmasının işlerliği açısından önemli bilgiler içermektedir. Öte yandan söz konusu hükümler, hukuki açıdan Osmanlı tebaasının adli ve idari makamlar nezdinde hak arama çabalarını ve bu çabalara karşı ilgili makamların tavır ve yaklaşımını göstermesi açısından da ayrı bir öneme sahiptir.

19 Numaralı Erzurum Vilâyet Ahkâm Defteri, devletin yürütme organı olan Divan-ı Hümayun kararlarını içermesi nedeniyle resmi düşüncenin fiiliyata yansımaları olarak da görülebilir. Diğer taraftan bu defter, halkın devlete olan güveninin bir göstergesi olarak, hallolunamayan meselelerin yerel makamların elinden çıkıp merkeze aksetmesi ve sorunların çözümünü yansıtmaları bakımından da mühim birer müracaat kaynağı olarak değerlendirilebilir.

LÛGATÇE

A

Âb	:(a.i.)Ayıp, nakısa, kusur.
Âcâr	:(a.i. ecr'in c.) Kiralar, mükâfatlar.
Adl	:(a.i.) Doğruluk.
Ağnâm	:(a.i.ganem'inc.)Koyunlar.
Âher	:(a.s.) Başka, diğer, gayrı.
Âhir	:(a.zf.)Nihayet,son olarak.
Ahkâm	:(a.i.hükmün c.) Emirler, hükümler.
Ahre	:(a.i.) Veresiye.
Ahz	:(a.i.) Alma, kabul etme.
Akdem	:(a.s. kadîm'den)İlk, önce, önceki, daha önceki.
Akd-i Meclis	:Meclis kurma, konuşmak üzere toplanma.
Ale-l-iştirâk	:(a.zf.)Müştereken,birlikte.
Ale-t-tevâlî	:(a.zf)Arası kesilmeksizin, arkaarkaya,birbiri ardınca.
Aleyh	:(a.i.) Karşı, karşıt.
Amân, Emân	:(a.i.)1.Eminlik,2. Bağış, bağışlama.
Amel	:(a.i.)1. İş. 2. Niyet. 3. Sürgün, iç sürmesi.
Âmir	:(a.s.umrân'dan)1. Mâmur eden, şenlendiren. 2.Îmâr olunmuş. 3. Devlet ait.
Âmme	:(a.s.)Umûma mahsus olan.
Ânif-ül-beyân	:Demincek beyân olunan, bildirilen.
Arâzî-i	
Mîriyye	:Devlete ait arazî.
Arz-ı hâl	:(arzuhal)"Hâlin bildirilmesi", ne halde bulunduğunu bildirme; dilekçe.
Asâkir-i	
Nizâmiyye	:İlk askerlik devresini yapmakta olan asker.
Ashâb	:(a.i. sâhib'in c.).
Âtî	:(a.s.ityân'dan)1. Gelecek, gelen [kişi veya şey]. 2. i. Gelecek zaman, istikbal. 3. Önde, aşağıda.

Atık, âtika	:(a.s.)1.Serbest bırakılmış. 2. ihtiyar. 3.i. genç kız. 4. i.Yavru kuş. 5. soyu temiz [at]. 6. Eski.
Âtî-l-beyân,	
Âtî-üz-zikr	:Aşağıda zikredilen, aşağıda sözü geçen.
Avârız	:(a.i.ârizâ'nınc.)1. Kazalar, belâlar.2.Engeller,engebel er. 3.muvakkat vergi.
Ayn	:(a.i.c.a'yân, uyun) 1.Göz. 2.Aslı,kendisi. 3.Bir şeyin eşi, tıpkısı. 4. Kaynak. 5. Osmanlı alfabesinin yirmi birinci harfi.
A'zâ	:(a.i. uzv'un c.) Organlar, üyeler.
A'zâr	:(a.i. özr'ün c.) Bahaneler, engeller, özürler.
A'zayı Meclis-i	
Memleket	:Memleket meclislerinin üyeleri.

B

Bâ,be	:(f.e.) İle,... li.
Bâb	:(a.i.c. ebvâb) Kapı.
Bâb-ı Âsafî	:Bâb-ı âlî, sadrâza konağı. Paşa kapısı yerinde Kullanılan bir tâbirdir.
Bâdâ	:(f.e.) Ola, olaydı.
Ba'de	:(a.zf.) Sonra.
Ba'de-mâ	:(a.zf.)Bundan sonra, bundan böyle.
Baîd	:(a.s.bu'd'dan) Uzak, ırak.
Bâlâ	:(f.s.) 1.Yüksek, yukarı, üst, yüce. 2. i. Boy. 3. Azat.
Bâliğ	:(a.s.bülüğ'dan) 1. Bulûğa eren2.Erişmiş,vâsıl olmuş, varan,yetişen. 3. i. Yekûn, toplam.4.Son mertebeyi bulan.
Bâş	:(f.n.) Olsun, ola.
Baş-vekil	: Başbakan.

Battâliyye	:(a.i.battâl'dan)İşi bitmiş olan resmî kâğıtların konulduğu torba.
Bedel	:(a.i.c.bedelât) 1. Karşılık, karşı. 2. Bir şeyin yerine verilen ve yerini tutan şey.3. Başkasının adına ve masraflıyla hacca giden.
Beher	:(f.b.s.) Her, her bir, her biri.
Ber-minvâl-i Muharrer	: Anlaşıldığı üzere.
Ber-vech	:(f.a.zf.) olduğu gibi, olarak.
Beşerî, Beşeriye	: (a.s.) Beşere, insana mensup, insanî.
Beyân	:(a.i.c.beyanât) 1.Anlatma, açık söyleme, bildirme.2. ed. Belagat ilminin, hakikat, mecaz, kinaye, teşbîh, istiare gibi bahislerini öğreten kısmı.
Bi-gayr-i Hakk	:Haksızlıkla, haksız yere.
Bil-	: (a. e.)- ile mânâsına gelip, eklendiği kameriyye harfleri ile başlayan kelimeleri zarf yapar.
Bilâ-	: (a.e.) -siz.
Bi-l-fi'l	:(a.zf.)Hakîkî olarak, gerçekten.
Bi-l-istiklâl	:(a.zf.) İstiklâl üzere,başlı başına.
Bi-l-iştirâk	:(a.zf.) Ortaklaşa, birleşerek.
Bi'l-muvâcehe	: Yüzleştirerek.
Bi-l-vekâle	: (a.zf.) Vekâlet ederek.
Binâen aleyh	:(a.zf.)Bunun üzerine, bundan dolayı.
Bi-tamâmihâ, bi-tamâmihî	:(a.cü.) Tamamıyla, hepsi.
Bülûg	:(a.i.) Erkeklik yaşına girme, erginlik.
C-Ç	
Cânib	: (a.i. cenb'den c. cevânib) 1.Taraf, cihet, yan. 2. Erkek adı
Câmi-i kebîr	: Büyük cami.

Cârî	:(a.s. cereyân'dan) 1. Cereyan eden, akan, geçen, yürüyen.
Cedîd,cedide	:(a.s)1.Yeni Kullanılmamış 2.Pek az zamandan beri bilinen veya mevcut olan.
Cem'	:(a.i.c. cumû) 1.Toplama, yığma.2.Birden fazla insan, hayvan ve eşyayı gösteren isim. 3.a.gr. Çoğul.
Cibâl-i Mubaha	:huk. Kimsenin mülkiyeti altında olmayan dağlar.

D

Dâme, Dâmet	:(a.zf.) " Dâim ve baki olsun!" mânâsında kullanılan bir iyi dilek sözü.
Dâme İclâlühû	:[eskiden]Paşalara yazılan resmî kâğıtlarda adlarına şeref payesi yerinde ilâve edilen bir tâbir.
Dâme İkbâlühû:	[eskiden] " İkbâli, bahtı devam etsin, süre dursun! " anlamına gelen bir tâbir .
Dâme Mecdühû	:[eskiden] " Büyüklüğü, azamet ve haşmeti devam etsin!" anlamına gelen bir tâbir.
Def	:(a.i.)1.Öteye itme, savma, savulma.2.Verme; ortadan kaldırma.3.Giderme.4.Bir dâvayı müdâfaa için açılan başka bir dâva .
Defaten Defter-i Hâkanî	:(a.zf.)Bir defa da, birden.
Defter-i Mufassal	:Devletin mal, mülk ve arazi işleriyle uğraşan dâiresi, tapu ve kadastro.
	:Her köyün, mezranın, isimleri ile vergi veren hal adlarının yazılı olduğu diğer vergilerin de miktarlarının ayrıntılı olarak yazıldığı defterlerdir.

Dekâkîn	:(a.i.dükkân'ınc.) Dükkânlar
Der	:(f.e.) -de, içinde.
Der-bâr-ı	:(pâdişâh kapısı)İstanbul .
şevket-karâr	:(a.i.c. derecât) 1.
Derece	Basamak. 2. Kerte, rütbe. 3.Miktar .
Der-kenâr	:(f.a.zf.)1.Kenara yazılmış olan yazı, çıkma yazı. 2.Kucaklama, kucağa alma.
Der-saâdet	:(f.a.h.i.)İstanbul [der-i saadet = saadet kapısı İstanbul]
Devlet-i âliye	: Osmanlı imparatorluğu.
Deyn	:(a.i.c.düyûnât) Borç.
Didâr	:(f.i.) Yüz, çehre.
Dîvân-ı	
Hümâyün	:(a.f.i.) Halkın dâva ve şikâyetlerinin dinlenip hal olunduğu, devlet işlerinin görüldüğü pâdişâh huzur.
E	
Ebniye -	:(a.i.binâ'nınc.)Binalar, yapılar
Ecânib	:(a.i.ecnebî)Yabancılar, başka memleketlere mensûb olanlar.
Ecr-i misi	:Bir malın kullanılmasından doğan menfaatin para ölçüleriyle takdiri.
Eda	:(a.i.)1.Borç veya borç gibi olan herhangi bir şeyi ödeme; yerine getirme.
El-	:(a.h.) Arapça "harf-i ta'rîf" olup kelimelerin başında bulunur ve ismin mânâsını tarif ve tâyin etmeye yarar. Arapçadaki terkiplerde, has isimlerde ve Osmanlıcadaki izafet ve sıfat terkiplerinde kullanılır.
El-hâc	:(a.s.) Hacı; islâm dîninin bir îcâbı olarak, usûlüne göre, "Kâbe-i Mükerrer- me"yi ziyaret eden kimse.
Emr-i âlî	:[eskiden] Pâdişâh tarafından verilen emir.

Emval	:(a.i. mâl'in c.)Mülkler, para ile alınan şeyler.
Enfa'	:(a.s. nâfi'den) En nâfi', daha (pek, çok) faydalı.
Erbaa	: (a.s.) Dört.
Esâmi	:(a.i.ism'in c. olan esmâ'in c.) 1.Namlar, adlar.
Esb	: (f.i.) At, beygir.
Esîr	:(a.s.c. üserâ) 1.Savaşta düşman eline düşen kimse, tutsak. 2. Kul, köle. 3. Düşkün, vurgun.
Eşcâr	:(a.i. şecer'in c.) Ağaçlar.
Evâhir	:(a.i. âhir'in c.)Sonlar; ayın son günleri, [zıddı "evâil"dir] .
Evâil	:(a.i. evvel'in c.) İlk vakitler, evvel zamanlar, eski, geçmiş zamanlar, iptidalar,önceler,başlangıç lar, [zıddı "evâhir" dir] .
Evâsıt	: (a.i. evsat'ın c.) Ortalar, ortadakiler, ortada bulunanlar; orta günler, orta zamanlar.

Evkaf-ı hümâyün	:tar. Pâdişâhların ve onlara mensup olanların vakıfları.
Evkaf-ı Mülhakka	:tar. Osmanlılarda devletin denetim ve gözetimi altında olmak şartıyla kurucusunun soyundan gelen mütevellîlerce yönetilen vakıflar.
Eyâlet	:(a.i.c.eyâlât) Bir vâlînin idaresi altında bulunan memleket, vilâyet [eyâlet kelimesi eskidir].
Eyyam	:(a.i.yevm'in c.) 1. Günler, gündüzler.

F

Fasıl	:(a.i.c. fusûl)1. Ayrıntı; ayırma, ayrılma; kesme; kesinti; bölüm. 2.Halletme,neticelendirme 3.Aleyhte bulunma, adam çekistirme.

Fazâil	:(a.i. fazîlet'in c.) İnsanda iyilik etmeye ve fenalıktan çekinmeye karşı devamlı ve değişmez istidatlar, güzel vasıflar, erdemler.
Ferağ	:(a.i.)1.Vazgeçme, bırakıp terketme. 2. huk. Bir mülkün tasarruf, sahip olma hakkını başkasına terketme. 3. İstirahat etme, dinlenme. 4. Hiç bir işle meşgul olmama, rahat etme.
Fermân-ı âlî-şân	:(Şanı ve şerefi büyük olanın fermanı) meç. Pâdişâh fermanı.
Fetvâ-hâne	:(a.f.b.i.)1.Mülga meşihat dairesindeki meşhur iftâ müessesesi. 2. Müftünün bulunduğu resmî dâire, müftülük.
Fevkani	:("ka" uzun okunur, a.s.) 1.Üstte olan, yukarıda bulunan. 2. i.üstte noktası olan harf.
Fezâî	:(a.s.) 1. Fezaya ait, feza ile ilgili. 2. Uzaysal.
Fî	:(a.zf. ve e.) 1. İçinde, -de ["fihâ" müfret müennes için kullanılır]. 2. [evvelce] târihin başına konurdu.
Fi-1-hakika	:(a. zf.) Hakikatte, hakikaten, gerçekten, doğrusu.
Fukaha	: (a.i. fakîh'in c.) Fıkıh (dîn, şeriat) ilminin ustası.
Fuzûlî	: (a.s.fuzûl'den) 1.Boşuna, yersiz, lüzumsuz; haksız. 2.boş boğaz, lüzumsuz işlerle uğraşan; kendisine düşmeyen sözler söyleyen.
Fütüvvet-li	:(a.t.s.)1.Fütüvvet sahibi. 2.[eskiden] Askerlikte mülâzım (teğmenler) ile kolağası ve yüzbaşılara mülkiye de, râbia ve hamîşe rütbeleri taşıyan kimselere verilen unvan.

G-Ğ

Gadr	:(a.i.)1.Hainlik, vefasızlık. 2.Zulüm, merhametsizlik. 3.Haksızlık.
Gaib	:("ga" uzun okunur, a.s. gayb', gıyâb'dan)1. Görünmeyen, hazır olmayan, yok olan, kayıp. 2. i. gr. Üçüncü şahıs, o.
Ganem	: (a.i.c. aġnâm) Koyun.
Gars-ı eşcâr	:Ağaç dikimi, ağaçlandırma.
Gayr	:(a.s. aġyar)1.Ayrı, başka, özge, artık, diğer, ma'dâ, değil, 2.Yabancı, bildik olmayan. 3. e.Arapça sıfatların başında nefi edatı olan "-sız", "değil" mânâsına gelir.
Gurre	:(a.i.c. gurer)1. Aklık, parlaklık. 2.Atın alındaki beyazlık, akıtma, 3.Arabî ayın birinci gecesi ve günü.
Güzeşte	:(f.s.c.güzeşte-gân) Geçmiş.
H	
Hâiz	:(a.s.)Mâlik, sahip; taşıyan.
Hakkaniyet	:("ka" uzun okunur, a.i.) Hak ve adalete uygunluk, hakka riâyet etme, doğruluk.
Hâlet	:(a.i.c. hâlât) Hâl, suret, keyfiyet,, nitelik, [kelime, "hâl" kelimesinin eşiti ve müennesi olmakla beraber "dikkate değer hal" mânâsına gelir].
Hâlî	:(a.s.) 1.Tenha, boş, sahipsiz yer. 2. Açık yer. Arâzî-i hâliye boş, تنها.
Hâmil	:(a.s.c. hamele) 1.Yüklü. 2. Gebe. 3. Hâiz. 4.Sahip, mâlik. 5.Taşıyan, götüren.
Hark	: (a.i.) Yakma.
Hasâr, Hasâret	:(a.i.c. hasârât) Zarar, ziyan.

Hasb	:(a.zf.) Göre, nazaran, binâen,cihettiyle,gereğince [aslı "miktar" mânâsına gelen "haseb" dir] .
Hâsıl	:(a.s. husûl'den. c. hâsılât) Husule gelen, husul bulan, peyda olan, olan, çıkan, üreyen, türeyen, biten.
Hasm	:(a.i. ve s.c. husûm)1. Düşman.2. Muhalif, karşı taraf.
Hasr	:(a.i.) 1.Sıkıştırma, dar bir yerin içine alma. 2.Hareketten menetme, etrafını çevirme. 3.Mahsus kılma, kılınma. 4.Vakf etme, tahsîs etme.
Hassa	:(a.i.) Bir kimseye, ya da bir şeye özel olan nitelik, kuvvet, güç.
Havâle	:(a.i.c. havâlât) Bir işi veya bir şeyi başka birine bırakma, üstüne bırakma, ısmarlama.
Hâvî	:(a.s.) 1.İhtiva eden, içine alan, şâmil, kaplayan, toplayan
Hazâ	:(a.i.) Bu, o, şu.
Hazret	:(a.i.huzûr'dan. c. hazerât) 1.[asıl mânâsı "kurb", "pişgâh"dır]. 2. Saygı saymak üzere büyüklere verilen unvan.
Hedm	:(a.i.) Yıkma, harâbetme.
Hıfz	:(a.i.) 1. Saklama. 2. Ezberleme
Hınta	:(a.i.c. hınat) Buğday.
Hilâf	:(a.i.)1.Karşı zıd.2.Yalan.
Hilâl	:(a.i.c. ehille) Yeni ay.
Hîn	:(a.i.c.ahyân)An, zaman, vakit, sıra.
Hirâse	:(f.i.)Korkutacakşey, bostan korkuluğu. (harâset).
Hudûd	:(a.i.hadd'in c.) Sınırlar, uçlar, bucaklar.
Hüccet	:(a.i.) 1. Senet, vesika, delil, 2. Seçkin âlimlere verilen.

I-İ

Îâre	:(a.i.) Ödünç verme.
Îbrâz	:(a.i. bürûz'dan) Meydana çıkarma, gösterme.
Îcâb	:(a.i. vüçûb'dan. c.îcâbât) 1.Lâzım gelme, gerek. 2.Bir sözleşme için ilk söylenen söz. 3. mant. Olumlama, olumlu halde bulunma.
Îcâr	:(a.i.) 1.Kiraya verme, verilme. 2. Kira parası.
Îcrâ'	:(a.i.cereyân'dan. c. icrâât) 1.Akıtma, akıtılma. 2. Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme. 3. Bir müzik parçasını çalarak gösterme. 4. Borçlunun, alacaklıya karşı ödemekle yükümlü olduğu şey.
Îfâ	:(a.i. vefâ'dan) 1. Ödeme, yerine getirme. 2. Bir işi yapma. 3. İş görme.
Îhâle	:(a.i.havî'den)Birisi birçok isteklilerin arasından en uygun görülen şartlarla kabul edene bırakma.
Îhdâs	:(a.i. hades'den) Meydana getirme, ortaya çıkarma.
Îhkak-ı hakk	:Bir hakkı usûlî dâiresinde yerine getirme, bir hakkı murafaa ve muhakeme neticesinde ispat ve izhâr etme.
Îhsâr	:(a.i. hasr'dan) 1. Kısaltma; kısaltma 2.Kuşatma, sarma.
Îhzâr	:(a. i. huzûr'dan) 1. Hazırlama, hazır etme, edilme.2. Huzura getirme; birinin mahkemeye davet olunması.
Îhtirâk	:(a.i. hark'dan) 1.Tutuşup yanma.2.Bir gezegenin Güneş'e yaklaşması.
Îhtirâm	:(a. i. hürmet'den. c. ihtirâmât) Saygı, hürmet.
Îhzâ'	:(a.i.) 1. Ayakkabı giydirme. 2. Ganimetten pay ayırma.

İhzâr	:(a.i. huzûr'dan) 1.Hazırlama, hazır etme, edilme.2. Huzura getirme; birinin mahkemeye davet olunması.	İrâde-i seniyye: Pâdişâh emri, buyruğu.
İkrâr	:(a. i. karar'dan) 1. Saklamayıp söyleme. 2. Dil ile söyleme, bildirme. 3.Tasdîk, kabul. 4.huk. Birinin, başka birinin, kendisinde olan hakkını, alacağını haber vermesi.	İstîâb ::(a.i.va'b'dan) 1. İçine alma, içine sığma. 2. Tutma, kaplama.
İ'lâm	:(a.i. ilm'den) 1. Bildirme, bildirilme, anlatma. 2. (huk c.i'lâmât) Bir dâvanın, mahkemece nasıl bir hüküm ve karara bağlandığını gösteren resmî vesika.	İstibdâl ::(a.i. bidl ve bedel'den) 1. Değiştirme, değiştirilme. 2. Bir şey verip, yerine başka bir şey isteme. 3.Askerliğini bitiren erlere tezkere verip, yerine yenilerini alma. 4.Bir vakfı mülk ile mübadele etme.
İlga'	:("ga" uzun okunur, a.i.lağv'dan) 1. Lağvetme, kaldırma, bozma. 2. Yürürlüktn kaldırma, hükümsüz bırakma.	İstid'â' ::(a.i. duâ'dan) 1. Yalvararak isteme. 2. İstidâ, dilekçe.
İlzâm	:(a. i. c. ilzâmât) Cevap veremez hâle getirme, susturma.	İstihsâl ::(o.i.hâsıl'dan. c.istihsâlât) 1.Hâsıl etme, meydana getirme, üretme. 2. Elde etme, ele geçirme, ele geçirilme.
İnd	:(a.i.) 1.Yan, taraf; yön, kat.2.e.Yanında, göre, düşüncesine göre 3. e. Olunca, olduğu halde	İstintâk ::(a.i.nutk'dan c. istintâkat) 1.Nutka getirme, birini söyletmek isteme. 2.huk. Sorguya çekme.
İnhâ'	:(a. i. nehy'den)1. Ulaştırma, yetiştirme. 2. Bir vazifeye tâyin veya bir maaşa terfî' için yazılan yazı.	İş'âr ::(a.i.c. iş'ârât) Yazı ile bildirme, haber verme.
İnhâc	:(a.i.) 1. Açık, meydanda, 2. Hayvanı yorup solutma. 3. Esvabı eskitme.	İştirâk : (a.i. şirket'den) Ortak olma, ortaklık.
İntifâ'	:(a.i. nef'den. c. intifâat) Menfaatlenmefaydalanma	İ'tâ' ::(a.i. atâ'dan) Verme, verilme; ödeme.
İntikal	:("ka" uzun okunu, a.i. nakl'den. c. intikalât)1.Bir yerden başka bir yere geçme; göçme. 2. Geçme, birinden diğerine geçme.	İtlâf ::(a.i. telef'den. c. itlâfât) 1. Telef etme, mahvetme, öldürme, 2. Lüzumsuz yere harcama. 3. Yok etme, bozma
İnzimâm	:(a.i. zamm'dan) 1.Zam olunma, katılma. 2. Kim.	İttihâz ::(a.i. ahz'den) 1. Edinme, edinilme. 2. Kabul etme.3. İtibâretme, sayma, tutma. 4. Kullanma. 5.Kurma, düşünme, tasarlama.
İrâd	:(a. i. vürûd'dan) 1. Getirme. 2. Söyleme.	İvâ ::(a.i.)Bir yere yerleştirme, yerleştirilme, oturtma.
İrâde	:(a.i.c. irâdât) 1.Dileme, isteme, meram etme. 2. Emir, ferman, buyruk.	İz'âf ::(a.i. za'f ve zı'f'dan) 1. Zayıflatma, kuvvetini azaltma.2.Bir şeyin üstüne bir mislini zammetme.
		İzâm ::(a. s. azîm'in c.)1. Büyükler, ulular. 2. (azm'in c.) Kemikler.

K

Kabiliyyet	:("ka" uzun okunur, a.i.c. kabiliyyât) 1.Anlama, anlayış, kabul edebilirlik, alabilirlik.
Kadîmi	:(a.s.) Eskiden beri, öteden beri var olan, daimî.
Kadîmü'l-eyyâm	Eski günler.
Kâffe	:(a.i.) Hep, bütün, cümle.
Ka'im-makam	:("ka" lar uzun okunur. a. b. i.) 1. Birinin yerine geçen, yerini tutan, kaymamak. 2. Kaza kaymakamı. 3. Yarbey.
Kâin	:(a.i. kevn'den) Mevcut olan, bulunan, var olan.
Kalem	:(a.i.c. aklâm) 1. Kalem. 2.Yazı, yazma. 3. Dâire, dâirelerde yazı işlerinin görüldüğü yer, büro.
Kalender	:(f.s.) 1. Dünyâdan elini çekip başıboş dolaşan [derviş]. 2.Dünyâdan elini eteğini çekip herşeyi hoş gören [kimse].
Kanâat	:(a.i.) 1. Kısmete razı olma, bir şeyi yeter görüp fazlasını istememe. 2. Kanma, kanış. 3. Görüş, tahmin.
Kat'	:(a.i.) 1. Kesme, kesilme; biçme. 2. Halletme, karar verme, sona erdirmeye, bitirme. 3. Geçme, ilerleme, yol alma.
Kaydı	:(a.s.) Kayıda ait, kayıtlı ilgili.
Kazî-asker	:(a. b. i.) Kazasker, ilmiye rütbelerinin sonuncusu ve mülkiyede bâlâlık, askerlikte müşîr rütbesinin altında olan, Rumeli, Anadolu adıyla iki derecesi bulunan payedeki zat.
Kemâ-fi-s-sâbık	Eskisi gibi.
Kemâ-kân	:(Eskisi gibi, evvelden olduğu gibi.
Kesân	:(f.i. kes'in c.) Kimseler, kişiler, insanlar.

Kesb	:(a.i.) 1.Çalışıp kazanma. 2.Edinme, peydahlama, kazanma
Keyfiyyet	:(a. i. c. keyfiyyât) 1. Nitelik. 2. Bir şeyin iyi veya kötü olması ciheti. 3.gr.Bir ismin müzekker veya müennes olması hâli. 4.Bir hâdisenin geçişi.
Keyl	:(a.i.c. ekyâl) 1. Ölçme. 2. Kile, ahıl, hububat ölçüsü, ölçek.
Kezâlik	:(a.e.)Keza, bu;bu da öyle
Kırt'a	:(a. i. c. kıtaat) Parça, bölük, cüz.
Kıram	:(a.s.kerîm'in c.) Soydan gelenler, soyu temizler; ulular şerefliiler. 2. cömertler, eli açıkklar.
Kurâ	: Köyler, kasabalar.
Kurum	:(a. i. karm'm c.)Değerli insanlar.
Kuyûd	:(a.i. kayd'ın c.) 1.Kayıtlar, bağlar. 2. Deftere geçirmeler.

L

Lâ	:(a.e.)Menfî ('olumsuzluk) edatıdır.
Lâyihâ	:(a.i.) Düşünülen bir şeyin yazı hâline getirilmesi.
Lede-	:(a.zf.) sırasında, yapıldığı zaman.

M

Ma', Maa	:(a.e.) ile, beraber, birlikte.
Mâadâ	:(a.e.) -den başka.
Mahall	:(a.i. hulûl'den c. mahâll) Yer.
Mahalle	:(a.i.c.mahallât) Bir şehir veya kasabanın, bölündüğü kısımlardan her biri.
Mahallât	:(a. i. mahalle'nin c.) Mahalleler.

Mahdûd	:(a.s. hadd'den) 1.Tahdîd edilmiş, sınırlanmış. 2. Sınırlı. 3.Belirli.
Ma'kud	:(a.s. "ka" uzun okunur, a. s. akd'-den)akdolunmuş, bağlanmış;bağlı düğümlü.
Makbûlü'-Şahâde	:Şahadeti kabul edilmiş, edilen.
Ma'lûmat	:(a.i. ma'lûm'un c.) 1. Ma'lûm olan, bilinen şeyler. 2. Biliş.
Ma'mûl	:(a. s. amel'den) İmal edilmiş, yapılmış, işlenmiş.
Ma'mûre	: (a.i.) Ma'mûr olan yer, insan bulunan,bayındır yer; şehir, Kasaba.
Mâni'	: (a.s. men'den c. menea) 1. Men'eden, geri bırakan, alıkoyan, engel olan. 2. i. engel, özür .
Ma'rifet	:(a. i. c. maârif) 1. Herkesin yapamadığı ustalık; herşeyde görülmeyen hususiyet, ustalıkla yapılmış olan şey. 2. Bilme, biliş.
Ma'ruf	:(a. s. irfan'dan) 1. Herkesçe bilinen, tanınmış, belli. 2. Meşhur, ünlü. 3. Şeriatın emrettiği, uygun gördüğü.
Mârrü'l-beyân:	Beyânı (yukarıda) Geçmiş olan.
Mârrü'z-zikr	:Zikri (yukarıda) geçmiş olan.
Matbua	:(a. i. tab'dan) 1.Gazete, kitap, dergi gibi basımevinde basılarak hazırlanmış şeyler, basma.
Matlub	:(a. i. taleb'den c. matlûbât) 1.Taleb edilen, istenilen, aranan şey. 2. Alacak.
Mazbata	:(a.i. zabt'dan. c. mazâbıt) Kararname; tutanak.
Mazbut	:(a.s.zabt'dan)1.Zabt olunmuş, ele geçirilmiş. 2.Yazılmış, kaydedilmiş. 3.Hatırda tutulmuş. 4. Derli toplu. 5. Muhafazalı, korunmuş.

Mazmun	:(a. i. zımn'dan. c. mazâmîn) 1. Ödenmesi lâzım gelen şey. 2. Mânâ, kavram. 3. Nükteli, san'atlı, ince söz.
Meal	:(a.i.) 1. Meydana gelen şey, netice. 2. Mânâ, kavram, mefhum.
Mebnî	:(a.s.) 1. Bina olunmuş, yapılmış, kurulmuş. 2. Birşeye dayanan. 3. ...den dolayı, ...den ötürü. 4. a. gr. Son harfi hiçbir şekilde değişmeyen, sabit harekeli kelime.
Meclis	:(a. i. cülûs'dan. c. mecâlis) 1. Oturulacak, toplanılacak yer. 2. Görüşülecek bir mes'ele için bir araya gelmiş insan topluluğu.
Meclis-i Vâlâ-yı	
Ahkâm-ıAdliye:	Islahat hareketlerinin icâb ettirdiği yeni nizam nâmeleri hazırlamak, memurların muhakemelerimle meşgul olmak, lüzum gösterilen devlet işlerinde rey vermek üzere 1253 (1837) yılında teşkil olunan meclis.
Medîne	:(a. i. c. medâin, müdn, müdün) Şehir.
Medyun	:(a.s. deyn'den) Borçlu, verecekli.
Me'mûr	:(a. i. emr'den. c. me'mûrîn, meâmîr) Emir almış, Bir işle vazifelendirilen kimse; devlet hizmetinde maaş veya ücretle çalıştırılan kimse, görevli
Memhûr	:(o. s. mühr'den) 1. Mühürlü, mühürlenmiş. 2. tar. Yeniçerilerle kalem muhafazasına me'mûr olanlara tahsis olunan ulufeyi göstermek üzere verilen vesika.

Men'	:(a. i.)Yasak etme, bırakmama; durdurma; esirgeme, vermeme.	Mevkufa	:(("ku" uzun okunur, a. i. mevkufun c.) (bir zaman için)Tutulmuş, bekletilmiş [mal veya para] .
Menâfi	:(a. i. menfaat'in c.) Menfaatler, yararlar, çıkarlar.	Mevlânâ	:(a. s.) 1. "Efendimiz" manasınadır. 2. Bâzı sarıklı ilim adamlarının ve şeyhlerinin lâkabı. 3. "Hazret" mânâsına kullanılan bir hitap.
Menkûha	:(a.i.) Nikâhlı kadın.	Mezbûr,	
Men'ût	:(a. s.) Medhedilmiş, iyiliği güzelliği söylenmiş	Mezbûre	:(a. s.) Adı geçen, yukarıda söylenmiş olan.
Menzil	:(a.i.nüzûl'den.c. menâzil) 1.Yollardaki konak yeri. 2. Ev. 3.Bir günlük yol, konak. 4. Mesafe.	Mezkûr,	
Mer'a	:(a.i. ra'y'dan. c.merâi) Çayırılık, otlak.	Mezkûre	:(a.s. zikr'den) Zikr olunmuş, adı geçmiş, anılmış.
Merbut	:(a. s. rabt'dan) 1. Rapt olunmuş, bağlanmış, bağlı.2.Ulaşmış, bitişmiş, bitişik. 3. İliştirilmiş, eklenmiş. 4. Bağlı.	Mezru'	:(a. s. zer'den. c. mezâri') Ziraat olunmuş, ekilmiş, çift sürülüp tohum atılmış.
Merfû'	:(a.s. refden) 1. Ref olunmuş, kaldırılmış, yükseltilmiş	Mezrûa	:(a.s. zer'den) ["Mezru" un muen.].
Mer'î,		Min haysü'l-	
Mer'iiye	:(a.s. riâyet'den) 1. Riâyet edilen, saygı gösterilen. 2. Gözetilen, yürürlükte olan	-mecnû'	: Toptan, hepsi. 2. i. Bir yazı sitili.
Merkum,		Mine'l-kadîm	:(a. zf.) Eskiden beri, çok evvelden.
merkume	:(("ku" lar uzun okunur, a.s. ve i. rakam'dan) 1. Yazılmış, adı geçmiş, 2. Bayağı, adı, işsiz güçsüz, aşağılık kimse.	Minval	:(a. i.) 1.Çulhaların tezgâh âletlerinden üstüne bez sardıkları ağaç. 2.Tarz, yol, suret, şekil.
Mesaha,		Mîr-i Miran	: Beylerbeyi.
Mesâhat	:(a.i.) Ölçme [yer], [aslî "misâha, misâhat" dır].	Misillû	:(a.t.s.) Benzer gibi.
Mesâtir	:(a.i. mistâr'ın c.) 1. Çizgi çizme âletleri, cetveller. 2. Masterlar.	Muahhar	:(a.s.te'hîr'den)Te'hîr edilmiş, sonraya, geriye bırakılmış; sonraki.
Mesbûkû'z-zikr:	Zikri, adı geçmiş.	Muayene	:(a.i. ayn'den) Gözden geçirme, yoklama.
Mesmû'	:(a.s. sem'den) 1.İşitilmiş, duyulmuş, haber alınmış. 2.Dinlenen, işitilen.	Mûcib, Mucibe:	:(a. s. vücûb'dan) 1. İcâb eden, lâzım gelen, gereken, gerektiren. 2. i. Sebep, vesîle.
Mesrur	:(a.s. sürûr'dan) Sürurlu, memnun, sevinmiş; meramına ermiş.	Mufassal	:(a.s. fasl'dan) Tafsilli, tafsilâtlı, uzun uzadıya anlatılan
Mestur	:(a.s.satr'dan) Satırılanmış, yazılmış, çizilmiş.	Mugayir	:(("ga" uzun okunur, a. s. gayr'dan) Aykırı uymaz, başka türlü.
Metrukât	:(a. i. metrûk'un c.) Bırakılan şeyler, miraslar.	Muhallefe	:(a. i.) Ölen bir adamın dul kalan karı.
Mevât	:(a.s. mevt'den) 1. Cansız şeyler. 2. Sahipsiz, işlenmemiş toprak.	Muharrer	:(a. i.) Tahrîr olunmuş, yazılmış, yazılı.

Muhat	:(a. s.) 1. İhata olunmuş, etrafı çevrilmiş, kuşatılmış. 2. Bir şeyin içinde bulunan.
Mukaddema	:(a. zf.) Önce, eskiden.
Mukata	:(("ka" uzun okunur, a. i. kat'dan. c. mukataât) 1. Arazinin kesime verilmesi, muayyen bir kira karşılığında birinebırakılması. 2. Bağ, bahçe, arsa hâline getirilen ekim toprağı için verilen vergi
Mukavelât	:(("ka" uzun okunur, a.i. kav'l'den. mukavele'nin c.) Mukaveleler, sözleşmeler, yazılı sözleşmeler.
Mukayyed	:(a. s. kayd'dan) 1. Kayıtlı, bağlı, bağlanmış. 2. Bir işe ehemmiyet veren. 3. Kaydolunmuş, deftere geçmiş.
Muktezî	:(a.s.kazâ'dan) İktizâ eden, lâzım gelen, icâb eden, icâb ettiren, gereken gerektiren.
Murassa'	:(a.s.) 1. Kıymetli taşlarla bezenmiş. 2. ed. İki mısraı veya iki fıkrası kelime kelime birbiriyle aynı vezin ve kafiye olan [söz, beyit]. 3.g.s. Bir yazı sitili.
Musahhihin	:(a.s. ve i. musahhih'in c.) Tashih edenler, yanlış düzeltenler, düzelticiler.
Musâlih	:(a. s. sulh'den) Sulh yapan, barışan.
Mutasarrıf	:(a.s. sarf dan) 1. Tasarruf eden, kendinde kullanma hakkı ve salâhiyeti bulunan. 2. Bir sancağın en büyük idari âmiri.
Mûmâ-ileyh	:(a.b. zm. c. mumâ-ileyhüm) İmâ edilen, adı geçen, yukarıda anılan [adam].
Mutabık	:(a. s. tıbk'dan) Uyan, uygun [birbirine] .

Muvacehe	:(a. i. vech'den) 1. Yüzleşme, yüz yüze gelme. 2. Karşı, ön.
Muvaffık	:(a. s. vefk'den) Muvaffak eden, başarı kazandıran [Allah].
Muvazaa	:(a. i. vaz'dan) 1. Bir meselede bahse girişme. 2. mec. Danışıklı Dövüş.
Muzâf	:(a. s. zayfden. c. muzâfât) 1. İzafe olunmuş, katılmış, bağlanmış, bağlı. 2. Belirtilen, başka bir isme katılmış ve onu tamamlamış olan isim.
Mübâdere, Mübâderet	:(a. i. bûdûr'dan) Bir iş yapmaya girişme.
Mübâyin	:(a.s.) 1. Başka türlü, ayrı. 2. Zıt.
Mübeyyin	:(a.s. beyân'dan) Bildiren, açıklayan meydana koyan.
Mücânebet	:(a.i.cenb'den) Bir şeyden sakınma, çekinme, çekilme, uzak durma.
Müceddeden	:(a. zf.) Yeni olarak, yeni baştan.
Mücerred, Mücerrede	:(a. s. cered'den. c. mücerredât) 1. Tecrîd edilmiş, soyulmuş, çıplak. 2. Tek, yalnız. 3. Kanşık ve katışık olmayan.
Müdâhale	:(a. i. duhûl'den. c. müdâhalât) Karışma, araya girme, el katma, sokulma.
Müddeâ	:(a.s. da'vâ'dan) 1. İddia olunmuş, iddia olunan şey. 2. Dâva olunan şey. 3. Asılsız iddia edilen şey.
Müddea aleyh:	Aleyhine dava açılan .
Müddeî	:(a. s. da'vâ'dan) 1. İddia eden, davacı. 2. Bir hükümde ayak direyen. 3. İnatçı.
Müddei aleyh:	Davacı.
Müddet-i sefer:	huk. [eskiden] Mutedil bir seyr ile üç günlük, yâni onsekiz saatlik mesafe.

Müdîr	:(a. s. ve i. devr'den. c. müdürân) 1. İdare eden, çeviren, bakan. 2. İdareden anlayan. 3. İdare me'muru. 4. Direktör, 5. Nahiyede en büyük me'mur.
Müessis	:(a.s. esâs'dan. c. müessisîn) 1.Te'sîs eden, kuran, temel atan.2. Kuran, kurucu .
Müftî	: (a.s. ve i. fetvâ'dan) 1. Fetva veren. 2.Vilâyet ve kazalarda dinîşlerine bakan kimse, müftü .
Mülhakat	: ("ka" uzun okunur, a.i. mülhak'ın c.) 1. Katmalar, ekler. 2. Bir merkeze bağlı olan yerler.
Mülûk-âne	: (a.f.zf.) Hükümdar gibi, hükümdara yakışacak yolda.
Münâzaun-fih:	(a.b.s.)Hakkında münazaa Olunan, ihtilafli, dâvâli kavgalı.
Münâzi'	: (a.s. nez'den) Niza' , ağız kavgası eden, çekişen, kavgacı .
Münderic, Münderice	:(a.s. derc'den) İndirâceden, içinde bulunan, yer almış [içinde].
Münhasıran	:(a.zf.) Husûsî olarak (özellikle), sâdece, yalnız olarak
Münîf, münîfe	: (a.s.) 1. Yüksek, ulu, büyük.
Münîr	:(a.s. nûr'dan) 1.Nurlandıran, ışıık veren, parlak, 2. i. erkek adı.
Mürâcaa	:(a.i.) ed. Sorulu cevaplı olarak, karşılıklı konuşma biçiminde yazılmış şiir .
Müracaat	:(a.i.rücû'dan. c.müracaat) 1.Geri dönme, 2.Başvurma, danışma; yardım isteme .
Mürtefi', Mürtefia	:(a.s. ref'den) İrtifa eden, yükselen, yükselmiş, yüksek

Mürur	:(a.i. merr'den) 1. Geçme, bir yandan girip öte yandan çıkma. 2.Geçip gitme. 3. Sona erme .
Müsâraat	:(a.i. sür'at'den) 1. Sür'at ve acele etme. 2. Teşebbüs, girişme.
Müseccel, Müseccele	:(a.s. secl'den) 1. Tescil edilmiş, sicile, deftere geçirilmiş. 2. Mahkeme defterine geçirilmiş.
Müsevver	:(a.s. sûr'dan)Taraflına sur, duvar çekilmiş.
Müstahikk (Müstahakk)	: (a. s. hakk'dan. c. müstahikkîn) Hak etmiş, Hak kazanmış, lâıyk.
Müstahmil	:(a.s. haml'den) İstihmâl eden, yüklenen.
Müstakil	:(a. s.) Pazarlığın bozulmasını isteyen.
Müsted'ayât	:(a. s. da'vâ'dan. müsted'â'nın c.) Dilenen, istenilen şeyler; istida (dilekçe) ile istenilen [şeyler].
Müşa'	:(a. s. şüyu'dan) 1. İşâa olunmuş, şüyu bulmuş, yayılmış duyurulmuş. 2.Hissedarlar, ortaklar arasında beraberce kullanıldığı halde hisselere ayrılmamış olan şey, yer.
Müşahede	:(a.i. şuhûd'dan. c. müşâhedât) 1.Bir şeyi gözle görme, 2. tas. Allah âlemini görme.
Müşâr	:(a. s. şevr'den)İşaret olunan, işaretle gösterilen.
Müşârün-ileyh:	(a. s. şevr'den. c. müşârün-ileyhümâ) "Kendisine işaret olunan" adı geçen, adı anılan.
Müşir	:(a.s. şevr'den. c. müşîrân) 1.Emir ve işaret eden. 2. i. Mareşal.
Müştemel	:(a. s. şümûl'den) Bir şeyin içinde bulunan, bir şeyin kavrandığı, içine aldığı.

Müteahhir	:(a. s. âher'den) Teahhür eden, sonraya kalan, geciken.		
Müteallik	:(a. s. alaka'dan) 1. Asılı, bağlı. 2. Taallûk eden, ilgili, ilişiği olan.	Nâm	vekili. 3. Kadı, şariat hükümlerine göre hüküm veren hâkim. 4. Nöbet bekleyen, nöbetle gelen. : (f.i.c. nâmân)1.İsim, ad. 2. Ün, lâkab. 3. Adres. 4.Yerine, vekillik
Müteahakkık	:(a. s. hakk'dan) Tahakkuk eden, doğruluğu meydana çıkan.	Neseb	:(a. i. c. ensâb) Nesil, soy.
Müteahâlif	:(a. s. hulfden) Tehâlûf eden, birbirine uymayan.	Neşr	:(a.i.c.nüşûr)Yayma, dağıtma, saçma, açma.
Mütemekkin	:(a. s. mekânnet'den) Temekkün eden, mekânlanan yerleşen, yerleşmiş.	Nev'	:(a. i. c. enva') 1.Çeşit, türlü. 2. cins. 3. sınıf.
Mütemeyyiz	:(a. s. c. mütemeyyizîn) 1. Temeyyüz eden, seçilen, seçkin.	Nezâret	:(a. i. nazar'dan)1. Bakma, bakış, etrafı görme, seyir. 2.Gözetme, gözden geçirme, denetim, kontrol. 3.İdare; reislik.4. Nazırlık, vekillik.
Müteveffa	:(a. s. vefât'dan) Vefat etmiş olan, ölen, ölmüş, ölü.	Nişan	:(f. i.) 1. Nişan, iz, belirti. 2. İşaret, fabrika işareti. 3.Yara izi. 4. Amaç, hedef, vurulması istenilen nokta. 5. Vurulacak noktaya silâhı çevirme. 6.Yavukluluk işareti. 7. Bu işareti takmak üzere yapılan tören. 8. Hâtıra için dikilentaş. 9. Tuğra. 10. Taltif için verilen madalya. 1. Ferman.
Müteveli	:(a. s. ve i. vely'den) 1.Birinin yerine geçen. 2.Bir vakfın idaresi, kendisine verilmiş olan kimse.	Niyaz	:(f. i.) 1. Yalvarma, yakarma. 2. Dua. 3.Bâzı tarikatlarda selâm, saygı ve duası. 4. İhtiyaç, muhtaçlık.
Mütevellid	:(a. s. vilâdet'den) 1. Tevellüd eden, doğan, dünyâyâ gelen. 2.meydana gelmiş, doğmuş. 3. İleri gelmiş.	Niza'	:(a. i. nez'den) Çekişme, kavgâ.
Müvekkel	:(a. s. vekâlet'den) Vekil tâyin edilen, vekil edilen kimse.	Nizam-nâme	:(a. f. b. i.) Tüzük, konulan nizam ve usûlü içine alan ve ne yolda hareket edileceğini bildiren resmî hükümler.
Müverrih	:(a. s. ve i. îrâh'dan. c. müverrihîn) 1. Târih yazan, tarihçi. 2. "ebced" hesabına göre manzum olarak târih düşüren kimse.	Nûr	:(a. i. envâr, nîrân)1. Aydınlık, parıltı, paklaklık.
Müzayaka	:(a. i. zîk, zayk'dan) Sıkıntı, darlık, parasızlık yokluk.		
Müzayede	:(a.i. ziyâde'den) Artırma.		
Nâhiye	:(a. i. c. nevâhî) 1. Yan taraf, kenar, yan. 2. civar, çevre. 3. Küçük yer; bölge.		
Nâib	:(a. s. ve i. nevb'den. c. nüvab) 1. Vekil, birinin yerine geçen. 2. Kadı		

O		2.Doğru düşünme, akıl sahibi olma. 3. Bâliğ olma, bülûğa erme, erginlik.
Ordû-yi Hümâyûn Osmânî	: Pâdişâh ordusu. :(a. s. c. Osmaniyân) Osmanlı Devleti'ne mensup, Osmanlılar'a ait, Osman Oğulları'yla ilgili.	Rûûs : (a.i. re's'inc.) 1. Başlar. 2. Sadrâzamın verebileceği küçük rütbelere için verilen resmî yazı. 3. İlmiye, sarıklı ulemâ derecelerinden biri.
Öşr	Ö :(a. i. c. a'sâr) 1. Öşür, onda bir, ondalık, onda biri alınan vergi 2. Kur'an-ı Kerîm'den 10 âyetlik kısım.	Rû'yet : (a.i.) Görme, bakma, görölme.
P		S
Pâd-şâhâne	: (f. zf.) Pâdişâha yakışacak surette.	Sâbık, sâbika : (a.s. sebk'den) 1. Geçici, geçen, geçmiş.
Pâye	: (f. i.) 1. Rütbe, derece. 2. İlmiyenin, sarıklıların bir rütbesi.	Sâdât : (a. i. seyyid'in c.) 1. Seyyitler, ulular. 2. Hz. Hasan neslinden gelmek üzere Hz. Muhammed'in soyundan olanlar.
R		Sadr : (a.i.c. sudûr) 1. Göğüs. 2. Yürek. 3. Her şeyin önü, başı, ilerisi, en yukarı, en baş. 4. Oturulacak en iyi yer. 5. Baş, başkan. 6. Kazasker. 7. Sadrâzam sözünün kısaltılmışı.
Râbta	: (a.i.rab't'dan) 1. İki şeyi birbirine bağlayan şey, bağ. 2. Münâsebet, ilgi. 3. Bağlılık, mensûb olma. 4. Sıra, tertip, usûl, düzen.	Sagîr : (a. s. c. sigar) 1. Küçük, ufak. 2. Bülûğa ermemiş, erginlik çağına gelmemiş çocuk.
Râbi'	: (a. s.) Dördüncü.	Sâire : (a. s.) 1. "Sâir" in müennesi. 2. Seyr ve hareket eden.
Ra'y	: (a. i.) 1. Otlama. 2. Otlatma, gütmeye. 3. Teslîm olma.	Sâkî : (a. s. saky'dan. c. sukat) 1. Su veren, su dağıtan. 2. Kadeh, içki sunan. 3. (sak'dan) Baldıra veya baldır kemiğine ait, onunla ilgili.
Re'fet-lü	: Serdarlara kumandanlara mahsus resmî unvan. 2. erkek adı.	Salâhiyyet : (o. i.) 1. Yetki, bir işe karışmaya veya vazîfe icâbı bir iş yapmaya, bir harekette bulunmaya haklı olma. 2. Bir dâvaya bakabilme.
Refîka	: (a.i. rıfk'dan) 1. Kadın eş. 2. Kadın arkadaşı. 3. Kadın adı.	Sâlif-üz-zikr : (a.b.s.) Zikri geçen, bildirilen.
Re's	: (a.i.) 1. baş, kafa.	
Ricâl-i devlet	: Devlet ricali, devletin ileri gelenleri.	
Rikâb	: (a.i.c. rükûb) 1. Üzengi. 2. Büyük bir kimsenin katı, önü.	
Rüsûm	: (a.i.resm'inc.) 1. Vergiler, gümrük vergileri. 2. Usûl, merâsim.	
Rüşd	: (a.i.) 1. Doğru yolu bulup gitme, doğru yolda gitme.	

Sâlik	:(a.s. sülûk'den. c. sâlikân, sâlikîn) 1. Bir yola giren, bir yolda giden . 2.Bir tarikata girmiş bulunan .
Sancâk	:(t.i.) Alay bayrağı .
Sâniye	:(a.i.c. sâniyât, sevânî) 1. s. Sâni'nin müennesi. 2. Dakikanın altmışta biri. 3.Yarbaylık derecesinde mülkî bir rütbe olup elkabı "izzetlü" dır. 4. Kadın adı .
Sehm	:(a.i.c. sihâm) 1.Ok. 2.Yay. 3.Aksiyon, hisse bedeli. 4. kısım, hisse, pay.
Sened	:(a.i.c.senedât) 1.Dayanılacak şey.2.Belgit.3.Tapu.4.kuvvetli delil olabilecek söz.
Sûret	:(a. i. c. suver) 1. Biçim, görünüş, kılık. 2.Tarz, yol, gidiş.3. Çâre.
Südde	:(a. i. c. süded) 1. Kapı. 2.Eşik. 3. biy. Vücudun bir yerinde görülen tutukluk.
Süflâ	:(a.s. sâfil'den) Daha (en, pek, çok) alçak, aşağı olan.
	Ş
Şâhâne	:(f. zf.) 1. Hükümdara ait, hükümdarla ilgili. 2. Hükümdara yakışacak şekilde olan, çok mükemmel.
Şaîr	:(a. i.) Arpa.
Şân	:(a. i. şe'n'den) 1. Şan, şöhret, ün. 2. Hal, keyfiyet.
Şâyân	:(f. s.) Yakışır, yaraşır, değer.
Şâyia	:(a. i. c. şâyîât) Şâyî' olmuş, yayılmış haber, yaygın olan söylenti.
Şâzz, şâzze	:(a. s. c. şüzûz) Kaide dışı, kaideye uymayan.
Şerâif	:(a. i. şerîfe'nin c.) Mutlular, kutlular.

Şerh	:(a. i. c. şürûh) 1. Açma, ayırma. 2. Açıklama, açmılama 3. Bir kitabın ibaresini kelime kelime açıp îzah ederek yazılan kitap. 4. Açık anlatma.
Şer'-i şerîf	:İslâm şerîfatı.
Şikâyet	:(a. i. c. şikâyât) Sızlanma, yakınma .

T

Tâbi'	:(a. s. teb'den. c. tâbiîn, tâbiûn, tebea, tevabi') 1. Birinin arkası sıra giden, ona uyan. 2. Boyun eğen, bağlı kalan; birinin emri altında bulunan. 3. Kendinden evvelki kelimeye göre hareke alan
Ta'dîl	:(a. i. adl'den. c. ta'dîlât) 1. Doğrultma, doğrulama. 2.Değişiklik.
Ta'diye	:(a. i.) Geçirme, tecâvüz ettirme. 2. gr. Bir fiili, müteaddî (geçişli) hâle koyma.
Tahakkuk	:(a. i. hakk'dan)Hakikat olarak meydana çıkma, gerçekliği anlaşılma.
Tahammül	:(a. i. haml'den. c. tahammülât) 1.Yüklenme, bir yükü üstüne alma. 2. Dayanma, katlanma. 3. Kaldırma.
Tahavvül	:(a.i.hâl'den.c. tahavvülât) Değişme,dönme,birhalden bir şekilden, başka bir hâle, şekle girme.
Tahrîr	:(a.i.) Yazma, yazılma.
Taht	:(a.i.) Alt, aşağı.
Takrîr-i kelâm	:Konuşma.
Takvîm	:(a.i. kavm, kıyâm'dan. c. Takavîm)1.Eğriyi doğrultma, düzeltme, kesme, yoluna koyma, biçime koyma, 2.Takvim.
Tâlib	:(a.s.c.tullâb,tulleb,talebe) 1. İsteyen, istekli. 2. i. öğrenci.

Tanzîmât	:(a. i. tanzîm'in c.) 1. Düzeltme, düzenlemeler yoluna koymalar; nesir ve nazım olarak yazmalar. 2. Sultan Abdülmecit zamanında, 1839 yılının 3 Kasım günü Gülhâne'de okunan ve Gülhâne Hatt-ı Hümayunu adı altında anılan bir pâdişâh fermanı olup Büyük Reşit Paşa tarafından ilân edilen ıslahat tasarısı ve bu ıslahat devri. [1877Rus harbine kadar sürmekle sınırlandırılır. Asıl adı "Tanzimât-ı Hayriyye" dir].	Tebaa	:(a.i. tâbi'in c.) Uyrak, bir devletin hükmü altında bulunan kimse[ler] .
Tarîk-i âmm	: Geniş yol, cadde, usûl.	Tebdîl	:(a. i. bedel'den. c. tebdîlât) Değiştirme, değiştirilme, başka bir hâle getirme.
Tasadduk	:(a. i. sadaka'dan. c. tasaddukatt) Sadaka olarak verme, verilme.	Tebeyyün	:(a. i. beyân'dan) Belli olma, anlaşılma, meydana çıkma.
Tashîh	:(a.i.sihhat'den.c. tashîhât) 1.Sağlığını iâde etme, iyileştirme.	Teessüs	:(o. i. esâs'dan) 1. Temelleşme, yerleşme, kökleşme.2.Kurulma
Tatbîk	:(a.i.tıbb'dan. c. tatbîkat)1. Uydurma, uydurulma, yakıştırma. 2. Benzetme, uydurma.3.Karşılaştırma. 4. Bir kanunu, bir maddeyi uygulama.	Teevvî	:(a. i. evy'den) Oturacak yer edinme, yurtlanma, yurt tutma, bir yerde yerleşme.
Ta'tîl	:(a. i. atal'den.) Çalışmaya ara verme, çalışmayı durdurma, durdurma.	Tefhîm	:(a. i. fehîm'den. c. tefhîmât) Anlatma, anlatılma, bildirme, bildirilme
Ta'yîr	:(a. i. c. ta'yîrât) Kabahati yüze vurarak utandırma.	Tefrîk	:(a. i. fark'dan) Ayırma, seçme, ayırdetme.
Tazyîk	:(a.i. zîk, dîk'den)1. Daraltma, daralma. 2. Darlaştırma, sıkıştırma. 3. Zorlama, baskı.	Tefvîz	:(a.i.)1.İhale, sipariş etme, edilme. 2. Dağıtım. 3. Bir gayri menkulu, bilinen bedeli karşılığında, bir kimsenin üstüne bırakma.
Teâdî	:(a. i. adû'dan. c. teâdiyât) Düşmanlık, ara açılma.	Temessük	:(a. i. mesk'den. c. temessükât) 1.Tutunma, sarılma. 2. Borç senedi.
Teâmül	:(a.i.amel'den c. teâmülât) 1.İş. 2. Bir işin oluşu. 3. Öteden beri olagelen muamele, yerleşmiş olan örf, âdet.	Temlik	:(a. i. melk ve mülk'den. c. temlikât) Mülk olarak verme.
Teâmül-i Kadîm	:Eskiden beri yapıla geldiği için kanun gibi sağlamlaşan bir usul. 4. kim.	Temyîz	:(a. i. meyz'den) 1. Ayırma, ayrılma, seçme, seçilme. 2. İyiyi kötüden ayırdetme.3.[Tanzimat'tan sonra] Bir dâvanın üçüncü ve son görülme derecesi.
		Tenzîl	:(a.i.nüzûl'den. c. tenzîlât) İndirme, azaltma, aşağı düşürme.
		Terâfu'	:(a.i. ref'den) Duruşmaya girme.
		Terbî'	:(a. i. rub'dan. c. terbiât) 1. Dörtleme, dörde çıkarma. 2. Dörde bölme. 3. Dört köşelendirme.

Teskîn	:(a.i. sükûn'dan) 1. Sakin kılma, kılınma, yatıştırma. Yatıştırılma. 2. a. gr. Bir harfi sakın okuma emr, farz, gibi.		
Tesviye	:(a. i. sevî'den) Beraber etme, düz etme, düzleme.	Vâki', vâkıa	:(a.s.vuku'dan) 1. Vuku' bulan, olan, düşen; olagelen, rastlayan 2. Geçen, geçmiş olan.
Tevâtür	:(a. i. vitr'den. c. tevâtürât) 1. Bir haberin ağızdan ağza dolaşarak yayılması.2. Bir hadîs-i şerifin bir cemaat tarafından rivayet edilmesi hâli.	Vârid, Vâride	:(a.s. vürûd'dan. c. vâridîn) Gelen, vâsıl olan, erişen.
Tevcîh	:(a.i. vech'den. c. tevcîhât) 1.Çevirme, yöneltme, döndürme. 2. Söz atma, bakma 3. Mânâ verme, yorumlama. 4. Rûtbe, mevki verme. 5. ed. İki mânâya gelebilen ve mânâca birbirinin zıddı olan kelime kullanma.	Vasî	:(a.i.vesâyet'den.c.evsıyâ') 1.Bir ölünün vasiyetini yerine getirmeye me'mur edilen kimse. 2. Bir yetimin veya akıl cazayif ve hasta olan bir kimsenin malını idare eden kimse.
Tezkiye	:(a. i. zekât'dan) 1. Temiz etme, temize çıkarma, aklama. 2. Soruşturarak birinin iyi halli olduğunu meydana çıkarma.	Vech	:(a. i. c. vücûh) 1. Yüz, surat, çehre. 2. Üst, satıh, düz, yüz.
	U-Û	Vekîl	:(a.i.) 1. Birinin, işini görmesi için yerine bıraktığı veya yetkiverdiği kimse.
Uhde	:(a.i.ahd'den)1.Söz verme, bir işi üzerine alma. 2.Vazife, birinin üzerinde bulunan iş. 3. yapma, becerme.	Veled	:(a. i. c. evlâd) 1. Çocuk, erkek evlâd. 2. Oğul.
Ulâ	:(a.s.) Birinci, ilk [evvelin müennesi].	Vesâyâ	:(a. i. vasiyyet'in c.) Vasiyetler, bir kimsenin, öldükten sonra yapılmasını istediği şeyler.
Ulyâ	:(a.s.) Pek (daha, en, çok) yüce.	Vilâyât	:(a. i. vilâyet'in c.) Vilâyetler, iller.
Umûmî, Umûmiyye	:(a. s.) Umûma, herkese ait, herkesle ilgili.	Vuku'	:("ku" uzun okunur, a. i.) 1.Düşme. 2. Rastlama, isabet etme. 3.Olma, oluş. 4.Bir hâdisenin çıkış şekli, cereyanı.
Umûr-i Hâriciyye		Vücûh	:(a.i. vech'in c.) 1.Yüzler, çehreler, suratlar. 2. Bir memleketin ileri gelenleri
Nezâreti	: Dışişleri bakanlığı.	Vürûd	:(a. i.) Geliş gelme, varma; yetişme.
	V	Y	
Vak'a	:(a. i.) 1. Olup geçen şey, hâdis, olay. 2. Savaş.	Yed	: (a. i. c. eyâdî, eydî, yüdî) 1. El. 2. Kuvvet, kudret, güç. 3.Yardım. 4.Vâsıta. 5. Mülk.
Vakf	:(a.i.c.evka) 1.Durdurma, alıkoyma.2.Duruş, durma;	Yekûn	: (a. i.) Toplam.

Z

Zabt	:(a. i.) 1.İdaresi altına alma, kendine mal etme.2. Silâh kuvveti ile bir yeri alma.3.Kaydetme, özetini yazma.
Zevî- - Zımnında	:(a. s. zû'nun c.) Sahipler.
Zîde, zîdet	:(a.zf.) İçin, dolayısıyla. :(a.f. i.) " Artsın, çoğalsın, çok olsun!"mânâlarıyla dua ve temennilerde bulunmak üzere kullanılır.
Zikr	:(a. i. c. ezkâr) 1. Anma, anılma zikr bi-l-hayr hayırla anma. 2. Bildirme, bildirilme.
Zînhâr	:(f. e.) Sakın! Asla, olmaya, aman!

Zirâ'	:(a. i. c. zirâât, zür'ân) 1. Dirsekten orta parmak Ucuna kadar olan bir uzunluk ölçüsü
Zirâat	:(a. i.) Ekincilik, çiftçilik, tarım.
Zî-şân	:(a. b. s.) 1. Canlı, şerefli. 2. i. Meşhur bir çeşit lâle. 3. i. Kadın adı.
Ziyâde	:(a. i. c. ziyâdât) 1.Artma, çoğalma. 2. s. Artan, fazla kalan. 3. s. Çok bol. 4. s. Aşırı, fazla.
Zuhûr	:(a. i.) Görünme, meydana çıkma, baş gösterme, türeme.

KAYNAKÇA

I.Arşiv Vesikaları

A.Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

1.Bab-ı Âsafi Divan-ı Hümayun Sicilleri Ahkâm Defterleri

a. Erzurum Ahkâm Defteri (A. DVN. AHK. Er. D):19.

II. Araştırma ve İnceleme Eserleri

A.Kitaplar

Akgündüz, A., *Osmanlı Kanunnameleri*, FEY Yayınları, İstanbul 1990.

Akyıldız, A.,*Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, İletişim Yayınları, İstanbul 2012.

Aydın, D., *Erzurum Beylerbeyiliği ve Teşkilatı -Kuruluş ve Genişleme Devri- (1535-1566)*, TTK Basımevi, Ankara 1998.

Başar, F., *Osmanlı Eyalet Tevcihatı*,TTK Yayınları, Ankara 1997.

Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi,(Hacı Osman Yıldırım vd.),Devlet Arşivi Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul 2000.

Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz (Osmanlı Dönemi) I, (Haz.Uğurhan Demirbaş vd.), Devlet Arşivi Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1999.

Belge, M., *Osmanlı'da Kurumlar ve Kültür*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005.

Ceylan, A., *Osmanlı Taşra İdarî Tarzı Olarak Eyalet-i Mümtâze ve Mısır Uygulaması*, Kitabevi, İstanbul 2014.

Cin, H. ve Akyılmaz, S. G., *Tarihte Toplum ve Yönetim Olarak Feodalite ve Osmanlı Düzeni*, Çağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Adana 2000.

Çadırcı, M., *Tanzimat sürecinde Türkiye: Anadolu Kentleri*, İmge Kitabevi, Ankara 2011.

Demir, A. vd., (Ed. Turan Gündüz), *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, Grafik Yayınları, Ankara 2013.

Devellioğlu, F., *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât*, Aydın Kitabevi, Ankara 2001.

- Gökbilgin, M. T., *Osmanlı İmparatorluğu Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı paleografya ve Diplomatik İlmî*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.
- Güler, A., *Türklük Bilgisi*, Tamga Yayıncılık, Ankara 2001.
- Halaçoğlu, Y., *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK Basımevi, Ankara 1991.
- Karataş, Y., *Bayezid Sancağı ve İdarecileri (1700-1914)*, Kitabevi, İstanbul 2014.
- Karal, E. Z., *Osmanlı Tarihi VII, (Islahat Fermanı Devri (1861-1876))*, TTK Basımevi, Ankara 1988.
- Konyalı, İ.H., *Abideleri ve Kitabeleri ile Erzurum Tarihi*, İstanbul 1960.
- Kütükoğlu, M. S., *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1994.
- Lewis, B., *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, (Çev. Metin Kırıatlı), TTK Yayınları, Ankara 2000.
- Lybyer, A. H., *Kanuni Sultan Süleyman Döneminde Osmanlı İmparatorluğunun Yönetimi*, Sarmal Yayınları, İstanbul 2000.
- Mumcu, A., *Hukuksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divan-ı Hümayun*, Sevinç Matbaası, Ankara 1976.
-, *Divan-ı Hümayun*, Phoenix, Ankara 2007.
- Ortaylı, İ., *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Yerel Yönetim Geleneği*, Hil Yayın, Ankara 1985.
- Pakalın, M. Z., *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yayınları, İstanbul 2004.
- Pamuk, B., *XVII. Yüzyılda Bir Serhad Şehri Erzurum*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2006.
- Sertoğlu, M., *Osmanlı Tarih Lugatı*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1986.
- Sezen, T., *Osmanlı YerAdları*, Devlet Arşivi Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2006.
- Tabakoğlu, A., *Gerileme Dönemine Girerken Osmanlı Maliyesi*, Dergah Yayınları, İstanbul 1985.
- Uzunçarşılı, İ. H., *Osmanlı Tarihi II*, TTK Basımevi, Ankara 1998.

....., *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Basımevi, Ankara 1988.

Ünal, M.A., *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Fakülte Kitap Evi, Isparta 2007.

B. Makaleler

Afyoncu, E., "Defterhane", *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1995, IX, 100-104.

Aktaş, N., "Osmanlı Dönemi Arşivciliğimiz", *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, VI, 303-310.

Alkan, M., "Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı", (Ed. Turan Gündüz), *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, Grafik Yayınları, Ankara 2013.

Armağan, A., "Klasik Dönemlerde Osmanlılarda Devlet Yönetimi", *Akademik Bakış*, 5(9), (Kış, 2011), 139-156.

Aydın, D., "Erzurum Şehrinin Osmanlı Fethini Müteakip Yeniden İmarı, İskânı ve İlk Sakinleri", *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1970, 104.

Çadırcı, M., "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ülke Yönetimi", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, I, 210-230.

....., "Tanzimat'ın İlanı Sıralarında Türkiye'de Yönetim (1839-1856)", *Belleten*, TTK Basımevi, Ankara 1988, LI (201), 1222-1227.

Darkot, B., "Erzurum", *İslam Ansiklopedisi (İA)*, İstanbul 1977, IV, 340-342.

Erdem, G., "Islahat Fermanı'na Yeniden Bakış", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 51 (1), 2010, 336-339.

Emecen, F. M., "Sefere Götürülen Defterlerin Defteri", *Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1991, 241-268.

....., "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 3 (5), 2005, 107-139.

Findley C.V., "19. yy'da Osmanlı İmparatorluğu'nda Bürokratik Gelişme" *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, I, 259-262.

Genç, M., “Klasik Osmanlı Sosyal-İktisadi Sistemi ve Vakıflar”, *Vakıflar Dergisi*, 42, (Aralık 2014), 9-19.

Gümrükçüoğlu S. O., “Şikayet Defterlerine Göre Osmanlı Teb’asının Şikayetleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61 (1), 2012, 175-206.

Göyünç, N., “Defter”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1995, IX, 88-90.

....., “Osmanlı Devleti’nde Taşra Teşkilatı (Tanzimat’a Kadar)”, (Ed. Güler Eren), *Yeni Türkiye, Osmanlı Özel Sayısı*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, VI, 77-79.

İnbaşı, M., “1642 Tarihli Avarız Defterine Göre Erzurum Şehri”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 4, 2001, 9-32.

İnalcık, H. “Erzurum”, *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, Eskişehir 2001, IV, 353-357.

Karal, E.Z., “Zarif Paşanın Hatıratı 1816-1862”, *Belleten*, IV(13), 1940, 473.

Küçük, C., “Erzurum”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1995, XI, 321-328.

Okandan, R. G., “Amme Hukukumuzda Tanzimat devri”, *Tanzimat*, MEB Yayınları, İstanbul 1999, I, 107-114.

Ongunsu, A. H., “Tanzimat ve Amillerine Umumi Bir Bakış”, *Tanzimat*, MEB Yayınları, İstanbul 1999, I, 10-12.

Ortaylı, İ., “Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Yerel yönetimler”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, I, 231-244.

Özel, A., “Ahkâm”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1988, I, 550-551.

Parmaksızoğlu, İ., “Erzurum”, *Türk Ansiklopedisi*, Ankara 1968, XV, 373.

Sahillioğlu, H., “Ahkam Defteri”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1988, I, 551.

Seyitdanlıoğlu, M., “Yerel Yönetim Metinleri IV:1871 Vilayet Nizamnamesi ve Getirdikleri”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 5(5), (Eylül 1996), 89-103.

....., “Yerel Yönetim Metinleri III: Tuna Vilayeti Nizamnamesi”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 5 (2), (Mart 1996), 67-81.

Solak, İ., “Osmanlı Devletinde Taşra Teşkilatı”, (Ed. Tufan Gündüz), *Osmanlı Teşkilat Tarihi*, Grafiker Yayınları, Ankara 2013.

Şimşir, N., “Ahkâm Defterleri’nin Tarihi Kıymeti ve 107 No’lu Anadolu Ahkâm Defteri’ndeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, İzmir 1994, 357-359.

Velidedeoğlu, H. V., “Kanunlaştırma Hareketleri ve Tanzimat”, *Tanzimat*, MEB Yayınları, İstanbul 1999, I, 139-209.

C.Tezler

a. Yüksek Lisans

Dursun, K., *1 Numaralı Sivas Ahkâm Defterlerinde Yer Alan Vakıf Davalarının Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat 2015.

Kozak, Y., *V ve VI Numaralı Ahkâm Defterlerinde Maraş’a Gönderilen Hükümler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş 2005.

b. Doktora

Çetin, K., *Erzurum’un XIX. Yüzyıl Tarihi Coğrafyası (Erzurum Merkez, Ova ve Pasin-i Ulya)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1998.

Karataş, Y., *Sultan II.Abdülhamit Dönemi’nde Erzurum (Sosyal, Ekonomik, İdari ve Demografik Yapı)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010.

Keha M., *İslahat’tan I. Meşrutiyet’e Erzurum (1856-1876)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.

EK KAYNAKÇA

Ahkâm Defterleri ile İlgili Daha Önce Yapıldığı Tespit Edilen Çalışmalar

Akbulut, H., *1858 Arazi Kanunnamesi'nin Rumeli'de Uygulanması Açısından 1862–1866 Tarihli 84 Nolu Rumeli Ahkâm Defterinin Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.

Anıt, K., *Trabzon Ahkâm Defterleri'ne Göre Rize'nin İktisadi ve Sosyal Yapısı (1740–1911)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.

Aykan, Y., *Making Justice: State, Tax-Farmers and Peasants in The 18th Century Ahkâm Registers of İstanbul [Adaletin Dağıtımı: 18. Yüzyıl Ahkâm Kayıtlarında Devlet, Mültezimler ve Köylüler]*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.

Çiçek, H., *Erzurum Vilâyeti 1 Numaralı ve 1155-1162/1742-1749 Tarihli Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2011.

Dursun, K., *1 Numaralı Sivas Ahkâm Defterlerinde Yer Alan Vakıf Davalarının Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat 2015.

Emecen, M. F. ve Şahin, İ., *Osmanlılarda Divan-Bürokrasi-Ahkâm: II. Bayezid Dönemi'ne Ait 906/1501 Tarihli Ahkâm Defteri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.

....., ve Şahin, İ., “II. Bayezit Dönemine Ait Bir Ahkâm Defterinin Diplomatik Özellikleri” [Bildiri], *Osmanlı-Türk Diplomatîği Semineri Bildirileri, 30-31 Mayıs 1994-İstanbul Bildiriler*, (ss. 137-141), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, İstanbul 1994.

....., “Osmanlı Divanının Ana Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALİD)*, 3 (5), 2001, 107–139.

Erdal, O., *İstanbul Vakıflarının Yönetimi ve İşleyişi (18. Yüzyıl Ahkâm Defterlerine Göre)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010.

Erman, N., *1791–93 Döneminde Anadolu Ahkâm Defterleri'ne Göre İzmir*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1992.

Ertuğrul, R., *Ahkâm Defterlerine Göre XVIII. Yüzyıl İstanbul Vakıfları ve Coğrafi Dağılımları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2002.

Güldiken, N.S., *III. Numaralı Maraş Ahkâm Defteri'ne Göre Ayıntab (H. 1196–1229/M. 1782–1814)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2007.

Günay, R., *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır'da Sosyal ve Ekonomik Hayat (Ahkâm-Şikâyet Kayıtlarına Göre)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2009.

Haliloğlu, F., *8 Numaralı Şam-ı Şerif Ahkâm Defteri Defteri'ne göre Şam Bölgesinde Ekonomik ve Sosyal Hayat (1839-1843)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011.

İnalcık, H., “Şikâyet Hakkı: ‘Arz-ı Hâl ve ‘Arz-ı Mahzar’lar”, *Osmanlı Araştırmaları*, 7–8, 1988, 33–54.

İstanbul Külliyyatı I: İstanbul Ahkâm Defterleri İstanbul Esnaf Tarihi, I, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

İstanbul Külliyyatı II: İstanbul Ahkâm Defterleri İstanbul'da Sosyal Hayat, I, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

İstanbul Külliyyatı III: İstanbul Ahkâm Defterleri İstanbul Ticaret Tarihi (1742–1779), I, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

İstanbul Külliyyatı IV: İstanbul Ahkâm Defterleri İstanbul Tarım Tarihi (1743–1757), I, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

İstanbul Külliyyatı V: İstanbul Ahkâm Defterleri - İstanbul Vakıf Tarihi (1742–1764), I, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

İstanbul Külliyyatı VI: İstanbul Ahkâm Defterleri İstanbul Finans Tarihi (1742–1787), I, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

İstanbul Külliyyatı VII: İstanbul Esnaf Birlikleri ve Nizamları, İstanbul Esnaf Tarihi Tahlilleri, I, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

İstanbul Külliyyatı VIII: İstanbul Ahkâm Defterleri İstanbul Esnaf Tarihi (1764–1793), II, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1998.

İstanbul Külliyyatı IX: İstanbul Ahkâm Defterleri İstanbul'da Sosyal Hayat (1755–1765), II, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1998.

İstanbul Külliyyatı X: İstanbul Ahkâm Defterleri İstanbul Tarım Tarihi (1757–1763), II, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1998.

Kalay, M., *1827-1912 Tarihli İsveç Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş 2014.

Karakulak, M., *87/5 Numaralı Rusya Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyon ve İncelemesi: S.95-195*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu 2012.

Kavak Çeken, Ç., *İstanbul Ahkâm Defterleri Üzerinden 19. yüzyılda Osmanlı Tarımının Ekonomik ve Hukuki Yönleriyle Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.

Kozak, Y., *V ve VI Numaralı Maraş Ahkâm Defterlerine Göre Maraş'a Gönderilen Hükümler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş 2005.

Kul, M., *Erzurum Vilâyeti 1 Numaralı ve 1155-1162/1742-1749 Tarihli Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2011.

Kuş, C., *1780–1784 Tarihli ve 4 Numaralı Halep Ahkâm Defteri (s.1–53) Transkripsiyon ve Değerlendirme*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2008.

Majer, H. G. *Das Osmanische Registerbuch der Beschwerden (Şikâyet Defteri) vom Jahre 1675*, Verlag Akademie der Wissenschaften, Wien 1984.

Özkan, M., *87/5 Numaralı Rusya Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyon ve İncelemesi: S.1-95*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu 2012.

Öztürk, S., “Kayseri ve Çevresinin Sosyo-Ekonomik Tarihi İçin Önemli Bir Kaynak: Karaman Ahkâm Defterleri”, *III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri, 6–7 Nisan 2000-Kayseri Bildiriler*, Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi, Kayseri 2000, 401–414.

....., “Gaziantep’in Sosyo-Ekonomik Tarihi İçin Önemli İki Kaynak: Halep ve Maraş Ahkâm Defterleri”, [Bildiri], (Yusuf Küçükdağ Ed.), *Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu, 22 Ekim 1999*, Gaziantep Valiliği&Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep 2000, 49–57.

....., “Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri”, [Bildiri], (Kemal ÇİÇEK Ed.), *Pax Otomana: Studies In Memoriam Prof. Dr. Nejat GÖYÜNÇ*, Sota&Yeni Türkiye Yayınları, Haarlem-Ankara 2001, 611–639.

Öztürk, T., “Ahkâm Defterlerine Göre Trabzon ve Çevresinde Güvenlik (1742–1760)”, *Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 8, 2010, 29–53.

Özveri, C., *1813–1834 Tarihlerini Kapsayan IV Numaralı Maraş Ahkâm Defterinde Maraş Kadılığına Gönderilen Hükümler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş 2005.

Paköz, E., *I Numaralı Maraş Ahkâm Defterinde Malatya'ya Gönderilen Hükümlerin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş 2014.

Sahillioğlu, H., “Ahkâm Defteri”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1984, I, 551.

Sınmaz, S., *Rumeli Ahkâm Defterlerinde Filibe'ye Dair Hükümler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2013.

Şeker, C., *İstanbul Ahkâm ve Atik Şikâyet Defterlerine Göre 18. Yüzyılda İstanbul'a Yönelik Göçlerin Tasvir ve Tahlili*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.

Şener, Y.F. *18. Yüzyılda İstanbul'da Ticaret (İstanbul Ahkâm Defterlerine Göre)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010.

Şimşir, N., “Ahkâm Defterleri'nin Tarihî Kıymeti ve 107 No'lu Anadolu Ahkâm Defteri'ndeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 9, 1994, 357–390.

....., “103 No'lu Anadolu Ahkâm'ında İzmir İle İlgili Hükümler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 10, 1995, 329–341.

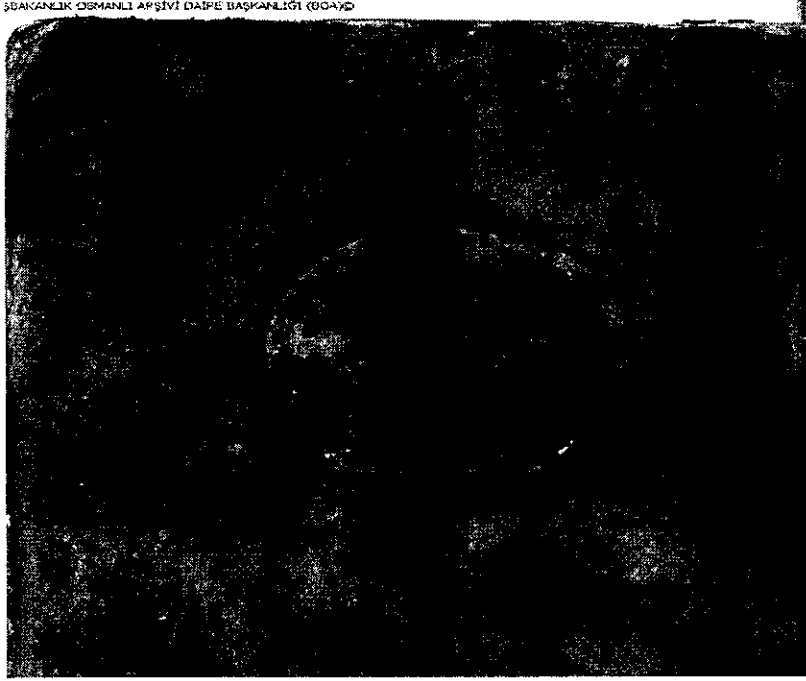
Tapan, F., *2 Numaralı Anadolu Ahkâm Defterinde Yer Alan Kütahya Sancağı İle İlgili Hükümlerin Analizi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.

Uygur, S., *Anadolu Vilayeti 7 Numaralı Ahkâm Defteri'ne Göre 1745 Yılında Anadolu Eyaleti'nin Sosyal ve Ekonomik Durumu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.

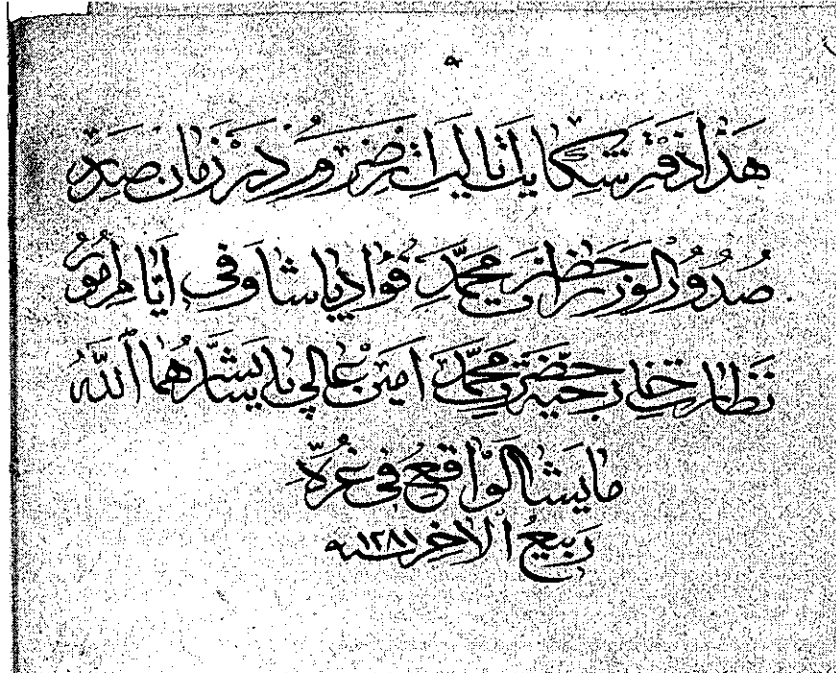
Yılmaz, G., *Ahkâm Defterlerine Göre 18. Yüzyılda İstanbul'da Finansal Hayat*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009.

EKLER

SAKAKLIK OSMANLI ARŞIVI DAİRE BAŞKANLIĞI (BOAYO)

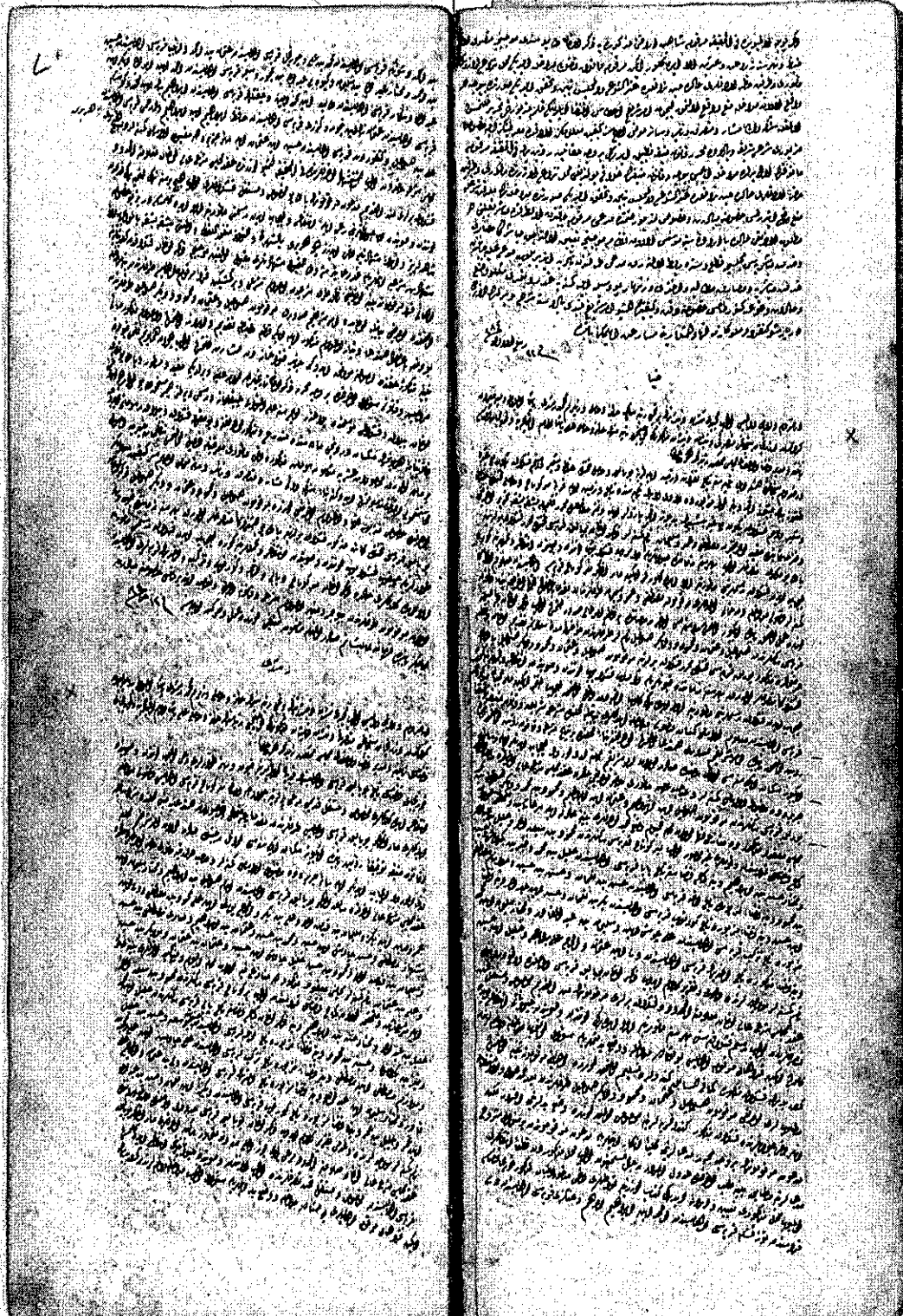
Ek-1 Defterin Kapağı

Ek-2 Defterin Künyesi

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

A.DVNS.AHK.ER.d.00019

Ek-4 Defterde Yer Alan Kayıtlar

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Meryem Aydın
Doğum Yeri ve Tarihi	17.10.1991
Eğitim Durumu	
Ön Lisans Öğrenimi	Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Adalet Bölümü Ağrı/2014
Lisans Öğrenimi	Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Kayseri/2013
Pedagojik Formasyon Eğitimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Ağrı/2014
Yüksek Lisan Öğrenimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı Ağrı/2015
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	Kalkınma Bakanlığı Stajyer Bilgilendirme Programı Ankara/2012 Ağrı Öğretmenler Anadolu Lisesi Ağrı/2014
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	mernus1453@hotmail.com
Tarih	12.06.2015

